Syn. 5. 61. 176

P. OVDII

NASONIS

METAMORPHOSIS

Ex libris Thomae Ferrars

Ex accuratissimis Virorum doctissimorum Castigationibus emendata, & in lucem edita.

Thomas Warring oeth this booke

UNIVERSITY LIBRARY
5 AP
1921
CAMBRIDGE

LONDINI,
EXCVDEBAT N. OKES PRO
I. HARRISON. 1612.

57... 409

(10)

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

Liber. I.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dij cœptis (nam vos mutâstis & illas)
Aspirate meis: primaq; ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare & terras, & quod tegit omnia, cœlum,
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos, rudis indigestaq; moles,
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestaq; eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan:
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe:
Nec circumfuso pendebat in aëre tellus
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaq; erat & tellus, illic & pontus, & aer:
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër, nulli sua forma manebat,
Obstabatq; aliis aliud, quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
In
Sic Deus & melior litem Natura diremit.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE 5 AP 1927

Nam cœlo terras, & terris abscidit undas,
Et liquidum spisso secrevit ab aere cœlum.
Quæ postquam evoluit, caecóq; exemit acervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis, & sine pondere cœli
Emicuit, summáq; locum sibi legit in arce.
Proximus est aer illi levitate, locóq;.
Densior his tellus, elementáq, grandia traxit,
Et pressa est gravitate sui. Circumfluus humor
Vltima possedit, solidúmq; coercuit orbem.
Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille Deorum,
Congeriem secuit, sectámq; in membra redegit:
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidísq; tumescere ventis
Iussit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit & fontes, & stagna immensa, lacúsq;
Fluminá q; obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diversa locis partim sorbentur ab ipsa,
In mare perveniunt partim: campóq; recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Iussit & extendi campos, subsidere valles:
Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
Vtque duæ dextra cœlum, totidemq; sinistra
Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemq; plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utramq; locavit,
Temperiemq; dedit, mista cum frigore flamma.
Imminet his aer: qui quanto est pondere terræ
Pondere aqua levior, tanto est onerosior igne.
Illic, & nebulas, illic consistere nubes

Iussit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoq; non passim mundi fabricator habendum
Aera permisit: vix nunc obsistitur illis.
Cùm sua quisq; regat diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum, tanta est discordia fratrum.
Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna recessit,
Persidáq;, & radijs inga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora Sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro: Scythiam septemq; Triones
Horrifer invasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluvioq; madescit ab Austro.
Hæc super imposuit liquidum, & gravitate carentẽ
Æthera, nec quicquam terrenæ facis habentem.
Vix ita limitibus discreverat omnia certis,
Cùm, quæ pressa diu massa latuere sub ipsa,
Sidera cœperunt toto fulgescere cœlo.
Ne regio foret ulla suis animalibus orba,
Astra tenent cœleste solum, formæq; Deorum,
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aer.
Sanctius his animal, mentisq; capacius altæ,
Dëërat adhuc, & quod dominari in cætera posset.
Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus seductaq; nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli:
Quam satis Iapeto mistam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.
Pronaque cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumq; videre
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic, modò quæ fuerat rudis & sine imagine tellus

Induit ignotas hominum conversa figuras.

Quatuor ætates mundi

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo
Sponte sua, sine lege, fidem rectumq; colebat:
Pœna metusq; aberant: nec vincla minacia collo
Ære ligabantur: nec supplex turba timebat
Judicis ora sui: sed erant sine judice tuti.
Nondum cæsa suis, peregrinum ut viseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas:
Nullaq; mortales, præter sua littora norant,
Nondum præcipites cingebant oppida fossæ:
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galea, non ensis erat: sine militis usu
Mollia secura peragebant otia gentes.
Ipsa quoque immunis, rastroq; intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus:
Contentiq; cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaq; fraga legebant,
Cornaq; & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum: placidiq; tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat aristis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaq; de viridi stillabant ilice mella.

Quatuor anni tempora

Postquàm Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Jove mundus erat, subiit q; argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretiosior ære;
Jupiter antiqui contraxit tempora veris,
Perq; hyemes, æstusq; & inæquales autumnos,
Et breve ver spatiis exegit quatuor annum.
Tum primùm siccis aër fervoribus ustus
Canduit, & ventis glacies astricta pependit:

Tum

Tum primùm ſubière domos, domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & juncta cortice virgæ.
Semina tum primum longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſiq; jugo gemuêre juvenci.
Tertia poſt illam ſucceſſit ahenea proles,
Sævior ingenijs, & ad horrida promptior arma,
Non ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.
Protinus irrupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verumq; fides q;
In quorum ſubière locum fraudesq; doliq;
Inſidiæq; & vis, & amor ſceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illa
Navita, quæq; diù ſteterant in montibus alt
Fluctibus ignotis inſulta vêre carina:
Communemq; prius, ceu lumina Solis & a
Cautus humum longo ſignavit limite mens
Nec tantum ſegetes, alimentaq; debita div
Poſcebatur humus: ſed itum eſt in viſcera ter
Quasq; recondiderat, Stygijsq; admoverat um
Effodiuntur opes, irritamenta malorum.
Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroq;
Sanguinæq; manu crepitantia concutit arma:
Vivitur ex rapto: non hoſpes ab hoſpite tutus,
Nec ſocer à genero: fratrum quoq; gratia rara e
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos:
Victa jacet pietas: & virgo cæde madentes
Ultima cæleſtum terras Aſtræa reliquit.
Neve foret terris ſecurior arduus æther,
Aſſecliſſe ferunt regnum cæleſte Gigantes,
Altaq; congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.

Tum

Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, & excussit subjectum Pelion Ossæ.
Obruta mole sua cùm corpora dira jacerent,
Perfusam multo natorum sanguine terram
Immaduisse ferunt, calidumq; animâsse cruorem:
Et ne nulla suæ stirpis monumenta manerent,
In faciem vertisse hominum: sed & illa propago
Contemptrix superûm, sævæq; avidissima cædis,
Et violenta fuit: scires è sanguine natam.
Quæ pater ut summa vidit Saturnius arce,
Ingemit. & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia mensæ,
Ingentes anima, dignas Iove concipit iras,
Conciliúmq; vocat: tenuit mora nulla vocatos.
Est via sublimis cœlo manifesta sereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipso:
Hac iter est superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemq; domum: dextrâ, lævâq; Deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis,
Plebs habitat diversa locis: à fronte potentes
Cælicolæ, clariq́; suos posuêre penates.
Hic locus est, quem si verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo superi sedére recessu,
Celsior ipse loco, sceptroq́; innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terq́; quaterq́;
Cæsariem, cum qua terram, mare, sidera movit.
Talibus inde modis ora indignantia solvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illa
Tempestate fui, qua centum quisq́; parabat
Inijcere anguipedum captivo brachia cælo.
Nam, quanquã ferus hostis erat, tamen illud ab unò
Corpore, & ex una pendebat origine bellum.

Nunc mihi quà totum Nereus circumsonat orbem,
Perdendum est mortale genus: per flumina juro
Infera sub terras Stygio labentia luco,
Cuncta prius tentanda, sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.
Sunt mihi semidei, sunt rustica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani:
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
Quas dedimus, certè terras habitare sinamus.
An satis, ô superi, tutos fore creditis illos,
Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoq́ regoq;
Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
Confremuêre omnes: studijsq́ ardentibus ausum
Talia deposcunt. Sic, cùm manus impia sævit
Sanguine Cæsare Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
Humanum genus est, totusq́ perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas Auguste tuorum,
Quàm fuit illa Iovi, qui postquam voce manuq́
Murmura compressit, tenuêre silentia cuncti.
Substitit ut clamor pressus gravitate regentis,
Iupiter hoc iterum sermone silentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) solvit:
Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
Contigerat nostras infamia temporis aures:
Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
Et Deus humana lustro sub imagine terras.
Longa mora est, quantum noxæ sit ubiq́ repertum,
Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
Manala transieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycæi:
Arcados hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
Ingredior, traherent cùm sera crepuscula noctem.

Signa

Signa dedi venisse Deum: vulgusq́ precari
Cœperat: irridet primò pia vota Lycaon:
Mox ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
An sit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte grauem somno, nec opina perdere morte
Me parat. Hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo est: missi de gente Molossa
Obsidis unius jugulum mucrone resolvit,
Atque ita semineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim subiecto torruit igni:
Quos simul imposuit mensis, ego vindice flamma
In dominum dignos everti tecta penates.
Territus ipse fugit, nactusq; silentia ruris,
Exululat: frustraque loqui conatur: ab ipso
Colligit os rabiem: solitæque cupidine cædis
Vtitur in pecudes, & nunc quoq; sanguine gaudet:
In villos abeunt vestes, in crura lacerti,
Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ:
Canicies eadem est, eadem violentia vultus,
Ijdem oculi lucent: eadem feritatis imago est.
Occidit una domus: sed non domus una perire
Digna fuit: quà terra patet, fera regnat Erynnis,
In facinus jurasse putes, dent ocyus omnes,
Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.
Dicta Iouis pars voce probant, stimulosq; frementi
Adijciunt: alij partes assensibus implent.
Est tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: & quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant; quis sit lætus in aras
Thura, ferisne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (sibi enim fore cætera curæ)
Rex superûm trepidare vetat, sobolemq́ priori
Dissimilem populo promittit origine mira.

Iamque

Iamque erat in totas ſparſurus fulmina terras:
Sed timuit ne forte ſacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, totusq; ardeſceret axis.
Eſſe quoque in fatis reminiſcitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaq; regia cœli
Ardeat, & mundi moles operoſa laboret.
Tela repoſuntur manibus fabricata Cyclopum
Pœna placet diverſa, genus mortale ſub undis
Perdere, & ex omni nimbos dimittere cœlo.
Protinus Æolijs Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes,
Emittitq; Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem picea tectus caligine vultum:
Barba gravis nimbis, canis fluit unde capillis,
Fronte ſedent nebulæ, rorant pennæque ſinuſque.
Vtque manu latè pendentia nubila preſſit,
Fit fragor, & denſi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Iunonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentáque nubibus affert.
Sternuntur ſegetes, & deplorata colonis
Vota jacent, longiq; perit labor irritus anni.
Nec cœlo contenta ſuo eſt Iovis ira, ſed illum
Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes: qui poſtquam tecta tyranni
Intravêre ſui: Non eſt hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite veſtras:
(Sic opus eſt) aperite domos, ac mole remota
Fluminibus veſtris totas immittite habenas.
Juſſerat, hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrenato volvuntur in æquora curſu.
Ipſe tridente ſuo terram percuſſit: at illa
Intremuit, motúq; vias patefecit aquarum.
Exiliunt rumpunt per apertos flumina campos,

Cumq;

Cumq; ſatis arbuſta ſimul, pecudeſq; viroſq;
Tectaq; cumq; ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Si qua domus manſit, potuitq; reſiſtere tanto
Indejecta malo: culmen tamen altior hujus
Unda tegit, preſſaq; latent ſub gurgite turres:
Iamq; mare, & tellus, nullum diſcrimen habebant:
Omnia pontus erant: deërant quoq; littora ponto.
Occupat hic collem: cymba ſedet alter adunca,
Et ducit remos illic, ubi nuper arârat.
Ille ſuper ſegetes, aut merſæ culmina villæ
Navigat: hic ſumma piſcem deprendit in ulmo:
Figitur in viridi (ſic ſors tulit) anchora prato:
Aut ſubiecta tegunt curvæ vineta carinæ:
Et modò quà graciles gramen carpſêre capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora Phocæ.
Mirantur ſub aqua lucos, urbéſque domoſq;,
Nereïdes, ſiluaſq; tenent Delphines, & altis
Incurſant ramis, agitatæq; robora pulſant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones,
Vnda vehit tigres: nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato proſunt velocia cervo.
Quæſitiſq; diu terris ubi ſiſtere poſſit,
In mare laſſatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immmenſa licentia ponti:
Pulſabant q; novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars undâ rapitur, quibus unda pepercit,
Illes longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis
Terra ferax, dum terra fuit: ſed tempore in illo
Pars maris, & latus ſubitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit ardua aſtra duobus,
Nomine Parnaſſus, ſuperatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)

Cum

Cum conſorte tori parva rate vectus adheſit,
Corycidas Nymphas, & numina montis adorat,
Fatidicamq; Themin quæ tunc orâcla tenebat.
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reverentior ulla Dearum.
Iupiter ut liquidis ſtagnare palndibus orbem,
Et ſupereſſe virum de tot modo millibus unum,
Et ſupereſſe videt de tot modo millibus unam;
Innocuos ambos, cultores numinis ambos:
Nubila diſjecit, nimbiſq; Aquilone remotis,
Et cœlo terras oſtendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet: poſitoque tricuſpide telo
Mulcet aquas rector pelagi: ſupraque profundum
Extantem, atq; humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat, conchaque ſonanti
Inſpirare iubet: fluctuſque & flumina ſigno
Iam revocare dato, cava buccina ſumitur illi,
Tortilis in latum quæ turbine creſcit abimo:
Buccina, quæ in medio concepit ubi æra ponto,
Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit juſſos inflata receſſus,
Omnibus audita eſt telluris & æquoris undis:
Et quibus eſt undis audita, coercuit omnes.
Iam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina ſubſidunt: colles exire videntur:
Surgit humus: creſcunt loca decreſcentibus undis:
Poſt q; diem longam nudata cacumina ſilvæ
Oſtendunt, limumq; tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat, quem poſtquam vidit inanem
Et deſolatas agere alta ſilentia terras,
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis.
O ſoror, ô coniux, ô fœmina ſola ſuperſtes!

Quam

Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde thorus junxit, nunc ipsa pericula jungunt.
Terrarum, quascumq; vident occasus & ortus,
Nos duo turba sumus: possedit cætera pontus.
Hæc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis, terrent etiam nunc nubila mentem:
Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
Nunc animus miseranda foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante dolores?
Namque ego (crede mihi) si te quoq; pontus haberet,
Te sequerer conjux, & me quoq; pontus haberet.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus, atque animos formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis restat mortale duobus,
(Sic visum est superis) hominũq; exempla manemus.
Dixerat, & flebant: placuit cœleste precari
Numen, & auxilium per sacras quærere sortes.
Nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas,
Et nondum liquidas, sed jam vada nota secantes.
Inde ubi libatos irrorâvêre liquores
Vestibus, & capiti, flectunt vestigia sacræ
Ad delubra Deæ: quorum fastigia turpi
Squallebant muſco, stabantq; sine ignibus aræ.
Vt templi tetigêre gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidoq; pavens dedit oscula saxo:
Atque ita, si precibus, dixêrunt, numina justis
Vlla remolescunt: si flectitur ira Deorum,
Dic Themi, qua generis damnum reparabile nostri
Arte sit, & mersis fer opem mitissima rebus.
Mota Dea est, sortémq; dedit: Discedite templo,
Et velate caput, cinctásq; resolvite vestes:
Ossáq; post tergum magnæ jactate parentis.
Obstupuêre diu: rumpitq; silentia voce

Pyrrha

Pyrrha prior, jussisq; Dea parêre recusat:
Detá; sibi veniam, pavido rogat ore: pavétque
Ledere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter séq; volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, & aut fallax, ait, est sölertia nobis,
Aut pia sunt, nullumq; nefas oracula suadent.
Magna parens terra est: lapides in corpore terræ
Ossa reor dici: jácere hos post terga jubemur.
Coniugis augurio quanquam Titania mota est,
Spes tamen in dubio est: adeo cœlestibus ambo
Diffidunt monitis, sed quid tentare nocebat?
Discedunt velantque caput, tunicasq; recingunt,
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem cœpêre, suumque rigorem,
Mollirique mora, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, sic non manifesta videri
Forma potest hominis, sed uti de marmore cœpta,
Non exacta satis, rudibusque simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum:
Quod solidum est, flectiq; nequit, mutatur in ossa,
Quæ modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:
Inque brevi spatio, superorum numine, saxa
Missa viri manibus, faciem traxêre virorum;
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu.
Inde genus durum sumus, experiensque laborum,
Et documenta damus, qua simus origine nati.
Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte sua peperit, postquam vetus humor ab igne
Percaluit

Percaluit Solis, cœnumq; udæq; paludes
Intumnêre æstu, fœcundáq; semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,
Creverunt, faciemq; aliquam cœpêre morando.
Sic ubi deseruit madidos septem-fluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereóq; recens exarsit sidere limus,
Plurima cultores versis animalia glebis
Inveniunt, & in his quædam modo cœpta per ipsum
Nascendi spatium, quædam imperfecta, suisq;
Trunca vident humeris, & eodem corpore sæpe
Altera pars vivit, rudis est pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem sumpsêre humorq; calorq;
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumq; sit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo ubi diluvio tellus lntulenta recenti,
Solibus æthereis altoq; recanduit æstu,
Edidit innumeras species, partimq; figuras
Rettulit antiquas, partim nova monstra creavit.
Illa quidem nollet: sed te quoque maxime Python,
Tum genuit: populisq; novis incognite serpens
Terror eras: tantum spatij de monte tenebas.
Hunc Deus Arcitenens, & nunquam talibus armis
Ante nisi in damis capriſque fugacibus, usus,
Mille gravem telis exhaustâ penè phareträ
Perdidit, effuso per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam posset delere vetustas,
Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.
Hic juvenum quicunq; manu pedibusve rotâque
Vicerat, esculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat: longoq; decentia crine

Tempora

Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
Primus amor Phœbi Daphne Peneïa, quem non
Sors ignara dedit, sed saeva Cupidinis ira.
Delius hunc nuper, victo serpente, superbus
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidque tibi lasciue puer cum fortibus armis?
Dixerat, ista decent humeros gestamina nostros,
Qui dare certa fera, dare vulnera possumus hosti;
Qui modò pestifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.
Tu face nescio quos esto contentus amores
Irritare tua, nec laudes asscre nostras.
Filius huic Veneris: figat tuus omnia Phœbe,
Te meus arcus, ait: quantoque animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostrâ:
Exit: & eliso percussis aëre pennis,
Impiger umbrosæ Parnassi constitit arce,
Déque sagittifera prompsit duo tela pharetra
Diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acuta:
Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbo
Hoc Deus in Nympha Peneïde fixit: at illo
Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas.
Protinus alter amat: fugit altera nomen amantis,
Silvarum latebris, captivarúmq; ferarum
Exuvijs gaudens, innuptæq; amula Phœbes.
Vitta coercebat positos sine lege capillos.
Multi illam petiêre, illa aversata petentes,
Impatiens expersque viri, nemora avia lustrat.
Nec quid Hymen, quid amor, quid sint connubia curat.
Sæpe pater dixit, generum mihi filia debes:
Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes:
Illa, velut crimen, taedas exosa jugales,

Pulchra verecundo ſuffundens ora rubore,
Inq; patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetua, genitor chariſſime dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Diane.
Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat, votóq; tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat, viſæq; cupit connubia Daphnes:
Quodq; cupit ſperat, ſuàq; illum oracula fallunt.
Vtq; leves ſtipulæ demptis adolentur ariſtis,
Vt facibus ſepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit vel jam ſub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abiit. ſic pectore toto
Vritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendêre capillos:
Et, quid ſi comantur? ait, videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos, videt oſcula, quæ non
Eſt vidiſſe ſatis: laudat digitóſq; manuſq;
Brachiáq; & nudos media plus parte lacertos.
Si qua latent, meliora putat, fugit ocyor aurâ
Illa levi, neque ad hæc revocantis verba reſiſtit:
Nympha precor Penea mane: non inſequor hoſtis:
Nympha mane: ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam penná fugiunt trepidante columbæ,
Hoſtes quæq; ſuos: amor eſt mihi cauſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignáve læsi
Crura notent ſentes, & ſim tibi cauſa doloris.
Aſpera, qua properas, loca ſunt: moderantius, oro,
Curre, fugámq; inhibe moderantius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen: non incola montis,
Non ego ſum paſtor: non hic armenta gregéſve
Horridus obſervo: neſcis temeraria, neſcis,
Quem fugias, ideóq; fugis: mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos Patareáq; regia ſervit.

Iuppiter

Iupiter est genitor: per me quod eritq; fuitq;
Estq; patet: per me concordant carmina nervis. polisinditon
Certa quidem nostra est, nostrâ tamen una sagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum est, opiférq; per orbem
Dicor, & herbarum est subjecta potentia nobis.
Heu mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis, antonomasia
Nec prosunt domino, quæ pròsunt omnibus artes!
Plura locuturum timido Peneïa cursu
Fugit, cúmq; ipso verba imperfecta reliquit.
Tunc quoq; visa decens: nudabant corpora venti:
Obviáq; adversas vibrabant flamina vestes,
Et levis impulsos retro dabat aura capillos.
Aucta fugâ forma est: sed enim non sustinet ultra
Perdere blanditias iuvenis Deus: utque monebat apositio
Ipse amor, admisso sequitur vestigia passu,
Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus arvo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem; prolepsio
Alter inhæsuro similis, jam jámq; tenere
Sperat, & extento stringit vestigia rostro;
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit:
Sic Deus & virgo est. hic spe celer, illa timore.
Qui tamen insequitur, pennis adjutus amoris,
Ocyor, est requiemq; negat, tergôq; fugacis
Imminet, & crimen sparsum cervicibus afflat. emphesio
Viribus absumptis expalluit illa, citaq;
Victa labore fugæ, spectans Peneïdas undas,
Fer pater, inquit, opem, si flumina numen habetis:
Quâ nimium placui, tellus, ait, hisce, vel istam.
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.
Vix prece finitâ torpor gravis occupat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro:

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE 5 G AP 1927

In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
Pes modo tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen habent: remanet nitor unus in illa.
Hanc quoq; Phœbus amat, positaq; in stipite dextrâ
Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus:
Complexúsq; suis ramos, ut membra, lacertis,
Oscula dat ligno, refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus: at quoniam conjux mea non potes esse,
Arbor eris certè, dixit, mea. semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostræ Laure pharetræ.
Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas:
Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediâmq; tuebere quercum:
Vtque meum intonsis caput est iuvenile capillis,
Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
Finierat Paan. Factis modo laurea ramis
Annuit, utque caput visa est agitasse cacumen:
Est nemus Æmoniæ, prærupta quod undiq; claudit
Silva, vocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis volvitur undis,
Dejectúsq; grauí tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summísq; aspergine silvis
Insluit, & sonitu plus quàm vicina fatigat.
Hæc domus, hæ sedes, hæc sunt penetralia magni
Amnis: in his residens, facto de cautibus antro,
Vndis jura dabat, Nymphísq; colentibus undas.
Conveniunt illuc popularia flumina primùm,
Nescia gratentur, consolentúrne parentem,
Populifer Spercheus, & irrequietus Enipeus,
Apidanúsq; senex, lenísq; Amphrysus, & Æas;
Moxq; amnes alij, qui, quà tulit impetus illos,
In mare deducunt fessas erroribus undas.

Inachus

Inachus unus abest, imóq; reconditus antro
Fletibus auget aquas, natámq; miserrimus Io
Luget, ut amissam, nescit, vitane fruatur
An sit apud manes: sed quam non invenit usquam,
Esse putat nusquam, atque animo pejora veretur,
Viderat à patrio redeuntem Iupiter illam
Flumine: & ô virgo Iove digna! tuóque beatum
Nescio quem factura toro! pete, dixerat, umbras
Aut horũ aut horum nemorum (& monstraverat
Dum calet, & medio Sol est altissimus orbe. (ambas)
Quòd si sola times latebras intrare ferarùm,
Præside tuta Deo nemorum secreta subibis,
Nec de plebe Deo, sed qui cœlestia magna
Sceptra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto.
Ne fuge me: fugiebat enim. Iam pascua Lernæ,
Consitaq́; arboribus Lyrcea reliquerat arva:
Cùm Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuítq; fugam, rapuítq; pudorem.
Interea medios Iuno dispexit in agros:
Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
Sub nitido mirata die; non fluminis illas
Esse, nec humenti sensit tellure remitti:
Atque, suus conjux ubi sit, circumspicit, ut qua
Deprensi toties bene nosset furta mariti.
Quem postquam cœlo non repperit: Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait; delapsáq; ab æthere summo
Constitit in terris, nebulásq; recedere jussit.
Conjugis adventum præsenserat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formosa est. Speciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, probat, nec nõ, & cujus, & unde
Quóve sit armento, veri quasi nescia, quærit.
Iupiter è terra genitam mentitur, ut autor

Desinat inquiri, petit hanc Saturnia munus:
Quid faciet? crudele, suos abdicere amores:
Non dare, suspectum: pudor est, qui suadeat illinc:
Hinc dissuadet amor, victus pudor esset amore:
Sed leve si munus socie generisq; toriq;
Vacca negaretur, poterat nec vacca videri.
Pellice donatâ non protinus exuit omnem
Diva metum: timuitq; Iovem, & fuit anxia furti:
Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo,
Centum luminibus cinctũ caput Argus habebat:
Inde suis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera servabant: atque in statione manebant.
Constiterat quocunque loco, spectabat ad Io:
Ante oculos Io, quamvis aversum, habebat:
Luce sinit pasci; cùm Sol tellure sub alta est,
Claudit, & indigno circundat vincula collo.
Frondibus arboreis, & amara pascitur herba;
Proq; toro, terræ non semper gramen habenti
Incubat infelix, limosaq; flumina potat.
Illa etiam suplex Argo cùm brachia vellet
Tendere, non habuit; quæ brachia tenderet Argo;
Et conata queri, mugitus edidit ore,
Pertimuitq; sonos, propriaq; exterrita voce est.
Venit & ad patrias, ubi ludere sæpe solebat,
Inachidas ripas: novaq; ut conspexit in unda
Cornua, pertimuit, seq; externata refugit.
Najades ignorant, ignorat & Inachus ipse,
Quæ sit: at illa patrem sequitur, sequiturq; sorores,
Et patitur tangi seq; admirantibus offert:
Decerptas senior porrexerat Inachus herbas:
Illa manus lambit, patriisq; dat oscula palmis,
Nec retinet lacrymas: &, si modo verba supersint,
Oret opem, nomenq; suum, casusq; loquatur.

Littera

Littera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
Corporis indicium mutati triste peregit.
Me miserum! exclamat pater Inachus; inq; gemẽtis
Cornibus, & niveæ pendens cervice juvencæ,
Me miserum! ingeminat; túnc es quæsita per omnes
Nata mihi terras? tu non inventa, reperta es.
Luctus erat livior, retices? nec mutua nostris
Dicta refers? alto tantúm suspiria ducis
Pectore quodq; unum potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos tedáſq; parabam;
Spéſq; fuit generi mihi prima, ſecunda nepotum.
De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus,
Nec finire licet tantos mihi morte dolores.
Sed nocet esse Deum; præcluſaq; janua leti
Æternum noſtros luctus extendit in ævum.
Talia dicenti ſtellatus ſummovet Argus,
Ereptámq; patri diverſa in pascua natam
Abſtrahit: ipſe procul montis ſublime cacumen
Occupat: inde ſedens partes ſpeculatur in omnes.
Nec ſuperùm rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre potſt: natumq; vocat, quem lucida partu
Pleïas enixa eſt: letóq; dari imperat, Argum.
Parva mora eſt, talas pedibus, virgámq; potentem
Somniferam ſumpſiſſe manu, tegménq; capillis.
Hæc ubi diſpoſuit, patria Iove natus ab arce.
Deſilit in terras: illic tegiménq; removit,
Et poſuit pennas: tantummodo virga retenta eſt.
Hæc agit, ut paſtor, per devia rura capellas
Dum venit, adductas: & ſtructis cantat avenis.
Voce nova captus cuſtos Iunonius artis,
Quisquis es, hoc poteris mecum conſidere ſaxo,
Argus ait: neque enim pecori fœcundior ullo
Herba loco eſt: aptámq; vides paſtoribus umbram.

Sedit Atlantiades: & euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem, junctisq; canendo
Vincere arundinibus seruantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles evincere somnos:
Et quamvis sopor est oculorum parte receptus,
Parte tamen vigilat; querit quoq; (namq; reperta
Fistula nuper erat) qua sit ratione reperta.
Tum Deus, Archadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naïas una fuit; Nymphæ Syringa vocabant.
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunq; Deos, umbrosaq; silva, feráxq;
Rus habet; Ortygiam studijs, ipsámq; colebat
Virginitate Deam: ritu quoque cincta Diana,
Falleret, & credi posset Latonia, si non
Corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
Sic quoq; fallebat. Redeuntem colle Lycæo
Pan videt hanc, pinúq; caput præcinctus acuta,
Talia verba refert: Tibi nubere Nympha volentis
Votis cede Dei. Restabat plura referre,
Et precibus spretis fugisse per avia Nympham,
Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerat: hic illam, cursum impedientibus undis,
Vt se mutarent, liquidas orâsse sorores:
Panáq; cùm prensam sibi jam Syringa putaret
Corpore, pro Nympha calamos tenuisse palustres:
Dumq; ibi suspirat, motos in arundine ventos
Effecisse sonum tenuem, similémq; querenti:
Arte nova, vocísq; Deum dulcedine captum,
Hoc mihi consilium tecum dixisse manebit:
Atque ita disparibus calamis compagine cerâ
Inter se junctis nomen mansisse puellæ.
Talia dicturus, vidit Cyllenius omnes

Succubuisse

Succubuisse oculos, adopertáq; lumina somno.
Supprimit extemplò vocem, firmátq; soporem,
Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
Quà collo est confine caput, saxóq; cruentum
Deiecit, & maculat præruptam sanguine rupem:
Arge jaces, quodq; in tot lumina lumen habebas,
Extinctum est, centúmq; oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucrisq; sua Saturnia penne
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.
Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ,
Horrificamq; oculis, animóq; objecit Erynnin
Pellicis Argolicæ, stimulósq; in pectore cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Vltimus immensò restabas, Nile, labori:
Quem simul ac tetigit, positis in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinóq; ardua collo,
Quos potuit solos tendens ad sidera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctisono mugitu
Cum Iove visa queri est, finemq; orare malorum.
Conjugis ille suæ complexus colla lacerti
Finiat ut pœnas tandem, rogat: inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris
Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.
Vt lenita Dea est, vultus capit illa priores,
Fitq; quod ante fuit. fugiunt de corpore setæ:
Cornua decrescunt: fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus: redeunt humeriq; manusq;:
Vngulaq; in quinos dilapsa absumitur ungues.
De bove nil superest, forma nisi candor in illa,
Officioq; pedum Nymphe contenta duorum
Erigitur, metuitq; loqui, ne more iuvencæ
Mugiat, & timidè verba intermissa retentat.

Nunc

Nunc dea linigeea colitur celeberrima turba.
Hinc Epaphus magni genitus de ſemine tandem
Creditur eſſe Iouis, perq; urbes iuncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis & annis,
Sole ſatus Phaëthon, quẽ quondàm magna loquentẽ,
Nec ſibi cedentem, Phœboq; parente ſuperbum
Non tulit Inachides: matriq;, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falſi.
Erubuit Phaëthon, iramq; pudore repreſſit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi conuitia matrem.
Quoq; magis doleas genitrix, ait, en ego liber
Ille ferox, tacui, pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli.
At tu, ſi modò ſum cœleſti ſtirpe creatus,
Ede notam tanti generis, méq; aſſere cœlo.
Dixit, & implicuit materno brachia collo:
Perq; ſuum, Meropíſq; caput, tedáſq; ſororum
Traderet, oravit veri ſibi ſigna parentis.
Ambiguum eſt, Clymene precibus Phaëthontis, an irâ
Mota magis dicti ſibi criminis, utraq; cœlo
Brachia porrexit: ſpectánſq; ad lumina, Solis,
Per iubar hoc, inquit, radijs inſigne coruſcis,
Nate, tibi iuro, quod nos audit q; videt q;:
Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole ſatum: ſi ficta loquor, neget ille videndum
Se mihi, ſit q; oculis lux iſta noviſſima noſtris.
Nec longum patrios labor eſt tibi noſſe penates.
Vnde ortitur, terræ domus eſt contermina noſtræ.
Si modo fert animus, gradere, & ſcitabere ab ipſo.
Emicat extemplo lætus poſt talia matris
Dicta ſuæ Phaëthon, & concipit æthera mente:
Æthiopáſq; ſuos, poſitóſq; ſub ignibus Indos
Siderëis tranſit, patriósq; adit impiger Ortus.

P. OVDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER. II.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammásq; imitante Pyropo,
Cujus ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant limine valvæ.
Materiam superabat opus, nam Mulciber illic
Æquora calarat medias cingentia terras,
Terrarumq; orbem, cœlúmq; quod imminet orbi.
Cœruleos habet unda Deos, Tritona canorum,
Proteaq; ambiguum, balænarumq; prementem
Ægeona suis immania terga lacertis,
Doridaq;, & natas: quarum pars nare videtur,
Pars in mole sedens virides siccare capillos,
Pisce vehi quædam: facies non omnibus una est,
Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum.
Terra viros, urbesq; gerit silvasq; ferasq;,
Fluminaq; & Nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cœli fulgentis imago
Signáq; sex foribus dextris, totidemq; sinistris.
Quò simul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis,
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
Consistitq; procul: neque enim propiora ferebat
Lumina, purpurea velatus veste sedebat
In solio Phœbus, claris lucente smaragdis.
A dextra lævaq; Dies, & Mensis, & Annus,
Seculaq;, & positæ spatijs æqualibus Horæ,

Verq;

Verq; novum ſtabat cinctum florente corona;
Stabat nuda Æſtas, & ſpicea ſerta gerebat;
Stabat & Autumnus calcatis ſordidus uvis,
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Inde loco medius rerum novitate paventem
Sol oculis iuvenem, quibus aſpicit omnia, vidit,
Quaeq; via tibi cauſa? quid hac, ait, arce petiſti
Progenies Phaethon haud inficianda parenti?
Ille refert: ô lux immenſi publica mundi
Phœbe pater, ſi das uſum mihi nominis huius,
Nec falſa Clymene culpam ſub imagine celat,
Pignora da genitor, per quæ tua vera propago
Credar, & hunc animis errorem detrahe noſtris.
Dixerat: at genitor circum caput omne micantes
Depoſuit radios, propiúſq; accedere juſſit:
Amplexuq; dato, nec tu meus eſſe negari
Dignus es, & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quoq; minus dubites, quod vis pete munus, & illud
Me tribuente feres: promiſſi teſtis adeſto
Dis juranda Palus, oculis incognita noſtris.
Vix bene deſierat: currus petit ille paternos,
Inq; diem, alipedûm jus & moderamen equorum.
Pœnituit juraſſe patrem: qui térq; quatérq;
Concutiens illuſtre caput. Temeraria dixit
Vox mea facta tua eſt: utinam promiſſa liceret
Non dare. Confiteor, ſolum hoc tibi, nate, negarem.
Diſſuadere licet: non eſt tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëthon, & quæ non viribus iſtis
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non eſt mortale, quod optas:
Plus etiam, quàm quod ſuperis contingere fas eſt,
Neſcius affectas. Placeat ſibi quiſq; licebit:
Non tamen ignifero quiſquam conſiſtere in axe,

Me valet excepto: vasti quoq; rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextra,
Non agat hos currus: & quid Iove majus habetur?
Ardua prima via est, & quâ vix mane recentes
Enituntur equi, medio est altissima cœlo,
Vnde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pavidâ trepidat formidine pectus.
Vltima prona via est, & eget moderamine certo:
Tunc etiam, quæ me subiectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quòd assiduâ rapitur vertigine cœlum,
Sideraq; alta trahit, celeriq; volumine torquet.
Nitor in adversum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus: quid agas? poterisne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan & lucos illic, urbesq; Deorum
Concipias animo, delubraq; dita donis
Esse: per insidias iter est formasq; ferarum,
Vtq; viam teneas, nullóq; errore traharis,
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Æmoniosq; arcus, violentiq; ora Leonis,
Sævaq; circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atq; aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore, & naribus efflant,
In promptu regere est: vix me patiuntur, ubi acres
Incalvêre animi, Cervixq; repugnat habenis.
At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
Nate cave: dum res quas sinit, tua corrige vota.
Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas;
Pignora certa petis: do pignora certa timendo,
Et patrio pater esse metu probor: aspice vultus

Ecce

Ecce meos: ut inámq; oculos in pectore posses
Inserere, & patrias intus deprendere curas.
Deníq; quicquid habet dives circumspice mundus,
Deq; tot ac tantis cœli, terraq;, mariq;
Posce bonis aliquid, nullam patière repulsam.
De precor hoc unum, quod vero nomine pœna,
Non honor est: pœnam Phaëthon pro munere poscis.
Quid mea colla tenes blandis ignare lacertis?
Ne dubita, dabitur: (Stygias juravimus undas)
Quodcunq; optaris: sed tu sapientius opta.
Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,
Propositumq; premit, flagratq; cupidine currus.
Ergo, quà licuit, genitor cunctatus, ad altos
Deducit juvenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
Per juga chrysolithi, positæq; ex ordine gemmæ,
Clara repercusso redebant lumina Phœbo:
Dûmq; ea magnanimus Phaëthon miracur, opúsq;
Perspicit: ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria diffugiunt stellæ, quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli statione novissimus exit.
Tum pater, ut terras, mundúmq; rubescere vidit,
Cornuáq; extremæ velut evanescere Lunæ:
Iungere equos Tytan velocibus imperat horis.
Iussa Deæ celeres peragunt, ignémq; vomentes
Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
Quadrupedes ducunt, addúntq; sonantia frena.
Tum pater ora sui sacro medicamine nati
Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
Imposuitq; comæ radios: præsagáq; luctus
Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:

Si

Si potes his saltem monitis parêre parenti
Parce puer stimulis, & fortius utere loris.
Sponte sua properant: labor est inhibere volantes.
Nec tibi directos placeat via quinq; per arcus.
Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
Zonarúmq; trium contentus fine, polúmq;
Effugit australem, junctâmq; Aquilonibus Arcton:
Hâc sit iter: manifesta rotæ vestigia cernes.
Utq; ferant æquos & cœlum & terra calores.
Nec preme, nec summum molire per æthera currum.
Altius egressus cœlestia signa cremabis,
Inferius terras: medio tutissimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet ad anguem,
Néve sinisterior pressam rota ducat ad aram:
Inter utrumq; tene, fortunæ cætera mando:
Quæ juvet, & melius, quam tu tibi, consulat, opto.
Dum loquor, Hesperio positas in littore metas
Humida nos tetigit: non est mora libera nobis.
Poscimur, & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu, vel si mutabile pectus
Est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
Dum potes, & solidis etiam nunc sedibus astas:
Dúmq; malè optatos nondum premis inscius axes,
Quæ tutúi spectes, sine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum
Státq; super, manibúsq; datas contingere habenas
Gaudet, & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroëis, Eous, & Æthon
Solis equi, quartúsq; Phlegon hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibúsq; repagula pulsant.
Quæ postquam Tethys fatorum ignara nepotis
Reppulit, & facta est immensi copia cœli,
Corripuêre viam, pedibúsq; per aëra motis

Obstantes

Obſ[illegible]indunt nebulas, pennisq; levati
Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
Solis equi, solitaq; jugum gravitate carebat.
Vtq; labant curvæ justo sine pondere naves,
Perq; mare instabiles nimia levitate feruntur:
Sic onere insueto vacuos dat in aëre saltus,
Succutiturq; altè, similisq; est currus inani.
Quod simul ac senſêre, ruunt, tritúmq; relinquunt
Quadrijugi spatium, nec quò prius ordine currunt.
Ipſe pavet: nec quà commissas flectat habenas,
Nec sit quà sit iter, nec, si sciat, imperet illis.
Tum primùm radijs gelidi caluêre Triones.
Et vetito frustrà tentarunt æquore tingi.
Quæq; polo posita est glaciali proxima serpens,
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
Incaluit, sumpsitq; novas fervoribus iras.
Te quoq; turbatum memorant fugisse Boote:
Quamvis tardus eras, & te tua plaustra tenebant.
Vt verò terras dispexit ab æthere summo
Infelix Phaëthon, penitus, penitusq; jacentes,
Palluit; & subitò genua intremuêre timore:
Súntq; oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.
Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
Iam cognosse genus piget, & valuisse rogando:
Iam Meropes dici cupiens ita fertur, ut acta
Præcipiti pinus Borëa, cui cuncta remisit
Frena suus rector: quam Dijs, votisq; reliquit.
Quid faciat? multum cœli post terga relictum:
Ante oculos plus est: animo metitur utrunque:
Et modò, quos illi fas tum contingere non est,
Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
Quidque agat ignarus, stupet: & nec frena remittit,

Nec

Nec retinere valet, nec nomina novit equorum.
Sparsa quóq; in vario passim miracula cœlo,
Vastarúmq; videt trepidus simulacra ferarum.
Est locus, in geminos ubi brachia concauat arcus
Scorpius, & cauda, flexíſq; utrinq; lacertis
Porrigit in ſpacium ſignorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madido ſudore veneni
Vulnera curuata minitantem cuſpide vidit:
Mentis inops, gelida formidine lora remiſit.
Quæ poſtquam ſummo ſenſere jacentia tergo,
Expatiantur equi, nullóq; inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quáq; impetus egit,
Hàc ſine lege ruunt, altóq; ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiunt q; per auia currum.
Et modò ſumma petunt, modò per declive, viáſq;
Præcipites, ſpatio terræ propiore feruntur.
Inferiúſq; ſuis fraternos currere Lunæ
Admiratur equos, ambuſtaq; nubila fumant.
Corripitur flammis ut quæq; altiſſima tellus,
Fiſſáq; agit rimas, & ſuccus aret ademptis.
Pabula caneſcunt, cum frondibus uritur arbor,
Materiamq; ſuo præbet ſeges arida damno.
Parva queror; magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cumq; ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt: ſilvæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Taurúſq; Cilix, & Tmolus, & Oete,
Et tum ſicca, prius celeberrima fontibus, Ida,
Virgineúſq; Helicon, & nondum Oeagrius Aemus.
Ardet in immenſum geminatis ignibus Aetna,
Parnaſſúſq; biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem nivibus Rhodope caritura, Rhimnáſq;,
Dindymáq;, & Mycale, natúſq; ad ſacra Cytharo,
Nec proſunt Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet.

Oſſáq; cum Pindo, majorq; ambobus Olympus,
Aëriæq; Alpes, & nubifer Apenninus.
Tum verò Phaëton cunctis è partibus orbem
Aſpicit accenſum, nec tantos ſuſtinet æſtus:
Ferventéſq; [illegible]as, velut è fornace profunda,
Ore trahit, curruſq; ſuos candeſcere ſentit.
Et néq; jam cineres, ejectatámq; fauillam
Ferre poteſt, calidóq; involvitur undiq; fumo.
Quóq; erat, aut ubi ſit, picea caligine tectus
Neſcit, & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato,
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libyè raptis humoribus æſtu
Arida: tum Nymphæ paſſis, fonteſq; lacuſq;
Deflevêre comis: quærit Bœotia Dircen,
Argos Amymonem, Ephyre Pirenidas undas.
Nec ſortita loco diſtantes fluminа ripas
Tuta manent: medijs Tanais fumavit in undis,
Peneûſq; ſenex, Teuthranteúſq; Caycus,
Et celer Iſmenos, cum Phocaïco Erymantho,
Arſurúſq; iterum Xanthus, flavúſq; Lycormas,
Quiq; recurvatis ludit Meander in undis,
Mygdoniúſq; Melas, & Tænarius Eurotas.
Arſit & Euphrates Babylonius, arſit Orontes,
Thermodóncitus, Gangéſq;, & Phaſis, & Iſter.
Æſtuat Alphëus: ripæ Sperchiades ardent:
Quódq; ſuo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum,
Et, quæ Mæonias celebrârunt carmine ripas,
Fluminеæ volucres medio caluêre Cayſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitq; caput, quod adhuc latet: oſtia ſeptem
Pulveruli nuda vacant, ſeptem ſine flumine valles.
Sors eadem Iſmarios Hebrum cum Strymone ſicat,

Heſperioſq;

Hesperióſq; amnes Rhenum, Rhodanumq;, Padumq;,
Cuiq; fuit rerum permiſſa potentia Tibrim.
Diſſilit omne ſolum: penetrátq; in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem.
Et mare contrahitur, ſiccaq; eſt campus arena,
Quod modo pontus erat: quoſq; altum texerat
Exiſtunt montes, & ſparſas Cycladas augẽt. (aquor.
Ima petunt piſces: nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſueti audent delphines in auras,
Corpora Phocarum ſummo reſupina profundo
Examinata jacent, ipſum quoque Nereа fama eſt,
Doridáq; & natas, tepidis latuiſſe ſub undis.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exerere auſus erat: ter non tulit aëris ignes.
Alma tamen Tellus, ut erat circundata ponto,
Inter aquas pelagi, contractóſq; undíq; fontes,
Qui ſe condiderant in opacæ viſcera matris,
Suſtulit omniferos collo tenus arida vultus:
Oppoſuítq; manum fronti, magnóq; tremore
Omnia concutiens paulum ſubſedit, & infra,
Quàm ſolet eſſe, fuit: ſacráq; ita voce profatur:
Si placet hoc, meruíq;, quid ô tua fulmina ceſſant
Summe Deûm? liceat peritura viribus ignis,
Igne perire tuo, clademq; autore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſolvo:
(Preſſerat ora vapor) toſtos en aſpice crines,
Inq; comis fumum: volitant ſuper ora favillæ.
Hóſne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officia refers, quòd adunci vulnera aratri
Raſtrorumq; ferо, totòq; exerceor anno?
Quod pecori frondes, alimentáq; mitia, fruges
Humano generi, vobis quóq; thura miniſtro?
Sed tamen exitium fac me meruiſſe: quid unde?

Quid meruit frater? cur illi tradita sorte
Æquora decrescunt, & ab æthere longius absunt?
Quid si nec fratres, nec te mea gratia tangit:
At cœli miserere tui: circumspice utrinq;
Fumat uterq; polus: quos si violaverit ignis,
Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
Vixq; suis humeris candentem sustinet axem.
Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli,
In Chaos antiquam confundimur. Eripe flammis,
Si quid adhuc superest, & rerum consule summæ.
Dixerat hæc Tellus: néq; enim tolerare vaporem
Ulterius potuit, nec dicere plura, suumq;
Rettulit os in se, propioráq; manibus antra.
At pater omnipotens superos testatus, & ipsum,
Qui dederat currus, nisi opem ferat omnia fato
Interitura gravi, summum petit arduus arcem.
Vnde solet nubes latis inducere terris,
Vnde movet tonitrus, vibratáq; fulmina jactat.
Sednéq; quas posset terris inducere nubes,
Tunc habuit: nec quos cœlo dimitteret, imbres.
Intonat: & dextra libratum fulmen ab aura
Misit in aurigam, pariterq; animaq; rotisq;
Exuit, & sævis compescuit ignibus ignes.
Consternuntur equi: & saltu in contraria facto
Colla jugo eripiunt, abruptáq; lora relinquunt.
Illic frena jacent, illic temone revulsus
Axis, in hac radij fractarum parte rotarum:
Sparsáq; sunt latè laceri vestigia currus.
At Phaëthon rutilos flamma populante capillos
Volvitur in præceps, longóq; per aëra tractu
Fertur: ut interdum de cœlo stella sereno,
Quæ si non cecidit, potuit cecidisse videri.
Quem procul à patria diverso maximus orbe

Excipit

Excipit Eridanus: fumantiáq; abluit ora.
Najades Hesperiæ trifida fumantia flamma
Corpora dant tumulo, signant quóq; carmine saxum:
Hìc situs est Phaëthon, currus auriga paterni;
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.
At pater obductos luctu miserabilis ægro
Conditerat vultus: &, (si modò credimus) unum
Isse diem sine Sole ferunt: incendia lumen
Prebebant: reliquisq; malo fuit usus in illo.
At Clymene postquam dixit: quæcunq; fuerunt
In tantis dicenda malis, lugubris & amens,
Et laniata sinus totum percensuit orbem,
Exanimésq; artus primò, mox ossa requirens:
Repperit ossa tamen peregrina condita terra:
Incubuítq; loco: nomènq; in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.
Nec minus Heliades lugent: & inania morti
Munera dant lacrymas, & cæsis pectore palmis
Non audituram miseras Phaëthonta querelas
Nocte diéq; vocant, asternuntúrq; sepulchro.
Luna quater junctis implerat cornibus orbem:
Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
Plangorem dederant: è queïs Phaëthusa sororum
Maxima, cùm vellet terræ procumbere, questa est
Diriguisse pedes: ad quam conata venire
Candida Lampetie subita radice retenta est,
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet,
Avellit frondes: hæc stipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
Dúmq; ea mirantur, complectitur ingvina cortex;
Perq; gradus utrumq; pectusq;, humerosq;, manusq;
Ambit: & extabant tantùm ora vocantia matrem,
Quid faciat mater? nisi quò trahit impetus illam,

Huc eat atq; illuc, & dum licet, oscula jungat?
Non satis est: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit: at inde
Sanguinea manant tanquam de vulnere gutta.
Parce precor mater, quæcunq; est saucia, clamat:
Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus.
Iamq; vale, cortex in verba novissima venit.
Inde fluunt lacryma, stillatáq; sole rigiscunt
De ramis electra novis quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

Affuit huic monstro proles Stheneleïa Cycnus:
Qui tibi materno quamvis à sanguine junctus,
Mente tamen Phaëthon proprior fuit, ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio, ripas virides, amnémq; querelis
Eridanum implêrat, silvámq; sororibus auctam:
Cùm vox est tenuata viro, canaq; capillos
Dissimulant plumæ: collúmq; à pectore longè
Porrigitur, digitósq; ligat junctura rubentes:
Penna latus velat: tenet os sine acumine rostrum:
Fit nova Cycnus avis: nec se cœlóq; loviq;
Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo:
Stagna petit, paludósq; lacus, igném q; perosa
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

Squalidus interea genitor Phaëthontis, &
Ipse sui decoris, qualis, cùm deficit orbi,
Esse solet, lucémq; odit, seq; ipse, diémq;
Dátq; animum in luctus, & luctibus adjcit iram.
Officiúmq; negat mundo, Satis, inquit, ab ævi
Sors mea principijs fuit ira quieta: pigétq;
Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus,
Si nemo est, omnesq; Dei non posse fatentur,

Ipse

Ipſe agat: ut ſaltem, dum noſtris tentat habenas
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc ſciat, ignipedum vires experta equorum,
Non meruiſſe necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circumſtant omnia Solem
Numina, néve velit tenebras inducere terris,
Supplice voce rogant: miſſos quóq; Iupiter ignes
Excuſat, precibúſq; minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes
Phœbus equos, ſtimulóq; dolens & verbere ſevit.
Sævit enim, natúmq; objectat, & imputat illis.
At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit, &, ut quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat, quæ poſtquam firma, ſuíq;
Roboris eſſe videt: terras, hominúmq; labores
Perſpicit: (Arcadiæ tamen eſt impenſior illi
Cura ſuæ) fonteſq; & nondum audentia labi
Flumina reſtituit. dat terræ gramina, frondes
Arboribus, læſáſq; jubet revireſcere ſylvas.
Dum redit, itq; frequens, in virgine Nonacrina
Hæſit, & aſcepti caluêre ſub oſſibus ignes.
Nón erat hujus opus lanam mollire trahendo,
Nec poſitas variare comas: ſed fibula veſtem,
Vitta coercuerat neglectos alba capillos,
Et modò læve manu jaculum, modo ſumpſerat arcum
Miles erat Phœbes: nec Menalon attigit ulla
Gratior hac Triviæ. Sed nulla potentia longa eſt.
Vlterius medio ſpatium Sol altus habebat,
Cum ſubit illa nemus: quod nulla cecíderat ætas,
Exuit hic humero pharetram, lentóſq; retendit
Arcus, inq; ſolo, quod texerat herba, jacebat:
Et pictam poſita pharetram cervice premebat.
Iupiter ut vidit feſſam, & cuſtode vacantem,

Hoc certè furtum conjux mea neſciet, inquit:
Aut, ſi reſcierit, ſunt, ô, ſunt jurgia tanti?
Protinus induitur faciem cultúmq; Dianæ,
Atq; ait: ô comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? de cæſpite virgo
Se levat, & ſalve numen, me judice, dixit,
Audiat ipſe licet, majus Jove: ridet, & audit,
Et ſibi præferri ſe gaudet, & oſcula jungit,
Nec moderata ſatis, nec ſic à virgine danda.
Qua venata foret ſylua narrare parantem
Impedit amplexu, nec ſe ſine crimine prodit.
Illa quidem contrà, quantum modo fœmina poſſet,
(Aſpiceres utinam Saturnia, mitior eſſes)
Illa quidem pugnat: ſed quæ ſuperare puella?
Quiſve Jovem poterat? ſuperum petit æthera victor
Jupiter: huic odio nemus eſt, & conſcia ſylva.
Vnde pedem referens, pænè eſt oblita pharetram
Tollere cum telis, & quem ſuſpenderat arcum.
Ecce ſuo comitata choro Dictynna per altum
Menalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum,
Aſpicit hanc, viſámq; vocat: clamata refugit,
Et timuit primò, ne Jupiter eſſet in illa.
Sed poſtquam pariter Nymphas incedere vidit,
Senſit abeſſe dolos, numerúmq; acceſſit ad harum.
Heu quam difficile eſt crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut antè ſolebat,
Iuncta Deæ lateri, nec toto eſt agmine prima:
Sed filet, & læſi dat ſigna rubore pudoris.
Et, niſi quòd virgo eſt, poterat ſentire Diana
Mille notis culpam: Nymphæ ſenſiſſe feruntur.
Orbe reſurgebant lunaria cornua nono,
Cùm Dea venatu fraternis langvida flammis,
Nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens

Ibat,

Ibat, & attritas verſabat rivus arenas,
Vt loca laudavit, ſummas pede contigit undas.
His quoq; laudatis, procul eſt, ait, arbiter omnis:
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.
Parrhaſis erubuit, cuncta velamina ponunt:
Una moram quærit: dubitanti veſtis adempta eſt:
Qua poſita, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibuſq; uterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec ſacros pollue fontes,
Cynthia: deq; ſuo juſſit ſecedere cœtu.
Seuſerat hoc olim magni matrona Tonantis,
Diſtulerat q; graves in idonea tempora pœnas.
Cauſa mora nulla eſt: & jam puer Archas (id ipſum
Indoluit Iuno) fuerat de pellice natus.
Quò ſimul obvertit ſævam cum lumine mentem,
Scilicet hoc etiam reſtabat adultera, dixit,
Vt fœcunda fores, fieret q; injuria partu
Nota, Ioviſq; mei teſtatum dedecus eſſet,
Haud impune feres: adimam tibi namq; figuram,
Qua tibi, quaq; places noſtro importuna marito,
Dixit, & adverſa prenſis à fronte capillis
Srtavit humi pronam, tendebat brachia ſupplex:
Brachia cœperunt nigris horreſcere villis,
Curvariq; manus, & aduncos creſcere in ungves,
Officioq; pedum fungi, laudataq; quondam
Ora Iovi lato fieri deformia ritu.
Néve preces animos, & verba precantia flectant,
Poſſe loqui eripitur: vox iracunda, minaxq;
Plenaq; terroris ranco de gutture fertur.
Mens antiqua tamen facta quoq; manſit in urſa:
Aſſiduoq; ſuos gemitu teſtata dolores,
Qualeſcunq; manu ad cœlum & ſidera tollit:
Ingratumq; Iovem nequeat cùm dicere, ſentit:

Ah

Ah quoties ſola non auſa quieſcere ſilva,
Ante domum, quondámq; ſuis erravit in agris!
Ah quoties per ſaxa canum latratibus acta eſt,
Venatrixq; metu venantum territa fugit:
Sæpe feris latuit viſis, oblita quid eſſet,
Vrſaq; conſpectos in montibus horruit urſos:
Pertimuitq; lupos, quamvis pater eſſet in illis.
Ecce Lycaonia proles ignara parentis
Archas adeſt, ter quinque ferens natalibus annos.
Dúmq; feras ſequitur, dum ſaltus eligit aptos,
Nexilibuſq; plagis ſilvas Erymanthidas ambit:
Incidit in matrem, quæ reſtitit, Arcade viſo,
Et cognoſcenti ſimilis fuit, ille refugit:
Immotoſq; oculos in ſe ſine fine tenentem,
Neſcius extimuit: propiuſq; accedere fugit.
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
Arcuit omnipotens: pariterq; ipſoſq; nefaſq;
Sustulit: & celeri raptos per inania vento,
Impoſuit cœlo, vicinaq; ſidera fecit.
Intumuit Iuno, poſtquam inter ſidera pellex
Fulſit: & ad canam deſcendit in æquora Tethym,
Oceanumq; ſenem: quorum reverentia movit
Sæpè Deos: cauſamq; viæ ſcitantibus, inquit:
Quæritis, æthereis quare regina Deorum
Sedibus hîc adſim: pro me tenet altera cœlum.
Mentiar, obſcurum niſi nox cùm fecerit orbem,
Nuper honoratas ſummo mea vulnera cœlo
Videritis ſtellas illic, ubi circulus axem
Vltimus extremum, ſpatioq; breviſſimus ambit.
Eſt verò, cur quis Iunonem, lædere nolit,
Offenſamq; tremat: quæ prorſum ſola nocendo?
O ego quantum ego! quàm vaſta potentia noſtra eſt!
Eſſe hominem vetui: facta eſt Dea, ſic ego parvas

Sontibus

Sontibus impono: sic est mea magna potestas.
Vendicet antiquam faciem, vultusq́ ferinos
Detrahat, Argolica quod in antè Phoronide fecit,
Cur non expulsa ducit Iunone, meóq;
Collocat in thalamo, socerúmq; Lycaona sumit?
At vos, si læsæ tangit contemptus alumnæ,
Gurgite cœruleo septem prohibete triones,
Sideraq́ in cœlum, stupri mercede recepta
Pellice, ne puro tingatur in æquore pellex.
Dij maris annuerant: habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pavonibus aëra pictis:
Tam nuper pictis cæso pavonibus Argo,
Quam tu nuper eras, cùm candidus ante fuisses.
Corve loquax, subitò nigrantes versus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas sine labe columbas,
Nec servaturis vigili Capitolia voce
Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno:
Lingua fuit damno: lingua faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
Pulcrior in tota, quâm Larissæa Coronis,
Non fuit Æmonia: placuit tibi Delphice certè,
Dùm vel casta fuit, vel inobseruata: sed ales
Sensit adulterium Phœbeïus: utq; latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad Dominum tendebat iter, quem garrula motis
Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix:
Auditáq; viæ caussa, non utile carpis,
Inquit, iter: ne sperne meæ præsagia linguæ.
Quid fuerim, quid simq; vide: meritumq; require:
Invenies nocuisse fidem: nam tempore quodam
Pallas Ericthoniam prolem sine matre creatam
Clauserat Acteo texta de vimine cista,

Virgini-

Virginibúſq; tribus gemino de Cecrope natis
Servandam dederat; ſed enim inconfeſſa quid eſſet,
Et legem dederat, ſua ne ſecreta viderent.
Abdita fronde levi denſa ſpeculabar ab ulmo,
Quid facerent: commiſſa duæ ſine fraude tuentur
Pandroſos, atq; Herſe: timidas vocat una ſorores
Aglauros, nodóſq; manu diducit: & intus
Infantémq; vident, apporrectúmq; draconem.
Acta Dea refero: pro quo mihi gratia talis
Redditur vt dicar tutela pulſa Minervæ:
Et ponar poſt noctis avem. mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt, nec voce pericula quærant.
At puto, non vltrò, nec quicquam tale rogantem
Me petiit. licet hoc ex ipſa Pallade quæras:
Quamvis irata eſt, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fuerámq; ego regia virgo,
Divitibúſq; procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. nam cum per littora lentis
Paſſibus, vt ſoleo, ſumma ſpatiarer arena:
Vidit, & incaluit pelagi Deus: vtq; precando
Tempora cum blandis abſumpſit inania verbis:
Vim parat, & ſequitur: fugio, denſúmq; relinquo
Littus, & in molli nec quicquam laſſor arena.
Inde Deos, hominéſq; voco: nec contigit vllum
Vox mea mortalem: mota eſt pro virgine virgo,
Auxiliúmq; tulit: tendebam brachia cœlo:
Brachia cœperunt leuibus nigreſcere pennis:
Reijcere ex humeris veſtem molibar: at illa
Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas,
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neq; jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam: nec, vt antè, pedes retinebat arena:

Sed

Sed ſumma tollebar humo: mox alta per auras
Evehor, & data ſum comes inculpata Minervæ:
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine, Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?
An, quæ per totam res eſt, notiſſima Lesbon,
Non audita tibi eſt, patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? avis illa quidem: ſed conſcia culpæ
Conſpectum lucémq; fugit, tenebríſq; puderem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto,
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina cornes
Sint precor iſta malo, nos vanum ſpernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter: dominoq, jacentem
Cum juvene Æmonio vidiſſe Coronida narrat.
Laurea delapſa eſt audito crimine amantis:
Et pariter vultúſq; Deo, plectrúmq; colorq;
Excidit: vtque animus tumida fervebat ab ira,
Arma aſſueta capit, flexúmq; à cornibus arcum
Tendit: & illa ſuo toties cum pectore jncta
Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractóq; à vulnere ferro
Candida puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit: Potui pœnas tibi, Phœbe, dediſſe,
Sed peperiſſe prius: duo nunc moriemur in vna.
Hactenus: & pariter vitam cum ſanguine fudit;
Corpus inane animæ frigus letale ſecutum eſt.
Pœnitet heu ſerò pœnæ crudelis amantem:
Séq;, quòd audierit, quòd ſic exarſerit, odit,
Odit auem, per quam crimen, caſſámq; dolendi
Scire coactus erat: nec non arcumq; manúmq;
Odit, eúmq; manu, temeraria tela, ſagittas:
Collapſámque fovet: ſeráq; ope vincere fata
Nititur: & medicas exercet inaniter artes.
Quæ poſtquam fruſtra tentata, rogúmq; parari

Vidit

Vidit, & arſuros ſupremis ignibus artus:
Tum verò gemitus (neq; enim cœleſtia tingi
Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit, haud aliter, quàm cum ſpectante iuuenca
Lactentis vituli dextra libratus ab aure
Tempora diſcuſſit claro cava malleus ictu.
Vt tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, injuſtáq; buſta peregit;
Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina; ſed natum flammis, uteróq; parentis
Eripuit, geminíq; tulit Chironis in antrum:
Sperantémq; ſibi non falſæ præmia linguæ,
Inter aves albas vetuit conſiſtere corvum.
Semiſer interea divinæ ſtirpis alumno
Lætus erat miſtóq; oneri gaudebat honore,
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri, quam quondam Nympha Chariclo,
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit.
Oeyrëon. non hæc artes contenta paternas
Edidiciſſe fuit: fatorum arcana canebat.
Ergo ubi vaticinos concepit mente furores,
Incaluítq; Deo, quem clauſum pectore habebat,
Aſpicit infantem, totíque ſalutifer orbi
Creſce puer, dixit: tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit: idq; ſemel Diis indignantibus unſus
Poſſe dare hoc iterum flamma prohibebere avita,
Eq; Deo corpus fies exangue, Deúsq;
Qui modo corpus eras: & bis tua fata novabis.
Tu quoq; chare pater non jam mortalis, & ævis
Omnibus vt maneas, neſcendi lege creatus,
Poſſe mori cupies tum, cùm cruciabere diræ
Sanguine ſerpentis per ſaucia membra recepto:

Teque

Teque ex eterno patientem numina mortis
Efficient, triplicésq; Dea tua fila resolvent.
Restabat fatis aliquid, suspirat ab imis
Pectoribus, lacrymaq; genas labuntur obortæ
Atq; ita prævertunt, inquit mea fata vetórq;
Plura loqui: vocisq; meæ præcluditur vsus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxêre mihi: mallem nescisse futura.
Iam mihi subduci facies humana videtur:
Iam cibus herba placet: jam latis currere campis
Impetus est: in equam, cognatáq; pectora vertor.
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
Talia dicentis, pars est extrema querelæ
Intellecta parum: confusáq; verba fuerunt.
Mox, nec verba quidem, nec equæ sonus ille videtur,
Sed simulantis equam: parunóq; in tempore certos
Edidit hinnitus, & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt, & quinos alligat vngues
Perpetuo cornu levis vngula. crescit & oris
Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ
Cauda fit: atq; vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiêre jubas: paritérq; novata est
Et vox, & facies: nomen quoq; monstra dederunt.
Flebat, opémq; tuam frustra Philyreïus heros,
Delphice, poscebat: nam nec rescindere magni
Iussa Iovis poteras; nec si rescindere posses,
Tunc aderas: Elim, Messeniáq; arva colebas,
Illud erat tempus, quo te pastoria pellis
Texit: onúsq; fuit baculus silvestris olivæ,
Alterius, dispar septenis fistula cannis.
Dúmq; amor est curæ, dum te tua fistula mulcet,
Incustoditæ Pisæos memorantur in agros
Processisse boves. Videt has Atlantide Maja

Natus

Natus: & arte ſua ſilvis occultat abactas;
Senſerat hoc furtum nemo, niſi natus in illo
Rure ſenex; Battum vicinia tota vocabat.
Divitis hic ſaltus, herboſáq; paſcua Nelei,
Nobiliúmq; greges cuſtos ſervabat equarum.
Hunc timuit: blandáq; manu ſeduxit: & illi,
Quiſquis es hoſpes, ait, ſi forte armenta requiret
Hæc aliquis, vidiſſe nega, neu gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit, accepta, voces has reddidit hoſpes:
Tutus eas: lapis iſte prius tua furta loquetur:
Et lapidem oſtendit: ſimulat Iove natus abire.
Mox redit: & verſa pariter cum voce figura,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc limite, dixit,
Ire boves, fer opem, furtóq; ſilentia deme:
Iuncta ſuo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior, poſtquam eſt merces geminata, ſub illis
Montibus, inquit, erant, & erant, ſub mõtibus illis.
Riſit Atlantiades: & me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis? ait: perjuráq; pectora vertit
In durum ſilicem: qui nunc quóq; dicitur index:
Inq; nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.
Hinc ſe ſuſtulerat paribus Caduciſer alis:
Munychióq; volans agros gratamq; Minervæ
Diſpiciebat humum, cultiq; arbuſta Lycei.
Illa fortè die caſtæ de more puellæ
Vertice ſuppoſito feſtas in Palladis arces
Pura coronatis portabant ſacra caniſtris.
Inde revertentes Deus aſpicit ales, itérq;
Non agit in rectum, ſed in orbem curuat eundem.
Vt volucris viſis rapidiſſima miluius extis,
Dum timet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,

Spemq;

Spémque ſuam motis avidus circumvolat alis:
Sic ſuper Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat curſus, & eaſdem circinat auras.
Quantò ſplendidior, quàm cætera ſidera, fulget
Lucifer, & quantò, quàm Lucifer, aurea Phœbe:
Tantò virginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat, erátq; decus pompæ, comitumq; ſuarum.
Obſtupuit forma Iove natus: & æthere pendens,
Non ſecus exarſit, quàm cúm Balearica plumbum
Funda jacit: volat illud, & incandeſcit eundo:
Et, quos non habuit, ſub nubibus invenit ignes.
Vertit iter, cœloq; petit diverſa relicto:
Nec ſe diſſimulat: tanta eſt fiducia formæ.
Quæ quanquam iuſta eſt, cura tamen adjuvat illam:
Permulcétq; comas: chlamydemq; ut pendeat apte,
Collocat: ut limbus, totúmq; appareat aurum:
Ut teres in dextra, qua ſomnos ducit & arcet,
Virga ſit, ut terſis niteant talaria plantis.
Pars ſecreta domus ebore & teſtudine cultos
Tres habuit thalamos: quorum tu Pandroſe dextrũ,
Aglauros lævum, medium poſſederat Herſe.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium: nomenq; Dei ſcitarier auſa eſt,
Et cauſam adventus: cui ſic reſpondit Atlantis
Pleïonéſq; nepos: Ego ſum, qui juſſa per auras
Verba patris porto. pater eſt mihi Iupiter ipſe.
Nec fingam cauſas: tu tantùm fida ſorori
Eſſe velis, proliſq; meæ matertera dici.
Herſe cauſa viæ eſt, faveas oramus amanti.
Aſpicit hunc oculis iſdem, quibus addita nuper
Viderat Aglauros flavæ ſecreta Minervæ:
Proq; miniſterio magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat: interea tectis excedere cogit.

Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit suspiria motu,
Vt pariter pectus, positamq; in pectore sorti
Ægida concuteret. subit, hanc arcana profana
Detexisse manu tum, cùm sine matre creatam
Lemniacam stirpem contra data fœdera vidit:
Ingratámq; Deo sore jam, ingratámq; sorori,
Et ditem, sumpto, quod avara poposcerat auro.
Protinus invidiæ nigro squallentia tabo
Tecta petit, domus est imis in vallibus antri
Abdita, sole carens, non vlli pervia vento,
Tristis, & ignavi plenissima frigoris, & quæ
Igne vacet semper, caligine semper abundet.
Huc ubi pervenit bello metuenda virago,
Constitit ante domum (neq; enim succedere tectis
Fas habet) & postes extrema cuspide pulsat.
Concussæ patuêre fores: videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
Invidiam: visáq; oculos avertit: at illa
Surgit humo pigrè, semesarúmq; reliquit
Corpora serpentum, passúq; incedit inerti.
Vtq; Deam vidit formáq; armisq; decoram,
Ingemuit, vultúmq; Dea ad suspiria duxit.
Pallor in ore sedet, macies in corpore toto:
Nusquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno:
Risus abest, nisi quem visi movêre dolores:
Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabescitq; videndo,
Successus hominum carpitq; & carpitur unâ,
Suppliciumq; suum est. quamvis tamen oderat illã,
Talibus affata est breviter Tritonia dictis:
Infice tabe tua natarum Cecropis unam:

Sic

Sic opus est: Aglauros ea est. had plura locuta,
Fugit, & impressa tellurem reppulit hasta.
Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens,
Murmura parva dedit, successibus atq; Minerva
Indoluit: baculúmq; capit, quem spinea tortum
Vincula cingebant: adopertaq; nubibus atris,
Quacunq; ingreditur, florentia proterit arva,
Exurítq; herbas, & summa papavera carpit:
Afflatúq; suo populos, urbésq; domósq;
Polluit, & tandem Tritonida conspicit arcem,
Ingeniisq; opibúsq;, & festa pace virentem,
Vixq; tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit:
Sed postquam thalamos intravit Cecrope nata,
Infossa facit: pectúsq; manu ferrugine tincta
Tangit, & hamatis præcordia sentibus implet:
Inspiratq; nocens virus piceúmq; per ossa
Dissipat, & medio spargit pulmone venenum.
Néve mali causa spatium per latius errent,
Germanam ante oculos, fortunatúmq; sororis
Conjugium, pulchràq; Deum sub imagine ponit:
Cunctaq; magna facit. quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit: lentáq; miserrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto saucia Sole:
Fœliciq; bonis aliter non uritur Herses,
Quàm cùm spinosis ignis supponitur herbis,
Quæ neq; dant flammas, leniq; tepore cremantur:
Sæpe mori voluit, ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
Deniq; in adverso venientem limine sedit
Excluturа Deum: cui blandimenta precésq;
Verbáq; jactanti mitissima, desine, dixit.
Hinc ego me non sum, nisi te motura repulso.

Stemus, ait, pacto velox Cyllenius isto:
Cœlestiq; fores virga patefecit: at illi
Surgere conanti partes, quascunq; sedendo
Flectimus, ignauæ nequeunt gravitate moveri.
Illa quidem pugnat, recto se tollere trunco:
Sed genuum iunctura riget, frigusq; per vngues
Labitur, & pallent amisso sanguine venæ,
Vtq; malum latè solet immedicabile cancer
Serpere, & illæsas vitiatis addere partes:
Sic lethalis hiems paulatim in pectora venit,
Vitalesq; vias, & respiramina clausit.
Nec conata loqui est, nec si conata fuisset,
Vocis habebat iter: saxum jam colla tenebat:
Oraq; duruerant: signúmq; exangue sedebat.
Nec lapis albus erat; sua mens infecerat illam.
Has ubi verborum pœnas, mentisq; profanæ
Cepit Atlantiades, dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Se vocat hunc genitor, nec causam fassus amoris,
Fide minister, ait, jussorum nate meorum,
Pelle moram, subitóq; cele delabere cursu:
Quaq; tuam matrem tellus à parte sinistra
Suspicit, (indignæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quodq; procul montano gramine pasci
Armentum regale vides, ad littora verte.
Dixit: & expulsi jamdudum monte juvenci
Littora jussa petunt, ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyrijs comitata solebat.
Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Maiestas & amor: scripti gravitate relicta,
Ille pater rectorq; Deûm, cui dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem tauri: mistúsq; juvencis

Mugit

Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis:
Quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
Calcavêre pedis, nec solvit aquaticus Auster.
Colla toris extant: armis palearia pendent:
Cornua parva quidem, sed quæ contendere posses
Facta manu, pnráq; magis perlucida gemma.
Nulla in fronte mina, nec formidabile lumen
Pacem vultus habet: miratur Agenore nata,
Quod tam formosus, quòd prælia nulla minetur.
Sed quamvis mitem, metuit contingere primò:
Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans, & dum veniat sperata voluptas,
Oscula dat manibus, (ah jam, vix cetera differt)
Et nunc alludit, viridiq; exultat in herba:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis:
Paulatimq; metu dempto, nunc pectora præbet
Virginea palpanda manu, modò cornua sertis
Impedienda novis: ausa est, quoq; regia virgo,
Nescia quem premeret, tergo considere tauri:
Tum Deus à terra, siccoq; à littore sensim
Falsa pedum primò vestigia ponit in undis:
Inde abit ulterius, mediq; per æquora ponti
Fert prædam. pavet hæc, littúsq; ablata relictum
Respicit: & dextra cornu tenet, altera dorso
Imposita est, tenues sinuantur flamine vestes:

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER. III.

IAmq; Deus, posita fallacis imagine tauri,
Se confessus erat, Dictaeaq; rura tenebat:
Cum pater ignarus natam perquirere Cadmo
Imperat, & poenam, si non invenerit, addit
Exilium, facto pius & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere posset
Furta Iovis?) profugus, patriamq;, iramq; parentis
Vitat Agenorides, Phoebiq; oracula supplex
Consulit, & quae sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi Phoebus ait, solis occurret in arvis,
Nullum passa jugum, curvique immunis aratri:
Hac duce carpe vias: & qua requieverit herba,
Moenia fac condas: Boeotiaq; illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lentè videt ire juvencam,
Nullum servitij signum cervice gerentem:
Subsequitur, pressoq; legit vestigia gressu,
Auctoremq; viae Phoebum taciturnus adorat.
Iam vada Cephisi, Panopésq; evaserat arva:
Bos stetit: & tollens speciosam cornibus altis
Ad coelum frontem, mugitibus impulit auras:
Atq; ita respiciens comites sua terga sequentes
Procubuit, teneraq; latus submisit in herbas.
Cadmus agit grates, peregrinaq; oscula terrae
Figit, & ignotos montes, agrosq; salutat.
Sacra Iovi facturus erat: jubet ire ministros,
Et petere è vivis libandas frontibus undas.

Silva

Silva vetus ſtabat, nulla violata ſecuri:
Et ſpecus in medio virgis ac vimine denſus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
Vberibus fœcundus aquis: ubi conditus antro
Martius anguis erat, criſtis præſignis & auro:
Igne micant oculi: corpus tumet omne veneno:
Tréſq; micant linguæ: triplici ſtant ordine dentes.
Quem poſtquam Tyria lucum de gente profecti
Infauſto tetigêre gradu, demiſſaq; in undas
Vrna dedit ſonitum, longo caput extulit antro
Cæruleus ſerpens, horrendaq; ſibila miſit.
Effluxêre undæ manibus, ſanguiſq; reliquit
Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſo ſaltu ſinuatur in arcus:
Ac media plus parte leves erectus in auras
Diſpicit omne nemus, tantáq; eſt corpore, quanto
Si totum ſpectes, geminas qui ſeparat Arctos:
Nec mora: Phœnicas, ſive illi tela parabant,
Sive fugam, ſive ipſe timor prohibebat utrumq;,
Occupat: hos morſu, longis amplexibus illos,
Hos necat afflatu, funeſta hos tabe veneni.
Fecerat exiguas jam Sol altiſſimus umbras:
Quæ mora ſit ſocijs, miratur Agenore natus,
Veſtigatq; viros, tegimen direptæ leoni
Pellis erat: telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum: teloq; animus præſtantior omni.
Vt nemus intravit, lethataq; corpora vidit;
Victorémq; ſupra ſpatioſi corporis hoſtem
Triſtia ſanguinea lambentem vulnera lingua:
Aut ultor veſtræ, fidiſſima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero, dixit; dextraq; molarem
Suſtulit, & magnum magno conamine miſit.

Illius impulsu cum turribus ardua celsis
Mœnia mota forent, serpens sine vulnere mansit;
Loricæq; modo squamis defensus, & atræ
Duritiæ pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritia jaculum quoq; vicit adactum,
Quod medio lentæ spinæ curvamine [illegible]
Constitit, & totum descendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox, caput in sua terga retorsit:
Vulneráq; aspexit, fixúmq; hastile momordit.
Idq; ubi vi multa partem labefecit in ullam,
Vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus hæsit.
Tum vero postquam ira accessit ad iras
Causa recens, plenis extulerunt guttura venis,
Spumáq; pestiferos circumfluit albida rictus:
Terráq; rasa sonat squamis: quiq; halitus exit
Ore niger Stygio, vitiat as inficit herbas.
Ipse modò immensum spiris facientibus orbem
Cingitur, interdum longa trabe rectior extat:
Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obstantes perturbat pectore silvas.
Cedit Agenorides paulùm, spolióq; leonis
Sustinet incursus, instantiáq; ora retardat
Cuspide prætenta, fertq; ille: & inania duro
Vulnera dat ferro: figitq; in acumine dentes.
Iamq; venenifero sanguis manare palato
Cœperat, & virides aspergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat, quod se retrahebat ab ictu,
Læsaq; colla dabat retro, plagamq; sedere
Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat.
Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum
Usq; sequens pressit, dum retro quercus euntis
Obstitit, & fixa est pariter cum robore cervix.
Pondere serpentis curvata est arbor, & imæ

Parte

Parte flagellari gemuit ſua robora cauda.
Dum ſpatium victor victi conſiderat hoſtis: (tum
Vox ſubitò audita eſt: neq; erat cognoſcere promp-
Vnde: ſed audita eſt: Quid Agenore nate peremptũ
Serpentem ſpectas? & tu ſpectabere ſerpens.
Ille diu pavidus pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidóq; comæ terrore rigebant:
Ecce viri fautrix ſuperas delapſa per auras
Pallas adeſt, motaq; jubet ſupponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret: & impreſſo ſulcum patefecit aratro:
Spargit humi iuſſos, mortalia ſemina, dentes.
Inde (fide majus) glebæ cœpêre moveri:
Primáq; de ſulcis acies apparuit haſtæ:
Tegmina mox capitum picto nutantia cono.
Mox humeri, pectúſq; onerataq; brachia telis
Exiſtunt: creſcitq; ſeges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur feſtis aulæa theatris,
Surgere ſigna ſolent, primúmq; oſtendere vultus:
Cætera paulatim, placidóq; educta tenore
Tota patent, imóq; pedes in margine ponunt.
Territus hoſte novo Cadmus capere arma parabat:
Nec cape, de populo, quem terra creauerat, unus
Exclamat, nec te ciuilibus inſere bellis.
Atq; ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus enſe ferit: jaculo cadit eminus ipſe.
Hic quoq; qui dederat leto, non longius illo
Viuit, & expirat, modò quas acceperat, auras:
Exemploq; pari furit omnis turba, ſuoq;
Mutua cædunt ſubiti per mutua vulnera fratres:
Iamq; brevis vitæ ſpatium ſortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem;
Quinq; ſuperſtitibus quorum fuit unus Echion.

Is sua jecit humi monitu Tritonidis arma,
Fratérnæq; fidem pacis petiitq; deditq;.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
Cùm posuit jussam Phœbeis sortibus urbem.
Iam stabant Thebæ: poteras jam Cadme videri
Exilio fœlix: soceri tibi Marsq́, Venusq;
Contigerant: huc adde genus de conjuge tanta,
Tot natos, natasq;, & pignora chara nepotes
Hos quoq; jam juvenes. Sed scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est: dicíq; beatus
Ante obitum nemo, supremáq; funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi, Cadme, secundas
Causa fuit luctus, alienáq; cornua fronti
Addita, vosq; canes satiati sanguine herili.
At benè si quæras, fortuna crimen in illo,
Non scelus invenies: quid enim scelus error habebat?
Mons erat infestus variarum cæde ferarum,
Iámq; dies medius rerum contraxerat umbras:
Et sol ex æquo meta distabat utraque:
Cùm juvenis placido per devia lustra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore.
Lina madent, comites, ferrumq; cruore ferarum,
Fortunæq; dies habuit satis: altera lucem
Cum croceis invecta rotis Aurora reducet,
Próposítum repetemus opus, nunc Phœbus utráq;
Distat idem terra, findit q́, vaporibus arva.
Sistite opus præsens, nodosaq́, tollite lina.
Iussa viri faciunt, intermittúntq; laborem.
Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu,
Nomine Gargaphie, succinctæ cura Dianæ:
Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nulla: simulaverat artem
Ingenio natura suo: nam pumice vivo,

Et

Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons sonat à dextra, tenui perlucidus unda,
Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
Hìc Dea silvarum venatu fessa solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quò postquam subijt, Nympharum tradidit uni
Armigerae jaculum, pharetramq́, arcusq́, retentos.
Altera depositae subjecit brachia pallae:
Vincla duae pedibus demunt. nam doctior illis
Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
Colligit in nodum, quamvis erat ipsa solutis.
Excipiunt laticem Nipheq́, Hyaleq́, Rhaniq́,
Et Psecas, & Phiale, fundunt q́, capacibus urnis.
Dumq́, ibi pelluitur solita Titania lympha,
Ecce nepos Cadmi, dilata parte laborum,
Per nemus ignotum non certis passibus errans,
Pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
Qui simul intravit rorantia fontibus antra:
Sicut erant nudae, viso sua pectora Nymphae
Percussêre viro: subitisq́, ululatibus omne
Implevêre nemus: circumfusaq́, Dianam
Corporibus texêre suis, tamen altior illis
Ipsa Dea est, collòq; tenus supereminet omnes.
Qui color infectis adversi Solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureae Aurorae,
Is fuit in vultu visae sine veste Dianae.
Quae quanquam comitum turba est stipata suarum
In latus obliquum tamen astitit: oráq; retro
Flexit: & ut vellet promptas habuisse sagittas,
Quas habuit, sic hausit aquas: vultumq́, virilem
Perfudit: spargensq́, comas ultricibus undis,
Addidit haec cladis praenuncia verba futurae:
Nunc tibi me posito visam velamine narres,

Si poteris narrare, licet, nec plura minata,
Dat sparso capiti vivacis cornua cervi:
Dat spatium collo summásq; cacuminat aures:
Cum pedibúsq; manus, cum longis brachia mutat
Cruribus: & velat maculoso vellere corpus.
Additus & pavor est, fugit Antonëius heros:
Et se tam celerem cursu miratur in ipso:
Vt verò vultus, & còrnua vidit in unda,
Me miserum dicturus erat: vox nulla secuta est.
Ingemuit: vox illa fuit: lacrymæq; per ora
Non sua flexerunt: mens tantùm pristina mansit.
Quid faciat? repetátne domum, & regalia tecta?
An lateat silvis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat, vidêre canes: primúsq; Melampus,
Ichnobatésq; sagax latratu signa dedêre,
Gnosius Ichnobates, Spartana gente Melampus,
Inde ruunt alij rapida velocius aura (omnes,
Pamphagus, & Dorceus, & Oribasius, Arcades
Nebrophonosq; valens, & trux cum Lælape Therõ,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hyleúsq; ferox nuper percussus ab apro,
Deq; lupo concepta Nape, pecudésq; secuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyja duobus,
Et substricta gerens Sicyonius ilia Lagon,
Et Dromas, & Canache, Stictéq;, & Tygris, & Alce
Et niveis Leucon, & villis Asbolus atris,
Prævalidúsq; Lacon, & cursu fortis Aëllo,
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lycisca,
Et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirsutaq; corpore Lachne,
Et patre Dictæo sed matre Laconide nati
Labros & Agriodus, & acuta vocis Hylactor,
Quósq; referre mora est. ea turba cupidine prædæ,

Per-

Perrupes, ſcopulóſq;, aditúq; carentia ſaxa,
Quáq; eſt difficilis, quáq; eſt via nulla, ſequuntur.
Ille fugit, per qua fuerat loca ſæpe ſequutus:
Heu famulos fugit ille ſuos, clamare libebat;
Actæon ego ſum, dominum cognoſcite veſtrum:
Verba animo deſunt, reſonat latratibus æther.
Prima Melanchates in tergo vulnera fecit,
Proxima Theridamas: Oreſitrophus hæſit in armo.
Tardius exierant, ſed per compendia montis
Præcipitata via eſt, dominum retinentibus illis
Cætera turba coit, conférq; in corpore dentes.
Iam loca vulneribus deſunt, gemit ille, ſonumq́,
Etſi non hominis, quem non tamen edere poſſit
Cervus, habet, mœſtiſq; replet juga nota querelis:
Et genibus pronis ſupplex, ſimiliſq́, roganti,
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At comites rapidùm ſolitis hortatibus agmen
Ignari inſtigant, oculiſq́, Actæona quærunt:
Et vel ut abſentem certatim Actæon a clamant,
(Ad nomen caput ille refert) & abeſſe queruntur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem, ſed adeſt, vellétq; videre,
Non etiam ſentire canum fera facta ſuorum.
Vndiq; circumſtant, merſiſq; in corpore roſtris
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cervi,
Nec, niſi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.

Ruunor in ambiguo eſt: aliis violentior æquo
Viſa Dea eſt: alij laudant, dignámq; ſevera
Virginitate vocant: pars invenit utráq; cauſas.
Sola Iovis conjux non tam culpétve probétve
Eloquitur, quàm clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet, & à Tyria collectum pellice transfert

In generis ſocios odium, ſubit ecce priori
Cauſa recens: gravidámq; dolet de ſemine magni
Eſſe Iovis Semelen: tum linguam ad jurgia ſolvit:
Profeci quid enim toties per jurgia? dixit:
Ipſa petenda mihi eſt: ipſam, ſi maxima Iuno
Ritè vocor, perdam: ſi me gemmantia dextrâ
Sceptra tenere decet: ſi ſum regina, Ioviſq;
Et ſoror, & conjux; certè ſoror, at puto furto eſt
Contenta, & thalami brevis eſt injuria noſtri.
Concipit: id deërat: manifeſtáq; crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Iove vult fieri, tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam, faxo: nec ſim Saturnia, ſi non
De Iove merſa ſuo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his ſolio: fulvaq; recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes antè removit,
Quàm ſimulavit anum, poſnitq; ad tempora canos,
Sulcavitq; cutem rugis, & curva trementi
Membra tulit greſſu, vocem quoque fecit anilem:
Ipſaq; erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato ſermone, diúq; loquendo
Ad nomen venêre Iovis, ſuſpirat: & opto
Iupiter ut ſit, ait: metui tamen omnia, multi
Nomine divorum thalamos iniêre pudicos.
Nec tamen eſſe Iovem ſatis eſt: det pignus amoris,
Si modò verus is eſt: quantúſq; & qualis ab alta
Iunone excipitur: tantus taliſq; rogatos
Det tibi complexus, ſuàq; ante inſignia ſumat,
Talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
Formârat. Rogat illa Iovem ſine nomine munus.
Cui deus, Elige, ait, nullam patiére repulſam.
Quoq; magis credas, Stygij quoq; conſcia ſunto
Numina torrentis: timor & Deus ille Deorum eſt,

Læta

Læta malo, nimiumq; potens perituraq; amanti
Obsequio Semele, qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis,
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere: exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neq; enim non hæc optasse, neq; ille
Non juravisse, potest, ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit, vultumq; sequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immistaq; fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Quà tamen usq; potest, vires sibi demere tentat.
Nec quo centimanum dejecerat igne Typhoea,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud levius fulmen: cui dextra Cyclopum
Sævitiæ flammæq; minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant superi, capit illa: domumq;
Intrat Agenoream, corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, donisq; jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genetricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori, maternaq; tempora complet:
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat: inde datum Nymphæ Nyseïdes antris
Occuluêre suis, lactisq; alimenta dedêre,
Dumq; ea per terras fatali lege geruntur,
Tutaq; bis gëniti sunt incunabula Bacchi:
Forte Jovem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graves, vacuaq; agitasse remissos
Cum Junone jocos: & major vestra profectò est,
Quàm quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
Illa negat. placuit, quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraq; nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia silva

Corpora

Corpora ſerpentem baculi violaverat ictu:
Déq; viro factus (mirabile) fœmina, ſeptem
Egerat autumnos: octavo rurſus eoſdem
Vidit: &, eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris ſortem in contraria mutet,
Nunc quoq; vos feriam percuſſis anguibus iiſdem.
Forma prior rediit, genitivâq; venit imago.
Arbiter hic igitur ſumptus de lite joco ſa
Dicta Iovis firmat. gravius Saturnia juſto.
Nec pro materia fertur doluiſſe: ſuíq;
Iudicis æterna damnavit lumina nocte:
At pater omnipotens (nèq; enim licet irrita cui-
Facta Dei feciſſe Deo) pro lumine adempto (quam
Scire futura dedit, pœnámq; levavit honore,
Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti:
Prima fidem, vociſq; ratæ tentamina ſumpſit
Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit, clauſaq; ſuis Cephiſus in undis
Vim tulit, enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem Nymphe, jam tunc qui poſſet amari,
Narciſſumq; vocat, de quo conſultus, an eſſet
Tempora matura viſurus longa ſenecta,
Fatidicus vates, ſi ſe non noverit, inquit.
Vana diu viſa eſt vox auguris: exitus illum,
Reſq; probat, letiq; genus, novitáſq; furoris.
Nam quater ad quinos unum Cephiſius annos
Addiderat, poterátq; puer, juveniſq; videri:
Multi illum juvenes, multæ petière puellæ.
Sed fuit in tenera tam dura ſuperbia forma:
Nulli illum juvenes, nulla tetigêre puellæ.
Aſpicit hunc, trepidos agit autem in retia cervos
Vocalis Nymphe, quæ nec reticere loquenti,

Nec

Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Eccho.
Corpus adhuc Eccho, non vox erat: & tamen uſum
Garrula non alium, quàm nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba noviſſima poſſet.
Fecerat hoc Iuno, quià, cùm deprendere poſſet
Sub Ioue ſæpè ſuo Nymphas in monte jacentes,
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat (conſit:
Dum fugerent Nymphæ: poſtquàm hæc Saturnia
Hujus, ait, lingua, qua ſum deluſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vociſq; breviſſimus uſus:
Regq; minas firmat, tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces, auditaq; verba reportat,
Ergo ubi Narciſſum per devia rura vagantem
Vidit & incaluit, ſequitur veſtigia furtim;
Quoq; magis ſequitur, flamma propiore caleſcit:
Non aliter, quàm cùm ſummis circumlita tædis
Admotas rapiunt vivacia ſulphura flammas.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat,
Nec ſinit incipiat: ſed, quod ſinit, illa parata eſt,
Expectare ſonos, ad quos ſua verba remittat.
Fortè puer comitum ſeductus ab agmine fida
Dixerat, hîc quis adeſt? Et, adeſt, reſponderat Eccho,
Hic ſtupet: utq; aciem partes dimiſit in omnes,
Voce, veni, magna clamat: vocat illa vocantem.
Reſpicit, & rurſus nullo veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & tetidem, quod dixit verba, recepit.
Perſtat, & alterne deceptus imagine vocis,
Hunc coëamus, ait: nulliq; libentius unquam
Reſponſura ſono, coëamus, rettulit Eccho:
Et verbis favet ipſa ſuis, egreſſaq; ſilvâ
Ibat, ut injiceret ſperato brachia collo.
Ille fugit: fugiénſq; manus complexibus aufert.

Antè, ait, emoriarquàm sit tibi copia nostri.
Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
Spretu latet silvis, pudibundáq; frondibus ora
Protegit, & solis ex illo vivit in antris.
Sed tamen hæret amor, crescitq; dolore repulsæ:
Et tenuant vigiles corpus miserabile curæ:
Adducitq; cutem maciei: & in aëra succus
Corporis omnis abit: vox tantùm atq; ossa supersunt
Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
Inde latet silvis, nullóq; in monte videtur:
Omnibus auditur: sonus est, qui vivit in illa.
Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
Luserat hic Nymphas, sic cœtus antè viriles.
Inde manus aliquis despectus ad athra tollens,
Sic amet ipse, licet sic non potiatur amato.
Dixerat: assensit precibus Rhamnusia justis.
Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
Quem néq; pastores, néq; pasta monte capella
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat,
Silváq;, Sole locum passura tepescere nullo.
Hic puer & studio venandi lassus & æstu,
Procubuit, faciémq; loci, fontemq; secutus.
Dúmq; sitim sedare cupit, sitis altera crevit.
Dúmq; bibit, visæ correptus imagine formæ
Spē sine corpore amat: corpus putat esse, quod umbra est:
Ac stupet ipse sibi, vultúq; immotus eodem
Hæret, et è Pario formatum marmore signum.
Spectat humi positus geminum sua lumina sidus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubésq; genas, & eburnea colla, decúsq;
Oris, & in niveo mistum candore ruborem.

Cunctáq;

Cunctáq; miratur, quibus est mirabilis ipse.
Se cupit imprudens: &, qui probat, ipse probatur:
Dumq; petit, petitur: pariterq; accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti,
In medijs quoties visum captantia collum,
Brachia mersit aquis, nec se deprendit in illis!
Quid videat, nescit: sed, quod videt, uritur illo:
Atq; oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule, quid frustra simulacra fugacia captas?
Quod petis, est nusquã quod amas, avertere, perdes,
Ista repercussæ, quam cernis, imiginis umbra est.
Nil habet ista sui: tecum venitq;, manetq;.
Tecum discedet, si tu discedere possis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abstrahere inde potest, sed opaca fusus in herba
Spectat inexpleto mendacem lumine formam:
Perq; oculos perit ipse suos: paulúmq; levatus
Ad circumstantes tendens sua brachia silvas,
Ecquis, Io silvæ crudelius, inquit, amavit?
(Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis)
Ecquem, cùm vestra tot agantur sæcula vita,
Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo?
Et placet, & video: sed, quod videoq; placétq;
Non tamen invenio, tantus tenet error amantem,
Quòq; magis doleam, non nos mare separat ingens,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis:
Exigua prohibemur aqua: cupit ipse teneri:
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis,
Hic toties ad me resupino nititur ore. (stat
Posse putes tangi: minimum est, quod amantibus ob-
Quisquis es, hinc exi, quid me puer unice fallis?
Quóve petitus abis? certè nec forma, nec ætas
Est mea, quã fugias: & amarunt me quoq; Nymphæ.

Spem mihi nescio quam vultu promittis amico,
Cumq; ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cùm risi, arrides, lacrymas quoq; sæpe notavi
Me lacrymante tuas, nutu quoq; signa remittis:
Et quantum motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non pervenientia nostras.
Ille ego sum: sensi: nec me mea fallit imago.
Vror amore mei: flammas moveóq; feróq;
Quid faciam? roger, ánne rogē? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est: inopem me copia fecit,
O utinam à nostro secedere corpore possem!
Votum in amante novum est: vellē, quod amamus ab-
Iámq; dolor vires adimit, nec tempora vitæ (esset.
Longa meæ superant, primóq; extinguor in ævo,
Nec mihi mors gravis est posituro morte dolores:
Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset,
Nunc duo concordes anima moriemur in una.
Dixit, & ad faciem rediit malesanus eandem:
Et lacrimis turbavit aquas, obscurâq; moto
Reddita forma lacu est, quam cum vidisset abire,
Quò refugis? remane, nec me crudelis amantem
Desere, clamavit: liceat, quod tangere non est,
Aspicere, & misero prebere alimenta furori.
Dumq; dolet, summa vestem diduxit ab ora,
Nudáq; marmoreis percussit pectora palmis:
Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem:
Non aliter, quàm poma solent, quæ candida parte,
Parte rubent: aut ut variis solet uva racemis
Ducere purpureum nondum matura colorem,
Quæ simul aspexit liquefacta rursus in unda
Non tulit ulterius: sed ut intabescere flava
Igne levi cera: matutinæq; pruina
Sole tepente solent: sic attenuatus amore

Liquitur

Liquitur, & tecta paulatim carpitur igni.
Et néq; jam color eſt miſto candore rubori,
Nec vigor, & vires, & quæ modò viſa placebant,
Nec corpus remanet, quondã quod amauerat Eccho.
Quæ tamen ut vidit, quamuis iratæ memorq;,
Iudoluit: quotieſq; puer miſerabilis eheu,
Dixerat, hæc reſonis iterabat vocibus, eheu.
Cumq; ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoq; reddebat ſonitum plangoris eundem.
Vltima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtra dilecte puer? totidemq; remiſit
Verba locus: dictóq; vale, vale, inquit & Eccho.
Ille caput viridi feſſum ſubmiſit in herba:
Lumina mors clauſit domini mirantia formam.
Tum quoq; ſe, poſtquam eſt inferna ſede receptus,
In Stygia ſpectabat aqua, planxêre ſorores
Najades, & ſectos fratri impoſuêre capillos.
Planxerunt Dryades: plangentibus aſſonat Eccho.
Iamq; rogum, quaſſaſq; faces, pheretúmq; parabant:
Nuſquam corpus erat: croceum pro corpore florem
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

Cognita res vati meritam per Achaidas urbes
Contulerat famam, nomenq; erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus
Contemptor ſuperûm Pentheus, præſagaq; ridet
Verba ſenis: tenebraſq; & cladem lucis adempta
Obiecit, ille movens albentia tempora canis,
Quàm fœlix eſſes, ſi tu quoq; luminis hujus
Orbus, ait, fieres, nec Bacchica ſacra videres?
Namq; dies aderit, quam non procul auguror, eſſe,
Qua novus huc veniet proles Semeleïa Liber
Quem niſi templorum fueris dignatus honore,
Mille lacer ſpargêre locis, & ſanguine ſilvas

Fœdabis, matrémq; tuam matríq; sorores.
Eveniet: néq; enim dignabere numen honore:
Méq; sub his tenebris nimium vidisse querêris,
Talia dicentem perturbat Echione natus.
Dicta fides sequitur: responsaq; vatis aguntur:
Liber adest: festísq; fremunt ululatibus agri.
Turbaruit, mistæq; viris matresq;, nurusq;
Et vulgus procerésq; ignota ad sacra feruntur,
Quis furor Anguigene proles Mavortia vestras
Attonuit mentes? Pentheus ait: æráne tantum
Æra repulsa valent, & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut, quos non bellicus ensis,
Non tuba terruerit, non stricti agmina telis,
Feminea voces, & mota insania vino,
Obscœnaq; greges, & inania tympana vincant?
Vósne senes mirer? qui longa per æquora vecti
A Tyro, hæc profugos potuistis sede penates,
Nunc finitis sine Marte capi? vósne, acrior ætas
Q juvenes, propiorq; meæ? quos arma tenere,
Non thyrsos, galeáq; tegi, non fronde decebat.
Este precor memores, qua sitis stirpe creati:
Illiúsq; animos, qui multos perdidit unus,
Sumite serpentis, pro fontibus ille, lacúq;
Interiit: at vos pro fama vincite vestra.
Ille dedit leto fortes: vos vincite molles:
Et patrium retinete decus, si fata vetabunt
Stare diu Thebas: utinam tormenta, viriq;
Mœnia, dirverent: ferrumq;, igniq; sonaret.
Essemus miseri sine crimine, sorsq; querenda
Non celanda foret, lachrymeq; pudore carerent:
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem néq; bella juvant, nec tela, nec usus equorum:
Sed madidi myrrha crines, molléq; corona,

Pur-

Purpuráq; & pictis intextum vestibus aurum.
Quẽ quidẽ ego actutum (modo vos obsistite) cogam
Assumptúmq; patrem, commentaq; sacra fateri.
An satis Acryseæ est animi contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas?
Penthea terribit cum totis advena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducémq;
Attrahite huc vinctum: jussis mora segnis abesto.
Hunc avus, hunc Athmas, hunc cætera turba suorum
Corripiunt dictis, frustraq; inhibere laborant.
Acrior admonitu est, irritaturq; retentu.
Et crescit rabies: moderaminaq; ipsa nocebant.
Sic ego torrentem, qua nil obstabat eunti,
Lenius & modico strepitu decurrere vidi:
At, quacunq; trabes, obstracta q; saxa jacebant,
Spumeus, & fervens, & ab obice savior ibat.
Ecce cruentati redeunt: & Bacchus ubi esset,
Quærenti domino, Bacchum vidisse negarunt.
Hunc, dixêre tamen comitẽ, famulumq; sacrorum,
Cepimus: & tradunt manibus post terga ligatis,
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente sequutum.
Aspicit hunc Pentheus oculis quos ira tremendos
Fecerat, & quanquam pœna vix tempora differt,
O periture, tuáq; aliis documenta dature
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenq; parentum,
Et patriam, morisq; novi cur sacra frequentes.
Ille metu vacuus, nomen mihi, dixit, Acœtes:
Patria Mœonia est: humili de plebe parentes.
Non mihi, qua duri colerent, pater, arva juvenci,
Lanigerósve greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipse fuit: linoq; solebat & hamis
Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
Ars illi sua census erat, cùm traderet artem.

Accipe, quas habeo, ſtudij ſucceſſor, & heres,
Dixit, opes: moriénſq; mihi nihil ille reliquit
Præter aquas: unum hoc poſſum appellare paternum.
Mox ego, ne ſcopulis hærerem ſemper in iſdem,
Addidici regimen dextra moderante carinæ
Flectere, & Olenæ ſidus pluviale capellæ,
Taygetéq;, Hyadáſq; oculis Arctónq; notavi,
Ventorumq; domos, & portus puppibus aptos.
Fortè petens Delum, Chiæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littoris remis,
Doq; leves ſaltus, ndeq; immittor arenæ.
Nox vbi conſumpta eſt, aurora rubeſcere primò
Cœperat: exurgo, laticéſq; inferre recentes
Admoneo, monſtroq; viam, quæ ducit ad undas.
Ipſe, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Proſpicio, comiteſq; voco, repetoq; carinam.
Adſumus en, inquit, ſociorum primus Opheltes:
Vtq; putat, prædam deſerto nactus in agro
Virginea puerum ducit per littora forma.
Ille mero ſomnoq; gravis titubare videtur,
Vixq; ſequi. Spectò cultum faciemq; gradumq;:
Nil ibi, quod credi poſſet mortale, videbam.
Et ſenſi: & dixi ſocijs: quod numen in iſto
Corpore ſit dubito: ſed corpore numen in iſto eſt.
Quisquis es, ô ſæveas; noſtriſq; laboribus adſis:
His quoq; des veniam, pro nobis mitte precari.
Dictys ait, qua non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas, prenſoq; rudente relabi.
Hoc Lybys, hoc flavus proræ tutela, Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, &, qui requiemq; modumq;
Voce dabat remis, animorum hortatur Epopeus.
Hoc omnes alij, prædæ tam cæca cupido eſt.
Non tamen hanc ſacro violari pondere pinum

Perpetiar,

Perpetiar, dixi: pars hîc mihi maxima iuris.
Inq; aditu obsisto: furit audacissimus omni
De numero Lycabas, qui Tusca pulsus ab urbe,
Exilium, dira pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum resto, iuuenili guttura pugno
Rupit: & excussum misisset in æquora, si non
Hæsissem, quamvis amens, in fune retentus.
Impia turba probat factum tum deniq; Bacchus
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
Sit sopor, atq; mero rcdeant in pectora sensus,
Quid facitis? quis clamor? ait: qua, dicite nautæ,
Huc ope perveni? quò me deferre paratis?
Pone metum, Proræus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit: terra sistêre petita.
Naxon, ait Liber, cursus advertite vestros:
Illa mihi domus est, vobis erit hospita tellus.
Per mare fallaces, perq; omnia numina iurant,
Sic fore, méq; jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextera Naxos erat, dextra mihi linteа danti,
Quid facis, ô demens? quis te furor inquit Opheltes?
Pro se quisq; timet: lævam pete, maxima nutu
Pars mihi significat: pars, quid velit, aure susurrat.
Obstupui: capiúntq; alius moderamina, dixi:
Meq; ministerio sceleriq; artisq; removi.
Increpor à cunctis, totúmq; immurmurat agmen.
E quibus Ethalion: Te scilicet omnis in vno
Nostra salus posita est, ait: & subit ipse, meumq;
Explet opus, Naxoq; petit diuersa relicta.
Tum Deus illudens, tanquã modò deniq; fraudem
Senserit, è puppi pontum prospectat adunca,
Et flenti similis: Non hæc mihi littora, nautæ,
Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra est,

Si

Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Iamdudum flebam. Lachrymas manus impia nostras
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (neq; enim præsentior illo
Est deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. stetit æquore puppis
Haud aliter, quam si siccum navale teneret:
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Veláq; deducunt, geminaq; ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuq; recurvo
Serpunt. & gravidis distinguunt vela corymbis.
Ipse racemiferis frontem circundatus uvis
Pampineis agitat volatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacráq; inania lyncum,
Pictarumq; jacent fera corpora pantherarum.
Exiliêre viri: (sive hoc insania fecit,
Sive timor) primusq; Medon nigrescere pinnis,
Corpore depressa, & spinæ curvamine flecti
Incipit. huic Lycabas, in qua miracula, dixit,
Verteris? & latirictus, & panda loquenti
Naris erat, squamamq; cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,
In spatium resilire manus, breve vidit, & illas
Iam non esse manus, jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit, truncóq; repandus in undas
Corpore desiluit: falcata novissima cauda est;
Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.
Undiq; dant saltus, multáq; aspergine rorant,
Emergúntq; iterum, redeúntq; sub æquora rursus
Inq; chori ludunt speciem, lasciváq; jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)

Restabam

Reſtabam ſolus: pavidus, gelidúſq; trementi
Corpore, vixq; animum firmat Deus, excute dicens,
Corde metum, Diámq; tene delatus in illam.
Acceſſi ſacris, Bacchheáq; ſacra frequento,
Præbuimus longis, Penthee, ambagibus aures,
Inquit, ut ira mora vires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hunc, cruciatáq; duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur intectis: &, dum crudelia juſſæ
Inſtrumenta necis, ferrúmq; igneſq; parantur;
Sponte ſua patuiſſe fores, lapſaſq; lacertis
Sponte ſua, fama eſt, nullo ſolvente catenas.
Perſtat Echionides, nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi feſtus facienda ad ſacra Citharon
Cantibus, & clara bacchantum voce ſonabat.
Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnaq; aſſumit amorem:
Penthea ſic ictus longis ululatibus æther
Movit, & audito clamore recanduit ira.
Monte fere medio eſt cingentibus ultima ſiluis
Purus & arboribus ſpectabilis undíq; campus.
Hic oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima videt, prima eſt inſano concita curſu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater: &, ô gemine, clamavit, adeſte ſorores:
Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
Turba furẽs: cuncta coëunt, trepidumq; ſequuntur,
Iam trepidum jam verba minus violenta loquentem,
Iam ſe damnantem, jam ſe peccaſſe fatentem.
Saucius ille tamen, fer opem matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.

Illa

Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Iamdudum flebam. Lachrymas manus impia nostras
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (neq; enim præsentior illo
Est deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. stetit æquore puppis
Haud aliter, quam si siccum navale teneret:
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Velaq; deducunt, geminaq; ope currere tentant.
Impediunt hedera remos, nexuq; recurvo
Serpunt. & gravidis distinguunt vela corymbis.
Ipse racemiferis frontem circundatus uvis
Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraq; inania lyncum,
Pictarumq; jacent fera corpora pantherarum.
Exiliêre viri: (sive hoc insania fecit,
Sive timor) primusq; Medon nigrescere pinnis,
Corpore depressa, & spinæ curvamine flecti
Incipit. huic Lycabas, in quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, squamamq; cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,
In spatium resilire manus, breve vidit, & illas
Iam non esse manus, jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit, truncoq; repandus in undas
Corpore desiluit: falcata novissima cauda est;
Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.
Undiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
Emergúntq; iterum, redeúntq; sub æquora rursus
Inq; chori ludunt speciem, lasciváq; jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)

Restabam

Reſtabam ſolus: pavidus, gelidúſq; trementi
Corpore, vixq; animum firmat Deus, excute dicens,
Corde metum, Diámq; tene delatus in illam.
Acceſſi ſacris, Bacchheáq; ſacra frequento,
Præbuimus longis, Pentheu, ambagibus aures,
Inquit, ut ira mora vires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hunc, cruciatáq; duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur intectis: &, dum crudelia juſſæ
Inſtrumenta necis, ferrúmq; ignéſq; parantur;
Sponte ſua patuiſſe fores, lapſaſq; lacertis
Sponte ſua, fama eſt, nullo ſolvente catenas.
Perſtat Echionides, nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi feſtus facienda ad ſacra Cithæron
Cantibus, & clara bacchantum voce ſonabat.
Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnaq; aſſumit amorem:
Penthea ſic ictus longis ululatibus æther
Movit, & audito clamore recanduit ira.
Monte fere medio eſt cingentibus ultima ſiluis
Purus & arboribus ſpectabilis undíq; campus.
Hic oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima videt, prima eſt inſano eoncita curſu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater: &, ô gemine, clamavit, adeſte ſorores:
Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
Turba furẽs: cuncta coëunt, trepidumq; ſequuntur,
Iam trepidum jam verba minus violenta loquentem,
Iam ſe damnantem, jam ſe peccaſſe fatentem.
Saucius ille tamen, ſer opem matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.

Illa

Illa quis Actæon nescit, dextramq; precantis
Abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
Ille etiam, matri cum brachia tendere vellet,
Non habet infœlix, quæ matri brachia tendat:
Truncaq; sed ostendens dejectis vulnera membris,
Aspice mater, ait: visis ululavit Agave:
Collaq; iactavit: crinemq; per aëra movit:
Avulsumq; caput digitis complexa cruentis
Clamat, Io, comites: opus hoc victoria nostra est.
Non citius frondes Auctumni frigore tactas,
Iamq; malè harentes, alta rapit arbore ventus:
Quam sunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant,
Thuráq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER IV.

AT non Alcithoë Mineïas Orgya censet
Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bacchũ
Progeniem negat esse Iovis: sociasq; sorores
Impietatis habet. festum celebrare sacerdos,
Immunesq; operum famulas, dominásq; suorum,
Pectora pelle tegi, crinales soluere vittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere Thyrsos
Iusserat: & sævam læsi sore numinis iram.
Vaticinatus erat, parent matrésp; nurúsq;
Talas, & calathos, infectaq; pensa reponunt (sumq;
Thuraq; dant, Bacchumq; vocant, Bromiumq; Lyæ-

Ignige-

Ignigenámq; ſatumq; iterum, ſolumq; bimatrem.
Additur his Nyſeúſq; indetonſuſq; Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis conſitor uva,
Nyctileúſq; Eleleúſq; parens, & Iacchus, & Evan:
Et quæ præterea per Grajas plurima gentes
Nomina Liber habes. Tibi enim inconſumpta juven-
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus alto (tus eſt:
Conſpiceris cælo: tibi, cùm ſine cornibus aſtas,
Virgineum caput eſt: Oriens tibi victus, ad uſq;
Decolor extremo quà cingitur India Gange.
Pentbea, tu veneranda, bipenniferumq; Lycurgum
Sacrilegos mactas, Tyrrhenáq; mittis in æquor
Corpora: tu bijugum pictis inſignia frænis
Colla premis lyncum: Bacchæ, Satyriq; ſequuntur:
Quíq; ſenex ferula titubantes ebrius artus
Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello:
Quacunq; ingrederis, clamor juvenilis, & unà
Fœmineæ voces, impulſaq; tympana palmis,
Concavaq; æra ſonant, longóq; foramine buxus.
Placatus, mitíſq; rogant Iſmenides, adſis:
Iuſſaq; ſacra colunt. Solæ Mineïdes intus
Intempeſtiva turbantes feſta Minervæ,
Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant,
Aut hærent telæ, famulaſq; laboribus urgent:
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum ceſſant alias, commentaq; ſacra frequentant,
Nos quóq; quas Pallas melior dea detinet inquit,
Vtile opus manuum vario ſermone levemus:
Perq; vices aliquid, quod tempora longa videre
Non ſinat in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primamq; jubent narrare ſorores.
Illa, quid è multis referat, (nam plurima norat)
Cogitat: & dubia eſt, de te Babylonia narret

Decreti,

Decreti, quam versa squamis velantibus artus
Stagna Palæstini credunt coluisse figurâ:
An magis ut sumptis illius filia pennis,
Extremos altis in turribus egerit annos:
Naïs an ut cantu, nimiúmq; potentibus herbis,
Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces,
Donec idem passa est: an quæ poma alba ferebat,
Vt nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
Hæc placet, hæc quoniam vulgaris fabula non est.
Talibus orsa modis, lana sua fila sequente.
Pyramus & Thysbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas habuêre domos: ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
Notitiam, primósq; gradus vicinia fecit:
Tempore crevit amor: tædæ quoq; iure coissent:
Sed vetuêre patres: quod non potuêre vetare,
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest: nutu signísq; loquuntur.
Quoq; magis tegitur, tantò magis æstuat ignis.
Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim
Cùm fieret, paries domui communis utriq;.
Id vitium nulli per sæcula longa notatum
(Quid non sentit Amor?) primi vidistis amantes,
Et vocis fecistis iter, tutæq; per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe ubi constiterant hinc Thysbe, Pyramus illinc,
Inque vices fuerat captatus anhelitus oris:
Invide, dicebant, paries quid amantibus obstas?
Quantum erat, ut sineres toto nos corpore jungi?
Aut, hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres?
Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur:
Quòd datus est verbis ad amicas transitus aures.

Talia

Talia diversa necquicquam sede locuti
Sub noctem dixêre vale: partiq; dedere
Oscula quisq; suæ non pervenientia contra.
Postera nocturnos aurora removerat ignes,
Solq; pruinosas radijs siccaverat herbas:
Ad solitum coïere locum, tum murmure parvo
Multa prius questi, statuunt, ut nocte silenti
Fallere custodes, foribusq; excedere tentent:
Cumq; domo exierint, urbis quoq; tecta relinquant.
Neve sit errandum lato spatiantibus arvo:
Conveniant ad busta Nini, lateantq; sub umbra
Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: & lux tardè discedere visa
Præcipitatur aquis, & aquis nox exit ab ijsdem.
Callida per tenebras versato cardine Thisbe
Egreditur, fallitq; suos, adoptatq; vultum
Pervenit ad tumulum, dictaq; sub arbore sedit.
Audacem faciebat amor. Venit ecce recenti
Cæde læna boum spumantes oblita rictus,
Depositura sitim vicini fontis in unda,
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit, & obscurum timido pede fugit in antrum.
Dumq; fugit, tergo velamina lapsa relinquit.
Vt lea sæva sitim multa compescuit unda,
Dum redit in silvas inventos fortè sine ipsa
Ore cruentato tenues laniavit amictus:
Serius egressus vestigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoq; expalluit ore
Pyramus: ut verò vestem quoq; sanguine tinctam
Repperit, una duos, inquit, nox perdet amantes:
E quibus illa fuit longa dignissima vita.
Nostra nocens anima est. ego te miseranda peremi:

In

In loca plena metus qui iussi nocte venires,
Nec prior huc veni, nostrum divellite corpus,
Et scelerata fero consumite viscera morsu:
O quicunq; sub hac habitatis rupe leones.
Sed timidi est optare necem, velamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ se confert arboris umbram.
Vtq; dedit notæ lacrymas, dedit oscula vesti,
Accipe nunc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus:
Quoq; erat accinctus, demisit in ilia ferrum:
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit:
Et jacuit resupinus homo, cruor emicat altè;
Non aliter, quàm cum vitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenui stridente foramine, longas
Ejaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aspergine cædis in atram
Vertuntur faciem; madefactáq; sanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.
Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
Illa redit: juvenemq; oculis animoq; requirit,
Quantaq; vitarit narrare pericula gestit.
Vtq; locum, & visam cognoscit in arbore formam,
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit.
Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
Membra solum, retróq; pedem tulit: eraq; buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
Quod fremit, exigua cum summum stringitur aura,
Sed postquam remorata suos cognovit amores,
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas, amplexaq; corpus amantis,
Vulnera supplevit lacrymis, fletumq; cruori
Miscuit: & gelidis in vultibus oscula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi casus ademit?
Pyrame responde: tuæ te charissima Thisbe

Nominat

Nominat: exaudi: vultúſq; attolle jacentes.
Ad nomen Thiſbes oculos in morte gravatos
Pyramus erexit, viſaq́ recondidit illa:
Qua poſtquam veſtémq; ſuam cognovit, & enſe
Vidit ebur vacuum: Tua te manus, inquit, amorq;
Perdidit infœlix: eſt & mihi fortis in unum,
Hæc manus: eſt & amor: dabit hic in vulnera vires.
Perſequar extinctum: letiq; miſerrima dicar
Cauſa, comeſq́ tui: quiq; à me morte revelli:
Heù ſola poteras, poteris nec morte revelli
His tamen amborum verbis eſtote rogati
O multùm miſeriq; mei, illiuſq́ parentes,
Vt quos certus amor, quos hora noviſſima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
Signa tene cædis: pulloſq́, & luctibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris.
Dixit, & optato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro, quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigêre Deos, tetigêre parentes.
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, ater.
Quodq; rogis ſupereſt, una requieſcit in urna.
Deſierat mediumq́ fuit breve tempus, & orſa eſt
Dicere Leucothoë: vocem tenuere ſorores:
Hunc quoq; ſidereaqui temperat omnia lnce,
Cepit amor Solem, Solis referamus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidiſſe Deus: videt hic Deus omnia primus, &
Indoluit facto: luunoiginæq; marito
Furtatori, furtiq; locum monſtravit, at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit: extemplo graciles ex ære catenas,

Retiáq;, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
Elimat, non illud opus tenuissima vincant
Stamina, nec summo quæ pendet aranea tigno.
Vtq; leves tactus, momentáq; parva sequantur,
Efficit: & lecto circumdata collocat apte.
Vt venêre torum conjux & adulter in unum:
Arte viri, vinclisq; nova ratione paratis,
In medijs ambo deprensi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas,
Admisitq; Deos, illij acuére ligati
Turpiter: atq; aliquis de Dijs non tristibus, optat
Sic fieri turpis. Superi risêre: dinq;
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo!
Exigit indicij memorem Cythereïa pœnam:
Inq; vices illum, tectos quilesit amores,
Lædit amore pari, quid nunc Hyperione nate,
Forma, colórq; tibi, radiatáq; lumina prosunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
Vrerisigne novo: quiq; omnia cernere debes,
Leucothoën spectas, & virgine figis in una,
Quos mundo debes, oculos. modò surgis Eoo
Temporius cœlo, modò serius incidis undis:
Spectandisq; mora brumalet porrigis horas.
Deficis interdum, vitiumq; in lumina mentis
Transit, & obscurus mortalia pectora torres.
Nec, tibi quod Lunæ terris propioris imago,
Obstiterit, palles: facit hunc amor ipse colorem.
Diligis hanc vnam: nec te Clymenéq;, Rhodóq;
Nec tenet Æeæ genitrix pulcherrima Circes,
Quæq; tuos Clytie. quam vis despecta petebat
Concubitus: ipsoq; illo grave vulnus habebat
Tempore. Leucothoë multarum oblivia fecit:
Gentis odorifera quam formosissima partu

Edidit

Edidit Eurynome, ſed poſtquam filia crevit:
Quam mater cunctas, tam matrem filla vicit.
Rexit Achemenias urbes pater Orchamus, iſq;
Septimus à priſco numeratur origine Belo.
Axe ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum:
Ambroſiam pro gramine habent, ea feſſa diurnis
Membra miniſterijs nutrit, reparátq; labori,
Dumq; ibi quadrupedes cœleſtia pabula carpunt,
Noxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos,
Verſus in Euronomes faciem genitricis, & inter
Bis ſex Leucothoën famulas ad lumina cernit
Levia verſato ducentem ſtamina fuſo,
Ergo vbi, ceu mater, charæ dedit oſcula natæ,
Res, ait, arcana eſt: famulæ diſcedite, néve
Eripite arbitrium matri ſecreta loquendi.
Paruerant: thalamoq; Deus ſine teſte relicto,
Ille ego ſum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
Mundi oculus, mihi, crede, places, pavet illa: metuq;
Et colus & fuſus digitis cecidêre remiſſis:
Ipſe timor decuit, nec longius ille moratus,
In veram rediit ſpeciem, ſolitumq; nitorem.
At virgo quamvis inopino territa viſu,
Victa nitore Dei poſita vim paſſa querela eſt,
Invidit Clytie: (neq; enim moderatus in illam
Solis amor fuerat) ſtimulataq; pellicis ira
Vulgat adulterium, diffamatumq; parenti
Indicat; ille ferox immanſuetuſq;, precantem,
Tendentémq; manus ad lumina ſolis, & ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit alta
Crudus humo. tumulumq; ſuper gravis addit arena.
Diſſipat hunc radijs Hyperione natus, itérq;
Dat tibi, quo poſſis defoſſos promere vultus.

Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere nympha caput: corpusq; exangue jacebat.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
Post Phaëthontéos vidisse dolentius ignes:
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat in vivum tentat revocare calorem:
Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
Nectare odorato sparsit corpusq; locumq;,
Multáq; præquestus, Tanges tamen æthera dixit,
Protinus imbutum cœlesti nectare corpus
Delicuit, terrámq; suo madefecit odore:
Virgaq; per glebas sensim radicibus actis
Thurea surrexit, tumulumq; cacumine rupit.
At Clytien, quamvis amor excusare dolorem,
Iudiciumq; dolor poterat: non amplius auctor
Lucis adit, Veneriq; modum sibi fecit in illa.
Tabuit ex illo dementer amoribus usa
Nympharum impatiens: & sub Iove nocte die q;
Sedit humo nuda, madidis incompta capillis:
Per q; novem luces expers undæq; cibiq;
Rore mero, lachrymisq; suis jejunia pavit.
Nec se movit humo: tantùm spectabat euntis
Ora Dei, vultusq; suos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæsisse solo: partemq; coloris
Luridus exangues pallor convertit in herbas:
Est in parte rubor violæq; similimus ora
Flos tegit. illa suum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad Solem: mutataq; servat amorem.
Dixerat: & factum mirabile ceperat aures,
Pars fieri potuisse negant: pars omnia veros
Posse Deos memorant: sed non est Bacchus in illis:
Poscitur Alcithoë post quam silvêre sorores:
Quæ radio stantis percurrens stamina telæ,

Vulgatos

Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
Contulit in ſaxum, tantus dolor urit amantes.
Nec loquar, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguas fuerit modò vir, modò fœmina Scithon.
Te quoq; nunc Adamas, quondam fidiſſime parvo
Celme Iovi, largoq; ſatos Curetas ab imbri,
Et Croconin parvos verſum cum Salmace flores,
Prætereo: dulciq; animos novitate tenebo.
Unde ſit infamis, quare malè fortibus undis
Salmacis enervet, tactoſq; remolliat artus,
Diſcite. cauſa latet: vis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum diva Cythereïde natum
Najades Idæis enutrivêre ſub antris:
Cujus erat facies, in qua materq;, paterq;,
Cognoſci poſſent: nomen quoq; traxit ab illis.
Is tria cùm primùm fecit quinquennia, montes
Deſeruit patrios: Idaq; altrice relicta
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat, ſtudio minuente labores.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæq; propinquos
Caras adit, videt hic ſtagnum lucentis ad imum
Uſq; ſolum lymphæ. non illic canna paluſtris
Nec ſteriles ulvæ, nec acuta cuſpide jnnci:
Perſpicuus liquor eſt: ſtagni tamen ultima vivo
Cæſpite cinguntur, ſemperq; virentibus herbis.
Nympha colit, ſed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu:
Solaq; Najadum celeri non nota Dianæ:
Sæpe ſuas illi fama eſt dixiſſe ſorores,
Salmaci, vel jaculum vel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris venatibus ocia miſce.
Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pharetras,

Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet,
Sed modò fonte ſuo formoſos perluit artus.
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines:
Et, quid ſe deceat, ſpectatas conſulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis aut mollibus incubat herbis,
Sæpe legit flores: & tunc quoq; forte legebat,
Cùm puerum vidit, viſumq; optavit habere.
Nec tamen antè adijt, etſi properat adire,
Quàm ſe compoſuit, quam circumſpexit amictus,
Et finxit vultum, & meruit formoſa videri,
Tunc ſic orſa loqui: Puer ô digniſſime credi
Eſſe Deus; ſeu tu Deus es, potes eſſe Cupido:
Sive es mortalis: qui te genuêre beati,
Et mater fœlix, & fortunata profectò
Si qua tibi ſoror eſt, & quæ dedit ubera nutrix:
Sed longè cunctis longeq; beatior illa eſt,
Si qua tibi ſponſa eſt, ſi quam dignabere teda.
Nunc tibi ſive aliqua eſt, mea ſit furtiva voluptas:
Seu nulla eſt, ego ſim: thalamumq; ineamus eundem:
Naïs ab his tacuit: pueri rubor ora notavit:
Neſcit quid ſit amor: ſed & erubuiſſe decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore malis,
Aut ebori tincta eſt, aut ſub candore rubenti:
Cum fruſtra reſonant æra auxiliaria Lunæ:
Poſcenti Nymphæ ſine fine ſororia ſaltem
Oſcula, jamq; manus ad èburnea colla ferenti,
Deſinis? aut fugio, teecumq; ait, iſta relinquo.
Salmacis extimuit: locóq; hæc tibi libera trado:
Hoſpes, ait: ſimulatq; gradu diſcedere verſo.
Tum quoq; reſpiciens, fruticumq; recondita ſilva
Delituit: flexumq; genu ſummiſit. at ille
Vt puer, & vacuus, & inobſervatus in herbis

Hut

Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
Summa pedum, taloq; tenus vestigia tingit.
Nec mora: temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum verò obstupuit, nudaq; cupidine formæ
Salmacis exarsit: flagrant quoq; lumina Nymphæ,
Non aliter, quàm cum puro nitidissimus orbe
Oppositæ speculi referitur imagine Phœbus.
Vixq; moram patitur: vix jam sua gaudia differt:
Iam cupit amplecti: jam se malè continet amens.
Ille cavis velox applauso corpore palmis
Desilit in latices: alternaq; brachia jactans
In liquidis translucet aquis: ut eburnea si quis
Signa tegat claro, vel candida lilia vitro.
Vicimus: & meus es, exclamat Naïs: & omni
Veste procul jacta, medijs immittitur undis:
Pugnantémq; tenet: luctantia q. oscula carpit:
Subjectataq; manus, invitaq; pectora tangit:
Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac,
Deniq; nitentem contrà, elabiq; volentem
Implicat, ut serpens, quem regia sustinet ales,
Sublimemq; rapit; pendens caput illa, pedesq;
Alligat, & cauda spatiantes implicat alas.
Vtq; solent hederæ longos intexere truncos:
Vtve sub æquoribus dopreusum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis:
Perstat Atlantiades: speratq; gaudia Nympha
Denegat, illa premit: demissaq; corpore toto
Sicut inhærebat, pugnes licet improbe, dixit,
Non tamen effugies, ita Dij jubeatis: & istum
Nulla dies à me, nec me diducat ab isto!
Vota suos habuere Deos, nam mista duorum
Corpora junguntur: faciesq; inducitur illis

Una, velut si quis conducat cortice ramos,
Crescendo jungi pariterq́ adolescere cernat,
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo sunt, nec forma duplex: nec fœmina dici
Nec puer ut possit: neutrumq́, & utrumq́ videtur.
Ergo ubi se liquidas, quò vir descenderat, undas
Semimarem fecisse videt, mollitaq́ in illis
Membra, manus tendens, sed jam non voce virili
Hermophroditus ait: nato date munera vestro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti.
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semi-vir: & tactis subitò molleſcat in undis.
Motus uterq́ parens, nati rata verba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.
Finis erat dictis: & adhuc Mineïa proles
Vrget opus: spernitq́ Deum: festumq́ profanat:
Tympana cum subito non apparentia raucis
Obstrepuêre sonis, & adunco tibia cornu.
distribuho *Tinnulaq́; æra sonant: & olent myrrheq́; crociq́;*
Resq́; fide major, cœpère vireſcere tela:
Inq́; hederæ faciem pendens frondeſcere vestis:
Pars abit in vites: & quæ modò fila fuerunt
Palmite mutantur: de stamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Iámq́; dies exactus erat: tempusq́; subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
Sed cum luce tamen dubia confinia noctis:
Tecta repentê quati, pingvesq́; ardere videntur
Lampades: & rutilis collucent ignibus ædes,
Falsaq́; sævarum simulachra ululare ferarum
Fumida jamdudum latitant per tecta sorores,
Diverſaq́; locis, ignes ac lumina vitant.
Dumq́; petunt tenebras, parvos membrana per artus

Porrigitur

Porrigitur, tenuéſq; includunt brachia pennæ.
Nec, quà perdiderint veterem ratione figuram
Scire ſinunt tenebræ. Non illas pluma levavit:
Suſtinuêre tamen ſe per lucentibus alis.
Conataq; loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt: peragúntq; leves ſtridore querelas:
Tectáq; non ſilvas celebrant: lucémq; peroſæ
Nocte volant, ſeróq; tenent à veſpere nomen.
Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat: magnáſq; novi matertera vires
Narrat ubiq; Dei: de totq; ſororibus expers
Vna doloris erat, niſi quem fecère ſorores.
Aſpicit hanc natis thalamoq; Athamantis habentẽ,
Sublimes animos, & alumni numine Iuno,
Non tulit: & ſecum potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagóq; immergere nautas:
Et lacerandà ſuæ nati dare viſcera matri:
Et triplices operire novis Mineïdas alis:
Nil poterit Iuno, niſi inultos flere dolores?
Idq; mihi ſatis eſt? hæc una potentia noſtra eſt?
Ipſe docet, quid agam: fas eſt & ab hoſte doceri:
Quidq; furor valeat, Pentheja cæde ſatíſq;
Ac ſuper oſtendit. cur non ſtimuletur? eatq;
Per cognata ſuis exempla ſororibus Ino?
Eſt via declivis funeſta nubila taxo:
Ducit ad infernas per multa ſilentia ſedes:
Styx nebulas exhalat iners: umbræq; recentes
Deſcendunt illac, ſimulachraq; functa ſepulchris:
Pallor, hyemsq; tenent latè loca ſenta: noviq;
Qua ſit iter, manes, Stygiam quod ducat ad urbem,
Ignorant: ubi ſit nigri ſpes regia Ditis.
Mille capax aditus, & apertas undiq; portas
Urbs habet: vtq; fretum de tota flumina terra,

Sic

Sic omnes animus locus accipit ille: nec ullis
Exiguus populo est, turbæve accedere sentit
Errent Exangues sine corpore, & ossibus umbræ:
Pars q; forum celebrant: pars imi tecta tyranni:
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ
Exercent: aliam partem sua pœna coercet.
Sustinet ire illuc cœlesti sede relicta,
(Tantum odijs, iræq; dabat) Saturnia Iuno.
Quò simul intravit, sacroq; à corprre pressum
Intremuit limen: tria Cerberus extulit ora,
Et tres latratus simul edidit. illa sorores
Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
Carceris ante fores clausas adamante sedebant:
Déq; suis atros pectebant crinibus angues.
Quam simul agnôrunt inter caliginis úmbras,
Surrexêre Deæ: sedes scelerata vocatur,
Viscera præbebat Tityus lanianda, novemq;
Iugeribus distractus erat. tibi Tantale nullæ
Deprenduntur aquæ: quæq; imminet, effugit arbor
Aut petis, aut urges ruiturum, Sisyphe, saxum:
Voluitur Ixion: &, se sequiturq; fugitq;
Moliríq; suis letum patruelibus ausæ.
Assiduè repetunt, quas perdant Belides undas.
Quas omnes facie pestquam Saturnia torva
Vidit, & ante omnes Ixiona: rursus ab illo
Sisyphon aspiciens, cur hic è fratribus, inquit
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta superbum
Regia dives habet, qui me cum conjuge semper
Sprevit? & exposit causas, odijq;, vixq;
Quidq; velit, quod uellet, erat, ne regia Cadmi
Staret: & in facinus traherent Athamanta furores.
Imperium, promissa, preces confundit in unum:
Sollicitatq; Deas. sic hæc Iunone locuta,

Tisiphone

Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos
Movit: & extantes dejecit ab ore colubros: Sermocinatio
Atque ita, non longis opus est ambagibus, inquit:
Facta puta, quæcunq; jube: inamabile regnum
Desere: teq; refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Iuno: quam cœlum intrare parantem
Roratis lustravit aquis Thaumantias Iris,
Nec mora: Tisiphone madefactam sanguine sumit
Importuna facem, fluidóq; cruore rubentem
Induitur pallam, tortaq; incingitur angue:
Egreditur q; domo. luctus comitatur euntem: Prosopographia
Et pavor, & terror, trepidoq; insania vultu.
Limine constiterat: postes tremuisse feruntur
Æolij, pallorq; fores infecit acernas: hyperbole
Solq; locum fugit. monstris exterrita conjux:
Territus est Athamas: tectoq; exire parabant.
Obstitit infœlix, aditúmq; obsedit Erinnys:
Nexáq; vipereis distendens brachia nodis,
Cæsariem excussit: motu sonuêre colubræ:
Pars q; jacent humeris: pars circum pectora lapsæ
Sibilla dant, saniemq; vomunt, linguisq; coruscant. distributio
Inde duos medijs abrupit crinibus angues,
Pestiferaq; manu raptos immisit. At illi
Inoóq; sinus Athamanteóq; pererrant,
Inspirantq; graves animos, nec vulnera membris
Vlla ferunt: mens est, quæ diros sentiat ictus.
Attulerat secum liquidi quoq; monstra veneni,
Oris Cerberei spumas, & virus Echidnæ: distributio
Errores q; vagos, cæcaq; oblivia mentis,
Et scelus, & lachrymas, rabiemq; & cædis amorem. incrementum
Omnia trita simul: quæ sanguine mista recenti
Coxerat æreo cavo viridi versata cicuta.
Dumq; parent illi: vertit furiale venenum

Pectus

Pectus in amborum, præcordiáq; intima movit.
Tum face jactata per eundem sæpius orbem,
Consequitur motis velociter ignibus ignes.
Sic victrix, iussiq; potens, ad inania magni
Regna redit Ditis: sumptumq; recingitur anguem.
Protinus Æolides media furibundus in aula
Clamat, Io comites, hijs retia tendite silvis:
Hiè modo cùm gemina visa est mihi prole lœna:
Vtq; ferè sequitur vestigia conjugis amens.
Deq; sinu matris ridentem, & parva Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis, terq; per auras
More rotat funda, rigidoq; infantia saxo
Discutit ora ferox. tum deniq; concita mater,
Seu dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni,
Exululat, sparsisq; fugit malè-sana capillis:
Teq; ferens parvum nudis Melicerta, lacertis,
Evohe Bacche sonat. Bacchi sub nomine Iuno
Risit: & hos usus præstet tibi dixit, alumnus.
Imminet æquoribus scopulus, pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas:
Summa rigent frontemq; in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino:
Seq; super pontum, nullo tardata timore,
Mittit, onusq; suum percussa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miserata labores,
Sic patruo blandita suo est: ô numen aquarum,
Proxima cui cœlo cessit, Neptune, potestas:
Magna quidem posco: sed tu miserere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenso:
Et Dijs adde tuis aliqua & mihi gratia ponto est:
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fuit Graiumq; manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus: & abstulit illis

Quod

Quod mortale fuit: majestatémq; verendam
Imposuit: nomenq; simul, faciemq; novavit:
Leucotheáq; Deum cum matre Palæmona dixit.
Sidoniæ comites, quantum valuêre, secutæ
Signa pedum, primo vidêre novissima saxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïa palmis
Deplanxêre domum, scissis cum veste capillis.
Vtq; parum justæ, nimiumq; in pellice sævæ
Invidiam fecêre Deæ; convicia Iuno
Non tulit. & faciam vos ipsas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. res dicta secuta est,
Nam quæ præcipuè fuerat pia, Persequar, inquit,
In fretu reginam: saltumq; datura. moveri
Haud usquam potuit, scopuloq; affixa cohæsit.
Altera, dum solito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos:
Illa, manus ut fortè tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in easdem porrigit undas.
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos subito digitos in crine videres.
Quo quæq; in gestu deprensa est, hæsit in illo.
Pars volucres factæ: quæ nunc quoq; gurgite in illo
Æquora distringunt summis Cadmeïdes alis.
Nescit Agenoridæs, natam parvumq; nepotem
Æquoris esse Deos. luctu, feriéq; malorum
Victus, & ostentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe sua, tanquam fortuna locorum
Non sua se premeret: longisq; erroribus actus
Contigit Illyricos profugus cum conjuge fines.
Iamq; malis annisq; graves, dum prima retractant
Fata domus, relegunt q; suos sermone labores:
Nam sacer ille mea trajectus cuspide serpens,
Cadmus ait, fuerat tum, cùm Sidone profectus

Vipereos

Vipereos ſparſi per humum nova ſemina dentes?
Quem ſi cura Deûm tam certa vindicat ira:
Ipſe, precor, ſerpens in longam porrigat alvum:
Dixit, & ut ſerpens, in longum tenditur alvum:
Duratq; cuti ſquamas increſcere ſentit:
Nigraq; cœruleis variari corpora guttis:
In pectuſq; cadit pronus: commiſtaq; in unum
Paulatim tereti tenuantur acumine crura:
Brachia jam reſtant: quæ reſtant brachia tendit:
Et lachrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede, ô conjux, accede miſerrima, dixit:
Dumq; aliquid ſupereſt de me, me tange: manumq;
Accipe dum manus eſt, dum nõ totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: ſed lingua repentè
In partes eſt fiſſa duas: nec verba loquenti
Sufficiunt, quotieſq; aliquas parat edere queſtus,
Sibilat: hanc illi vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectore conjux,
Cadme mane: téq; infœlix his exue monſtris. núſq;?
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi ſunt humerique ma-
Et color, & facies? &, dum loquor, omnia? cur non
Me quoq; cœleſtes in eundem vertitis anguem?
Dixerat. ille ſuæ lambebat conjugis ora,
Inque ſinus charos, veluti cognoſceret, ibat:
Et dabat amplexus: aſſuetáq; colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur. at illis
Lubrica permulcent criſtati colla draconis:
Et ſubito duo ſunt: iunctóq; volumine ſerpunt:
Donec in oppoſiti nemoris ſubiêre latebras.
Nunc quóq; nec fugiunt homines, nec vulnere lædunt:
Quidq; prius fuerint, placidi meminêre dracones.
Sed tamen ambobus verſa ſolatia formæ
Magna nepos dederat, quam debellata colebat

Indja,

India, quem positis celebrabat Achaïa templis.
Solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acrisius superest, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ, contraq; Deum ferat arma, gonuúsq;
Non putat esse Deûm (neq; enim Iovis esse putabat)
Persea: quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acrisium (tanta est præsentia veri)
Tam violasse Deum, quam non agnosse nepotem
Pœnitet. impositus iam cœlo est alter, & alter
Vipereis referens spolium memorabile monstri.
Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
Cúmq; super Libycas victor pendêret arenas,
Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ:
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Vnde frequens illa est, infestaq; terra colubris.
Inde per immensum ventis discordibus actus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosæ
Fertur: & ex alto seductas æthere longê
Despectat terras, totumq; supervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe sub occasus, sæpe est ablatus in ortus.
Iamq; cadente die, veritus se credere nocti,
Constitit Hesperio regnis Atlantis in orbe:
Exiguámq; petit requiem: dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ, cursusq; Aurora diurnos.
Hic hominum cunctis ingenti corpore præstans
Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
Rege sub hoc, & pontus erat, qui Solis anhelis
Æquora subdit equis, & fessos excipit axes.
Mille greges illi, totidemq; armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes,
Ex auro ramos, ex auro poma ferebant.

Hospes

Hospes ait Perseus illi, seu gloria tangit
Te generis magni, generis mihi Iupiter auctor:
Sive es mirator rerum mirabere nostras.
Hospitium, requiemq; peto. memor ille vetustæ
Sortis erat: dederat Themis hanc Parnassia sortem:
Tempus Atla veniet, tua quo spoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Iove natus habebit.
Id metuens, solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat servanda draconi.
Arcebatque suis externos finibus omnes.
Hinc quoq; vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Iupiter absit.
Vimq; minis addit: manibusq; expellere tentat
Cunctantem, & placidis miscentem fortia dictis.
Viribus inferior (quis enim par esset Atlantis
Viribus) et quoniam parvi tibi gratia nostra est,
Accipe munus, ait: levâq; á parte Medusæ
Ipse retroversus squallentia protulit ora.
Quantus erat mons factus Atlas: nam barba comæq;
In silvas abeunt: juga sunt humeriq; manusq;.
Quod caput antè fuit, summo est in monte cacumen:
Ossa lapis fiunt: tum partes altus in omnes
Crevit in immensum (sic Dij statuistis) & omne
Cum tot sideribus cœlum requievit in illo:
Clauserat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitórq; operum cœlo clarissimus alto
Lucifer ortus erat: pennis ligat ille resumptis
Parte ab utrâq; pedes: telóq; accingitur unco;
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circúmq; infráq; relictis,
Æthiopum populos, Cephaáq; conspicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ

Andromedam

Andromedam pœnas injustus jusserat Ammon.
Quam simul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades. nisi quod leuis aura capillos
Moverat, & tepido manabant lumina fletu,
Marmoreum ratus esset opus. trahit inscius ignes,
Et stupet, eximiæ correptus imagine formæ,
Pænè suas quatere est oblitus in aëre pennas.
Vt stetit, ô dixit, non istis digna catenis,
Sed quibus inter se cupidi iunguntur amantes,
Pande requirenti nomen, terræq;, tuumq;,
Et cur vincla geras. primô silet illa: nec audet
Appellare virum virgo, manibúsq; modestos
Celasset vultus, si non religata fuisset.
Lumina, quod potuit, lachrymis implevit obortis.
Sæpius instanti sua ne delicta fateri
Nolle videretur: nomen terræq;, suumq;,
Quantáq; materna fuerit fiducia formæ,
Indicat: & nondum memoratis omnibus, unda
Insonuit, veniénsq; immenso bellua ponto
Imminet, & latum sub pectore possidet æquor.
Conclamat virgo: genitor lugubris, & una
Mater adest, ambo miseri, sed instius illa:
Nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus,
Plangorémq; ferunt, vinctóq; in corpore adhærent.
Tunc sic hospes ait: lachrymarum longa manere
Tempora vos poterunt: ad opem brevis hora ferendæ est.
Hanc ego si peterem Perseus Iove natus, & illam,
Quam clausam implevit fœcundo Iupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis
Æthereas ausus jactatis ire per auras,
Præferrer cunctis certè gener. addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modò numina) tentô.
Vt mea sit, servata mea virtute, paciscor.

Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant.
Promittúntq; super regnum dotale parentes,
Ecce, velut navis præfixo conscita rostro
Sulcat aquas, juvenum sudantibus acta lacertis:
Sic fera dimotis impulsu pectoris undis
Tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
Funda potest plumbo medij transmittere cœli:
Cùm subito juvenis pedibus tellure repulsa
Arduus in nubes abit, & in æquore summo
Umbra viri visa est: visam fera sævit in umbram.
Vtq; Iovis præpes, vacuo cum vidit in arvo,
Præbentem Phœbo liventia terga draconem,
Occupat adversum: neu sæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
Sic celeri misso præceps per inane volatu
Terga fera pressit, dextróq; frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læsa gravi, modò se sublimis in auras
Attollit, modò subdit aquis, modò more ferocis
Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
Ille avidos morsus velocibus effugit alis,
Quáq; patent, nunc terga cavis super obsita conchis,
Nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
Desinit in piscem, falcato vulnerat ense:
Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit. maduêre graves aspergine pennæ.
Nec bibulis ultrà Perseus talaribus ausim
Credere, conspexit scopulum: qui vertice summo
Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto,
Nixus eo, rupíq; tenens juga prima sinistra,
Ter, quater exegit repetita per ilia ferrum,
Littorà cum plausu, clamor, superáq; Deorum
Implevêre domos. gaudent, generumq; salutant:

Auxiliúmq;

Auxiliumq; domus, seruatoremq; fatentur
Cassiope, Cepheúsq; pater. resoluta catenis
Incedit virgo, pretiumq; & causa laboris.
Ipse manus hausta victrices abluit unda:
Anguiferumq; caput dura ne ladat arena,
Mollit humum foliis, natásq; sub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
Virga recens, bibulaq; etiam nunc viua medulla
Vim rapuit monstri, tactúq; induruit hujus:
Percepitq; nouum ramis & fronde rigorem.
At Pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
Seminaq; ex illis iterant iactata per undas.
Nunc quoq; eorum aliis eadem natura remansit;
Duritiem tacto capiant vt ab æere, quodq;
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.
Dijs tribus ille focos totidem de cespite ponit:
Lævum Mercurio; dextrum tibi bellica virgo:
Ara Iouis media est: mactatur vacca Minervæ:
Alipedi vitulus: taurus tibi summe Deorum.
Protinus Andromeden, & tanti præmia facti
Indotata rapit. tedæ Hymenæus amorq;
Præcipiunt: largis fatiantur odoribus ignes:
Sertaq; dependent tectis: & ubiq; lyræq;
Tibiaq;, & cantus, animi felicia læti
Argumenta sonant: reseratis aurea valvis
Atria tota patent: pulchróq; instructa paratu,
Cepheni proceres ineunt conuiuia regis.
Postquam epulis functi, generosi munere Bacchi
Diffudêre animos, cultúsq; genusq; locorum
Quærit Abantiades. quærenti protinus vnus
Narrat Lyncides, morésq; habitumq; virorum.
Quæ simul edocuit, nunc ô fortissime, dixit,

Fare precor Perseu, quanta virtute, quibúsq;
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades, gelido sub Atlante jacentem
Esse locum solida tutum munimine molis:
Cuius in introitu geminas habitasse sorores
Phorcydas, unius sortitas luminis usum.
Ipse solerti furtim, dum traditur, astu
Suppositá cepisse manu: perq; abdita longè,
Deviáq; & siluis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos, passimq; per agros,
Perq; vias vidisse hominum simulachra ferarúmq;
In silicem ex ipsis visa conversa Medusa.
Se tamen horrendæ clypei, quem læva gerebat,
Ære repercusso formam aspexisse Medusæ.
Dumq; gravis somnus colubrosq; ipsamq; tenebat,
Eripuisse caput collo: pennísq; fugacem
Pegason, & fratrem; matris de sanguine natos.
Addidit & longi non falsa pericula cursus:
Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto:
Et quæ jactatis tetigisset sidera pennis.
Ante expectatum tacuit tamen excipit unus
Ex numero procerum, quærens cur una sororum
Gesserit alternis immistos crinibus angues.
Hospes ait, quoniam scitaris digna relatu,
Accipe quæsiti causam. clarissima forma,
Multorumq; fuit spes invidiosa procorum
Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
Pars fuit. inveni, qui se vidisse referrent:
Hanc pelagi rector templo vitiasse Minervæ
Dicitur. aversa est, & castos ægide vultus
Natu Iovis texit. neve hoc impunè fuisset:
Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.
Nunc quoq; ut attonitos formidine terreat hostes,

Pectore

Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER V.

DVmq́, ea Cepheũm medio Danaëius heros
Agmine commemorat: fremitu regalia turba
Atria complentur, nec, conjugalia feſta
Qui canat, eſt clamor, ſed qui fera nunciet arma.
Inq́, repentinos convivia verſa tumultus
Aſſimilare freto poſſis, quod ſæva quietum
Ventorum rabies motis exaſperat undis.
Primus in his Phineus belli temerarius autor
Fraxineam quatiens ærata cuſpidis haſtam,
En, ait, en adſum prærepte conjugis ultor.
Nec mihi te penne, nec falſum verſus in antrum
Jupiter eripiet. conanti mittere, Cepheus,
Quid facis? exclamat: quæ te, germane furentem
Mens agit in facinus? meritíſne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam ſervatam dote rependis?
Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris, ademit,
Sed grave Nereïdum numen, ſed corniger Ammon,
Sed quæ viſceribus veniebat bellua Ponti.
Exaturanda meis, illo tibi tempore rapta eſt,
Quo peritura fuit: niſi ſi crudelis id ipſum
Exigis ut pereat, luctúq; levabere noſtro.
Scilicet haud ſatis eſt, quòd te ſpectante revincta eſt,
Et nullam quòd opem patruus, ſponſúſve tuliſti,
Inſuper à quoquam quòd ſit ſervata dolebis?

Præmiáq; eripies? quæ, si tibi magna videntur,
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses.
Nunc sine qui petijt per quem hæc non orba senectus,
Ferre, quod & meritis, & voce est pactus; eumq;
Non tibi sed certa prælatum intellige morti.
Ille nihil contrà: sed & hunc, & Persea vultu
Alterno spectans, petat hunc ignorat, an illum.
Cunctatúsq; brevi, contorta viribus hastam,
Quantas ira dabat, nec quicquam in Persea misit.
Vt stetit illa toro: stratis tum deniq; Perseus
Exiliit: telóq; ferox inimica remisso
Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
Isset: & indignum scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit.
Qui postquam cecidit, ferrumq; ex osse revulsum est
Calcitrat, & positas aspergit sanguine mensas.
Tum vero indomitas ardescit vulgus in iras,
Telaq; conijciunt: & sunt, qui Cepheа dicant
Cum genero debere mori, sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jusq; fidemq;,
Hospitijq; Deos, ea se prohibente moveri.
Bellica Pallas adest, & protegit ægide fratrem,
Datq; animos. Erat Indus Atys, quē flumine Gange
Edita Limniace vitreis peperisse sub undis
Creditur, egregius formā, quam divite cultu
Angebat, bis adhuc octonis integer annis;
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: oruabant auratа monilia collum,
Et madidos mirrha curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.
Tum quoq; lenta manu flectentem cornua Perseus
Stipite, qui mēdia positus fumabat in arā,

Percu-

Percutit, & fractis consudit in ossibus ora.
Hunc ubi fœdatos jactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas junctissimus illi,
Et comes, & veri non dissimulator amoris:
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
Deploravit Atyn: quos illi tenderat arcus,
Arripit: & mecum tibi sint certamina, dixit.
Nec longum puerifato lætabere quo plus
Invidiæ, quàm laudis habes. hæc omnia nondum
Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum,
Vitatumq; tamen sinuosa veste pependit.
Vertit in hunc harpen madefactam cæde Medusæ
Acrisioniades, adigitq; in pectus. at ille
Iam moriens oculis sub nocte natantibus atra,
Circumspexit Atyn, seq; accumbere ad illum,
Et tulit ad manes juncta solatia mortis.
Ecce Syënites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon avidi committere pugnam,
Sanguine, quà latè tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis,
Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Eritum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
Extantem signis multaq; in pondere massæ,
Ingentem manibus tollit craterа duabus.
Infligit q; viro, rutilum vomit ille cruorem:
Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
Inde Semiramio Polydemona sanguine cretum,
Caucaseumq; Abarim, Sperchiadémq; Lycetum,
Intonsumq; comas Elicen, Phlegyámq; Clytumq;
Sternit, & extructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
Intorquet jaculum: quod detulit error in Idam

Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.
Ille tuens oculis immitem Phineatorvis,
Quandoquidē in partes, ait, abstrahor, accipe Phineus
Quem feci sti hostem, pensáq; hoc vulnere vulnus.
Iamq; remissurus tractum de corpore telum,
Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
Hicquóq; Cephenûm post regem primus Odites
Ense jacet Clymeni. Protenora percutit Hypseus,
Hypsea Lyncides. fuit & grandævus in illis
Emathion æqui cultor, timidúsq; deorum.
Qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat, & incessit, sceleratáq; devovet arma.
Huic (cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decutit ense caput: quod protinus incidit aræ:
Atq; ibi semianimis verba execrantia linguæ
Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Proteasq; & cœstibus Ammon
Invicti, vinci si possent cœstibus enses,
Phinêa cecidêre manu: Cereríq; sacerdos
Alphytus albenti velatus tempora vitta.
Tu quoq; Iapetide non hos adhibendus ad usus,
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres,
Lassus eras celebrare dapes, festumq; canendo.
Quem procul astantem, plectrúmq; imbelle tenentē
Fettalus, irridens, Stygijs cane cætera, dixit,
Manibus: & lævo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ: casúsq; fuit miserabile carmen.
Non sinit hunc impune ferox cecidisse Lycormas:
Raptáq; de dextro robusta repagula poste
Ossibus illisit media cervicis, at ille
Procubuit terræ, mactati more iuvenci.
Demere tentabat lævi quoq; robora postis

Cinyph-

Cinyphem Pelates: tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmaridæ Coritis: liguóq; cohæsit.
Herenti latus hausit Abas: nec corruit ille,
Sed retinente manu moriens è poste pependit.
Sternitur & Menaleus Perseia castra secutus.
Et Nasamoniaci Dorilas, ditissimus agri,
Dives agri Dorilas: quo non possederat alter
Latiús aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo missum stetit ingvine ferrum:
(Letifer ille locus) quem postquam vulneris autor
Singultantem animam, & versantem lumina vidit
Bracteus Halcyoneus, hoc quod premis, inquit, habeto
De tot agris terræ: corpusq; exangve reliquit.
Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
Vltor Abantiades: media quæ naxe recepta
Cervice exacta est, in parteſq; eminet ambas.
Dumq; manu fixtuna juvat, Clytiúmq; Danûmq;,
Matre satos unà, diverso vulnere fudit.
Nam Clytij per utrúmq; gravi vibrata lacerto
Fraxinus acta femur: jaculum Danus ore momordit.
Occidit & Celadon Mendesius, occidit Astreus,
Matre Palæstina, dubio genitore creatus:
Aethiónq; sagax quondam ventura videre,
Tunc ave deceptus falsa: regisq; Thoactes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.
Plus tamen exhausto superest: namq; omnibus unum
Opprimere est animus, conjurata undiq; pugnant
Agmina, pro causa meritum impugnante fidemq;
Hac pro parte, socer fruſtra pius, & nova coniux
Cum genitrice favent: ululatuſq; atria complent:
Sed sonus armorum superat, gemituſq; cadentem
Pollutósq; simul multo Bellona penates
Sanguine perfundit, renovatáq; prælia miscet.

Circumeunt

Circumeunt unum Phineus, & mille secuti
Phinea: tela volant hyberna grandine plura,
Præter utrúmq; latus, præterq; & lumen, & aures.
Applicat hic humeros ad magna saxa columnæ:
Tutáq; terga gerens, adversáq; in agmina versus
Sustinet instantes, instabat parte sinistra
Chaonius Molpheus, dextra Nabatheus Ethemon.
Tigris ut auditis diversa valle duorum,
Extimulata fame, mugitibus armentorum,
Nescit utrô potius ruat, & ruêre ardet utroq;:
Sic dubius Perseus, dextrà, levâne feratur,
Molphea trajecti summovit vulnere cruris
Contentúsq; fuga est, neq; enim dat tempus Ethemõ.
Sed furit: & cupiens alto dare vulnera collo,
Non circumspectis exactum viribus ensem
Fregit in extrema percussæ parte columnæ,
Lamina dissiluit, dominiq; in guttere fixa est.
Non tamen ad letum causas satis illa valentes
Paga dedit, trepidum Perseus, & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confidit Harpe,
Verùm ubi virtutem turbæ succumbere vidit,
Auxilium Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit, ab hoste petam, vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora,
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Thessalus: utq; manu jaculum letale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Amphix animi plenissima magni
Pectora Lincydæ gladio petit, inquietando
Dextera diriguit, nec citrâ mota, nec ultra est.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Mentitus erat: clypeo quoq; flumina septem
Argento partim, partim colaverat auro.

Aspice,

Aspice, ait, Perseu, nostra primordia gentis:
Magna ferent tacitas solatia mortis ad umbras
A tanto cecidisse viro, pars ultima vocis
In medio suppressa sono est: adaperta; velle
Ora loqui credas, nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos, vitioq; animi, non viribus, inquit,
Gorgoneïs torpetis, Eryx: incurrite mecum,
Et prosternite humi juvenē magica arma moventem.
Incursurus erat: tenuit vestigia tellus:
Immotúsq; silet: armataq; mansit imago.
Hi tamen ex merito pœnas subiēre: sed unus
Miles erat Persei: pro quo dùm pugnat, Aconteus,
Gorgone conspecta saxo concrevit oborto.
Quem ratus Astyages etiam dum vivere, longo
Ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages, naturam traxit eandem:
Marmoreóq; manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est, media de plebe virorum
Dicere. bis centum restabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
Pœnitet injustæ tunc demiq; Phinea belli
Sed quid agat? simulachra videt diversa figuris,
Agnoscitq; suos: & nomine quemq; vocatum
Poscit opem: credensq; parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. avertitur, atq; ita supplex
Confossasq; manus, obliquáq; brachia tendens,
Vincis ait Perseu: remove tua monstra: tuoq;
Saxificos vultus, quocúnq; ea, tolle Medusæ:
Tolle precor, non nos odium, regnique cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma,
Causa fuit meritis melior tua, tempore nostra.
Non cessisse piget. nihil, ô fortissime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera sunto.

Talia

Talia dicenti, néq; eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti, quòd, ait, timidissime Phineu:
Et possum tribuisse, & magnum est munus: inerti:
Pone metum, tribuam: nullo violabere ferro:
Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum:
Inq; domo soceri semper spectabere nostri:
Ut mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illam,
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quóq; conanti sua flectere lumina, cervix
Diriguit, saxoq; oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum vultusq; in marmore supplex
Summissęq; manus, faciésq; obnoxia mansit.
Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeriti vindex, ultórq; parentis
Aggreditur Prœtum, nam fratre per arma fugato
Acrisionéas Prœtus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce,
Torva colubrifери superavit lumina monstri.
Te tamen, ô parvæ rector Polydecte Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
Exercens odium: nec iniqua finis in ira est.
Detractas etiam laudem: fictámq; Medusæ
Arguis esse necem. dabimus tibi pignora veri:
Parcite luminibus, Perseus ait: oráq; regis
Ore Medusæo silicem fine sanguine fecit.
Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit: inde cavo circumdata nube, Seriphon
Deserit, á dextra Cypro, Gyaróq; relictis:
Quáq; super pontum via visa brevissima, Thebas,
Virgineúmq; Helicona petit: quo monte petita
Constitit, & doctas sic est affata sorores.

Fama

Fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
Dura Medusæi, quem prepetis ungula rupit.
Is mihi causa viæ: volui mirabile factum
Cernere: vidi ipsum materno sanguine nasci:
Excipit Vranie; Quæcúnq; est causa videndi
Has tibi, diva, domos, animo gratissima nostro.
Vera tamen fama est: & Pegasus hujus origo est
Fontis: & ad latices deduxit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Silvarum lucos circumspicit antiquarum.
Antráq; & innumeris distinctas floribus herbas:
Fœliceſq; vocat pariter studioq;, locòq;
Mæonidas, quam sic affata est una sororum:
O, nisi te virtus opera ad majora tulisset,
In partem ventura chori Tritonia nostri,
Vera refers: meritóq; probas artemq;, locúmq;:
Et gratam sortem, tuta modò simus, habemus,
Sed (vetitum est adeò sceleri nihil) omnia terrent
Virgineas mentes: dirúsq; ante ora Pyreneus,
Vertitur, & nondum me tota mente recepi,
Daulia Threïcio Phoceáq; milite rura
Ceperat ille ferox, injustaq; regna tenebat:
Templa petebamus Parnassia: vidit euntes:
Nostráq; fallaci veneratus numina vultu,
Mæonidas (agnorat enim) consistite, dixit:
Nec dubitate, precor, tecto, grave sidus, & imbrem
(Imber erat) vitate meo: subiêre minores
Sæpe casas superi dictis, & tempore moto,
Annuimusq; viro, primáq; intravimus ades.
Desierant imbres: victóq; aquilonibus Austro
Fusca repurgato fugiebant nubila cœlo.
Impetus ire fuit, claudit sua tecta Pyreneus,
Vimq; parat, quam nos sumptis effugimus alis.

Ipse

Ipse secuturo similis stetit arduus arce:
Quáq; via est vobis, erit & mihi, dixit, eâdem:
Seq; jacit vecors è summo culmine turris:
Et cadit in vultus, discussisq; ossibus oris
Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.
Musa loquebatur: pennæ sonuêre per auras.
Voxq; salutantum ramis veniebat ab altis.
Suspicit, & linguæ quærit tam certa loquentes.
Vnde sonent, hominémq; putat Ioue nata locutum.
Ales erat: numeróq; novem sua fata querentes
Institerant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti sic orsa Dea Dea. Nuper & istæ
Auxerunt volucrem victæ certamine turbam.
Pierus has genuit Pellæis dives in arvis.
Paonis Euippe mater fuit: illa potentem
Lucinam novies, nouies parituræ vocavit.
Intumuit numero stolidarum turba sororum.
Perq; tot Æmonias, & per tot Achaïdes urbes
Hus venit: & tali committit prælia voce:
Desinite indoctum vana dulcedine vulgus
Fallere: nobiscum, si qua est fiducia vobis,
Thespiades certate Deæ: nec voce, nec arte
Fonte Medusæo, & Hyantea Aganippe:
Vel vos Emathijs ad Paonas úsq; nivosos
Cedemus silvis: dirimant certamina Nymphæ.
Turpe quidem contendere erat: sed cedere visum
Turpius. electæ jurant per flumina Nymphæ,
Factáq; de vivo presserc sedilia saxo.
Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est,
Bella canit superûm, falsóq; in honore gigantes
Ponit: & extenuat magnorum facta Deorum:
Emissumq; ima de cede Typhoëa terrâ
Cœlitibus fecisse metum, cunctósq; dedisse

Terga

Terga fuga: donec fessos Ægyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus:
Hunc quoq; terrigenam venisse Typhoëa narrat,
Et se mentitis superos celasse figuris:
Dúxq; gregis, dixit, sit Iupiter: unde recuruis
Nunc quóq; formatis Libys est cum cornibus Ammõ.
Delius in corvo, proles Semeleïa capro,
Fele soror Phœbi, nivea Saturnia vacca,
Pisce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora.
Poscimur Aonides. Sed forsitan otia non sunt,
Nec nostris præbere vacat tibi cantibus aures.
Ne dubita, vestrũmq; mihi refer ordine carmen,
Pallas ait: memoriq; levi consedit in umbra.
Musa refert. dedimus summam certaminis uni.
Surgit, & immistos hedera collecta capillos
Calliope querulas pretentat pollice chordas.
Atq; hac percussis subjungit carmina nervis.
Prima Ceres unco glebas dimovit aratro:
Prima dedit fruges, alimentáq; mitia terris:
Prima dedit leges: Cereris sunt omnia munus:
Illa canenda mihi est: utinam modo dicere possem
Carmina digna Dea: certá est Dea carmine digna.
Vasta gigantæis injecta est insula membris
Trinacris, & magnis subjectum molibus urget
Æthereas ausum sperare Typhoëa sedes.
Nititur ille quidem, tentatq; resurgere sæpe:
Dextra sed Ausonio manus est subjecta Peloro,
Læva Pachyne tibi: Lilybæo crura premuntur.
Degravat Ætna caput: sub qua resupinus arenas
Ejectat; flammámq; fero vomit ore Typhoeus.
Saxa remoliri luctatur pondera terræ.
Oppidaq;, & magnos devolvere corpore montes.

Inde

Inde tremit tellus, & rex pavet ipse silentum,
Ne pateat, latoq́; solum retegatur hiatu,
Immissisq; dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus
Exierat: curruq́; atrorum evectus equorum,
Ambibat Sicule cautus fundamina terre.
Postquam exploratum satis est loca nulla labare,
Depositq; metus, videt hunc Erycina vagantem
Monte suo residens: natumq; amplexa volucrem
Arma, manusq; mee, mea, nate, potentia, dixit,
Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
Inq; Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna novissima regni
Tu superos ipsumq; Iovem, tu numina ponti
Victa domas, ipsumq́; regit qui lumina terre.
Tartara quid cessant? cur non matrisq;, tuumq;
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cœlo que jam patientia nostra est?
Spernimur: at mecum vires minuuntur Amoris:
Palladane nonne vides, jaculatricemq; Dianam
Abscessisse mihi? Cereris quoq; filia virgo,
Si patiamur, erit: nam spes affectat eadem,
At tu pro socio, si qua est tibi gratia, regno.
Iunge Deam patruo. Dixit Venus, ille pharetram
Solvit: & arbitrio matris de mille sagittis
Vnam seposuit: sed quanec acutior ulla,
Nec minus incerta est, nec que magis audiat arcum:
Oppositoq; genu curvavit flexile cornu:
Inq; cor hamata percussit arundine Ditem.
Haud procul Ætnæi lacus est a mœnibus altus,
Nomine Perguse: non illo plura Caystri
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Silva coronat aquas, cingens lutus omne, suisq;

Frondibus

Frondibus, ut velo, Phœbeos ſummovet ignes,
Frigora dant rami, varios humus humida flores.
Perpetuum ver eſt, quo dum Proſerpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit,
Dúmq; puellari ſtudio calathóſq; ſinumq;
Implet, & æquales certat ſuperare legendo:
Penè ſimul viſa eſt, dilectáq; raptáq; Diti.
Vſq; adeo eſt properatus amor. Dea territa mœſto
Et matrem, & comites, ſed matrem ſæpius ore
Clamat: & ut ſumma veſtem laniarat ab ora,
Collecti flores tunicis cecidêre remiſſis:
Tantáq; ſimplicitas puerilibus affuit annis
Hæc quôq; virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus: & nomine quèmq; vocando
Exhortat equos: quorum per colla jubáſq;
Excutit obſcura tinctas ferrugine habenas.
Perq; lacus altos, & olentia ſulphure fertur
Stagna Palicorum, rupta feruentia terra.
Et quas Bacchiade bimari gens orta Corinthe
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes, & Piſea Arethuſa,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus æquor,
Hic fuit, à cujus ſtagnum quoq; nomina dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas.
Gurgite quæ medio, ſumma tenus extitit alvo,
Agnovitq; Deam: nec longius ibitis, inquit:
Non potes invita Cereris gener eſſe. roganda,
Non rapienda fuit, quod ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt: & me dilexit Anapis:
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupſi
Dixit: & in partes diverſas brachia tendens
Obſtitit, haud ultra tenuit Saturnius iram
Terribiléſq; hortatus equos, in gurgitis ima

Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit, icta viam tellus in tartara fecit,
Et pronos curruſ medio cratore recepit,
At Cyane, raptámq; Deam, contemptaq; ſuoꝝ
Iura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacita, lachrymiſq; abſumitur omnis:
Et quarum fuerat magnum modo nomen in illas
Extenuatur aquas, molliri membra videres,
Oſſa pati flexus, ungves poſuiſſe rigorem:
Primaq; de tota tenuiſſima quæq; liqueſcunt
Cærulei crines, digitiq;, & erura, pedéſq;
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt, poſt hæc humeri, tergúmq; latúſq;,
Pectoráq; in tenues abeunt evanida rivos.
Deniq; pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit: reſtátq; nihil quod prendere poſſis.
Interea pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus eſt terris, omni quæſita profundo.
Illam non udis veniens Aurora capillis
Ceſſantem vidit, non Heſperus, illa duabus
Flammiferas pinus manibus ſuccendit ab Ætna:
Pérq; pruinoſas tulit irrequieta tenebras.
Rurſus ubi alma dies hebetarat ſidera, natam
Solis ab occaſu, Solis quærebat ad ortus.
Feſſa labore ſitim concepcrat, oráq; nulli
Colluerant fontes, contectam ſtramine vidit
Fortè casam, parvaſq; fores pulſavit, at inde
Prodit anus, divámq; videt: lymphámq; roganti
Dulce dedit, teſta quod coxerat ante polenta.
Dum bibit illa datum: duri puer oris, & audax
Conſtitit ante Deam, riſitq;, avidámq; vocavit.
Offenſa eſt: néq; adhuc epota parte, loquentem
Cum liquido miſta perfudit diva polenta.

Combi-

Combibit os maculas: & quæ modo brachia gessit,
Crura gerit. cauda est mutatis addita membris:
Inq; brevem formam, ne sit vis magna nocendi,
Contrahitur, parvâq; minor mensura lacertus est.
Mirantem, fleutémq;, & tangere monstra parentem
Fugit anum: latebrámq; petit: aptumq; colori
Nomen habet variis stellatus corpora guttis.
Quas Dea per terras, & quas errâverit undas
Dicere longa mora est; quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit: dúmq; omnia lustrat eundo,
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuisset,
Omnia narrasset: sed & os, & lingua volenti
Dicere non aderant, nec, qua loqueretur habebat.
Signa tamen manifesta dedit: notámq; parentem
Illo fortè loco dilapsam in gurgite sacro,
Persephones zonam summis ostendit in undis,
Quam simul agnovit, tanquam tum deniq; raptam
Scisset, inornatos laniavit diva capillos:
Et repetita suis percussit pectora palmis.
Nescit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omneis
Ingratásq; vocat, nec frugum munere dignas:
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
Repperit, ergo illic sæva vertentia glebas
Fregit aratra manu, pariliq; irata colonos
Ruricoláq; boves leto dedit, arváq; jussit
Fallere depositum, vitiatáq; semina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Sparsa jacet: primis segetes moriuntur in herbis,
Et modo Sol nimius, nimius modo corripit imber.
Sidera nunc, ventiq; nocent: avideq; volucres
Semina jacta legunt: lolium, tribuliq; fatigant
Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis Alphëias extulit undis:

Rorantéſq; comas à fronte remouit ad aures,
Atq; ait. ô toto quæſita virginis orbe,
Et frugum genitrix, immenſos ſiſte labores,
Néve tibi fidæ violenta iraſcere terræ.
Terra nihil meruit, patuitq; inuita rapinæ.
Nec ſum pro patria ſupplex: huc hoſpita veni:
Piſa mihi patria eſt, & ab Elide ducimus ortum:
Sicaniam peregrina colo. ſed gratior omni
Sic mihi terra ſolo eſt: hos nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem: quam tu mitiſſima ſerua,
Mota loco cur ſim tantiq; per æquoris undas
Aduehar Ortygiam, veniet narratibus hora
Tempeſtiua meis, cùm tu curaq́, leuata,
Et vultus melioris eris, mihi pervia tellus
Præbet iter, ſubtérq; imas ablata cavernas,
Hic caput attollo, deſuetáq; ſidera cerno.
Ergo dum Stygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris.
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu,
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi,
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces:
Attonitæq; diu ſimilis fuit: utq; dolore
Pulſa gravi, gravis eſt amentia, curribus auras.
Exit in æthereas, ibi toto nubila vultu
Ante Iovem ſparſis ſtetit invidioſa capillis,
Próq; meo veni ſupplex tibi, Iupiter, inquit
Sanguine, próq; tuo: ſi nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura precamur
Vilior illius, quòd noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:
Si reperire vocas amittere certiùs; aut ſi,
Scire ubi ſit, reperire vocas, quòd rapta, fremuit:

Dum-

Dummodo reddat eam, néq; enim prædone marito
Filia digna tua est, si jam mea filia non est,
Iupiter excepit: commune est pignus, onúsq;
Nata mihi tecum, sed, si modò nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum
Verùm amor est: néq; erit nobis gener ille pudet,
Tu modò diva velis, ut desint cætera; quantum
Esse Iovis fratrem? quid, quod non cætera desunt
Nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido
Si tibi dissidij est, repetit Proserpina cœlum,
Lege tamen certa, si nullos contigit illic
Ore cibos: nam sic Parcarum fœdere cautum est.
Dixerat. At Cereri certum est educere natam.
Non ita fata sinunt: quoniam jejunia virgo
Solverat: &, cultis dum simplex errat in hortis,
Puniceum curva decerpserat arbore pomum:
Sumptáq; pallenti septem de cortice grana
Presserat ore suo: sóluſq; ex omnibus illud
Ascalaphus vidit: quem quondam dicitur Orphne,
Inter Avernales haudi gnotissima Nymphas,
Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris.
Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi, testémq; profanum
Fecit avem: sparsumq; caput Phlegetontide lympha
In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille sibi ablatus fulvis amicitur ab alis,
Inque caput crescit, longôsq; reflectitur ungues:
Vixq; movet natas per inertia brachia pennas:
Fædáq; fit volucris, venturi nuncia luctus,
Ignavus bubò, dirum mortalibus omen:
His tamen indicio pœnam, linguáq; videri
Commeruisse potest, vobis Acheloïdes unde
Pluma, pedesq; avium, cùm virginis ora geratis?

An quia, cùm legeret flores Proserpina vernos,
In comitum numero mistæ Sirenes eratis?
Quam postquam toto frustra quæsistis in orbe,
Protinus, ut vestram sentirent æquora curam,
Posse super fluctus alarum insistere remis
Optastis: facileq; Deos habuistis: & artus
Vidistis vestros subitis flavescere pennis,
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantáq; dos eris lingua deperderet usum:
Virginei vultus, & vox humana remansit.
At medius fratrisq; sui mœstæq; sororis
Iupiter, ex æquo volventem dividit annum.
Nunc Dea regnorum numen commune duorum,
Cum matre est totidem, totidē cum conjuge menses.
Vertitur extemplò facies & mentis, & oris.
Nam modò quæ poterat Diti quoq; mœsta videri,
Læta Dea frons est: ut Sol, qui tectus aquosis
Nubibus ante fuit, victis è nubibus exit.
Exigit alma Ceres, nata secura recepta,
Quæ tibi causa fugæ? cur sis Arethusa sacer fons?
Conticuére undæ. quarum Dea sustulit alto
Fonte caput, virideq; manu siccata capillos
Fluminis Alphēi veteres narravit amores.
Pars ego Nympharum quæ sunt in Achaïde, dixit,
Vna fui: nec me studiosius altera saltus.
Legit, nec posuit studiosius altera casses.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita est,
Quamvis fortis eram, formosæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata juvabat,
Quæq; aliæ gaudere solent, ego rustica dote
Corporis erubui, crimenq; placere putavi.
Lassa revertebar, memini, Stymphalide silva:
Æstus erat, magnusq; labor geminaverat æstum:

Inveni

Invenio ſine vortice aquas, ſine murmure euntes,
Perſpicuas ad humum, per quas numerabilis altè
Calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
Cana ſalicta dabant, nutritaq; populus unda
Sponte ſua natas ripis declivibus umbras.
Acceſſi primumq; pedis veſtigia tinxi,
Poplite deinde tenus: neq; eo contenta, recingor,
Molliaq; impono ſalici velamina curvæ:
Nudaq; mergor aquis: quas dum ferioq; trahoq;,
Mille modis labens, excuſſaq; brachia jacto.
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur:
Territaq; inſiſto propioris margine fontis.
Quo properas Arethuſa? ſuis Alphêus ab undis,
Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sicut eram, fugio ſine veſtibus: altera veſtes
Ripa meas habuit: tantò magis inſtat, & ardet.
Et quia nuda fui, ſum viſa paratior illi.
Sic ego currebam, ſic me ferus ille premebat,
Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Vt ſolet accipiter trepidas urgere columbas.
Vſq; ſub Orchomenon, Pſophidaq; Cyllenenq;,
Maenalioſq; ſinus gelidumq; Erymanthon, & Elim
Currere ſuſtinui: nec me velocior ille:
Sed tolerare diu curſus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, & opertos arbore montes,
Saxaq; quoq;, & rupes, & quà via nulla, cucurri.
Sol erat à tergo, vidi præcedere longam
Ante pedes umbram, niſi ſi timor illa videbat;
Sed certè ſonitusq; pedum terrebar, & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Feſſa labore fugæ. Fer opem, deprehendimur, inquam,
Armigera Diana tua, cui ſæpe dediſti

Ferre tuos arcus, inclusaq; tela pharetra.
Mota Dea est, & parsissq; ferens è nubibus unam
Me super injecit, lustrat caligine tectam
Amnis, & ignarus circum cava nubila quarit.
Bisq; locum, quo me Dea texerat, inscius ambit:
Et bis, Io Arethusa, Io Arethusa vocavit.
Quid mihi tunc animi miserae fuit? anne quod agnae,
Si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
Ora canum nullósq; audet dare corpore motus?
Non tamen abscedit: neq; enim vestigia cernit
Longius ulla pedum: servat nubemq; locumq;
Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus
Caeruleaeq; cadunt toto de corpore guttae:
Quaq; pedem movi, manat locus, eq; capillis
Ros cadit; & citius, quàm nunc tibi fata narro,
In latices mutor, sed enim cognoscit amatas
Amnis aquas; positoq; viri, quod sumpserit, ore,
Vertitur in proprias, ut se mihi miscat, undas.
Delia rupit humum: caecis ego mersa cavernis
Advehor Ortygiam: quae me cognomine diva
Grata meae superas eduxit prima sub auras.
Hac Arethusa tenus, geminos Dea fertilis angues
Curribus admovit, freniscq; coercuit ora,
Et medium caeli: terraq; per aëra vecta est:
Atq; levem currum Tritonida misit in urbem
Triptolemo: partimq; rudi data semina jussit
Spargere humo, partim post tempora longa reculta,
Iam super Europam sublimis, & Asida terram
Vectus erat juvenis, Scythicasq; advertitur oras,
Rex ubi Lyncus erat, regis subit ille penates.
Quâ veniat, causamq; viae, nomenq; rogatus,
Et patriam, patria est clara mihi, dixit, Athene,

Triptolemus

Triptolemus nomen: veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
Dona fero Cereris, latos quæ ſparſa per agros,
Frugiferas meſſes, alimentáq; mitia reddant.
Barbarus invidit: tantíq; ut muneris autor
Ipſe ſit, hoſpitio recipit, ſomnóq; gravatum
Aggreditur ferro. conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit: rurſúſq; per aëra juſſit
Mopſopium juvenum ſacros, agitare jugales.
Finierat doctos è nobis maxima cantus.
At Nymphæ viciſſe Deas Helicona colentes
Concordi dixêre ſono. convicia victæ
Cum facerent, Quoniam, dixi, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maladictaq; culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis:
Ibimus in pœnas, & quà vocat ira, ſequemur.
Rident Pæonides, ſpernuntq; minantia verba,
Conataq; loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operire & brachia plumis:
Alteráq; alterius rigido concreſcere roſtro
Ora videt, volucréſq; novas accedere ſilvis.
Plangere dúmq; uolunt per brachia mota levatæ
Aëre pendebant, nemorum convicia, picæ.
Nunc quoq; in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucáq; garrulitas, ſtudium immane loquendi.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER. VI.

PRabuerat dictis Tritonia talibus aures:
Carminaq; Aonidum, justámq; probaverat iram
Tum secum, Laudare parum est, laudemur & ipsæ:
Numina nec sperni sine pœna nostra sinamus.
Maoniæq; animum fatis intendit Arachnes.
Quam sibi lanifica non cedere laudibus artis
Audierat. non illa loco, neq; origine gentis
Clara, sed arte fuit. pater huic Colophonius Idmon,
Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: sed & hæc de plebe, suóq;
Æqua viro fuerat, Lydias tamen illa per urbes
Quæsierat studio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parva, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe
Deseruêre sui Nymphæ vineta Timoli:
Deseruêre suas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas solùm vestes spectare juvabat:
Tunc quóq; cùm fierent: tantus decor affuit arti:
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis subigebat opus: repetitáq; longo
Vellera mollibat nebulas: quantia tractu:
Sive levi teretem versabat pollice fusum:
Seu pungebat acu: scires à Pallade doctam.
Quod tamen ipsa negat: tantáq; offensa magistra,
Certet, ait, mecum: nihil est, quod victa recusem.
Pallas anum simulat, falsósq; in tempora canos

Addit,

Addit, & infirmos baculo quóq; ſuſtinet artus.
Tunc ſic orſa loqui: Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet: ſeris venit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. tibi fama petatur
Inter mortales facienda maxima telæ.
Cede Deæ, veniámq; tuis temeraria dictis
Supplice voce roga: veniam dabit illa róganti.
Aſpicit hanc torvis, inceptaq; fila relinquit:
Vixq; manus retinens, conſeſſaq; vultibus iram,
Talibus obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
Mentis inops, longæq; venis conſecta ſenecta,
Et nimium vixiſſe diu nocet. audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia, voces.
Conſilij ſatis eſt in me mihi: néve monendo
Profeciſſe putes: eadem eſt ſententia nobis.
Cur non ipſa venit? cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait: formámq; removit anilem,
Palladáq; exhibuit. venerantur numina Nymphæ,
Mygdonidéſq, nurus; ſola eſt interrita virgo;
Sed tamen erubuit: ſubitúſq; invita notavit
Ora rubor: rurſúſq; evanuit: vt ſolet æer
Purpureus fieri, cùm primum Aurora movetur,
Et breve poſt tempus candeſcere Solis ab ortu.
Perſtat in incepto, ſtolidaq; cupidine palmæ
In ſua fata ruit. néq; enim love nata recuſat:
Nec monet ulterius: nec jam certamina differt.
Haud mora: conſiſtunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela jugo juncta eſt: ſtamen ſecernit arundo:
Inſeritur medium radijs ſubtegmen acutis:
Quod digiti expediunt, atq; inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.
Vtcáq; feſtinat, cinctæq; ad pectora veſtes,

Brachia

Brachia docta movent, studio fallente laborem.
Illic & Tyrium, quæ purpura fecuſit ahenum
Texitur, & tenues parvi diſcriminis umbræ,
Qualis ab imbre ſolet percuſſus ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diverſi viteaxit cùm mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
Vſq; adeò quod tangit idem eſt; tamen ultima diſtant.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.
Cecropia Pallas ſcopulum Mavortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cœleſtes, medio Iove ſedibus altis
Auguſta gravitate ſedent, ſua quémq; Deorum
Inſcribit facies: Iovis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longóq; ferire tridente
Aſpera ſaxa facit: medióq; è vulnere ſaxi
Exiluiſſe fretum, quo pignore vindicet urbem.
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam,
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus.
Percuſſámq; ſua ſimulat de cuſpide terram
Edere cum bacchis fœtum canentis olivæ:
Miraríq; Deos: operis victoria finis.
Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis,
Quatuor in partes certamina quatuor addit,
Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis.
Threïciã Rhodopẽ habet angulus unus, & Æmum,
Nunc gelidas montes, mortalia corpora quondam,
Nomina ſummorum ſibi qui tribuêre Deorum.
Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. hanc Iuno juſſit certamine victam
Eſſe gruem, populíſq; ſuis indiſcere bellum,

Pinxit

Pinxit & Antigonem auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Iovis: quam regia Iuno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedónve pater: ſumptis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cynaram habet angulus orbum:
Iſq́ gradus templi, natarum membra ſuarum,
Amplectens, ſaxóq; jacens lachrymare videtur,
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus eſt, operíſq; ſua facit arbore finem.
Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europam. verum taurum, freta vera putares.
Ipſe videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumq; vereri
Aſſilentis aquæ, timidáſq; recondere plantas.
Fecit & Aſterien aquila luctante teneri,
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis.
Addidit, ut Satyri cælatus imágine pulchram,
Iupiter implerit gemino Nycteida fœtu:
Amphitryon fuerit. cùm te Tirynthia cepit:
Aureus ut Danaën, Aſopida luſerit ignes.
Mnemoſynem paſtor, variúſq; Deoïda ſerpens,
Te quóq; mutatum torvo Neptune juvenco
Virgine in Æolia poſuit. tu viſus Enipeus
Gignis Aloidas: aries Biſaltida fallis:
Et te flæva comas frugum mitiſſima mater
Senſit equum: te ſenſit equum crinita colubris
Mater equi volucris: ſenſit Delphina Melantho.
Omnibus his faciémq; ſuam, faciémq; locorum
Reddidit: eſt illic agreſtis imagine Phœbus.
Vtq; modo accipitris pennas, modo terga leonis
Geſſerit: ut paſtor Macareida luſerat Iſſen:
Liber ut Erigonem falſa deceperit uva:
Vt Saturnus equo geminum Chirona crearit:

Vltima pars telæ tenui circundata limbo
Nexilibus flores hederis habet intertextos:
Non illud Pallas, non illud carpere Liuor
Possit opus, doluit successu flaua virago:
Et rupit pictas, cœlestia crimina, vestes.
Vtq; Cytoriaco radium de monte tenebat,
Ter, quater, Idmoniæ frontem percussit Arachnes.
Non tulit infœlix: laqueóq; animosa ligauit
Guttura: pendentem Pallas miserata leuauit:
Atq; ita, Viue quidem, pende tamen improba, dixit
Lexq; eadem pœna, ne sis secura futuri:
Dicta tuo generi, serisq; nepotibus esto:
Posteà discedens succis Hecateïdos herbæ
Sparsit, & extemplo tristi medicamine tacta
Defluxêre comæ, cúmq; his & naris, & aures:
Fitq; caput minimum: toto quoq; corpore parua est.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent:
Cætera venter habet: de quo tamen illa remittit
Stamen: & antiquas exercet aranea telas.
Lydia tota fremit, Phrygiæq; per opida facti
Rumor it: & magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognouerat illam,
Tum, cùm Mæoniam virgo, Sipylúmq; colebat.
Nec tamen admonita est pœna populatis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbisq; minoribus uti.
Multa dabant animos: sed enim nec coniugis arces,
Nec genus amborum, magniq; potentia regni,
Sic placuêre illi (quamuis ea cuncta placerent)
Vt sua progenies: & fœlicissima matrum,
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam fata Tiresiæ uenturi præscia Manto
Per medias fuerat, diuino concita motu
Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes,

Et

Et date Latonæ, Latonigenísq; duobus,
Cum prece thura pia, lauróq; innectite crinem:
Ore meo Latona jubet. paretur: & omnes
Thebaïdes insſis ſua tempora frondibus ornant:
Thuráq; dant ſanctis, & verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Veſtibus intexto Phrygijs ſpectabilis auro,
Et quantum ira ſinit, formoſa movénsq; decoro
Cum capite, immiſſos humerum per utrúmq; capillos
Conſtitit: vtq; oculos circumtulit alta ſuperbos,
Quis furor anditos, inquit, præponere viſis
Cœleſtes? aut cur colitur Latona per aras? (autor:
Numen adhuc ſine thure meum eſt? mihi Tantalus
Cui licuit ſoli ſuperorum tangere menſas.
Pleïadum ſoror eſt genetrix mea. maximus Atlas
Eſt avus, athereum qui fert cervicibus axem.
Iupiter alter avus: ſocero quoq; glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ: me regia Cadmi
Sub domina eſt: fidibúſq; mei commiſſa mariti,
Mœnia cum populis à meq; viróq; regantur.
In quamcúmq; domus avertit lumina partem,
Immenſa ſpectantur opes. accedit eôdem
Digna Dea facies. huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes, & mox generóſq; nurúſq;:
Quærite nunc, habeat quã noſtra ſuperbia cauſam.
Quoq; modò audetis genitam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam ſedem paritura terra negavit?
Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta
Exul erat mundo, donec miſerata vagantem, (eſt.
Hoſpitium terris erras, ego, dixit, in undis,
Inſtabilemq; locum Delos dedit illa duorum
Facta parens: uteri pars hæc eſt ſeptima noſtri.

Sum

Sum felix: quis enim neget hoc? felixq; manebo,
Hoc quóq; quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major ſum, quam cui poſſit fortuna nocere:
Multaq; ut eripiat, multò mihi plura relinquet.
Exceſſère metum mea jam bona; fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum:
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum.
Ite ſatis properè ſacris; laurumque capillis
Ponite. deponunt: & ſacra infecta relinquunt:
Quódq; licet, tacito venerantur murmure numen
Latonæ. turba quantum diſtabat ab orba,
Tantum animoſa ſui furiis agitata doloris
Indignata Dea eſt: ſummoque in vertice Cynthi,
Talibus eſt dictis gemina cum prole locuta:
En ego veſtra parens vobis animoſa creatis,
Et niſi Junoni, nulli ceſſura Dearum.
An Dea ſim, dubitor: perq; omnia ſecula cultis
Arceor, ô nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus: diro convicia facto
Tantalis adjecit: voſque eſt poſtponere natis
Auſa ſuis: & me, quod in ipſam recidat, orbam,
Dixit: & exhibuit linguam ſcelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Deſine, Phœbus ait, pœna mora longa querela eſt.
Dixit idem Phœbe, celerique per aëra lapſu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat, latéq; patens propè mœnia campus,
Aſſiduis pulſatus equis ubi turba rotarum,
Duráque molierat ſubjectas ungula glebas.
Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
Conſcendunt in equos, Tiryoq; rubentia ſucco
Terga premunt: auro gravidis moderantur habenis.
E quibus Iſmenos, qui matri ſarcina quondam

Prima

Prima fuæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis curſus. ſpumantiáq; ora coercet,
Hei mihi, conclamat: medioq; in pectore fixa
Tela gerit, frœniſq; manu moriente remiſſis
In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus audito ſonitu per inane pharetræ
Frena dabat Sipylus: veluti cùm præſcius imbrem
Nube fugit viſa, pendentiáq; undíq; rector
Carbaſa deducit: ne quà levis affluat aura.
Frœna tamen dantem non euitabile telum
Conſequitur: ſummáq; tremens cervice ſagitta
Hæſit: & extabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per crura admiſſa, jubáſq;
Volvitur, & calido tellurem ſanguine fœdat.
Phœdimus infœlix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut ſolito finem impoſuêre labori,
Tranſierant ad opus nitidæ juvenile palæſtræ
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus, cùm tanto concita nervo,
Sicut erant juncti, trajecturúmq; ſagitta.
Ingemuêre ſimul: ſimul incurvata dolore
Membra ſolo poſuêre ſimul ſuprema jacentes
Lumina verſarunt: animas ſimul exhalarunt.
Aſpicit Alphenor, laniatáq; pectora plangens
Evolat, ut gelidos complexibus allevet artus:
Inq; pio cadit officio. nam Delius illi
Intima fatifero rupit præcordia ferro.
Quod ſimul eductum eſt, pars eſt pulmonis in hamis
Eruta. cúmq; anima cruor eſt effuſus in auras.
At non intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Affecit. ictus erat, qua crus eſſe incipit & quà
Mollia nodoſus facit internodia poples.
Dúmq; manu tentat trahere exitiabile telum,

Altera per iugulum pennis tenus acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis, séq; ejaculatus in altum
Enicat: & longè terebrata prosilit aura.
Vltimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat: Diq; ô communiter omnes
Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
Parcite. motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, Arciteneus. minimo tamen occidit illo
Vulnere, non altè percusso corde sagitta.
Fama mali, populíq; dolor, lachrymæq; suorum,
Tam subitæ matrem certum fecêre ruinæ,
Mirantem potuisse, irascentémq;, quod ausi
Hoc essent superi, quòd tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum hæc Niobe, Niobe distabat ab illa!
Quæ modò Latois populum summouerat aris:
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem
Invidiosa suis: at nunc miseranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tollens,
Pascere crudelis nostro Latona dolore,
Pascere, ait, satiáq; meo tua pectora luctu:
Corq; ferum satia, dixit: per funera septem
Efferor: exulta, victrixq; inimica triumpha.
Cur autem victrix? misera mihi plura supersunt,
Quàm tibi felici: post tot quóq; funera vinco.
Dixerat: & sonuit contento nervus ab arcu,
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores.
E quibus una trahens hærentia viscera tela,

Imposi-

Impoſito fratri moribunda relanguit ore:
Altera ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubitò, duplicat. q; vulnere cæco eſt,
Oraq; compreſſit: niſi poſtquam ſpiritus ibat.
Hæc fruſtra fugiens collabitur: illa ſoreri
Immoritur: latet hæc: illam trepidare videres.
Sexque datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Vltima reſtabat: quam toto corpore mater,
Tota veſte tegens, unam, minimámque relinquet
De multis minimam poſco, clamavit, & unam:
Dumq; rogat: pro qua rogat, occidit. orba reſedit
Exanimes inter natos, natáſq; virumq;:
Diriguitq; malis: nullos movet aura capillos:
In vultu color eſt ſine ſanguine: lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivum.
Ipſa quóque interius cum duro lingua palato
Congelat, & venæ diſſiluunt poſſe moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt: intra quóque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & validi circundata turbine venti
In patriam rapta eſt. ubi fixa cacumine montis
Liquitur, & lachrymis etiã nunc marmora manãt.
Tunc vero cuncti manifeſtam numinis iram
Fœmina virq; timent: cultúq; impenſius omnes
Magna gemilli paræ venerantur numina divæ.
Vtq; fit, a facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lycia quoq; fertilis agris
Non impune Deam veteres ſprevêre coloni.
Res obſcura quidem eſt ignobilitate virorum:
Mira tamen: vidi præſens ſtagnúmq; locúmq;
Prodigio notum. nam me jam grandior ævo,
Impatiénsq; viæ genitor, deducere lectos
Iuſſerat inde boves, gentíſq; illius eunti

Ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustro:
Ecce lacu medio sacrorum nigra favilla
Ara vetus stabat tremulis circundata cannis.
Restitit: & parvo, faveas mihi murmure dixit
Dux meus: & similis, faveas mihi, murmure dixi.
Naïadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
Indigenæne Dei: cum talia rettulit hospes.
Non hac, ô iuvenis, montanum numen in ara est.
Illa suam vocat hanc, cui quondam regia coniux
Orbem interdixit: quam vix erratica Delos
Errantem accepit, tunc cùm levis insula nabat.
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit in vita geminos Latona noverca.
Hinc quoque Iunonem fuisse puerpera fertur:
Inque suo portasse sinu duo numina natos.
Iamq; Chimæriferæ, cùm Sol gravis ureret ara,
Finibus in Lyciæ, longo Dea fessa labore,
Sidereo siccata sitim collegerat æstu:
Vberáq; ebiberant avidi lactantia nati.
Fortè lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant
Vimina cum juncis, gratámq; paludibus ulvam.
Accessit, positóq; genu Titania terram
Pressit vt hauriret gelidos potura liquores.
Rustica turba vetat. Dea sic affata vetantes:
Quid prohibetis aquas? usus communis aquarum est:
Nec Solem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas. ad publica munera veni.
Quæ tamen ut detis, supplex peto. non ego nostros
Abluêre hic artus, lassatáq; membra parabam:
Sed relevare sitim. caret os humore loquentis:
Et fauces arent: vixq; est via vocis in illis.
Haustus aquæ mihi nectar erit: vitámq; fat ebor

Accepisse:

Accepiſſe: ſimul vitam dederîtis in undis.
Hi quoq; vos moueant, qui noſtro brachia tendunt
Parua ſinu: & caſu tendebant brachia nati.
Quem non blanda Deæ potuiſſent verba mouere?
Hi tamen orantem perſtant prohibere: minaſq;
Ni procul abſcedat, conviciáq; inſuper addunt.
Nec ſatis eſt, ipſos etiam pedibuſq;, manuq;,
Turbauêre lacus: imóq; è gurgite mollem
Huc illuc limum ſaltu movêre maligno.
Diſtulit ira ſitim. néq; enim jam filia ſæi
Supplicat indignis: nec dicere ſuſtinet ultrà
Verba minora Deæ: tollenſq; ad ſidera palmas,
Æternùm ſtagno (dixit) vivatis in iſto.
Eveniunt optata Deæ: iuvat eſſe ſub undis:
Et modò tota cava ſummergere membra palude,
Nunc proferre caput, ſummo modò gurgite nare:
Sæpè ſuper ripam ſtagni conſiſtere: ſæpè
In gelidos reſilire lacus. ſed nunc quóq; turpes
Litibus exercent linguas: pulſoq; pudore,
Quámvis ſint ſub aqua, ſub aqua maledicere tentãt.
Vox quoq; iam rauca eſt, inflatáq; colla tumeſcunt:
Ipſaq; dilatant patulos convicia rictus:
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur:
Spina viret: venter, pars maxima corporis, albet:
Limoſoq; novæ ſaliunt in gurgite ranæ.
Sic ubi neſcio quis Lycia de gente virorum
Rettulit: exitium Satyri reminiſcitur alter:
Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna. quid me mihi detrahis? inquit.
Ah piget, ah non eſt, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis eſt ſummos direpta per armos:
Nec quicquam niſi vulnus erat. cruor undiq; manat:
Detectíq; patent nervi: trepidæq; ſine ulla

Pelle micant venæ: salientia viscera posses,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ silvarum numina Fauni,
Et satyri fratres, & tunc quóq; clarus Olympus,
Et Nymphæ flerunt, & quisquis montibus illis,
Lanigerósq; greges, armentáq; bucera pauit.
Fertilis immaduit madefactáq; terra caducas
Concepit lachrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquas: vacuas emisit in auras,
Inde petens rabidum ripis declivibus æquor,
Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.
Talibus exemplis redit ad præsentia dictis
Vulgus: & extinctum cum stirpe Amphiona luget.
Mater in invidia est: hanc tunc quóq; dicitur
Flesse Pelops, humeróq; suas à pectore postquam
Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
Coporeúsq; fuit. manibus mox casa paternis
Membra ferunt junxisse Deos: aliisq; repertis,
Qui locus est jugulí medius, summíq; lacerti,
Defuit: impositum est non comparentis in usum
Partis ebur: factóq; Pelops fuit integer illo.
Finitimi proceres coëunt: urbésq; propinquæ
Oravêre suos ire ad solacia reges,
Argosq;, & Sparte, Pelopeïdesq; Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ,
Orchomenósq; ferax, & nobilis ære Corinthos,
Messenéq; ferox, Patræq;, humilesq; Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pittheïa Thræzen,
Quæq; vrbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
Exteriúsq; sitæ bimari spectantur ab Isthmo,
Credere quis posset? solæ cessatis Athenæ.
Obstitit officio bellum, subvectáq; ponto

Barbara

Barbara Cecropios terrebant agmina muros.
Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat.
Quem sibi Pandion opibúsq; viríq; potentem,
Et genus à magno ducentem sorte Gradivo,
Connubio Prognes junxit. non pronuba Iuno,
Non Hymenæus adest illi, non Gratia, lecto.
Eumenides tenuêre faces de funere raptas:
Eumenides stravêre torum, tectóq; profanus
Incubuit bubo, thalamíq; in culmine sedit.
Hac ave conjuncti Progne Tereúsq;, parentes
Hac ave sunt facti: grata ea est scilicet illis
Thracia, Dijsq, ipsis grates egêre, diémq;
Quóq; data est claro Pandione nata tyranno,
Quóq; erat ortus Itys, festum jussêre vocari.
Usq; adeo latet utilitas. Iam tempora Titan
Quinq; per auctumnos repetitis duxerat annis,
Cum blandita viro Progne, Si gratia, dixit,
Vlla mea est, vel me visendam mitte sorori.
Vel soror huc veniat: rediturам tempore parvo,
Promittes socero: magni mihi muneris instar
Germanam vidisse dabis. jubet ille carinas
In freta deduci: velóq; & remige portus
Cecropios intrat, Pyræáq; littora tangit.
Vt primùm soceri data copia: dextera dextræ
Iungitur: infausto committitur omine sermo.
Cœperat adventus causas mandata referre
Conjugis: & celeres misse spondere recursus.
Ecce venit dives magno Philomela paratu,
Divitior forma: quales audire solemus
Naiadas, & Dryadas mediis incedere silvis:
Si modò des illis cultus, similéq; paratus.
Non secus exarsit conspecta virgine Tereus:

Quàm si quis canis ignem supponat aristis:
Aut frondem, positáq; cremet senilibus herbas.
Digna quidem facies: sed & hunc innata libido
Extimulat: pronúmq; genus regionibus illis
In venerem est: flagrat vitio gentísq; suóq;.
Impetus est illi, comitum corrumpere curam,
Nutricísq; fidem: nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis: totúmq; impendere regnum,
Aut rapere, & sævo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non effræno captus amore
Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammas.
Iámq; moras malè fert, cupido revertitur ore
Mandata ad Prognes, & agit sua vota sub illa.
Facundum faciebat amor. quotiésq; rogabat
Vlterius justo, Prognen it a velle ferebat.
Addidit & lachrymas, tanquam mandasset & illas.
Proh superi, quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius: laudémq; à crimine sumit.
Quid quòd idem Philomela cupit? patriosq; lacertis
Blanda tenens humeros, ut ea visura sororem
Per q, suam, contráq; suam, petit illa, salutem.
Spectat eam Tereus: præcontrectátq; videndo:
Osculáq; & collo circundata brachia cernens,
Omnia pro stimulis, facibúsq, cibóq; furoris
Accipit: & quoties amplectitur illa parentem,
Esse parens vellet: neq; enim minus impius esset,
Vincitur amborum genitor prece. gaudet, agit q,
Illa patri grates: & successisse duabus
Id putat infœlix, quod erat lugubre duabus.
Iam labor exiguus Phœbo restabat, equíq;
Pulsabant pedibus spacium declivis Olympi:
Regales epulæ mensis & Bacchus in auro

Ponitur

Ponitur. hinc placido dantur ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius quamvis ſucceſſit ab illa
Æſtuat: & repetens faciem, motúmq; manuſq;,
Qualia vult, fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipſe ſuos nutrit, cura removente ſoporem.
Lux erat: & generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lachrymis commendat abortis:
Vt voluêre ambæ, voluiſti tu quoq; Tereu,
Hanc ego, chare gener, quoniam pia cauſa coëgit,
Do tibi pérq; fidem, cognatáq; pectora ſupplex,
Per ſuperos oro, patrio ut tuearis amore:
Et mihi ſollicito lenimen dulce ſenectæ
Quam primũ (omnis erit nobis mora longa) remittas
Tu quóq; quã primum (ſatis eſt procul eſſe ſororem)
Si pietas ulla eſt: ad me Philomela redito.
Mandabat: paritérq; ſuæ dabat oſcula natæ:
Et lachrymæ mites inter mandata cadebant.
Vt pignus fidei dextras utráſq; poposcit:
Interſéq; datas junxit, natámq; nepotémq;
Abſentes pro ſe memori, rogat, ore ſalutent.
Supremumq; vale, pleno ſingultibus ore,
Vix dixit: timuítq; ſuæ præſagia mentis.
Vt ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ:
Admotúmq; fretum remis: tellúſq; repulſa eſt:
Vicimus, exclamat: mecum mea vota feruntur:
Exultátq;. & vix animo ſua gaudia differt
Barbarus: & nuſquam lumen detorquet ab illa.
Non aliter, quàm cùm pedibus prædator aduncis
Depoſuit nido leporem Iovis ales ab alto:
Nulla fuga eſt capto: ſpectat ſua præmia raptor,
Iámq; iter effectum eſt, jámq; in ſua littora ſeſſis
Puppibus exierant: cùm rex Pandione natam
In ſtabula altã trahit, ſilvis obſcura vetuſtis.

Atq;

Atq; ibi pallentem, trepidámq; & cuncta timentem,
Et jam cum lachrymis, ubi sit germana, rogantem:
Includit: fassúsq; nefas, & virginem, & unam
Vi superat, frustra clamato sæpè parentem,
Sæpe sorore sua, magnis super omnia divis?
Illa tremit velut agna pavens, quæ saucia cani
Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur:
Vtq; columba suo maledactis sanguine plumis
Horret adhuc, avidosq; timet, quibus hæserat, ungues
Mox ubi mens rediit: passos laniata capillos,
Lugenti similis, cæsis plangore lacertis,
Intendens palmas, ô diris Barbare factis,
O crudelis, ait: nec te mandata parentis
Cum lachrymis movêre pijs nec cura sororis,
Nec mea virginitas, nec conjugalia jura.
Omnia turbasti, pellex ego facta sororis,
Tu geminus conjux, hostis mihi, debita pœna.
Quin animam hanc (ne quod facinus tibi, perfide re-
Eripis? atq; utinam feciſſes ante nefandos (ſtet)
Concubitus; vacuas habuiſſem criminis umbras.
Si tamen hoc superi cernunt, si numina divûm
Sunt aliquid: si non perierunt omnia mecum:
Quandocunq; mihi pœnas dabis, ipsa pudore,
Projecto tua facta loquar: si copia detur,
In populos veniam: si silvis clausa tenebor,
Implebo silvas, & conscia saxa movebo.
Audiet hoc æther, & si Deus ullus in illo est.
Talibus ira feri postquam commota tyranni est.
Nec minor hac metus est, causa stimulatus utráq;,
Quo fuit accinctas, vagina liberat enſem:
Arreptámq; coma, flexis post terga lacertis,
Vincla pati coigit, jugulum Philomela parabat:
Spemq; suæ mortis viso conceperat enſe.

Ille

Ille indignantem, & nomen patris uſq; vocantem,
Luctantémq; loqui, comprenſam forcipe linguam
Abſtulit enſe fero. radix micat ultima lingua.
Ipſa jacet, terræq; tremens immurmurat atræ.
Vtq; ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ:
Palpitat: & moriens dominæ veſtigia quærit.
Hoc quoq; poſt facinus (vir auſim credere) fertur
Sæpè ſua lacerum repetiſſe libidine corpus.
Suſtinet ad Prognen poſt talia facta reverti
Conjuge quæ viſo, germanam quærit at ille
Dat gemitus fictos, commentáq; funera narrat.
Et lachrymæ fecêre fidem, velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato:
Induiturq; atras veſtes, & inane ſepulchrum
Conſtituit, falſiſq; piacula manibus infert,
Et luget non ſic lugenda fata ſororis.
Signa Deus bis ſex acto luſtraverat anno.
Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit:
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo:
Os mutum facti caret indice, grande doloris
Ingenium eſt, miſeríſq; venit ſolertia rebus.
Stamina barbarica ſuſpendit candida tela:
Purpureaſq; notas filis intexuit albis,
Indicium ſceleris: perfectáq; tradidit uni.
Vtq; ferat dominæ, geſtu rogat, illa rogata
Pertulit ad Prognem, nec ſcit quid tradit in illis,
Evolvit veſtes ſævi matrona tyranni:
Fortunæq; ſuæ carmen miſerabile legit,
Et (mirum potuiſſe) filet, dolor ora repreſſit:
Verbáq; querenti ſatis indignantia linguæ
Defuerant nec flere vacat: ſed faſq; nefaſq;
Confuſura ruit: pœnæq; in imagine tota eſt.
Tempus erat, quo ſacra ſolent Trieiterica Bacchi

Sithoni

Sithonia celebrare nurus. nox conscia sacris:
Nocte sonat Rhodope tinnitibus aeris acuti:
Nocte sua est egressa domo regina: Deiq;
Ritibus instruitur: furialiáq; accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri cervina sinistro
Vellera dependent: humero levis incubat hasta.
Concita per silvas, turba comitante suarum,
Terribilis Progne, furijsq; agitata doloris,
Bacche, tuas simulat. venit ad stabula avia tandem.
Exululátq; evœq; sonat, portáſq; refringit:
Germanámq; rapit: raptaq; insignia Bacchi
Induit: & vultus hederarum frondibus abdit:
Attonitámq; trahens intra sua mœnia ducit.
Vt sensit tetigisse domum Philomela nefandum:
Horruit infœlix: totóq; expalluit ore.
Nacta locum Progne, sacrorum pignora demit:
Oraq; develat misere pudibunda sororis,
Amplexumq; petit, sed non attollere contrá
Sustinet hæc oculos, pellex sibi visa sororis.
Dejectóq; in humum vultu jurare volenti,
Téstariq; deos, per vim sibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit, ardet, & iram
Non capit ipsa suam Progne, fletumq; sororis
Corripiens, non est lachrymis hoc, inquit, agendum,
Sed ferro, seu, si quid habes, quòd vincere ferrum
Possit, in omne nefas ego me germana paravi,
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo,
Artificem medijs immittam Tereа flammis:
Aut linguã, aut oculos, &, quæ tibi membra pudorẽ
Abstulerunt, ferro rapiam: aut per vulnera mille
Sonte animã expellam. magnũ est, quodcúnq; paravi:
Quid sit, adhuc dubito. peragit dum talia Progne:
Ad matrem veniebat Itys. quid possit ab illo

Admo-

Admonita eſt: oculiſq; tuens immitibus, ah quam
Es ſimilis patri, dixit, nec plura locuta
Triſte parat facinus, tacitaq; exæſtuat ira,
Vt tamen acceſſit natus, matriq; ſalutem
Attulit: & parvis adduxit colla lacertis:
Miſtaq; blanditijs puerilibus oſcula junxit:
Mota quidē eſt genitrix, infractaq; conſtitit ira:
Invitiq; oculi lachrymis madnére coactis.
Sed ſimul ex nimia mentem pietate labare
Senſit: ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis.
Inq; vicem ſpectans ambos, Cur admovet, inquit.
Alter blanditias? rapta ſilet altera lingua?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororē?
Cui ſis nupta vide Pandione nata marito.
Degeneras: ſcelus eſt pietas in conjuge Tereo,
Nec mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cervæ
Lactantem fœtum per ſilvas tigris opacas:
Vtq; domus altæ partem tenuére remotam,
Tendentēmq; manus, & jam ſua fata videntem,
Et mater, mater clamantem, & colla petentem
Enſe ferit Progne, lateri quà pectus adhæret.
Nec vultum vertit Satis illi ad fata, vel unum
Vulnus erat: jugulum ferro Philomela reſolvit:
Viváq; adhuc, animæq; aliquid retinentia membra
Dilaniat, pars inde cavis exultat ahenis:
Pars verubus ſtridet: manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea menſis:
Et patrij moris ſacrum mentita, quod uni
Fas ſit adire viro, comites, famulóſq; removit.
Ipſe ſedens ſolio Tereus ſublimis avito,
Veſcitur: inq; ſuam ſua viſcera congerit alvum,
Tantaq; nox animi eſt, Ityn huc acceríte, dixit.
Diſſimulare nequit crudelia gaudia Progne:

Iamq;

Iamq; ſuæ cupiens exiſtere nuncia cladis,
Intus habes, quod poſcis, ait, circumſpicit ille:
Atq; ubi ſit, quærit. quærenti, iterumq; vocanti,
Sicut erat ſparſis furialis cæde capillis,
Proſilvit, Ityoſq; caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris: nec tempore maluit ullo
Poſſe loqui: & meritis teſtari gaudia dictis.
Thracius ingenti menſas clamore repellit:
Vipereaſq; ciet Stygia de valle ſorores:
Et modò, ſi poſſet, reſerato pectore, diras
Egerere inde dapes. demerſáq; viſcera geſtit.
Flet modò: ſéq; vocat buſtum miſerabile nati:
Nunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares,
Pendebant pennis: quarum petit altera ſilvas
Altera tecta ſubit: néq; adhuc de pectore cædis
Exceſſêre: notæ ſignataq; ſanguine pluma eſt.
Ille dolore ſuo, pœnaq; cupidine velox,
Vertitur in volucrem, cui ſtant in vertice criſtæ:
Prominet immodicum pro longa cuſpide roſtrum.
Nomen Epops volucri: facies armata videtur.
Hic dolor ante diem, longæq; extrema ſenectæ
Tempora Tartareas Pandiona miſit ad umbras.
Sceptra loci, rerumq; capit moderamẽ Erechtheus,
Iuſtitia dubium, validiſne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidemq; creârat
Feminææ ſortis: ſed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix
Procri fuit. Boreæ Tereus Thraceſq; nocebant,
Dilectáq; diu caruit Deus Orithyïa:
Dum rogat, & precibus mavult quam viribus uti.
Aſt ubi blanditijs agitur nihil: horridus ira
Quæ ſolita eſt illi, nimiumq; domeſtica, vento:

Et

Et merito, dixit quid enim mea tela reliqui?
Sævitiam, & vires, irámq; animosq; minaces?
Admoviq; preces, quarum me dedecet usus?
Apta mihi vis est: hac tristia nubila pello,
Hæc freta concutio, nodosaq; robora verto,
Induroq; nives, & terras grandine pulso.
Idem ego cùm fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus iis est,) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concursibus insonet æther,
Exiliantq; cavis elisi nubibus ignes.
Idem ego cùm subij convexa foramina terræ:
Suppositá, ferox imis mea terga cavernis:
Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petijsse: socérq;
Non orandus erat mihi, sed faciendus Erechtheus,
Hæc Boreæ, aut his non inferiora locutus,
Excussit pennas: quarum jactatibus omnis
Afflata est tellus: latúmq; perhorruit æquor.
Pulueream̄q; trahens per summa cacumina pallam,
Verrit humum, pavidámq; metu caligine tectus
Orithyïam adamans fulvis complectitur alis.
Dum volat arserunt agitati fortius ignes.
Nec prius aerij cursus supprefsit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos & mœnia raptor
Illic, & gelidi conjux Actæa tyranni,
Et genitrix facta est, partúq; enixa gemello:
Cætera qui matris, pennas genitoris, habebant.
Non tamen has memorant una cum corpore natas:
Barbáq; dum rutilis aberat subnixa capillis:
Implumes Calaísq; puer Zetésq; fuerunt.
Mox pariter penna ritu cœpêre volucrum
Cingere utrúnq; latus, pariter flavescere mala
Ergo ubi concessit tempus puerile juventæ:

Veliera

Vellera cum Minyis nitido radiantia villo,
Per mare non notum prima petiêre carina.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER VII.

IAmq; fretum Minyæ Pagasæâ puppe secabant,
Perpetuáq; trahens inope sub nocte senectam
Visus erat Phineus, juvenésq; Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugarant,
Multaq; perpessi claro sub Iasone, tandem
Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
Dumq; adeunt regem, Phryxææq; vellera poscunt,
Voxq; datur Minyis magnorum horrenda laborum:
Concipit interea validos Æetias ignes,
Et luctata diu, postquam ratione furorum
Vincere non poterat, Frustra Medéa repugnas,
Nescio quis Deus obstat, ait, mirúmq; quid hoc est.
Anne aliquid certè simile huic quod amare vocatur?
Nam cur jussa patris nimium mihi dura videntur?
Sunt quoq; dura nimis. Cur, quem modò deniq; vidi:
Ne pereat, timeo? qua tanti causa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix, si possem, sanior essem.
Sed trahit invitam nova vis, aliúdq; Cupido,
Mens aliud suadet. video meliora, probóq;:
Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
Hac quoq; terra potest quod ames dare, vivat, an ille
Occidat, in Diis est, vivat tamen, idq; precari

Vel

Vel ſine amore licet. quid enim commiſit Iaſon?
Quem, niſi crudelem, non laudat Iaſonis ætas?
Et genus, & virtus? quem non, ut cætera deſint,
Forma movêre poteſt? certè mea pectora movit.
At niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore,
Concurrétq; ſuæ ſegeti, tellure creatis
Hoſtibus, aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum, & ſcopulos guſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto pereuntem? oculóſq; videndo
Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum?
Terrigenáſq; feros, inſopitúmq; draconem?
Dij meliora velint. quanquam non ipſa precanda;
Sed facienda mihi. prodámne ego regna parentis?
Atq; ope neſcio quis ſervabitur advena noſtra?
Ut per me ſôſpes, ſine me det lintea ventis?
Virq; ſit alterius? pœna Medea relinquar?
Si facere hoc, aliámve poteſt præponere nobis;
Occidat ingratus. ſed non is vultus in illo.
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ;
Vt timeam fraudem, meritiq; oblivia noſtri.
Et dabit ante fidem, cogámq; in fœdera teſtes
Eſſe Deos. quid tuta times? accingere, & omnem
Pelle moram. tibi ſe ſemper debebit Iaſon.
Te face ſolenni iunget ſibi, pérq; Pelásgas
Seruatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremq;, patrẽq;, Deoſq;,
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?
Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: ſtant mecum vota ſororis.
Maximus intra me Deus eſt. non magna relinquam,
Magna ſequar. titulum ſervatæ puppis Achivæ,
Notitiámq; loci melioris, & oppida, quorum

Hic quòque fama viget, cultúsq; artésq; virorum,
Quémq; ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
Æsonidem mutasse velim: quo conjuge fœlix,
Et Diis chara ferar, & vertice sidera tangam.
Quid? quod nescio qui mediis incurrere in undis
Dicuntur montes? ratibúsq; inimica Charibdis
Nunc sorbere fretum, nunc reddere; cinctaq; sævit
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe teneus quod amo, gremióq; Iasonis hærens,
Per freta longa ferar: nihil illum amplexa timebo:
Aut, si quid metuam, metuam de conjuge solo.
Coniugiumne putas? speciosaq; nomina culpæ
Imponis Medeæ tuæ? quin aspice quantum
Aggrediare nefas: & dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietasq;, pudorq;
Constiterant: & victa dabat jam terga Cupido.
Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras:
Quas nemus umbrosum, secretaq; silua tegebat,
Et jam fractus erat pulsúsq; residerat ardor:
Cum videt Æsoniden, extinctaq; flamma reluxit;
Erubuêre genæ, totoq; retanduit ore.
Vt solet à ventis alimenta resumere, quæq;
Parua subinducta latuit scintilla fauilla
Crescere, & in veteres agitata resurgere vires:
Sic iam lenis amor, quem iam languere putares,
Vt vidit juvenem, specie præsentis inarsit.
Et casu, solito formosior, Æsone natus
Illa luce fuit. posses ignoscere amanti.
Spectat: & in vultu, veluti tum deniq; viso,
Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
Ora videre putat: nec se declinat ab illo.
Vt verò cœpitq; loqui, dextramq; prehendit
Hospes, & auxilium submissa voce rogavit,

Pro-

Promisit q̃ terum: lachrymis ait illa profusis:
Quid faciam video: nec me ignorantia veri
Decipiet, sed amor. servabere munere nostro:
Servatus promissa dato. per sacra triformis
Ille Dea, lucoq; fores quod numen in illo,
Perq̃ patrem soceri cernentem cuncta futuri,
Eventúsq; suos, & tanta pericula iurat.
Creditus accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitq; usum: latúsq; in tecta recessit.
Postera depulerat stellas Aurora micantes:
Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvum:
Consistunt q̃ ingis. medio rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceptróq; insignis eburno.
Ecce adamantæis Volcanum naribus efflant
Æripedes tauri, tactaq; vaporibus herbæ
Ardent: vtq; solent pleni resonare camini:
Aut ubi terrena silices fornace soluti
Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum:
Pectora sic intus clausas volventia flammas,
Gutturáq; usta sonant: tamen illis Æsone natus
Obvius it. vertêre truces venientis ad ora
Terribiles vultus, prefixáq; cornua ferro,
Pulvereúmq; solum pede pulsavêre bisulco
Fumificísq; locum mugitibus implevêre.
Diriguêre metu Minyæ: subit ille nec ullos
Sensit anhelantes (tantum medicamina possunt)
Penduláq; audaci mulcet palearia dextra:
Suppositósq; jugo, pondus grave cogit aratri
Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi: Minyæ clamoribus augent,
Adjciuntq; animos: galeatum sumit ahena
Vipereos dentes, & aratos spargit in agros.
Semina mollit humus valido prætincta veneno:

Et creſcunt, ſuntq; ſati nova corpora dentes,
Vtq; hominis ſpeciem materna ſumit in alvo;
Perá, ſuos intus numeros componitur infans;
Nec niſi maturus communes exit in auras:
Sic ubi viſceribus gravidæ telluris, imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in arvo:
Quódq; magis mirum eſt ſimul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præacutæ cuſpidis haſtas
In caput Æmonij juvenis torquere parentes,
Demiſêre metu vultúmq; animúmq; Pelaſgi:
Ipſa quóq; extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Vtq; peti vidit iuvenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit: & ſubitò ſine ſanguine frigida ſedit.
Néve parum valeant à ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit, ſecretáſq; advocat artes.
Ille grauem medios ſilicem jaculatus in hoſtes,
A ſe depulſum Martem convertit in ipſos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres:
Civilíq; cadunt acie. gratantur Achivi:
Victorémq; tenent: avidíſq; amplexibus hærent.
Tu quoq; victorem complecti barbara velles:
Obſtitit incepto pudor, at complexa fuiſſes:
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agíſq;
Carminibus grates, & Diys auctoribus horum.
Pervigilem ſupereſt herbis ſopire draconem:
Qui Criſtæ, linguíſq; tribus præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arboris aureæ.
Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci:
Verbáq; ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtunt:
Somnus in ignotos oculos ubi venit, & auro
Heros Æſonius potitur, ſpolióq; ſuperbus,

Muneris

Mauortis auctorem secum spolia altera portant,
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.
Æmoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandæviq; ferunt patres: congestaq; flamma
Thura liquefaciunt: indutaq; cornibus aurum
Victima, vota facit. sed abest gratantibus Æson,
Iam propior leto, fessúsq; senilibus annis.
Túnc sic Æsonides, ô cui debere salutem
Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
Excessitq; fidem meritorum summa tuorum:
Si tamen hoc possunt (quid enim non carmina possunt)
Deme meis annis. & demptos adde parenti.
Nec tenuit lachrymas. mota est pietate rogantis,
Dissimilémq; animum subijt pater Æta relictus,
Non tamen affectus tales confessa, quod, inquit,
Excidit ore tuo, conjux, scelus? ergo ego cuiquam
Posse tuæ videor spacium transcribere vitæ?
Non sinat hoc Hecate, nec tu petis æqua: sed isto,
Quod petis, experiar majus dare munus Iason.
Arte mea soceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis. modo diva triformis
Adjuvet, & præsens ingentibus annuat ausis.
Tres aberant noctes, ut cornua tota coïrent,
Efficerentq; orbem. postquam plenissima fulsit,
Et solida terras spectavit imagine Luna:
Egreditur tectis, vestes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos:
Fertq; vagos media per muta silentia noctis
Incomitata gradus. homines, voluoréq; ferásq;
Solverat alta quies: nullo cum murmure serpens
Sopitæ similis nullo cum murmure serpit:
Immótæq; silent frondes: silet humidus aër:
Sidera sola micant, ad quæ sua brachia tendens,

Ter se convertit, ter sumptis flumsne crinem
Irrotavit aquis: ternis & hiatibus ora
Solvit: & in dura summisso poplite terra,
Nox, ait, arcanis fidissima, quaeq; diurnis
Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,
Tuq; triceps Hecate, quae coeptis conscia nostris,
Adjutrixq; venis, cantusq; artesq; magorum,
Quaque Magos Tellus pollentibus instruis herbis,
Auraeq;, & venti, montesq;, amnesq;, lacusq;,
Diiq; omnes nemorum, Diiq; omnes noctis adeste:
Quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
In fontes redière suos: concussaq; sisto,
Stantia concutio cantu freta: nubila pello,
Nubilaq; induco: ventos abigoq;, vocoq;:
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
Vivaq; saxa, sua convulsaq; robora terra,
Et silvas moveo, jubeoq; tremiscere montes:
Et mugire solum, manesq; exire sepulchris.
Te quoq; Luna traho: quamvis temerata labores
Aera tuos minuant: currus quoq; carmine nostro
Pallent: ac pallet nostris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetastis, & unco
Haud patiens oneris collum pressistis aratro.
Vos serpentigenis in se fera bella dedistis,
Custodemq; rudem somni sopistis, & aurum
Vindice decepto Grajas misistis in urbes.
Nunc opus est succis, per quos renovata senectus
In florem redeat, primosq; recolligat annos.
Et dabitis: neque enim micuerunt sidera frustra:
Nec frustra volucrum tractus cervice draconum
Currus adest. aderat demissus ab aethere currus.
Quo simul ascendit: frenatisq; colla draconum
Permulsit, manibusq; leves agitavit habenas:

Sublimis

Sublimis rapitur, subiectaq; Thessala Tempe
Dispicit, & cretis regionibus applicat angues:
Et quas ossa tulit, quasq; altus Pelion herbas,
Othrysq;, & Pindus, & Pindo major Olympus,
Perspicit; & placitas partim radice revellit,
Partim succidit curvamine falcis ahenæ
Multa quoq; Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoq; Amphrysi: nec eras immunis Enipeu
Nec non Penëus: nec non Sperchïades undæ
Contribuêre aliquid, juncosáq; littora Bœbes.
Carpsit & Euboïca vivax Anthedone gramen
Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.
Nona dies illam curru, pennísq; draconum,
Nonaq; nox omnes lustrantem viderat agros:
Cum rediit: nec erant tacti nisi odore dracones:
Et tamen annosa pellem posuere senectæ.
Constitit adveniens citra liménq; fórésq;.
Et tantum cœlo tegitur, refugítq; viriles
Contactus, statuitq; aras è cespite binas,
Dexteriore Hecates, at læva parte Iuventæ.
Has ubi verbenis, silvaq; incinxit agresti:
Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultrósq; in gutture velleris atri
Conjecit, & patulas perfundit sanguine fossas.
Tum super in vergens tepidi carchesia lactis,
Alteraq; in vergens liquidi carchesia mellis,
Verba simul fundit, terranaq; numina poscit,
Vmbrarúmq; rogat rapta cum conjuge regem,
Ne properent artus anima fraudare senili.
Quos ubi placavit precibúsq; & murmure longo,
Æsonis effœtum proferri corpus ad aras
Iussit: & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.

Hinc procul Æsonidem, procul hinc jubet ire ministros:
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt iussi sparsis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras,
Multifidásq; faces in fossa sanguinis atra
Tingit: & infectas geminis accendit in aris.
Terq; senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.
Interea calido positum medicamen aheno
Fervet, & exultat spumísq; tumentibus albet.
Illic Æmonia radices valle resectas,
Seminá q;, & flores, & succos incoquit atros.
Adjecit extremo lapides Oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lavit arenas.
Addidit exceptas Luna de nocte pruinas,
Et Strygis infames, ipsis cum carnibus, alas,
Inq; virum solitis vultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi. nec defuit illi
Squamea Cinyphei tenuis membrana chelydri,
Vivaciq; iecur cervi: quibus insuper addit
Ora caputq; novem cornicis secula passæ.
His & mille aliis postquam sine nomine rebus
Propositum instruxit mortali barbara munus:
Arenti ramo jamprid. m mitis olivæ
Omnia confudit, summísq; immiscuit ima.
Ecce, vetus calido versatus stipes aheno
Fit viridis primò, nec longo tempore frondes
Induit, & subito gravidis oneratur olivis,
At quæcunque cavo spumas ejecit aheno
Ignis, & in terram gutta cecidere calentes:
Fervat humus, floresq; & mollia pabula surgunt.
Quæ simul ac vidit siricto Medea recludit
Ense senis jugulum: veterémq; exire cruorem
Passa, replet succis, postquam combibit Æson,

Ani

Aut ure exceptos, aut vulnere: barba, comaq;
Canicie posita nigrum rapuêre colorem.
Pulsa fugit macies: abeunt palorq;, situsq;,
Adiectóq; cavae supplentur corpore rugae:
Membráq; luxuriant. Æson miratur, & olim
Ante quater denos hunc se reminiscitur annos.
Dissimilémq; animum subijt, ætate relictâ.
Viderat ex alto tanti miracula monstri
Liber: & admonitus juvenes nutricibus annos
Posse suis reddi, capit hoc à Colchide munus.
Neve doli censent, odium cum conjuge falsum
Phasias assimulat: Pelieq; ad limina supplex
Confugit. atq; illam (quoniam gravis ipse senecta est)
Excipiunt natae, quas tempore callida parvo
Colchis amicitiae fallacis imagine cepit.
Dúmq; refert inter meritorum maxima, demptos
Æsonis esse situs, atq; hac in parte moratur,
Spes est virginibus Peliae subjecta creatis,
Arte suum parili revirescere posse parentem:
Idq; petunt juvenes, precium sine fine paciscí.
Illa brevi spacio silet: & dubitare videtur:
Suspenditq; animos, ficta gravitate, rogantum.
Mox ubi pollicita est, quo sit fiducia major
Muneris hujus, ait: Qui vestri maximus ævo est
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu.
Cujus ut Æmonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculavit sanguine ferrum:
Membra simul pecudis, validósq; venifica succos
Mergit in ære cavo. minuunt ea corporis artus:
Cornuáq; exurunt, nec non cum cornibus annos:
Et tener auditur medio balatus aheno,

Nec mora, balatum mirantibus, exilit agnus
Lascivítq; fuga: lactantiáq; ubera quærit?
Obstupuêre satæ Peliæ: promissáq; postquam
Exhibuêre fidem tum verò impensius instant.
Ter juga Phœbus equis in Ibero flumine mersis
Dempserat; & quarto radiantia nocte micabant
Sidera: cùm rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Iamq; neci similis, resoluto corpore, regem,
Et cum rege suos custodes somnus habebat:
Quem dederat cantus, magicaq; potentia linguæ.
Intrarant iussæ cum Colchide limina natæ:
Ambierántq; torum: quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios, veteremq; haurite cruorem:
Ut repleam vacuas iuvenili sanguine venas.
In manibus vestris vita est, etáq; parentis.
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes,
Officium præstate patri: telísq; senectam
Exigite: & saniem conjecto emittite ferro,
Hijs, ut quæq; pia est, hortatibus, impia prima est.
Et, ne sit scelerata, facit scelus: haud tamen ictus
Vlla suos spectare potest: oculósq; reflectunt,
Cecáq; dant sævis aversa vulnera dextris.
Ille cruore fluens subitò tamen alleuat artus:
Semilacérq; toro tentat consurgere: & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens,
Quid facitis natæ? quis vos in fata parentis
Armat, ait? cecidêre illis animíq; manúsq;.
Plura locuturo, cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum mersit in undis.
Quæ nisi pennatis serpentibus isset in auras,
Non exempta foret pœnæ. fugit alta supérq;
Pelion umbrosum, Philyraaq; tecta, supérq;

Othryn,

Othryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope Nymphārum ſublatus in aëra pennis,
Cum gravis infuſo tellus foret obruta ponto;
Deucalionéas effugit inobrutus undas.
Æoliam Pitanen à læva parte reliquit,
Factáq; de ſaxo longi ſimulachra draconis:
Idæúmq; nemus, quo nati furta, invencum
Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi:
Quáq; pater Coryti parva tumulatus arena eſt,
Et quos Mæra novo latratu terruit agros:
Eurypyláq; urbem, qua Coæ cornua matres
Geſſerunt, tunc cum diſcederet Herculis agmen:
Phœbeámq; Rhodon, & Ialyſios Telchinas,
Quorum oculos ipſo mutantes omnia viſu
Iupiter exoſus, fraternis ſubdidit undis.
Tranſit & antiquæ Carthæïa mœnia Cææ,
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.
Inde lacus Hyries videt, & Cycneïa Tempe,
Quæ ſubitus celebravit olor. nam Phyllius illic
Imperio pueri, volucréſq; ferumq; leonem
Tradiderat domitos: taurum quoq; vincere juſſus
Vicerat, & ſtricto toties iratus amori
Præmia poſcenti taurum ſuprema negavit.
Ille indignatus, cupiens dare, dixit: & alto
Deſiluit ſaxo. cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
At genitrix Hyrie ſervatum neſcia, flendo
Delicuit: ſtagnúmq; ſuo de nomine fecit.
Adjacet his Pleuron: in qua trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Inde Calaureæ Latoïdos aſpicit arva,
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis.

Dextera

Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron
Concubiturus erat sevarum more ferarum.
Cephisonprocul hinc desientem fata nepotis
Respicit intumidam Phocen ab Apolline versi:
Eumelíq; domum lugentis in aëre natam.
Tandem vipereis Ephyren Pyrenida pennis
Contigit. hîc ævo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.
Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis:
Flagrantémq; domum regis malè vidit: utróq;
Sanguine natorum perfunditur impius ensis:
Vltáq; se malè mater Iasonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata Draconibus, intrat
Palladias arces, quæ te, justissime Phineu,
Téq; senex Peripha, pariter vidêre volantes,
Innexámq; novis neptem Polyphemonis alis.
Excipit hunc Ægeus facto damnandus in uno
Nec satis hospitium est, thalami quóq; fœdere jungit.
Iámq; aderat Theseus proles ignota parenti,
Qui virtute sua bimarem pacaverat Isthmon.
Huius in exitium miscet, Medea, quod olim
Attulerat secum Scythicis Aconiton ab oris.
Illud Echidnæ memorant è dentibus ortum
Esse canis. Specus est tenebroso cæcus hiatu:
Et via declivis, per quam Tirynthius heros
Restantem, contráq; diem, radiósq; micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
Cerberon attraxit: rabida qui concitus ira
Implevit pariter ternis latratibus auras:
Et sparsit virides spumis albentibus agros.
Has concrêsse putant: nactásq; alimenta feracis
Fœcundíq; soli, vires cepisse nocendi.
Quæ quia nascuntur dura vivacia cautè,

Agrestes

Agreſtes Aconita vocant. ea coniugis aſtu
Ipſe parens Ægeus nato porrexit, at hoſti.
Sumpſerat ignara Theſeus data pocula dextra;
Cùm pater in capulo gladij cognovit eburno
Signa ſui generis: facinúſq; excuſſit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.
At genitor, quanquam lætatur ſoſpite nato,
Attonitus tamen eſt geniti diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas. fovet ignibus aram,
Muneribúſq; Deos implet: feriúntq; ſecures
Colla toroſa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erichtidis fertur celebratior illo
Illuxiſſe dies. agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, vino
Ingenium faciente canunt. Te maxime Theſeu,
Mirata eſt Marathon Cretæi ſanguine tauri.
Quódq; ſuam ſecurus arat Cromyona colonus,
Munus, opúſq; tuum eſt: tellus Epidauria per te
Clavigeram vidit Volcani occumbere prolem.
Vidit & immitem Cephiſias ora Procruſten.
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleuſis.
Occidit ille Scinis magnis malè viribus uſus:
Qui poterat curvare trabes, & agebat ab alto
Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeia mœnia limes
Compoſito Scirone patet: ſparſíſq; latronis
Terra negat, ſedem ſedem negat oſſibus unda:
Quæ jactata diu fertur duraſſe vetuſtas
In ſcopulos: ſcopulis nomen Scironis inhæret:
Si titulos, annóſq; tuos numerare velimus,
Facta prement annos: pro te, fortiſſime, vota
Publica ſuſcipimus: Bacchi tibi ſumimus hauſtus.
Conſonat aſſenſu populi, precibúſq; faventum

Regia

Regia: nec tota tristis locus ullus in urbe est,
Nec tamen (usq; adeo nulla est sincera voluptas
Sollicitúmq; aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia percepit nato secura recepto.
Bella parat Minos, qui quanquam milite, quanquam
Classe valet: patria tamen est firmissimus ira,
Androgeïq; necem iustis ulciscitur armis.
Ante tamen belló vires acquirit amicas:
Quáq; patent aditus volucri freta classe pererrat.
Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleiaregna:
Promissis Anaphen, regna Astypaleia bello.
Hinc humilem Myconen, cretosáq; rura Cimoli,
Florentémq; Cythnon, Scyron, planámq; Seriphon,
Marmoreamq; Paron, quamq; impia prodidit Arne,
Sithonis accepto, quod avara poposcerat, auro:
Mutata est in avem, quæ nunc quoq; diligit aurũ,
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.
At non Oliaros, Didyméq; & Tenos, & Andros
Et Gyaros, nitidæq; ferax Peparethos olivæ,
Gnossiacas juvêre rates. latere inde sinistro
Oenopiam Minos petit, Æacideiaregna.
Oenopiam veteres appellavêre: sed ipse
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæq; virum cognoscere famæ
Expetit, occurrunt illi, Telamónq; minorq;,
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus,
Ipse quoq; egreditur tardus gravitate senili
Æacus, & quæ sit veniendi causa, requirit.
Admonitus patrij luctus suspirat, & illi
Dicta refert rector populorum talia centum.
Arma juves oro pro nato sumpta: piaq;
Pars sis militiæ. tumulo solatia posco.
Huic Asopiades, petis irrita, dixit, & urbi

Non

Non fatienda mea: néq; enim coniunctior ulla
Cecropidis hac eſt tellus: ea fœdera nobis.
Triſtis abit: ſtabúntq; tibi tua fœdera magno,
Dixit: & utilius bellum putat eſſe minari,
Quàm gerere, atq; ſuas ibi præconſumere vires.
Claſſis ab Oenopijs etiam nunc Lyctia muris
Spectari poterat: cùm pleno concita velo
Attica puppis adeſt, & portus intrat amicos:
Quæ Cephalum, patriaq; ſimul mandata ferebat.
Æacida longo iuvenes poſt tempore viſum
Agnovêre tamen Cephalum, dextraſq; dederunt,
Inq; patris duxêre domum. Spectabilis heros,
Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ
Ingreditur, ramúmq; tenens popularis oliuæ,
Et dextra, lævâq; duos ætate minores,
Maior habet Clyton, & Buten Pallante creatos.
Poſtquam congreſſi, primi ſua verba tulerunt
Cecropidæ; Cephalus peragit mandata, negátq;
Auxilium: fœdúſq; refert, & iura parentum:
Imperiúmq; petit totius Acheidos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia cauſam:
Æacus in capulo regni nitente ſiniſtra,
Ne petite auxilium, ſed ſumite, dixit, Athenæ,
Nec dubia vires, quas hæc habet inſula, veſtras
Ducite, & omnis erat rerum ſtatus iſte mearum.
Robora non deſunt: ſuperat mihi miles, & hoſti.
Gratia Dijs, fœlix & inexcuſabile tempus.
Imò ita ſit Cephalus, creſcat tua civibus opto
Urbs, ait, adveniens equidem modò gaudia cepi:
Cum tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
Obvia proceſſit: multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi veſtra prius urbe receptus.
Æacus ingemuit: triſtíq; ita voce locutus:

Flebile

Flebile principium melior fortuna ſecuta eſt.
Hanc vtinam vobis poſſem memorare: ſine vllo
Ordine nunc repetam: neu longa ambage morer vos:
Oſſa, ciniſq; iacent, memori quos mente requiris:
Et quota pars illi rerum perière mearum?
Dira lues populis ira Iunonis iniquæ
Incidit, exoſæ dictas à pellice terras.
Dum viſum eſt mortale malum, tantæq; latebat
Cauſa nocens cladis: pugnatum eſt arte medendi:
Exitium ſuperabat opem, quæ victa iacebat.
Principio cœlum ſpiſſa caligine terras
Preſſit: & ignauos incluſit nubibus æſtus,
Dumq; quater plenis explevit cornibus orbem
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
Letiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri.
Conſtat, & in fontes vitium veniſſe, lacúſq;,
Milliáq; incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe: atq; ſuis fluvios temeraſſe venenis.
Strage canum primò volucrúmq; oviúmq;, boúmq;,
Inq; feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt:
Concidere infœlix validos miratur arator
Inter opus tauros, medióq; recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus, balatus dantibus agros,
Sponte ſua lanæq; cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæq; in pulvere famæ,
Degenerat: palmæ veterúmq; oblitus honorum,
Ad præſepe gemit morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit, nec fidere curſu
Cerva: nec armentis incurrere fortibus urſi.
Omnia languor habet: hlvis, agriſq;, viſq;,
Corpora fœda jacent: vitiantur odoribus aurę:
Mira loquar: non illa canes, avidæq; volucres,
Non cani tetigêre lupi: dilapſa liqueſcunt:

Aſſatúq;

Afflatúq́, nocent, & agunt contagia latè.
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, & in magnæ dominantur mœnibus urbis,
Viscera torrentur primò, flammisq; fatiscunt.
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.
Asperalingua tumet: tepidisq; arentia ventis
Ora patent: auraq; graves captantur hiatu.
Non stratum, non ulla pati nelamina possunt:
Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
Nec moderator adest: inq; ipsos sæva medentes
Erumpit clades, obsuntq; auctoribus artes.
Quò propior quisq; est, servitq; fidelibus ægro:
In partem leti citius venit: atq; salutis
Spes abijt, finémq; vident in funere morbi.
Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura est.
Vtile enim nihil est, passim, positoq; pudore,
Fontibus, & fluvijs, puteisq; capacibus hærent.
Nec sitis est extincta prius, quam vita, bibendo.
Inde graves morbo nequeunt consurgere, & ipsis
Immoriuntur aquis. aliquis tamen haurit & illas:
Tantáq; sunt miseris invisi tædia lecti;
Prosilunt, aut, si prohibent consistere vires,
Corpora devolvunt in humum: fugiuntq; penates
Quisq; suos, sua cuiq; domus funesta videtur.
Et quia causa latet, locus est in crimine notus,
Semianimes errare vijs, dum stare valebant,
Aspiceres: flentes alios, terráq; iacentes,
Lassáq; versantes supremo lumina motu,
Membráq; pendentis tendunt ad sidera cœli.
Hic, illic, ubi mors deprenderat, exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit? aut quid debuit esse?
Vt vitam odissem, & cuperem pars esse meorum:

Quo se cũq; acies oculorum flexerat, illic
Vulgus erat stratum, veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis, agitata q; ilice glandes.
Templa vides contra gradibus sublimia longis:
Iupiter illa tenet. quis non altaribus illis
Irrita thura dedit? quoties pro coniuge coniux,
Pro nato genitor, dum verba precantia dixit
Non exoratis animam finivit in aris?
Inq; manu thuris pars inconsumpta reperta est?
Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ceciderunt vulnere tauri?
Ipse ego sacra Iovi pro me, p. triq; tribusq;
Cùm facerem natis: mugitus victima diros
Edidit, & subitò collapsa sine ictibus ullis
Exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
Fibra quoq; egra notas veri, monitusq; Deorum
Perdiderat, tristes penetrant ad viscera morbi.
Ante sacros vidi proiecta cadavera postes;
Anteipsas, quò mors foret invidiosior, aras.
Pars animam laqueo claudunt: mortisq; timorem
Morte fugant: ultroq; vocant venientia fata.
Corpora missa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neq; enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
Indotata rogos, & iam reverentia nulla est:
Deq; rogis pugnant, alienisq; ignibus ardent.
Qui lachryment, desunt: indefletaq; vagantur
Natorum, matrumq; animæ, iuvenumq;, senumq;:
Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miseratum turbine rerum,
Iupiter ô, dixi, si te non falsa loquuntur
Ægina amplexus quondam sub Asopidos esse

Nec

Nec te magne pater noſtri pudet eſſe parentem:
Aut mihi redde meos: aut me quoq́ conde ſepulchro.
Ille notam fulgore dedit, tonitrúq; ſecundo.
Accipio: ſintq; iſta precor fœlicia mentis
Signa tuæ, dixi, quæ dis mihi pignoris omen.
Fortè fuit iuxta patulis ramoſſima ramis
Sacra Iovi quercus de ſemine Dodonæo.
Hic nos frugilegas aſpeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoq; ſuum ſervantes cortice callem.
Dum numerum miror, totidem pater optime, dixi,
Tu mihi da cives & inania mœnia ſupple.
Intremuit, ramíſq; ſonum ſine flamine motis
Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
Horruerant: ſtabántq; comæ: tamen oſcula terræ,
Roboribúſq; dedi: nec me ſperare fatebar,
Sperabam tamen, atq; animo mea vota fovebam.
Nox ſubit: & curis exercita corpora ſomnus
Occupat: ante oculos eadem mihi quercus adeſſe,
Et rami totidem, totidémq; animalia ramis
Ferre ſuis viſa eſt, paritérq; tremiſcere motu:
Graniferúmq; agmen ſubiectis ſpargere in arvis:
Creſcere quod ſubitò, maius, maiuſq; videtur:
Ac ſe, tollere humo, rectóq; aſſiſtere trunco,
Et maciem, numerúmq; pedum, nigrúmq; colorem,
Ponere, & humanam membris inducere formam.
Somnus abit: damno vigilant me viſa: querórq;
In ſuperis vllos eſſe nihil. ſed in ædibus ingens
Murmur erat: vocéſq; hominum exaudire videbar
Iam mihi deſuetus. dum ſuſpicor has quóq; ſomni
Eſſe, venit Telamon properus, foribúſq; reclaſis,
Spéq, fideq; pater, dixit, maiora videbis:
Egredere. egredior: qualeſq; in imagine ſomni

Visus eram vidisse viros: ex ordine tales
Aspicio, noscóq; adeunt: regémq; salutant:
Vota Iovi solvo: populísq; recentibus urbem
Partior; & vacuos priscis cultoribus agros:
Myrmidonáq; voco: nec origine nomina fraudo,
Corpora vidisti, mores, quos ante gerebant,
Nunc quóq; habent. parcum genus est, patiensq; labo-
Quæsitíq; tenax, & quod quæsita reservet. (rum,
Hi te ad bella pares annis animísq; sequentur:
Cùm primùm, qui te fœliciter attulit, Eurus
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Austros,
Talibus, atq; aliis longum sermonibus illi
Implevêre diem. lucis pars optima mensæ,
Est data nox somnis. Iubar aureum extulerat Sol:
Flabat adhuc Eurus, redituráq; vela tenebat.
Ad Cephalum Pallente sati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
Conueniunt. sed adhuc regem sopor altus habebat:
Excipit Æacides illos in lumine Phocus.
Nam Telamon, fratérq; viros ad bella legebant.
Phocus in interius spacium, pulchroq; recessu
Cecropidas duxit: cum queis simul ipse resedit.
Aspicit Eionidem, ignota ex arbore factum
Ferre manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis:
Pauca prius medijs sermonibus ille locutus,
Sum nemorum studiosus, ait, cadisq; ferinæ:
Qua tamen è silva teneas hastile recisum,
Iamdudum dubito: certè si fraxinus esset,
Fulva colore foret: si cornus, nodus inesset.
Unde sit ignoro: sed non formosius iste
Viderunt oculi telum jaculabile nostri.
Excipit Actæis è fratribus alter: & usum
Majorem specie mirabere, dixit, in isto.

Conse-

Consequitur quodcúnq; petit: fortunáq; missum
Non regit: & revolat nullo referente cruentum.
Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit:
Cur sit, & unde datum, quis tanti muneris auctor,
Quæ petit, ille refert, & cetera nota pudore,
Qua tulerit mercede, silet: tactúsq; dolore
Conjugis amissæ, lachrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Dea, (quis posset credere?) telum
Flere facit, faciétq; diu, si vivere nobis
Fata diu dederint. Hoc me cum conjuge chara
Perdidit, hoc utinam caruissem munere semper.
Procris erat, si fortè magis pervenit ad aures
Orithyïa tuas, magne soror Orithyïæ.
Si faciem, maréq; velis conferre duarum,
Dignoir ista rapi, pater hanc mihi iunxit Erechtheus
Hanc mihi iunxit amor. fœlix dicebar, eramq;:
Non ita Dijs visum est: at nunc quoq; forsitan essem.
Alter agebatur post sacra jugalia mensis:
Cum me cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de summo semper florentis Hymetti
Lutea mane videt pulsis Aurora tenebris:
Invitúmq; rapit. liceat mihi vera referre
Pace Deæ, quod sit roseo spectabilis ore.
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quod alatur aquis, ego Procrin amabam,
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore,
Sacra tori, coitúsq; novos, thalamósq; recentes
Primáq; desertis referebam fœdera lecti.
Mota Dea est, &, Siste tuas, ingrate, querelas,
Procrin habe, dixit, quòd si mea provida mens est,
Non habuisse voles: meq; illi irata remisit:
Dum redeo, mecúmq; Deæ memorata retracto:
Esse metus cœpit, ne jura jugalia conjux

Non bene ſervaſſet. facies atáſq; iubebant
Credere adulterium, prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram: ſed & hec erat, unde redibam,
Criminis exemplum: ſed cuncta timemus amantes.
Quærere quod doleam, ſtatuo, douíſq; pudicam
Sollicitare fidem. favet huic Aurora timori.
Immutátq; meam (videor ſenſiſſe) figuram.
Palladiáſq; in eo non cognoſcendus Athenas,
Ingrediorq; domum, culpa domus ipſa carebat:
Caſtáq; ſigna dabat: dominóq; erat anxia rapto:
Vix adtus per mille dolos ad Erechthida factus.
Vt vidi obſtupui: meditatáq; pœnè reliqui
Tentamenta fide: malè me, quin vera fatexer,
Continui: malè quin, vt oportuit, oſcula ferrem.
Triſtis erat: ſed nulla tamen formoſior illa
Eſſe poteſt triſti, deſiderioq; dolebat
Conjugis erepti. tu collige, qualis in illa,
Phoce, decor fuerit, quam ſic dolor ipſe docebat,
Quid referam: quoties tentamina noſtra pudici
Reppulerint mores? quoties ego, dixerit, uni
Servor, ubicúnq; eſt: uni mea gaudia ſervo.
Cui non iſta fide ſatis experientia ſano
Magna foret? non ſum contentus: & in mea pugno
Vulnera: dum cenſus dare me promitto, loquendo,
Muneráq; augendo, tandem dubitare coegi:
Exclamo, mala pectora detego, tectus adulter
Verus eram conjux: me perfida teſte teneris.
Illa nihil: tacito tantummodò victa pudore
Inſidioſa malo cum conjuge limina fugit.
Offenſáq; mei genus omne peroſa virorum,
Montibus errabat, ſtudijs operata Dianæ:
Tum mihi deſerto violentior ignis ad oſſa
Pervenit: orabam veniam: & peccaſſe fatebar,

Et

Et potuisse datis similis succumbere culpæ
Me quóq; muneribus, si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso læsum prius ulta pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam si parva dedisset
Dona, canem munus: quem cùm sua traderet illi
Cynthia, currendo superabit, dixerat, omnes.
Dat simul & iaculum, manibus quod cernis habere:
Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
Accipe mirandum: novitate movebere facti:
Carmina Naiades non intellecta priorum
Solvunt ingeniis: & præcipitata jacebat,
Immemor ambagum vates obscura suarum,
Scilicet alma Themis: nec talia liquit inulta:
Protinus Aonijs immissa est bellua Thebis:
Cessit & exitio multis, pecorúmq;, sibiq;,
Ruricolæ pavêre feram. Vicina inventus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox superabat retia saltu:
Summáq; transibat positarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus: quos illa frequentes
Effugit: & cœtum non segnior alite ludit.
Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno
(Muneris hoc nomen) iamdudum vincula pugnat
Exuere ipse sibi, collóq; morantia tendit.
Vix benè missus erat, nec iam poteramus ubi esset
Scire: pedum calidus vestigia pulvis habebat:
Ipse oculis ereptus erat. non ocyor illo
Hasta, nec excussa contorto verbere glandes.
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medijs subiectis imminet arvis:
Tollor in hunc: capióq; novi spectacula cursus:
Quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso

Vulnere visa fera est: nec limite callida recto,
In spacium q; fugit: sed decipit ora sequentis:
Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
Imminet hic, sequitur q; parem: similisq; tenenti
Non tenet: & vanos exercet in aere morsus.
Ad jaculi vertebar opem: quod dextra librabat.
Dum mea, dum digitos amentis addere tento:
Lumina deflexi: revocataq; rursus eodem
Retuleram: & medio (mirum) duo marmora campo
Aspicio: fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet in victos ambos certamine cursus
Esse Deus voluit, si quis Deus affuit illis.
Hactenus: & tacuit. Iaculo quod crimen in ipso esset,
Phocus ait. Iaculi sic crimina reddidit ille.
Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris.
Illa prius referam. Iuvat ô meminisse beati
Temporis, Æacide. quo primos rite per annos
Conjuge eram fœlix, fœlix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor socialis habebat:
Nec Iovis illa meo thalamos pr ferret amori:
Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,
Ulla erat: æquales urebant pectora flammæ.
Sole fer radys feri nte cacumina primis
Venatum in silvas juveniliter ire solebam:
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina sequi nodosa solebant.
Tutus eram jaculo, sed cum satiata ferinæ
Dextera cædis erat: repetebam frigus, & umbram,
Et, quæ de gelidis exibat vallibus aura.
Aura petebatur medio mihi lenis in æstu:
Auram expectabam: requies erat illa laborì.
Aura (recordor enim) venias cantare solebam:
Meq; juves: intrés q; simus gratissima nostros:

Vtq;

Utq́ facis, relevare velis, quibus urimur, æstus:
Forsitan addideram (sic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: &, tu mihi magna voluptas.
Dicere sum solitus: tu me reficísq́, fovesq́:
Tu facis, vt silvas, ut amem loca sola: meóq;
Spiritus iste tuus semper captatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Nescio quis, noménq́ auræ tam sæpe vocatum
Esse putat Nymphæ: Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit: linguaq́ refert audita susurra.
Credula res amor est. subitò collapsa dolore,
(Vt mihi narratur,) cecidit: longóq́ refecta
Tempore, se miseram, se fati dixit iniqui.
Deq́ fide questa est: & crimine concita vano,
Quod nihil est, metuit: metuit sine corpore nomen:
Et dolet infœlix, veluti de pellice vera.
Sæpe tamen dubitat, metuítq́ miserrima falli,
Indicióq́ fidem negat: & nisi viderit ipsa,
Damnatura sui non est delicta mariti.
Postera depulerant Auroræ lumina noctem:
Egredior siluásq; peto: victórq́ per herbas,
Aura veni, dixi, nostróq́ medere labori.
Et subitò gemitus inter mea verba videbar
Nescio quos audisse. Venit tamen optima dicens,
Fronde levem rursus strepitum faciente caduca
Sum ratus esse feram, telúmq; volatile misi.
Procris erat, medioq́ tenens in pectore vulnus,
Hei mihi, conclamat. Vox est ubi cognita fidæ
Conjugis: ad vocem præceps, amensq́ cucurri.
Semianimem, & sparsas fœdantem sanguine vestes,
Et sua (me miserum) de vulnere dona trahentem
Invenio: corpúsq; meo mihi charius ulnis

Mollibus

Mollibus attollo: scissáq; à pectore veste
Vulnera sæva ligo: conórq; inhibere cruorem:
Neu me morte sua sceleratum deserat, oro.
Viribus illa carens, & iam moribunda, coëgit
Hæc se pauca loqui. Per nostri fœdera lecti,
Pérq; Deos supplex oro, superósq;, meósq;,
Per si quid merui de te benè, pérq; manentem
Nunc quoq;, cùm pereo, causam mihi mortis, amorẽ,
Ne thalamis Auram patiare incumbere nostris:
Dixit: & errorem tum deniq; nominis esse
Et sensi, & docui. Sed quid docuisse juvabat?
Labitur: & parvæ fugiunt cum sanguine vires:
Dúmq; aliquid spectare potest, me spectat: & in me
Infœlicem animam, nostroq; exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori secura videtur.
Flentibus hæc lachrymans heros memorabat: & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoq;
Milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER. VIII.

IAm nitidum retigente diem, noctísq; fugante
Tempora Lucifero: cadit Eurus, & humida surgũt
Nubila: dant placidi cursum redeuntibus Austri
Æacidis, Cephaloq;: quibus fœliciter acti
Ante expectatum portus tenuêre petitos.
Interea Minos Lelegëia littora vastat:
Pratentáq; sui vires Mavortis in urbe

Alcathoë:

Alcathoë: quam Niſus habet, cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua Luna,
Et pendebat adhuc belli fortuna: diúq;
Inter vtrúmq; volat dubijs victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus addita muris,
In quibus auratam proles Latonia fertur
Depoſuiſſe lyram: ſaxo ſonus eius inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi:
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo;
Tunc cùm pax eſſet: bello quoq; ſæpè ſolebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Iamq; mora belli procerum quoq; nomina norat,
Armaq;, equoſq;, habituſq;, & idoneaſq; pharetras.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi,
Plus etiam, quàm noſſe ſat eſt. Hac judice, Minos,
Seu caput abdiderat criſtata caſſide pennis,
In galea formoſus erat: ſeu ſumpſerat ære
Fulgentem clypeum, clypeum ſumpſiſſe decebat:
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis,
Laudabat virgo iunctam cum viribus artem.
Impoſitis calamis patulos ſinuaverat arcus:
Sic Phœbum ſumptis iurabat ſtare ſagittis.
Cùm verò faciem dempto nudaverat ære:
Purpureúſq; albi ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiáq; ora regebat:
Vix ſua, vix ſana virgo Niſeïa compos
Mentis erat. fœlix iaculum, quod tangeret ille,
Quæq; manu premeret, fœlicia frena vocabat:
Impetus eſt illi (liceat modò) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi
Turribus è ſummis in Gnoſſia mittere corpus

Caſtra

Castra: vel aratas hosti recludere portas;
Vel si quid Minos aliud velit. Haec quoque sedebat
Candida Dictaei spectans tentoria regis:
Leter, ait, doleámne geri lachrymabile bellum,
In dubio est. Doleo, quod Minos hostis amanti est.
Sed, nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset.
Me tamen accepta poterat deponere bellum
Obside, me comitem, & me pacis pignus haberet.
Si quae te peperit, talis, pulcherrime regum,
Qualis es, ipsa fuit: meritò Deus arsit in illa.
O ego ter felix, si pennis lapsa per auras
Gnossiaci possem castris insistere regis:
Fassáq; me, flammáq; meas, qua dote, rogarem,
Vellet emi: tantùm patrias ne poscereet arces.
Nam pereant potiùs sperata cubilia, quam sim
Proditione potens quamvis saepe utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Iusta gerit certé pro nato bella perempto:
Et causáq; valet, causámq; tuentibus armis.
Vt puto vincemur. Qui si manet exitus urbem,
Cur suus hac illi referet mea moenia Mavors?
Et non noster amor? melius sine caede, moráq;
Impensaq; sui poterit superare cruoris.
Nam metuo certè, ne quis tua pectora Minos
Vulneret imprudens. Quis enim tam durus, ut in te
Dirigere immitem non inscius audeat hastam?
Coepta placent: & stat sententia, tradere mecum
Dotalem patriam, finémq; imponere bello.
Verùm velle parum est. Aditus custodia servat:
Clausträq; portarum genitor tenet, hunc ego solum
Infelix timeo: solus mea vota moratur.
Dij facerent sine patre forem. Sibi quisq; profectò
Est Deus: ignavis precibus fortuna repugnat.

Altera

Altera jamdudum, succensa Cupidine tanto,
Perdere gauderet, quodcúnq; obstaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Et gladios ausim nec in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladijs opus est. Opus est mihi crine paterno.
Ille mihi est auro pretiosior: illa beatam
Purpura me, votiq; mei factura potentem.
Talia dicenti curarum maxima nutrix
Nox intervenit: tenebríq; audacia crevit.
Prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
Pectora somnus habet; thalamos taciturna paternos
Intrat: & (heu facinus) fatali nata parentem
Crine suum spoliat: prædáq; petita nefanda
Fert secum spolium sceleris, progressáq; portu
Per medios hostes (meriti fiducia tanta est)
Pervenit ad regem. Quem sic affata parentem est:
Suasit amor facinus: proles ego regia Nisi
Scylla tibi trado patriámq; meosq; penates.
Premia nulla peto, nisi te. Cape pignus amoris
Purpureum crinem: nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput, sceleratáq; dextra.
Munera porrexit. Minos porrecta refugit:
Turbatúsq; novi respondit imagine facti:
Dij te summoveant, ô nostri infamia secli,
Orbe suo, telluq; tibi, pontúsq; negentur.
Certè ego non patiar Iovis incunabula Creten,
Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit: & ut leges captis iustissimus auctor
Hostibus imposuit: classis retinacula sólvi
Iussit, & aratas impleri remige puppes:
Scylla, freto postquam deductas nare carinas,
Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit:
Consumptis precibus violentam transit in iram:

Inten-

Intendénſq; manus paſſis ſuribunda capillis,
Quò fugis, exclamat, meritorum auctore relicta,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quò fugis immitis? cuius victoria noſtrum
Et ſcelus, & meritum eſt. nec te data munera, nec te
Noſter amor movit, nec, quod ſpes omnis in unum
Te mea congeſta eſt? nam quò deſerta revertar?
In patriam? ſuperata iac. & ſed fingè manere:
Proditione mea clauſa eſt mihi patris ad ora,
Quæ tibi donavi? cives odêre merentem:
Finitimi exemplum metuunt. obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola patêret.
Hanc quóq; ſi prohibes, & nos, ingrate, relinquis,
Non genitrix Europa tibi eſt, ſed inhoſpita Syrtis,
Armeniæq; tigres, Auſtróq; agitata Charybdis.
Nec Iove tu natus: nec mater imagine tauri
Luſa tua eſt: generis falſa eſt ea fabula. verum
Et ferus, & captus nullius amore juvenca,
Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas
Niſe pater: gaudete malis modò prodita noſtris
Mœnia. nam, fateor, merui: & ſum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat. cur, qui victi ſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæq; patriſq;,
Officium tibi ſit. te verò conjuge digna eſt,
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum:
Diſcordémq; utero fœtum tulit. ecquid ad aures
Perveniunt me dicta tuas? an inania veni
Verba ferunt, ijdémq; tuas, ingrate, carinas?
Iam jam Paſiphaën non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi: plus tu feritatis habebas.
Me miſeram! properare iuvat, divulſáq; remis
Vnda ſonat: mecúmq; ſimul mea terra recedit.

Nil

Nil agis, ô fruſtra meritorum oblite meorum:
Inſequar invitum: puppimq; amplexa recurvam
Per freta longa trahar. vix dixerat: inſilit undis:
Conſequiturq; rates, faciente Cupidine vires:
Gnoſſiacæq; hæret comes invidioſa carinæ.
Quam pater ut vidit, (nam iam pendebat in auras)
Et modò factus avis fulvis Haliætus in alis
Ibat, ut hærentem roſtro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimiſit: & aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, ne tangeret æquora, viſa eſt.
Pluma fuit: plumis in avem mutata vocatur
Ciris: & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.
Vota Iovi Minos taurorum ſanguine centum
Solvit; & egreſſus ratibus Curetida terram
Contigit: & ſpoliis decorata eſt regia fixis.
Creverat opprobrium generis: fœdúmq; patebat
Matris adulterium monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalami removere pudorem:
Multiplicíq; domo cæcíſq; includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus: turbátq; notas: & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit: & ambiguo lapſu refluítq; fluítq;
Occurrénſq; ſibi venturas aſpicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixq; ipſe reverti
Ad limen potuit. tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam geminam tauri inveníq; figuram
Clauſit: & Athæo bis paſtum ſanguine monſtrum
Tertia ſors annis domuit repetita novenis:
Vtq; ope virginea nullus iter ata priorum

Ianua difficilis filo est inventa relicto:
Protinus Ægides rapta Minoïde Diam
Vela dedit: comitémq; suam crudelis in illo
Littore destituit. deserta, & multa querenti,
Amplexúsq; & opem Liber tulit: utq; perenni,
Sidere clara foret, sumptam de fronde coronam
Immisit cœlo: tenues volat illa per auras:
Dumq; volat, gemmæ nitidos vertuntur in ignes:
Consistuntq; loco, specie remanente coronæ,
Qui medius nixiq; genu est, anguemq; teventis.
Dædalus interea Creten, longúmq; perosus
Exilium, tactúsq; loci natalis amore,
Clausus erat pelago, terras licet, inquit, & undas
Obstruat: & cœlum certe patet: ibimus illac:
Omnia possideat: non possidet æra Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes:
Naturamq; novat, Nonponit in ordine pennas
A minima cœptas, longam breviore sequente,
Ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tunc lino medias, & ceris alligat imas:
Atq; ita compositas parvo curvamine flectit,
Ut veras imitetur aves. puer Icarus una
Stabat: & ignarus sua se tractare pericla,
Ore renidenti, modò quas vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavamq; pollice ceram
Mollibat: lusúq; suo mirabile patris
Impediebat opus. Postquam manus ultima cœpto
Imposita est, geminas opifex libravit in alas
Ipse suum corpus, motáq; pependit in aura.
Instruit & natum, Medióq; ut limite curras,
Icare, ait, moneo, ne, si demissior ibis,
Unda gravet pennas; si celsior, ignis aduret.

Inter

Inter utrúmq; vola, nec te ſpectare Booten,
Aut Helicen juueo, ſtrictúmq; Orionis enſem:
Me duce carpe viam. pariter præcepta volandi
Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monitúſq; genæ maduêre ſenles:
Et patriæ tremuêre manus. dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo: penníſq; levatus
Ante volat, comitíq; timet (velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in æra nido:)
Hortatúrq; ſequi, damnoſáſq; erudit artes:
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas:
Hos aliquis, tremula dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtiveáq; innixus arator
Vidit, & obſtupuit: quíq; æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. & jam Junonia læva
Parte Samos fuerat, Delóſq; Paróſq; relictæ:
Dextra Lebinthos erat: fœcundáq; melle Calydna:
Cùm puer audaci cœpit gaudere volatu,
Deſeruit ducem: cæliq; cupidine tactus
Altius egit iter. rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant cera: nudos quatit ille lacertos:
Remigioq; carens non ullas concipit auras:
Oráq; cærulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquæ: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infœlix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat: pennas conſpexit in undis:
Devovítq; ſuas artes: corpúſq; ſepulchro
Condidit: & tellus à nomine dicta ſepulti eſt.
Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramoſa proſpexit ab ilice perdix:
Et plauſit pennis: teſtatáq; gaudia cantu eſt,

Vnica tum volucris, nec visa prioribus annis,
Factáq; nuper avis, longum tibi Dædale crimen.
Namq; huic tradiderat fatorum ignara docendam
Progeniem germana suam, natalibus actis
Bis puerum senis, animi ad præcepta capacis,
Ille etiam medio spinas in pisce notatas
Traxit in exemplum: ferróq; incîdit acuto
Perpetuos dentes: & serra reppetit usum
Primus: & ex uno duo ferrea brachia nodo
Iunxit, ut æquali spacio distantibus illis
Altera pars staret, pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit: sacráq; ex arce Minervæ
Præcipitem misit, lapsum mentitus. at illum,
Quæ favet ingenijs, excepit Pallas, avémq;
Reddidit: & medio volavit in aëre pennis.
Sed vigor ingenij quondam velocis, in alas,
Inq; pedes abyt. nomen, quod & ante remansit.
Non tamen hæc altè volucris sua corpora tollit:
Nec facit in ramis altóq; cacumine nidos:
Propter humum volitat. ponítq; in sepibus ova:
Antiquíq; memor, metuit sublimia, casus.
Iámq; fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon: & sumptis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur. Iam lamentabile Athenæ
Pendere desierant Theseïa laude tributum.
Templa coronantur: bellatricémq; Minervam
Cum Iove, Dijsq; vocant alijs, quos sanguine voto
Muneribúsq; datis, & acerris thuris honorant.
Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theseos: & populi, quos dives Achaia cepit,
Hujus opem magnis imploravêre periclis.
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicita supplex petijt prece. Causa petendi

Sus

Sus erat, infestæ famulus vindexq; Dianæ.
Oenea námq; ferunt plenis successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libasse Minervæ.
Cœptus ab agricolis superos pervenit ad omnes
Ambitiosus honor: solas sine thure relictas
Præteritas cessasse ferunt Lateidos aras.
Tangit & ira Deos, at non impune feremus,
Quæq; inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
Inquit, & Oenetios ultorem spreta per agros
Misit aprum, quanto majores herbida tauros
Non habet Epirus: sed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix,
Et setæ densis similes hastilibus horrent;
Stantq; velut vallum, velut altæ hastilia setæ:
Fervida cum rauco latos stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis:
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent.
Is modo crescentes segetes proculcat in herba:
Nunc matura metit fleturi vota coloni:
Et Cererem in spicis intercipit, area frustra,
Et frustra expectant promissus horrea messes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtu,
Baccáq; cum ramis semper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes. non has pastórve, canísve,
Non armenta truces possunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec sese in mœnibus urbis
Esse putant tutos: donec Meleagros, & una
Lecta manus juvenum caluêre cupidine laudis.
Tyndaridæ gemini præstantis, cestibus alter,
Alter equo, primæq; ratis molitor Iason,
Et cum Perithoo fœlix concordia Theseus,
Et duo Thestiadæ, & proles Aphareia Lynceus,

Leucippúſq; ferox, jaculóq; inſignis Acaſtus.
Et velox Idas, & jam non fœmina Caneus,
Hippothoúſq;, Dryáſq;, & cretus Amyntore Phœnix
Actoridaq; pares, & miſſus ab Elyde Phileus.
Nec Telamon aberat, magniq; creator Achillis,
Cúmq; Pheretiade, & Hyanteo Iolao
Impiger Eurytion. curſúq; invictus Echion,
Neritiúſq; Lelex, Panopeus, Hyleúſq;, feroxq;
Hippaſus, & primis etiam nunc Neſtor in annis,
Et quos Hippocoon antiquis miſit Amyclis,
Penelopéſq; ſocer, cum Parrhaſio Ancæo,
Ampycidéſq; ſagax, & adhuc à coninge tutus
Occlides, nemoriſq; decus Tegeæa Lycoi
Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo.
Raſilis huic ſummam mordebat fibula veſtem:
Crinis erat ſimplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens reſonabat eburnea læva
Telorum cuſtos: arcum quoq; læva tenebat:
Talis erat cultu facies, quam dicere verè
Virgineam in puero puerilem in virgine poſſes:
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optauit renuente Deo, flammáſq; latentes
Hauſit: &, O felix, ſi quem dignabitur, inquit,
Iſta virum: nec plura ſinit tempúſq; pudórq;
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Silua frequens trabibus, quam nulla cecíderat ætas:
Incipit à plano, devexáq; proſpicit arva,
Quo poſtquam venère viri: pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars preſſa ſequuntur
Signa pedum, cupiúntq; ſuum reperire periclum.
Concava vallis erat: quò ſe demittere rivi
Aſſuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacunæ
Lenta ſalix, ulvæq; leues, juncíq; paluſtres:

Viminaq;

Viminâq́, & longæ parva ſub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hoſtes
Fertur, ut excuſſis eliſus nubibus ignis,
Sternitur incurſu nemus: & propulſa fragorem
Silva dat. exclamant juvenes. portentáq; fortis
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
Ille ruit: ſpargítq; canes, ut quiſq; furenti
Obſtat: & obliquo latrantes diſſipat ictu.
Cuſpis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncóq; dedit leve vulnus acerno.
Proxima ſi nimijs mittentis viribus uſa
Non foret, in tergo viſa eſt hæſura petito:
Longius it. auctor teli Pagaſeus Iaſon.
Phœbe, ait Ampycides, ſi te coluíq; colóq;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Quà potuit precibus Deus annuit. ictus ab illo eſt,
Sed ſine vulnere, aper: ferrumq; Diana volanti
Abſtulerat jaculo: lignum ſine acumine venit.
Ira ferì mota eſt: nec fulmine lenius arſit.
Emicat ex oculis: ſpirat quoq; pectore flammas.
Utq́ volat moles adducto concita nervo;
Cum petit aut muros, aut plenas milite turres:
In juvenes certo ſic impete vulnificus ſus
Fertur: & Eupalamon, Pelagonáq; dextra tuentes
Cornua proſternit: ſocij rapuêre iacentes.
At non tetiferos effugit Enæſimus ictus
Hippocoonte ſatus, trepidantem, & terga parantem
Vertere, ſucciſo liquerunt poplite nervi.
Forſitan & Pylius citra Troiana periſſet
Tempora: ſed, ſumpto poſito conamine ab haſta,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat proxima, ramis:
Diſpexitq; loco tutus, quem fugerat, hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis

Imminet exitio, fidensq; recentibus armis
Orithya magni rostro femur hausit adunco.
At gemini nondum cœlestia sidera fratres,
Ambo conspicui, nive candidioribus ambo
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu:
Vulnera fecissent, nisi setiger inter opacas,
Nec jaculis isset, nec equo loca pervia, silvas.
Persequitur Telamon, studióq; incautus eundi
Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus, celerem Tegeæa sagittam
Imposuit nervo, sinuatóq; expulit arcu,
Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus, & exiguo rubefecit sanguine setas:
Nec tamen illa sui successu lætior ictus,
Quam Meleager erat. Primus vidisse putatur:
Et primus sociis visum ostendisse cruorem;
Et meritum dixisse feres virtutis honorem.
Erubuêre viri: seq; exhortantur: & addunt
Cum clamore animos: jactantq; sine ordine tela.
Turba nocet jactis: & quos petit impedit ictus.
Ecce furens contra sua fata bipennifer Artas,
Discite fœmineis quid tela virilia præstant
O juvenes, operiq; meo concedite, dixit:
Ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis,
Invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore:
Ancipitémq; manu tollens utraq; securim;
Institerat digitis primos suspensus in artus.
Occupat audentem, quáq; est via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
Concidit Anceus: glomerataq; sanguine multo
Viscera lapsa fluunt: madefactaq; terra cruore est.

Ibat

Ibat in aduersum proles Ixionis hostem
Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
Cui procul Ægides, ô me mihi charior, inquit,
Pars animæ consiste meæ: licet eminus esse
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit: & erata torsit grave cuspide cornu:
Cui bene librato, votiq; potente futuro
Obstitit æsculea frondosus ab arbore ramus.
Misit & Æsonides jaculum: quod casus ab illo
Vertit: & in mentum figit latrantis: & inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum est.
At manus Oenidæ variat: missisq; duabus,
Hasta prior terra, medio stetit altera tergo.
Nec mora, dum sævit, dum corpora versat in orbem,
Stridentemq; novo spumam cum sanguine fundit,
Vulneris auctor adest: hostemq; irritat ad iram,
Splendidáq; aduersos venabula condit in armos.
Gaudia testantur socii clamore secundo:
Victricémq; petunt dextræ conjungere dextram:
Immanémq; feram multa tellure jacentem
Mirantes spectant: néq; adhuc contingere tutum
Esse putant: sed tela tamen sua quisq; cruentat
Ipse pedi imposito, caput exitiabile pressit:
Atq; ita, Sume mei spolium Nonacria juris,
Dixit: & in partem veniet mea gloria tecum.
Protinus exuvias rigidis horrentia setis
Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
Illi lætitiæ est cum munere muneris auctor,
Invidêre alij totóq; erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age, nec titulos intercipe, fœmina, nostros,
Thestiadæ clamant: nec te fiducia formæ
Decipiat, ne sit longe tibi captus amore

Auctor. & huic adimunt munus, ius muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens Mavortius ira.
Discite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantum distent: hausitq; nefando
Pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, paritérq; volentem
Vlcisci fratrem, fraternáq; fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidúmq; prioris
Cædere calfecit consorti sanguine telum.
Dona deûm templis nato victore ferebat,
Cùm videt extinctos fratres Althaea referri.
Quæ, plangore dato, mœstis clamoribus vrbem
Implet: & auratis mutavit vestibus atras.
At simul est auctor necis editus, excidit omnis
Luctus: & a lachrymis in pœne versus amorem est.
Stipes erat: quem, cùm partus enixa jaceret
Thestias in flammam triplices posuêre sorores:
Staminá q; impresso fatalia pollice nentes,
Tempora dixerunt, eadem lignóq; tibiq;,
O modo nate, damus. Quo postquam carmine dicto
Excessêre Deæ flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum sparsitq; liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis;
Servatúsq; tuos, iuvenis, servaverat annos,
Protulit hunc genitrix, tedáq;, & fragmina poni
Imperat: & positis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit, pugnat materq;, sororq;:
Et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpè metu celeris pallebant ora futuri:
Sæpè suum fervens oculis dabat ira ruborem.
Et modò nescio quid similis crudele minanti
Vultus erat: modò quem misereri credere posses.

Cùm-

Cúmq; ferus lachrymas animi ſic caverat ardor:
Inveniebantur lachrymæ tamen: utq; carina,
Quam ventus, ventóq; rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, parétq; incerta duobus:
Theſtias haud aliter dubys affectibus errat:
Inq; vices ponit, poſitámq; reſuſcitat iram.
Incipit eſſe tamen melior germana parente:
Et, conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. Nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit: rogus iſte cremet mea viſcera, dixit.
Vtq; manu dira lignum fatale tenebat:
Ante ſepulchrales infœlix aſtitit aras:
Pœnarúmq; Deæ triplices furialibus inquit,
Eumenides ſacris vultus advertite veſtros.
Vlciſcor, facióq; nefas. Mors morte pianda eſt:
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An fœlix Oeneus nato victore fruetur?
Theſtius orbus erit? melius lugebitis ambo.
Vos modo fraterni manes, animæq; recentes
Officium ſentite meum, magnóq; parata
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Heu mihi quo rapior? fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus: meruiſſe fatemur,
Illum, cur pereat: mortis mihi diſplicet auctor.
Ergo impunè feret? vivúſq;, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæ jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar, pereat ſceleratus: & ille
Spémq; patris, regnúmq; trahat, patriæq; ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia vota parentum?
Et quos ſuſtinui bis menſum quinq; labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans!

Idque

Idq; ego paſſa forem. Vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriêre tuo, Cape præmia facti:
Biſq; datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam, vel me fraternis adde ſepulchris.
Et cupio: & nequeo. Quid agã? modò vulnera fratrũ
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago:
Nunc animum pietas, maternáq; nomina frangunt.
Me miſeram! malè vincetis, ſed vincite, fratres,
Dummodò quæ dedero vobis ſolatia, vóſq;
Ipſa ſequar. dixit: dextráq; averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes: & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius, atq; abſens flamma Meleagrus ab illa
Uritur: & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus, ac magnos ſuperat virtute dolores.
Quòd tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine, leto,
Mœret: & Ancæi fœlicia vulnera dicit,
Grandæváq; patrem, fratréſq; pïáſq; ſorores,
Cum gemitu, ſociámq; tori vocat ore ſupremo:
Forſitan & matrem. Creſcunt igniſq; dolórq;,
Langueſcúntq; iterum. Simul eſt extinctus utérq;:
Inq; leves abiit paulatim ſpiritus auras,
Paulatim cana prunam velante favilla.
Alta jacet Calydon, lugent juvenéſq; ſenéſq;:
Et vulgus, procerigq; gemunt: ſciſſæq; capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides. Eheu,
Pulvere canitiem genitor, vultúſq; ſeniles
Fœdat humi fuſus, ſpacioſúmq; increpat ævum.
Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguis,
Ingeniúmq; capax, totúmq; Helicona dediſſet:

Triſtia

Triſtia proſequerer miſerarum vota ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:
Dumq; manet corpus, corpus refoventq; foventq;:
Oſcula dant ipſi: poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora preſſant:
Affuſaq; jacent tumulo: ſignataq; ſaxo
Nomina complexa, lachrymas in nomina fundunt.
Quas poſtquam Oeneja tandem Latonia clade
Eſt ſatiata domus, prater Gorgenq;, nurumq;
Nobilis Alcmena, natis in corpora pennis
Allevat, & longas per brachia porrigit alas:
Corneáq; ora facit. verſáſq; per aëra mittit.
Interea Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechthejas Tritonidas ibat ad arces:
Clauſit iter, fecitq; moras Achelous eunti
Imbre tumens. ſuccede meis, ait, inclyte tectis
Cecropide: nec te committe rapacibus undis:
Ferre trabes ſolidas, obliquáq; volvere magno
Murmure ſaxa ſolent. Vidi contermina ripa
Cum gregibus ſtabula alta trahi. nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.
Multa quoq; hic torrens nivibus de monte ſolutis
Corpora turbineo juvenilia vortice merſit.
Tutior eſt requies, ſolito dum flumina curras
Limite: dum tenues captet ſua alveus undas.
Annuit Ægides, Utóq;, Acheloë, domóq;,
Conſilióq; tuo, reſpondit: & uſus utráq; eſt.
Pumice multicavo, nec levibus atria tophis
Structa ſubit: molli tellus erat humida muſco:
Summa lacunabant alterno murice concha.
Iamq; duas lucis partes Hyperione menſo,
Diſcubuêre toris Theſeus, comitéſq; laborum,
Hac Ixionides, illa Trœzenius heros

Parte

Parte Lelex, raris iam ſparſus tempora cauis:
Quoſq; alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, latiſſimus hoſpite tanto.
Protinus oppoſitas nudæ veſtigia Nymphæ
Inſtruxêre epulis menſas: dapibúſq; remotis
In gemma poſuêre merum. Tum maximus heros
Æquora proſpiciens oculis ſubiecta, Quis, inquit,
Ille locus: (digitóq; oſtendit:) &, inſula nomen
Quod gerit illa, doce: quanquam non una videtur.
Amnis adhæc, non eſt inquit, quod cernimus, unum.
Quinq; iacent terræ: ſpacij diſcrimina fallunt.
Quoq; minus ſpretæ factum mœrêre Dianæ:
Najades hæ fuerant, quæ cum bis quinq; iuvencos
Mactaſſent, turiſq; Deos ad ſacra vocaſſent:
Immemores noſtri feſtas duxêre choreas.
Intumui: quantúſq; feror, cum plurimus, unquam,
Tantus eram: paritérq; animis immanis & undis,
A ſilvis ſilvus, & ab arvis arva revulſi:
Cumq; loco, Nymphas memores, tum denique noſtri,
In freta provolvi. fluctus noſterq; mariſq;
Continuam deduxit humum: paritérq; revellit
In totidem, mediis, quot cernis Echinadas, undis.
Vt tamen ipſe vides, procul, en procul una receſſit
Inſula, grata mihi, Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hyppodamas ægrè tulit, inq; profundum
Propulit è ſcopulo perituræ corpora natæ.
Excepi: nantémq; ferens, ô proxima terræ
Regna vage, dixi, ſortite Tridentiſer undæ
In quo deſinimus, quo ſacri currimus amnes,
Huc ades, atq; audi placidus Neptune precantem.
Huic ego, quam porto, nocui: ſis mitis, & æquus.
Si pater Hippodamas, aut ſi minus impius eſſet:

Debuit

Debuit illius miſereri, & ignoſcere nobis.
Cui quondam tellus clauſa eſt feritate paterna,
Affer opem: merſeq; precor feritate paterna,
Da, Neptune, locum: vel ſit locus ipſa licebit:
Hunc quoq; complectar, movit caput aquoreus rex,
Concuſſitq; ſuis omnes aſſenſibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen: ipſe natantis
Pectora tangebam trepido ſalientia motu:
Dúmq; ea contrecto: totum dureſcere ſenſi
Corpus: & inducta condi præcordia terra.
Dum loquor: amplexa eſt artus nova terra natantes
Et gravis increvit mutatis inſula membris.
Annis ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
Moverat: irridet credentes, vtq; Deorum
Spretor erat, mentíſq; ferox Ixione natus.
Ficta refers nimiumq; putas, Acheloe, potentes
Eſſe Deos, dixit, ſi dant adimuntq; figuras.
Obſtupuêre omnes: nec talia dicta probarunt:
Ante omneſq; Lelex, animo maturus & evo,
Sic ait: immenſa eſt, finêmq; potentia cœli;
Non habet: &, quicquid ſuperi voluêre, peractũ eſt.
Quoq; minus dubites: tiliæ contermina quercus
Collibus eſt Phrygijs, medio circumdata muro.
Ipſe locum vidi. Nam me Pelopeia Pittheus
Miſit in arva, ſuo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc ſtagnũ eſt, tellus habitabilis olim,
Nunc celebres mergis fulicíſq; paluſtribus unda.
Iupiter huc ſpecie mortalis, cumq; parente
Venit Atlantiades poſitis caducifer alis.
Mille domos adiêre, locum, requiémq; petentes
Mille domos clauſêre ſeræ: tamen una recepit.
Parva quidem, ſtipulis, & canna tecta paluſtri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon

Illa

Illâ ſunt annis junctí juvenilibus: illa
Conſenuêre caſa: paupertatémq; ferendo
Effecêre levem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert, dominos illic famulóſve requiras.
Tota domus duo ſunt: idem parentq; jubentq;.
Ergo ubi cœlicolæ parvos tetigêre penates,
Summiſſóq; humiles intrârunt vertice poſtes:
Membra ſenex poſito juſſit relevare ſedili:
Quod ſuperinjecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suſcitat heſternos: foliſq́, & cortice ſicco
Nutrit, & ad flammas anima perducit anili:
Multifidáſq; faces, ramaliáq; arida tecto
Detulit, & minuit, parvóq; admovit aheno.
Quodq; ſuus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis: furca levat ille bicorni
Sordida terga ſuis nigro pendentia tigno:
Servatóq; diu reſecat de tergore partem
Exiguam, ſectamq; domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt ſermonibus horas:
Sentiríq; moram prohibent. Erat alveus illic
Fagineus, dura clavo ſuſpenſus ab anſa:
Is tepidis impletur aquis, artúſq; fovendos
Accipit. in medio torus eſt de mollibus ulvis
Impoſitus lecto, ſponda, pedibuſq; ſaligneis.
Veſtibus hanc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuerant: ſed & hac viliſq; vetúſq;
Veſtis erat, lecto non indignanda ſaligno.
Accubuêre Dei: menſam, ſuccincta, tremén ſq;
Ponit anus. menſæ ſed erat pes tertius impar:
Teſta parem fecit. quæ poſtquam ſubdita clivum
Suſtulit: æquatam menta exterſêre virenti.
Ponitur hîc bicolor ſincerâ bacca Minervæ,

Condi-

Conditáq; in liquida cerna auctumnalia fece,
Intybáq;, & radix, & lactis massa coacti,
Ováq;, non acri leviter versata favilla:
Omnia fictilibus, post hæc calatus eodem
Sistitur argento crater, fabricatáq; fago
Pocula, quæ cava sunt flauentibus illita ceris.
Parva mora est: epulásq; foci misêre calentes:
Nec longa rursus referuntur vina senecta,
Dantq; locum mensis paulum seducta secundis.
Hîc nux, hîc mista est rugosis carica palmis,
Prunáq;, & in patulis redolentia mala canistris,
Et de purpureis collecta vitibus uva.
Candidus in medio favus est. super omnia vultus
Accessêre boni, nec iners, pauperq; voluntas.
Interea quoties haustum cratera repleri
Sponte sua, per séq; vident succrescere vina:
Attoniti novitate pavent: manibúsq; supinis
Concipiunt Bauciséq; preces timidúsq; Philemon:
Et veniam dapibus, nullísq; paratibus orant.
Vnicus anser erat minimæ custodia villæ:
Quem Dijs hospitibus domini mactare parabant.
Ille celer penna tardos ætate fatigat,
Eluditq; diu: tandémq; est visus ad ipsos
Confugisse Deos. superi vetuêre necari.
Dijq; sumus, meritásq; luet vicinia pœnas
Impia, dixerunt: vobis immunibus hujus
Esse mali dabitur: modò vestra relinquite tecta:
Ac nostros comitate gradus: & in ardua montis
Ite simul. parent: &, Dijs præeuntibus, ambo
Membra levant baculis: tardíq; senilibus annis
Nituntur longo vestigia ponere clivo.
Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
Missa potest: flexêre oculos: & mersa palude

Cætera

Cætera prosiciunt, tantùm sua tecta manere.
Dumq; ea mirantur: dum deflent fata suorum:
Mersa vident, quæruntq; suæ pia culmina villæ:
Sola loco stabant. dum deflent fata locorum,
Illa vetus, dominis & iam casa parua duobus
Vertitur in templum: furcas subière columbæ:
Straminaq; flaveſcunt, auratáq; tecta videntur,
Calataq; fores, adopertaq; marmore tellus.
Concipiunt Baucisq; preces timidúsq; Philemon;
Talia cùm placido Saturnius edidit ore:
Dicite, iuſte ſenex, & fœmina conjuge juſto
Digna, quid optetis? cum Baucide pauca locutus
Iudicium Superis aperit commune Philemon:
Eſſe Sacerdotes, delubráq; veſtra tueri
Poſcimus: & quoniam concordes egimus annos,
Auferat hora duos eadem: nec conjugis unquam
Buſta meæ videam: neu ſim tumulandus ab illa.
Vota fides ſequitur. Templi tutela fuêre,
Donec vita data eſt. Annis ævoq; ſoluti,
Ante gradus templi cùm ſtarent forte, lociq;
Narrarent caſus, frondere Philemona Baucis,
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.
Iamq; ſuper geminos creſcente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta: valeq;
O conjux, dixêre ſimul: ſimul abdita texit
Ora frutex: oſtendit adhuc Tyaneius illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos.
Hæc mihi non vani, nec erat cur fallere vellent,
Narravêre ſenes. Equidem pendentia vidi
Serta ſuper ramos: ponenſq; recentia, dixi,
Cura Deum Dij ſint, & qui coluêre, colantur.
Deſierat: cunctoſq; & res, & moverat auctor:
Theſea præcipuè: quem facta audire volentem

Mir

Mira Deûm, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: sunt, ô fortissime quorum
Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit:
Sunt quibus in puras jus est transire figuras:
Vt tibi complexi terram maris incola Proteus.
Nam modò te juvenem, modò te vidêre leonem:
Nunc violatus aper: nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poterat, arbor quoq; sæpè videri:
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.
Nec minus Antolyci conjux Erisichthone nata
Iuris habet. Pater huius erat, qui numina divûm,
Sperneret: & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur, & lucos ferro temerasse vetustos:
Stabat in his ingens annoso robore quercus,
Vna nemus: vitta mediam, memoréq; tabellæ,
Sertáq; cingebant, voti argumenta potentis:
Sæpè sub hac Dryades festas duxêre choreas:
Sæpè etiam manibus nexis ex ordine, trunci
Circumiêre modum: mensuráq; roboris ulnas
Quiná, ter implebat: nec non & cætera tantùm
Sylva sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
Nec tamen idcirco ferrum Triopeius illa
Abstinuit; famulósq; jubet succidere sacrum
Robur. & ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc rapta sceleratus verba securi:
Non dilecta Dea solùm, sed & ipsa, licebit,
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: & obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit, gemitúmq; dedit decidua quercus
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes

Cœpere: ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus:
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
Quàm solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
Obstupuêre omnes: aliquisq; ex omnibus audet
Deterrere nefas, saevàmq; inhibere bipennem.
Aspicit hunc: mentisq; piæ cape præmia, dixit,
Thessalus: inq; virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncátq; caput, repetitáq; robora cædit.
Editus & medio sonus est de robore talis:
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno:
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens, nostri solatia leti.
Persequitur scelus ille suum: labefactaq; mentem
Ictibus innumeris, adductáq; funibus arbor
Corruit: & multam prostravit pondere silvam.
Attonita Dryades damno nemorúmq; suóq;,
Omnes germanæ Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt, pœnámq; Erisichthonis orant.
Annuit his: capitisq; sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros.
Molnúrq; genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis,
Pestifera laceraret fame, quæ quatenus ipsi
Non adeunda Deæ (néq; enim Cererémq; Famémq;
Fata coire sinunt) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis.
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterile, sine fruge, sine arbore tellus:
Frigus iners: illic habitant Pallórq; Tremorq;,
Et jejuna Fames. ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata jube: nec copia rerum

Vincat eam: superétq; meas certamine vires.
Néve vie spacium te terreat: accipe currus:
Accipe quos frenis alte moderare dracones:
Et dixit. Illa dato subvecta per aëra curru,
Devenit in Schythiam, rigidíq; cacumina montis,
(Caucasona appellant) serpentum colla levavit,
Quæsitámq; Famem lapidoso vidit in agro,
Unguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes:
Dura cutis, per quam specturi viscera possent:
Ossa sub incurvis extabant arida lumbis:
Ventris erat, pro ventre, locus: pendere putares
Pectus, & à spina tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumq; tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit (néq; enim est accedere juxta
Ausa) refert mandata Deæ: paulúmq; morata,
Quanquam aberat longè, quanquam modo venerat
Visa tamen sensisse famem, retróq; dracones (illuc:
Egit in Æmoniam versis sublimis habenis.

Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
Illius est operi) peragit: pérq; aëra vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos: altóq; sopore solutum
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis:
Séq; viro inspirat: fauces q; & pectus, & ora
Afflat: ut in vacuis peragat jejunia venis.
Functáq; mandato fœcundum deserit orbem:
Inq; domos inopes, assuetáq; vertitur antra.
Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
Mulcebat. petit ille dapes sub imagine somni:
Oráq; vana movet, dentémq; in dente fatigat:

Exercetq; cibo delusum guttur inani:
Próq; epulis tenuet necquicquàm deverat auras.
Vt verò est expulsa quies: furit ardor edendi:
Pèrq; avidas fauces, immensaq; viscera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aër,
Poscit: & appositis queritur ieiunia mensis:
Inq; epulis epulas quærit: quódq; urbibus esse,
Quódq; satis poterat populo, non sufficit uni.
Plúsq; cupit, quò plura suam demittit in alvum.
Vtq; fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosq; ebibit amnes:
Vtq; rapax ignis non unquam alimenta recusat;
Innumerásq; faces cremat, & quo copia major
Est data, plura cupit, turbáq; voracior ipsa est:
Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt poscúntq; simul: cibus omnia in illo
Causa sibi est: semperq; locus sit inanis edendo.
Iámq; fame patrias altiq; voragine ventris
Attenuarat opes: sed inattenuata manebat
Tum quoq; dira fames: implacateq; vigebat
Flamma gulæ, tandem demisso in viscera censu,
Filia restabat non illo digna parente.
Hanc quoq; vendit inops. dominũ generosa recusat:
Et vicina suas tendens super æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habet, ait. Hæc Neptunus habebat:
Qui prece non spreta, quamvis modò visa sequenti
Esset heros: formámq; novat, nultúmq; virilem
Induit, & vultus pisces capientibus aptos.
Hanc dominus spectans, ô qui pendentia parvo
Æra cibo celas moderatur arundinis, inquit,
Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in vnda
Credulus, & nullas nisi fixus sentiat hamos:

Quæ modo cum vili turbatis veste capillis
Littore in hoc ſteterat (nam ſtantem in littore vidi)
Dic ubi ſit. neq; enim veſtigia longius extant.
Illa Dei munus bene cedere ſenſit: & à ſe
Se quæri gaudens, his eſt reſe cutа rogantem.
Quiſquis es, ignoſcas: in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi, ſtudioq; oneratus inhæſi.
Quoq; minus dubites, ſic has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo iamdudum littore in iſto,
(Me tamen excepto) nec fœmina conſtitit ulla,
Credidit: & verſo dominus pede prèſſit arenam:
Eluſúſq; abijt. illi ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere ſuam transformia corpora ſenſit:
Sæpè pater dominis Triopeida tradit. at illa
Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò cervus abibat:
Prebebátq; avido non iſta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali poſtquam conſumpſerat omnem
Materiam, dederátq; gravi nova pabula morbo:
Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu
Cœpit: & infœlix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, ô iuvenes, numero finita poteſtas.
Nam modo, qui nunc ſum, videor: modo flector in an-
Armenti modo dux, vires in cornua ſumo: (guem:
Cornua dum ſumpſi, nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipſe vides. gemitus ſunt verba ſecuti.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER. IX.

QVa genitus, truncæq; Deo Neptunius heros
Cæsa rogat fronti: cum sic Calydonius amnis
Cæpit inornatos redimitus arundine crines.
Triste petis munus. Quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine: nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendisse decorum est:
Miguáq; dat nobis tantæ solatia cladis.
Nomine si qua suo tandem pervenit ad aures
Deïanira tuas: quondam pulcherrima virgo,
Multorúmq; fuit spes invidiosa procorum:
Cum quibus ut socerî domus est intrata petiti,
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate,
Dixit & Alcides, alij cessêre duobus.
Ille Iovem socerum dixisse, famámq; laborum,
Et superata sua referebat jussa noverca.
Contrà ego, turpe Deum mortali tradere dixi
(Nondum erat ille Deus) dominũ ne cernis aquarũ
Cursibus obliquis inter tua regna fluentem,
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Iuno
Odit, & omnis abest jussorum pœna laborum.
Nam quod te iactas Alcmenæ matre creatum,
Iupiter aut falsus pater est, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis: elige, fictum

Esse

Esse Iovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem iamdudum lumine torvo
Spectat: & accensa non fortiter imperat ira:
Verbáq; tot reddit: melior mihi dextera lingua est:
Dum modò pugnando sup: rem: tu vince loquendo:
Congreditúrq; ferox. puduit modò magna locutum
Cedere: reieci viridem de corpore vestem:
Brachiaq; opposui: tenuíq; à pectore varus
Instatione manus; & pugnæ membra paravi,
Ille cavis hausto sparsit me pulvere palmis:
Inq; vicem fulvo tactu flavescit arena:
Et modò cervicem, modò crura micantia captat:
Aut capture putes: omníq; á parte lacessit.
Me mea defendit gravitas: frustráq; petebar;
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant: manet illa: suóq; est pondere tuta.
Digredimur paulum: rursúsq; ad bella coimus,
Inq; gradu stetimus, certi non cedere: eratq;
Cum pede pes iunctus: totóq; ego pectore pronus,
Et digitos digitis, & frontem fronte petebam,
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur coniux. spectant armenta, pavéntq;
Nescia quem maneat tanti victoria regni.
Ter sine profectu voluit nitentia contra
Reiicere Alcides à se mea pectora: quartò
Excutit amplexus: adductaq; brachia solvit:
Impulsúmq; manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus avertit: tergóq; onerosus inhæsit.
Si qua fides (nec enim ficta mihi gloria voce
Quæritur) imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen insequi sudore fluentia multo
Brachia, vix solvi duros à corpore nexus.

Instat anhelanti, prohibétq; resumere vires:
Et cervice mea potitur tum demiq; tellus
Pressa genu nostro est: & arenas ore momordet.
Inferior virtute, meas divertor ad artes,
Elaborq; viro, longum formatus in anguem,
Qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes:
Cúmq; fero movi linguam stridere bisulcham;
Risit, & illudens nostras Tirynthius artes,
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit: & ut vincas alios, Acheloi, dracones,
Pars quota Lernaeae serpens eris nunc Echidnae?
Vulneribus fecunda suis erat illa: nec ullum
De centum numero caput est impunè reciſum,
Quin gemino cervix harede valentior esset.
Hanc ego vamosam natis è cede colubris,
Crescentémq; malo domui, domitámq; reduxi.
Quid fore te credis? falsum qui versus in anguem
Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat: & summo digitorum vincula collo
Injecit. angebar: ceu guttura forcipe pressus,
Pollicibúsq; meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoq; devicto, restabat tertia tauri
Forma trucis. tauro mutatus membra, rebello,
Induit: ille toris à læva parte lacertos:
Admissúmq; trahens sequitur: depressáq; dura
Cornua figit humo, méq; alta sternit arena.
Nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet infregit: truncáq; fronte revellit.
Najades hoc pomis, & odoro flore repletum
Sacrarunt: divésq; meo bona copia cornu est.
Dixerat. & Nympharitu succincta Diana
Una ministrarum fusis utrinq; capillis
Incessit, totúmq; tulit prædivite cornu

Au-

Auctumnum, & mensas fœlicia poma secundas.
Lux subit: & primo feriente cacumina Sole
Discedunt iuvenes: néq; enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapsus, totaq; residant,
Operiuntur aquæ: vultus Achelous agrestes,
Et lacerum cornu medijs caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit iactura decoris:
Cætera sospes habet. capitis quoq; fronde saligna,
Aut super imposita celatur arundine damnum.
At te, Nesse ferox, eiusdem virginis ardor
Perdiderat, volucri traiectum terga sagitta.
Námq; nova repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eveni rapidas Iove natus ad undas
Vberior solito, nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibúsq; frequens erat, atq; impervius amnis.
Intrepidum pro se, curam de conjuge agentem,
Nessus adit, membríq; valens, scitúsq; vadorum,
Officióq; meo ripa sistetur in illa
Hæc, ait, Alcide tu viribus utere nando.
Tradidit Aonius pauidam Calydonida Nesso,
Pallentémq; metu, fluviúmq;, ipsumq; timentem.
Mox ut erat pharetráq; gravis, sphelóq; leonis:
(Nam clavam, & curvos, trans ripam iecerat arcus)
Quandoquidem cœpi, superentur flumina, dixit.
Nec dubitat: nec quà sit clementissimus amnis,
Quærit: & obsequio deferri spernit aquarum.
Iámq; tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
Coniugis agnovit vocem: Nessóq; paranti
Fallere depositum, Quò te fiducia, clamat,
Vana pedum violente rapit? tibi Nesse bisormis
Dicimus: exaudi: nec res intercipe nostras.
Si te nulla mei reverentia movit: at orbes
Contubitus vetitos poterant inhibere paterni.

Haud

Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina.
Vulnere non pedibus te consequar. ultima dicta
Re probat: & missa fugientia terga sagitta
Traijcit: extabat ferrum de pectore aduncum:
Quod simul evulsum est: sanguis per utrumq; foramẽ
Emicuit, mistus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Nessus, néq; enim moriemur inulti,
Secum ait, & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.
Longa fuit medij mora temporis: actáq; magni
Herculis implerant terras, odiúmq; noverca.
Victor ab Oechalia Cenæo sacra parabat
Vota Iovi: cùm fama loquax pervenit ad aures
Deïanira tuas: quæ veris addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit:
Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
Credit amans, Venerísq; novæ perterrita fama,
Indulsit primò lachrymis: flendóq; dolorem
Diffudit miseranda suum. mox deinde, quid autem
Flemus? ait. pellex lachrymis lætabitur istis. (dũ est:
Quæ quoniam adveniet: properandũ, aliquidq; novã-
Dum licet, & thalamos nondum tenet altera nostros.
Conquerar, an sileam? repetam Calydona, morérne?
Excedam tectis? ac sic nihil amplius obstem?
Quid si me, Meleagre tuam memorem esse sororem,
(Forte paro facinus) quantúmq; injuria possit,
Fœmineúsq; dolor, vulgata pellice tester?
In cursus animus varios abit. omnibus illis
Prætulit imbutam Nessæo sanguine vestem
Mittere: quæ vires defecto reddat amori:
Ignaróq; Lichæ, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit: blandísq; miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. capit inscius heros.

Induitur q

Induitúrq; humeris Lernæ virus Echidnæ.
Thura dabat primis & verba precantia flammis:
Vináq; marmoreas patera fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali: resolutáq; flammis:
Herculeos abiit late diffusa per artus.
Dum potuit, solita gemitum virtute repressit.
Victa malis postquam est patientia, reppulit aras:
Implevítq; suis nemorosam vocibus Oeten.
Nec mora, letiferam conatur scindere vestem.
Qua trahitur, trahit illa cutem (fœdúmq; relatu)
Aut hæret membris frustra tentata revelli,
Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, stridet, coquitúrq; ardente veneno,
Nec modus est: sorbent avidæ præcordia flammæ,
Cœruleúsq; fluit toto de corpore sudor,
Ambustíq; sonant nervi: tabeq; medullis
Tabe liquefactis, tollens ad sidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia pascere nostris:
Pascere, & hanc pestem spectа crudelis ab alto:
Córq; ferum satia: vel, si miserandus & hosti,
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram,
Invisámq; animam, natámq; laboribus, aufer,
Mors mihi munus erit: decet hæc dare dona novercæ
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Busirim domui? sævoq; alimenta parentis
Antæo eripui? nec me pastoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua Cerbere movit?
Vosne manus validi pressistis cornua tauri?
Vestrum opus Elis habet, vestrũ Stymphalides undæ,
Partheniúmq; nemus: vestra virtute relatus
Thermodontiaco cælatus balthens auro,
Pomáq; ab ipsomni non custodita dracone.

Nec mihi Centauri potuêre resistere, nec mi
Arcadiæ vastator aper: nec profuit Hydræ
Crescere per damnum, geminásq; resumere vires.
Quid? quòd Thracis equos humano sanguine pingues
Plenáq; corporibus lacerîs præsepia vidi?
Visáq; dejeci, dominúmq;, ipsósq; peremi?
His elisa jacet moles Nemeæa lacertis:
Hus Cacus horrendum Tyberino gurgite monstrum.
Hæc cœlum cervice tuli. defessa jubendo est
Sæva Iovis coniux: ego sum indefessus agendo.
Sed nova pestis adest: cui nec virtute resisti,
Nec telis, armísq; potest. pulmonibus errat
Ignis edax imis, pêrq; omneis pascitur artus.
At valet Eurystheus: & sunt, qui credere possint
Esse Deos, dixit: perq; altam saucius Oeten
Haud aliter graditur, quam si venabula taurus
Corpore fixa gerat, factíq; resurgerit auctor.
Sæpe illum gemitus edentem sæpe trementem,
Sæpe retentantem totas infringere vestes,
Sternentémq; trabes, irascentémq; videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Lycham trepidum, & latitantem rupe cavata
Aspicit: utq; dolor rabiem collegerat omnem,
Túne Lycha, dixit, feralia dona dedisti?
Túne meæ necis auctor eris? tremit ille, pavétq;
Pallidus: & timidè verba excusantia dicit.
Dicentem, genibusq; manus adhibere parantem
Corripit Alcides: & térq; quatérq; rotatum
Mittit in Euboicas tormento fortius undas.
Ille per aëriam pendens induruit auras.
Utq; ferunt imbres gelidis concrescere ventis,
Inde nives fieri; nivibus quòq; mole rotatis
Astringi, & spissa glomerari grandine corpus:

Sic

Sic illum validis iactum per inane lacertis,
Exanguémq; metu, nec quicquã humoris habentẽ,
In rigidos versum silices prior edidit ætas.
Nunc quoq; in Euboico scopulus brevis eminet altè
Gurgite, & humanæ servat vestigia formæ:
Quem quasi sensurum nautæ calcare verentur:
Appellantq; Lychan. at tu Iovis inclyta proles,
Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete,
Iuq; pyram structis, arcum, pharetrámq; capacem,
Regnáq; visuras iterum Troiana sagittas
Ferre jubes Paante satum: quo flamma ministro
Subdita: dnmq; avidis cõprenditur ignibus agger:
Congeriem silvæ Nemeæo vellere summam
Sternis, & imposita clava cervice recumbis,
Haud alio vultu, quàm si conviva jaceres,
Inter plena meri redimitus pocula sertis.
Iamq; valens, & in omne latus diffusa sonabat,
Securósq; artus, contemptorémq; petebat
Flamma suum, timuêre Dei pro vindice terræ.
Quos ita (sensit enim) lato Saturnius ore
Iupiter alloquitur: nostra est, timor iste, voluptas,
O superi, totóq; libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectórq; patérq;:
Et mea progenies vestro quoq; tuta favore est.
Nam quanquam ipsius datis hoc immanibus actis,
Obligor ipse tamen. sed enim ne pectora vano
Fide metu paveant, Oetæas spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes:
Nec nisi materna Volcanum parte potentem
Sentiet. æternum est à me quod traxit, & expers,
Atq; immune necis, nullâ dominabile flammâ.
Id ego defunctum terra, cœlestibus oris
Accipiam, cunctisq; meum lætabile factum

Dijs

Dijs fore confido. si quis tamen Hercule, si quis
Fortè Deo dilaturus erit: data præmia nollet:
Sed meruisse dari sciet, invitusq; probabit.
Assensêre Dei. conjux quóq; regia visa est
Cætera non duro, duro tamen vltima vultu
Dicta tulisse Iovis: séq; indoluisse notatam:
Interea quodcunq; fuit populabile flamma,
Mulciber abstulerat: nec cognoscenda remansit
Herculis effigies: nec quicquam ab imagine ductum
Matris habet: tantumq; Iovis vestigia servat.
Vtq; novus serpens posita cum pelle senecta,
Luxuriare solet, squamáq; nitere recenti:
Sic ubi mortales Tirynthius exuit artus,
Parte sui meliore viget, majórq; videri
Cœpit, & augusta fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens inter cava nubila raptum
Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.

Sensit Atlas pondus. neq; adhuc Stheneleius iras
Solverat Eurystheus, odiumq; in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmene quæstus ubi ponat anilis,
Cui referat nati testatos orbe labores,
Cuive suos casus, Iolen habet. Herculis illam
Imperio, thalamóq; animoq; receperat Hyllus:
Implerátq; uterum generoso semine: cùm sic
Incipit Alcmene: Faueant tibi numina saltem:
Corripiántq; moras tunc, cùm matura vocabis
Præpositam timidis parientibus Ilithyïam:
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Námq; laboriferi cùm iam natalis adesset
Herculis, & decimum premeretur sidere signum:
Tendebat gravitas uterum mihi: quódq; ferebam
Tantum erat, ut posses auctorem dicere tanti

Pon-

Ponderis eſſe Iovem: nec iam tolerare labores
Vlterius poteram: quin nunc quoq; frigidus artus,
Dũ loquor horror habet: parsq; eſt meminiſſe doloris,
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
Feſſa malis, tendẽnſq; ad cœlum brachia, magno
Lucinam ad nexos partus clamore vocabam.
Illa quidem venit, ſed præcorrupta, meumq;
Quæ donare caput Iunoni vellet iniquæ:
Vtq; meos audit gemitus: ſubſedit in illa
Ante fores ara: dextróq; eſt poplite lævum
Preſſa genu: digitis inter ſe pectine junctis
Suſtinuit partus: tacita quoq; carmina voce
Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Iovi, cupioq; mori: moturaq; duros
Verba queror ſilices. matres Cadmeides adſunt:
Votáq; ſuſcipiunt: exhortanturq; dolentem.
Vna miniſtrarum media de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat faciendis ſtrenua juſſis,
Officijs dilecta ſuis. ea ſenſit iniqua
Neſcio quid Iunone geri: dumq; exit, & intrat
Sæpe fores, Divam reſidentem vidit in ara,
Brachiáq; in genibus digitis connexa tenentem.
Et, Quæcunq; es, ait, domina gratêre: levata eſt
Argolis Alcmene, potiturq; puerpera voto.
Exilijt: iunctáſq; manus pavefacta remiſit
Diva potens uteri. vinclis levor ipſa remiſſis:
Numine decepto riſiſſe Galanthida fama eſt.
Ridentem, prenſámq; ipſis Dea ſæva capillis
Traxit: & è terra corpus relevare volentem
Arcuit, imq; pedes mutavit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amiſêre ſuum: forma eſt diverſa priori,

Quæ,

Quæ, quia mendaci parientem iurarat ore,
Ore parit: nostrásq; domos, velut antè frequentat.
Dixit: & admonitu veteris commota ministræ
Ingemuit: quam sic nurus est affata dolentem:
Te tamen, ô genitrix, aliena à sanguine vestro
Rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
Fata meæ referam? quanquam lachrymæq;, dolorq;
Impediunt, probibéntq; loqui. fiát unica matri.
(Me pater ex alia genuit) notissima forma
Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimq; Dei passam Delphos Deloné, tenentis,
Excipit Andræmon, & habetur conjuge fœlix.
Est lacus acclivis devexo margine formam
Littoris efficiens: summum myrteta coronant,
Venerat huc Dryope fatorum nescia: quóq;
Indignere magis, Nymphis latura coronas:
Inq; sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus: tepidíq; ope lactis alebat.
Haud procul à stagno, Tyrios imitata colores,
In spem baccarum florebat aquatica Lotos.
Carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret flores, & idem factura videbar:
(Namq; aderam) vidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrere moveri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc deniq; agrestes,
Lotos in hanc Nymphe fugiens obscœna Priapi,
Contulerat versos servato nomine vultus.
Nescierat soror hoc. quæ cum preterrita retro
Iret, & oratis vellet discedere Nymphis:
Hæserunt radice pedes. convellere pugnat:
Nec quicquã, nisi summa, movet. succrescit ab imo,
Totáq; paulatim lentus premit inguina cortex.
Et vidit: conata manu lamiare capillos,

Fronde

Fronde manũ implevit, frondes caput omne tenebant.
At puer Amphisus (námq; hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigescere sensit
Vbera, nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis, opémq;
Non poteram tibi ferre soror: quantúmq; valebam,
Crescentem truncum, ramósq; amplexa, morabar.
Et, fateor, volui sub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon, genitórq; miserrimus adsunt,
Et quærunt Dryõpen, Dryopen quærentibus illis
Ostendi Loton. tepido dant oscula ligno:
Affusiq, suæ radicibus arboris hærent.
Nil nisi jam faciem, quod non foret arbor, habebas
Chara soror. lachrymæ miserò de corpore factis
Irrorant foliis: ac, dum licet, oráq; præstant
Vocis iter, tales effundis in æra questus:
Si qua fides miseris, hoc me, per numina juro,
Non meruisse nefas: patior sine crimine pœnam:
Viximus innocuæ: si mentior, arida perdam
Quas habeo frondes, & cæsa securibus, ûrar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis:
Et date nutrici: nostráq; sub arbore, sæpe
Læc facitote bibat, nostráq; sub arbore ludat.
Cumq; loqui poterit, matrem facitote salutet:
Et tristis dicat: Latet hoc in stipite mater:
Stagna tamen timeat: ne carpat ab arbore flores:
Et frutices omnes corpus putet esse dearum.
Chære vale coniux, & tu germana, patérq;,
Et si qua est pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morsu, frondes defendite nostras:
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,
Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
Dum tangi possum, parvúmq; attollite natum.

Plura loqui nequeo: nam iam per candida mollis
Colla liber serpit, summóq; cacumine condor.
Ex oculis removete manus. sine munere vestro
Contegit inductus morientia lumina cortex.
Desierat simul ore loqui, simul esse; diuq;
Corpore mutato rami caluêre recentes.
Dúmq; refert Iole factum miserabile, dúmq;
Eurytidos lachrymas admoto pollice siccat
Alcmenæ: flet & ipsa tamen: compescuit omnem
Res nova tristitiam: nam limine constitit alto
Pæne puer, dubiáq; tegens lanugine malas,
Ora reformatus primos Iolaus in annos.
Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe,
Victa viri precibus. quæ cùm iurare pararet
Donatributuram post hunc se talia nulli:
Non est passa Themis. nam iam discordia Thebæ
Bella mouent, dixit. Capaneúsq; nisi ab Ioue vinci
Haud poterit: fientq; pares in vulnera fratres,
Subductáq; suos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates, ultúsq; parente parentem
Natus, erit facto pius & sceleratus eodem:
Attonitúsq; malis, exul mentísq; domúsq;
Vultibus Eumenidum, matrísq; agitabitur umbris,
Donec cum coniux fatale poposcerit aurum,
Cognatúmq; latus Phlegeius hauserit ensis.
Tum demum magno petet hoc Acheloïa supplex
Ab Ioue Callirhoë: natis infantibus annos
Addat, néve necem sinat esse ultoris inultam.
Iupiter his motus, privignæ dona, murúsq;
Præcipiet, facietq; viros impubibus annis.
Hæc ubi fatidico venturi præscia dixit
Ore Themis: vario superi sermone fremebant.
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,

Mur-

Murmur erat. queritur veteres Pallantias annos
Coniugis esse sui, queritur canescere vitem
Iasiona Ceres: repetitum Mulciber ævum
Poscit Erichthonio: Venerem quóq; cura futuri
Tangit, & Anchisæ renovare paciscitur annos:
Cui studeat Deus omnis habet: crescit q; favore
Turbida seditio: donec sua Iupiter ora
Solvit: &, ô nostri si qua est reverentia, dixit,
Quò ruitis? tantúmne aliquis sibi posse videtur,
Fata quóq; ut superet? fatis Iolaus in annos,
Quos egit, rediit. fatis juvenescere debent
Callirhoë geniti, non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quóq; hoc animo meliore feratis,
Me quoq; fata regunt: quæ si mutare valerem,
Nec nostrum seri curvarent Æacon anni,
Perpetuúmq; ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoë meo, qui propter amara senectæ
Pondera despicitur: nec, quo prius, ordine regnat.
Dicta Iovis movêre deos: nec sustinet ullus,
Cum videat sessos Rhadamanthon & Æacon annis
Et Minoa queri, qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipso quoq; nomine gentes,
Tunc erat invalidus, Deïonidémq; iuventæ
Robore Miletum, Phœbóq; parente superbum
Pertimuit: credénsq; suis insurgere regnis,
Haud tamen est patrijs arcere penatibus ausus,
Sponte fugis, Milete tua: celeríq; carina
Ægëas metiris aquas: & in Aside terra
Mœnia constituis, positoris habentia nomen.
Hic tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ
Filia Maandri toties reduntis eôdem,
Cognita Cyanee præstanti corpore Nympha
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.

Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ.
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non soror ut fratrem, nec quà debebat, amavit.
Illa quidem primò nullos intelligit ignes:
Nec peccare putat, quòd sæpius oscula jungat:
Quòd sua fraterno circundet brachia collo:
Mendaciq; diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor: visuráq; fratrem
Culta venit: nimiúmq; cupit formosa videri,
Et, si qua est illic formosior, invidet illi,
Sed nondum manifesta sibi est: nullúmq; sub illo
Igne facit votum, veruntamen æstuat intus.
Iam dominum appellat; jam nomina sanguinis odit:
Byblida jam mavult quàm se vocet ille sororem:
Spes tamen obscœnas animo demittere non est
Ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
Sæpè videt quod amat. visa est quoq; jungere fratri
Corpus, & erubuit, quamvis sopita jaceret.
Somnus abit: silet illa diu: repetítq; quietis
Ipsa sua speciem, dubiáq; ita mente profatur:
Me miseram! tacita quid vult sibi noctis imago?
Quam nolim rata sit, cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis:
Et placet, & possim, si non sit frater, amare:
Et me dignus erat, verùm nocet esse sororem.
Dummodò tale nihil vigilans committere tentem:
Sæpè licet simili redeat sub imagine somnus.
Tristis abest somno, nec abest imitata voluptas.
Prò Venus est tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
Contigit! ut jacui totis resoluta medullis!
Vt meminisse iuvat! quamvis brevis illa voluptas,
Nóxq; fuit præceps, & cœptis invida nostris.

O ego, si liceat mutato nomine jungi,
Quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti?
Quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti?
Omnia, Dij facerent, essent communia nobis,
Prater avos: tu me vellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur pulcherrime matrem.
Hei mihi, quæ malè sum, quos tu, sortita parentes:
Nil nisi frater eris; quod abest, id habebimus unum.
Quid mihi significant ergò mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
Dij melius, Dij nempe suas habuêre sorores.
Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem Rector Olympi.
Sunt superis sua jura, quid ad cœlestia ritus
Exigere humanos, diversáq; fœdera tento?
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa: toróq;
Mortua componar: positæq; det oscula frater:
Et tamen arbitrium quæritur res ista duorum:
Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi.
At non Æolidæ thalamos timuêre sororum.
Vnde sed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quò feror? obscœnæ procul hinc discedite flammæ.
Nec, nisi qua fas est germana, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore:
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non rejectura petentem,
Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Coget amor: petero. vel, si pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hoc placet: hac dubiam vicit sententia mentem.
In latus erigitur: cubitóq; innixa sinistro,
Viderit, insanos, inquit, fateamur amores.

Hei mihi quò labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram:
Incipit: & dubitat: ſcribit: damnátq; tabellas:
Et notat: & delet: mutat: culpatq;, probatq;.
Inq; vicem ſumptas ponit: poſitáſq; reſumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Diſplicet. in vultu eſt audacia miſta pudori.
Scripta ſoror fuerat: viſum eſt delere ſororem,
Verbáq; correptis incidere talia ceris:
Quam, niſi tu dederis, non eſt habitura ſalutem,
Hanc tibi mittit amans: pudet ah, pudet edere nomen:
Et ſi, qui cupiam, quæris, ſine nomine vellem
Poſſet agi mea cauſa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quàm ſpes vetorum certa fuiſſet.
Eſſe quidem læſi poterat tibi pectoris index
Et color, & macies, vultus, & humida ſæpe
Lumina, nec cauſa ſuſpiria mota patenti,
Et crebri amplexus, &, quæ ſi fortè notaſti,
Oſcula, ſentiri non eſſe ſororia poſſent.
Ipſa tamen, quamvis animi grave vulnus habebam:
Quamvis intus erat furor igneus: omnia feci,
(Sunt mihi Dij teſtes) ut tandem ſanior eſſem:
Pugnavíq; diu violenta Cupidinis arma
Effugere infœlix: & plus, quàm ferre puellam
Poſſe pntes, ego dura tuli, ſuperata fateri
Cogor, opémq; tuam timidis expoſcere votis.
Tu ſervare potes, tu perdere ſolus amantem.
Elige utrum facias, non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cum tibi junctiſſima, junctior eſſe
Expetit, & vinclo tecum propiore ligari.
Iura ſenes norint, &, quid liceátq;, nefáſq;,
Fáſq; ſit, inquirant: legúmq; examina ſervent.

Convenieni

Conveniens Venus eſt annis temeraria noſtris.
Quid liceat, neſcimus adhuc: & cuncta licere
Credimus: & ſequimur magnorum exempla deorũ.
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impediet: tantum abſit cauſa timendi.
Dulcia fraterno ſub nomine furta tegemus.
Eſt mihi libertas tecum ſecreta loquendi:
Et damus amplexus: & iungimus oſcula coram.
Quantum eſt quod deſit? miſerere fatentis amorem,
Et non faſſuræ, niſi cogeret ultimus ardor.
Nève merêre meo ſubſcribi cauſa ſepulcro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum; ſummôq; in margine verſus adhæſit.
Protinus impreſſa ſignat ſua crimina gemma,
Quam tinxit lacrymis: linguæ defecerat humor:
Deq; ſuis unum famulis pudibunda vocavit:
Et paulùm blandita, fer has, fidiſſime, noſtro,
Dixit, & adiecit longo poſt tempore fratri.
Cum daret: elapſæ manibus cecidêre tabellæ.
Omine turbata eſt: miſit tamen, apta miniſter
Tempora nactus adit: traditq; latentia verba.
Attonitus ſubita juvenis Meandrius ira
Projicit acceptas, lecta ſibi parte, tabellas:
Vixq; manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,
Dum licet, ô vetitæ ſceleratæ libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, ſi noſtrum tua fata pudorem
Non traherent tecum, pœnas mihi worte dediſſes.
Ille fugit pavidus: dominæq; ferocia Cauni
Dicta refert, palles auditâ, Bybli, repulſa:
Et pavet obſeſſum glaciali frigore corpus.
Mens tamen ut rediit pariter redière furores:
Linguáq; vix tales icto dedit aëre voces:
Et meritó: quid enim temeraria vulneris hujus

Indicium feci? quid? quæ celanda fuerunt,
Tam citò commisi properatis verba tabellis?
Ante erat ambiguis animi sententia dictis
Prætentanda mihi, ne non sequerentur euntem:
Parte aliqua, veli qualis foret aura, notare
Debueram, tutóq; mari decurrere: quæ nunc
Non exploratis implevi lintea ventis.
Nunc feror in scopulos igitur: submersáq; toto
Obruor Oceano, nec habent mea vela recursus.
Quid? quod & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tunc cùm mihi fœmina iubenti
Excidit, & fecit spes nostras cera caduca?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluptas,
Sed potius mutanda dies? Deus ipse monebat,
Signáq; certa dabat, si non male sana fuissem.
Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ
Debueram: præsensq; meos aperire furores.
Vidisset lachrymas: vultu vidisset amantis.
Plura loqui poteram, quàm quæ cepêre tabellæ.
Invito potui circundare brachia collo:
Et, si reiicerer, potui moritura videri:
Amplectíq; pedes, affusáq; poscere vitam.
Omnia feci ssem: quorum si singula duram
Flectere non poterant, potuissent omnia mentem.
Forsitan & missi sit quædam culpa ministri.
Non adiit aptè, nec legit idonea, credo,
Tempora: nec petiit horámq;, animúmq; vacantem.
Hæc nocuêre mihi. néq; enim de tigride natus,
Nec rigidos silices, solidúmve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac libit ille leæna.
Vincetur: repetendus erit: nec tædia cœpti
Vlla mei capiam, dum spiritus iste manebit.
Nam primum, si facta mihi revocare liceret,

Non

Non cœpisse fuit: cœpta expugnare, secundum est.
Quippe nec ille potest (ut iam mea vota relinquam)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum.
Et, quia desierim, leviter voluisse videbor:
Aut etiam tentasse illum, insidiisq; petisse.
Vel certè non hoc, qui pluribus urget, & urit
Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credar.
Deniq; iam nequeo nil commisisse nefandum.
Et scripsi, & petij: temerata est nostra voluntas.
Ut nil adjiciam: non possum innoxia dici.
Quod superest, multũ est in vota, in crimina parvũ:
Dixit, & (incerta tanta est discordia mentis)
Dum pigeat tentasse, libet tentare: modúmq;
Exit, & infœlix committit sæpe repelli.
Mox ubi finis abest patriam fugit ille, nefásq;
Inq; peregrina ponit nova mœnia terra.
Tum verò mœstam tota Miletida mente
Defecisse ferunt. tum verò a pectore vestem
Diripuit: plauxítq; suos furibunda lacertos.
Iámq; palam est demens: inconcessamq; fatetur
Spem Veneris, sine qua patriam, invisósq; penates
Deserit, & profugi sequitur vestigia fratris.
Vtq; tuo mota, proles Semeleia, thyrso
Ismaria celebrant repetita triennia Bacchæ:
Byblida non aliter latos ululasse per agros
Bubasides vidêre nurus: quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciámq; pererrat.
Iam Cragon, & Lymirẽ, Xanthíq; reliquerat undas.
Quoq; Chimæra tugum, medijs in partibus ignem,
Pectus & ora leæ, cauda serpentis habebat.
Deficiunt sylvæ, cùm tu lassata sequendo
Concidis: & dura positis tellure capillis,
Byblis jacet: frondésq; tuo premis ore caducas:

Sæpe

Sæpe illam Nymphæ teneris Lelegëides ulnis
Tollere conantur, sæpe ut medeatur amori
Præcipiunt: surdæq; adhibent solatia menti.
Muta iacet, viridésq; suis tenet unguibus herbas
Byblis, & humectat lachrymarum gramina rivo.
Najades his venam, quæ nunquam arescere posset,
Supposuisse ferunt. quid enim dare majus habebunt?
Protinus, ut secto piceæ de cortice guttæ,
Vtve tenax gravida manat tellure bitumen,
Vtq; sub adventum spirantis lene Favoni
Sole remolescit, quæ frigore constitit unda:
Sic lachrymis consumpta suis Phœbëia Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoq; vallibus illis
Nomen habet dominæ, nigráq; sub ilice manat.
Fama novi centum Cretæas forsitan urbes
Implesset monstri: si non miracula nuper
Iphide mutato Crete propiora tulisset.
Proxima Gnossiaco nam quondam Phæstia regno
Progenuit tellus ignotum nomine Lyctum
Ingenua de plebe virum: nec censibus illo
Nobilitate sua major: sed vita, fidésq;
Inculpata fuit: gravidæ qui conjugis aures
Vocibus his monuit, cùm iam prope partus adesset:
Quæ voveam duo sunt, minimo ut relevêre dolore,
Vtq; marem paries. onerosior altera sors est
Et vires fortuna negat. quod abominor ergo,
Edita forte tuo fuerit si fœmina partu,
(Invitus mando, pietas, ignosce) necetur.
Dixerat: & lachrymis vultum lavêre profusis,
Tam qui mandabat, quàm cui mandata dabantur;
Sed tamen usq; suum vanis Telethusa maritum
Sollicitat precibus nec spem sibi ponat in arcto.
Certa sua est Lycto sententia. jamq; ferendo

Vexerat

Vexerat illa grauem maturo pondere ventrem:
Cùm medio noctis ſpacio ſub imagine ſomni
Inachis ante torum pompa comitata ſacrorum
Aut ſtetit, aut viſa eſt. inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido flauentibus auro
Et regale decus, cum qua latrator Anubis
Sanctaq; Bubaſtis, variiſq; coloribus Apis,
Quiq; premit vocem, digitoq; ſilentia ſuadet:
Siſtraq; erant, nunquamq; ſatis quæſitus Oſiris,
Plenáq; ſomniferis ſerpens peregrina venenis.
Tum velut excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata Dea eſt: Pari ô Telethuſa mearum,
Pone graues curas, mandataq; falle mariti:
Nec dubita, cùm te partu Lucina leuarit,
Tollere quicquid erit. Dea ſum auxiliaris, opémq;
Exorata fero: nec te ſoluiſſe querêris
Ingratum numen. monuit: thalamoq; receſſit.
Læta toro ſurgit, diraſq; ad ſidera ſupplex
Creſſa manus tollns, rata ſint ſua viſa precatur.
Vt dolor increuit, ſéq; ipſum pondus in auras
Expulit, & natus eſt ignaro fœmina patri:
Iuſſit ali mater puerum mentita: fidemq;
Res habuit. neq; erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenq; imponit auitum:
Iphis auus fuerat. gauiſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quemquam falleret illo
Impoſita pia mendacia fraude latebat.
Cultus erit pueri: facies, quam ſiue puellæ
Siue dares puero, fierent formoſus uterq;.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus:
Cùm pater, Iphi, tibi flauam deſpondet Ianthen:
Inter Phæthiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Theleſte.

Per

Par ætas, par forma fuit: primáſq; magiſtris
Accepêre artes elementa ætatis ab iiſdem.
Hinc amor amborum tetigit rude pectus, & æquum
Vulnus utríq; dedit: ſed erat fiducia diſpar.
Conjugium, pactæq; expectant tempora tedæ,
Quémq; virum putat eſſe, ſuum fore credit Ianthe.
Ipſis amat: quo poſſe frui deſperat: & auget,
Hoc ipſum flammas: ardéq; in virgine virgo.
Vixq; tenet lachrymas: quid me manet exitus? inquit:
Cognita quàm nulli, quàm prodigioſa novæq;
Cura tenet Veneris? ſi Dij mihi parcere vellent,
Perdere debuerant: ſi non & perdere vellent,
Naturale malum ſaltem, & de more dediſſent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum,
Vrit oves aries: ſéquitur ſua fœmina cervum:
Sic & aves coëunt: intérq; animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla eſt.
Vellem nulla forem. ne non tamen omnia Crete
Monſtra ferat, taurum dilexit filia Solis:
Fœmina nempe marem. meus eſt furoſior illo.
Si verum profitemur, amor. tamen illa ſecuta eſt
Spem Veneris: tamen illa dolis, & imagine vaccæ
Paſſa bovem eſt, & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet ex toto ſollertia conſtuat orbe:
Ipſe licet revolet ceratis Dædalus alis:
Quid faciet? num me puerum de virgine dictis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas? téq; ipſa recolligis, ubi?
Conſiliij q; inopes, & ſtultos excutis ignes?
Quid ſis nata, vides, niſi te quoq; decipis ipſam.
Et pete quod fas eſt, & ama, quod fœmina debes.
Spes eſt quæ capiat: ſpes eſt quæ paſcat amantem.
Hæc tibi res adimit: non te cuſtodia charo

Arcet

Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti,
Non patris asperitas: nec se negat ipsa roganti.
Nec tamen est potienda tibi: nec ut omnia fiant,
Esse potes fœlix: ut Dijq́, hominesq; laborent.
Nunc quoq; votorum pars nulla est vana meorum:
Dijq; mihi faciles, quicquid valuêre, dederunt.
Quod volo, vult genitor, socer & vult ipse futurus:
At non vult natura, potentior omnibus istis:
Quæ mihi sola nocet. venit eéce optabile tempus:
Lúxq́ jugalis adest: & jam mea fiet Ianthe.
Nec mihi continget, medijs sitiemus in undis.
Pronuba quid Iuno? quid ad hæc, Hymenæe, venitis
Sacra: quibus qui ducat, abest? ubi nubimus ambæ?
Pressit ab his vocem: nec lenius altera virgo
Æstuat: utq; celer venias, Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc Telethusa timẽs modò tẽpora differt:
Nunc ficto languore moram trahit: omnia sæpe,
Visaq́ causatur: sed jam consumpserat omnem
Materiam ficti, dilatáq; tempora tedæ
Institerant: unusq́ dies restabat. at illa
Crinalem capiti vittam nataq́, sibiq;
Detrahit: & passis aram complexa capillis,
Isi, Paratonium, Mareoticáq; arva. Pharonq;
Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum:
Fer precor (inquit) opem, nostroq; medere timori.
Te, Dea, te quondam, tuáq; hæc insignia vidi:
Cunctaq; cognovi, sonitum, comitésq́, facesq;
Sistrorum, memoriq; animo tua iussa notavi.
Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipsa:
Consilium, monitúmq; tuum est: miserere tuarum,
Auxilióq; juva. lachrymæ sunt verba secutæ.
Visa Dea est movisse suas (& moverat) aras:
Et templi tremuêre fores: imitataq; Lunam

Cornua

Cornua fulserunt: crepuitq; sonabile sistrum.
Non secura quidem, fausto tamen omine læta
Mater abit templo, sequitur comes Iphis euntem;
Quàm solita est majore gradu: nec candor in ore
Permanet: & vires augentur: & acrior ipse est
Vultus: & incomptis brevior mensura capillis,
Plúsq; vigoris adest, habuit quàm fœmina. nam quæ
Fœmina nuper eras, puer es, date munera templis:
Nec timida gaudete fide. dant munera templis:
Addunt & titulum: titulus breve carmen habebat:
Vota puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Postera lux radijs totum pateficerat orbem:
Cùm Venus, & Iuno, sociúsq; Hymenæus ad ignes
Conveniunt, potitur q3 sua puer Iphis Ianthe.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER. X.

INde per immensum, croceo velatus amictu,
Aethera digreditur, Ciconũmq; Hymenæus ad oras
Tendit: & Orpheia nequicquam voce vocatur.
Affuit ille quidem: sed nec solennia verba,
Nec lætos vultus, nec fœlix attulit omen:
Fax quoq3, quam tenuit, lachrymoso stridula fumo
Usq; fuit: nullósq; invenit motibus ignes.
Exitus auspicio gravior. nam nupta per herbas
Dum nova Naïadum turba comitata vagatur:
Occidit, in talum serpentis dente recepto.
Quam satis ad superas postquã Rhodopeius auras

Deflevit

Deflevit vates; ne non tentaret & umbras;
Ad Styga Tænaria est ausus descendere porta.
Pérq; leves populos, simulacraq; functa sepulchro
Persephonen adiit, inamœnaq; regna tenentem
Vmbrarum dominum, pulsisq; ad carmina nervis
Sic ait: ô positi sub terra numina mundi,
In quem decidimus quicquid mortale creamur:
Si licet, &, falsi positis ambagibus oris,
Vera loqui sinitis: non huc, ut opaca viderem
Tartara, descendi: nec uti villosa colubris
Terna Medusæi vincirem guttura monstri:
Causa viæ est coniux. in quam calcata venenum
Vipera diffudit, crescentésq; abstulit annos.
Posse pati volui nec me tentasse negabo.
Vicit amor. supera Deus hic bene notus in ora est.
An sit & hîc: dubito: sed & hîc tamen augurer esse:
Famáq; si veteris non est mentita rapinæ (ris
Vos quoq; iunxit Amor. per ego hæc loca plena timo-
Per Chaos hoc ingens, vastiq; silentia regni,
Eurydices oro properata retexite fata.
Omnia debentur vobis: paulúmq; morati,
Serius aut citius sedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes: hæc est domus ultima: vósq;
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoq; cùm justos matura peregerit annos
Iuris erit vestri: pro munere poscimus usum.
Quòd si fata negant veniam pro conjuge: certum est
Nolle redire mihi: leto gaudete duorum.
Talia dicentem, nervósq; ad verba moventem
Exangues flebant animæ: nec Tantalus undam
Captavit refugam: stupuitq; Ixionis orbis.
Nec carpsere iecur volucres: urníq; vacarunt
Belides: inq; tuo sedisti Sisyphe saxo:

Tum

Tum primum lachrymis victarum carmine, fama est
Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicenq; vocant umbras erat illa recentes
Inter, & incessit passu de vulnere tardo.
Hanc simul & legem Rhodopeius accipit Orpheus
Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
Exierit valles: aut irrita dona futura.
Carpitur acclivis per muta silentia trames
Arduus, obscurus, caligine densus opaca:
Nec procul abfuerant telluris margine summae:
Hic, ne deficeret, metuens, avidúsq; videndi
Flexit amans oculos, & protinus illa relapsa est.
Brachiáq; intendens, prendíq; & prendere captans,
Nil nisi cedentes infœlix arripit auras.
Iamq; iterum moriens, non est de conjuge quicquam
Questa suo: quid enim nisi se quereretur amatam?
Supremumq; vale, quod iam vix auribus ille
Acciperet, dixit, revocatáq; rursus eòdem est.
Non aliter stupuit gemina nece conjugis Orpheus:
Quam tria qui timidus medio portante catenas
Colla canis vidit, quem non pavor antè reliquit,
Quam natura prior, saxo per corpus oborto:
Quique in se traxit crimen, voluitq; videri
Olenus esse nocens: tuq; ô confisa figura
Infœlix Lethæa tua, junctissima quondam
Corpora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
Orantem, frustraq; iterum transire volentem
Portitor arguerat: septem tamen illa diebus
Squalidus in ripa, Cereris sine munere, sedit.
Cura, dolórq; animi, lachrymæq;, alimenta fuêre.
Esse Deos Erebi crudeles questus in altam
Se recipit Rhodopem, pulsumq; Aquilonibus Æmō.

Tertius

Tertius æquoreis inclusum piscibus annum
Fimierat Titan, omnémq; refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem: seu quod male cesserat illi.
Sive fidem dederat, multas tamen ardor habebat
Iungere se vati: multæ doluêre repulsæ.
Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares: citraq; juventam
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.
Collis erat, collémq; super plenissima campi
Area, quam viridem faciebant graminis herbæ
Umbra loco deerat, qua postquam parte resedit
Diis genitus vates, & fila sonantia movit:
Umbra loco venit. non Chaonis abfuit arbor,
Non nemus Heliadum, non frondibus æsculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
Enodisq; abies, curvataq; glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerq; coloribus impar,
Amnicolæq; simul salices, & aquatica lotos.
Perpetuóq; virens buxus, tenuésq; myricæ.
Et bicolor myrtus: & baccis cærula ficus.
Vos quóq; flexibiles edera venistis, & unà
Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi,
Orniq;, & piceæ, pomóq; onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ:
Et succincta comas; hirsutaq; vertice pinus
Grata Deûm matri: siquidem Cybeleius Attys
Exuit hac hominem, truncóq; induruit illo.
Adfuit huic turbæ metas imitata cupressus,
Nunc arbor, puer antè Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcum.
Námq; sacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: lateq; patentibus altas

Ipſe ſuo capiti prebebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro: demiſſáq; in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur: pariliq; ætate nitebant
Auribus è geminis circum cæva tempora bacca.
Istq; metu vacuus, naturaliq; pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaq; colla
Quamlibet ignotis manibus prebere ſolebat.
Sed tamen ante alios Ceæ pulcherrime gentis
Gratus erat, Cypariſſe, tibi: tu pabula cervum
Ad nova tu liquidi ducebas fontis ad undas,
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc, equet in tergo reſidens, huc latus & illuc
Mollia purpureis frenabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediúſq; dies, ſoliſq; vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſa poſuit ſua corpora terra
Cervus, & arborea frigus ducebat ab umbra,
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: &, ut ſæve morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. quæ non ſolatia Phœbus
Dixit! &, ut leniter, pro materiáq; doleret,
Admonuit. gemit ille tamen: muuúſq; ſupremum
Hoc petit à ſuperis, ut tempore lugeat omni.
Iámq; per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem:
Et modo qui niveæ pendebant fronte capilli,
Horrida cæſaries fieri: ſumptóq; rigore
Siderium gracili ſpectare cacumine cœlum:
Ingemuit: triſtiſq; Deus, lugebere nobis,
Lugebiſq; alios, aderiſq; dolentibus, inquit.
Talc nemus vates attraxerat: inq; ferarum

Concilio,

Concilio, medius turba volucrumq; sedebat
Vt satis impulsas tentavit pollice chordas,
Et sensit varios, quanvis diversa sonarent,
Concordare modos: hoc vocem carmine movit:
Ab Iove Musa parens (cedunt Iovis omnia regno)
Carmina nostra move: Iovis est mihi sæpè potestas
Dicta. prius cecini plectro graviore Gigantes,
Sparsáq; Phlegræis victricia fulgura campis:
Nunc opus est leviore lyra puerósq; canamus
Dilectos superis: inconcessisq; puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex superûm Phrygij quondam Ganymedis amore
Arsit: & inventum est aliquid, quod Iuppiter esse,
Quàm quod erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, nisi quæ portat sua fulmina terræ.
Nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
Arripit Iliaden, qui nunc quoq; pocula miscet:
Invitúq; Iovi nectar Iunone ministrat.
Te quoq; Amyclide posuisset in æthere Phœbus;
Tristia si spacium ponendi fata dedissent.
Quàlicet, æternus tamen es, quotiesq; repellit
Ver hyemem, Pisciq; Aries succedit aquoso;
Tu toties oreris, veridiq; in cespite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit: & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi:
Dum Deus Euretam, immunitámq; frequentat
Spartem: nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
Immemor ipse sui non retia ferre recusat:
Non tenuisse canes: non per juga montis iniqui
Ire comes longaq; alit assuetudine flammas.
Iámq; ferè medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat: spacióq; pari distabat utrinq;
Corpora vesse levant: & succo pinguis olivæ

Splendescunt, latíq; ineunt certamina disci.
Quem prius aërias libratum Phœbus in auras
Misit: & oppositas disjecit pondere nubes.
Decidit in solidam longo post tempore terram
Pondus, & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actúsq; cupidine lusus
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercusso subjecit in aëre tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos expalluit æquè,
Quàm puer, ipse Deus, collapsósq; excipit artus
Et modò te refovet, modò tristia vulnera siccat:
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes: erat immedicabile vulnus.
Ut si quis violas, riguoq; papavera in horto,
Liliáq; infringat fulvis hærentia virgis:
Marcida demittant subitò caput illa gravatum,
Nec se sustineant, specténtq; cacumine terram:
Sic vultus moriens jacet: & devecta vigore
Ipsa sibi est oneri cervix, humeróq; recumbit,
Laberis Oebalide prima fraudate juventa,
Phœbus ait, videóq; tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinusq; meum, mea dextera leto
Inscribenda tuo est: ego sum tibi funeris auctor:
Quæ mea culpa tamen? nisi, si lusisse, vocari
Culpa potest? nisi culpa potest, & amasse, vocari?
Atq́; vtinam pro te vitam, tecumq; liceret
Reddere: quod, quoniam fatali lege tenemur,
Semper eris mecum, memoríq; hærebis in ore.
Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt,
Flosq; novus scripto gemitus imitabere nostros.
Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros
Addat in hunc florem, folioq́; legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore:

Ecce

Ecce cruor, quo fusus humi signaverat herbas,
Desinit esse cruor, Tyrioq; nitentior ostro
Flos oritur, formamq; capit, quam lilia: si non
Purpureis color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phœbo est (is enim fuit auctor honoris)
Ipse suos gemitus foliis inscribit, & Hya
Flos habet inscriptum: funestaq; littera ducta est.
Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon: honorq;
Durat in hoc avi: celebrandaq; more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.
At si forte roges fœcundam amathunta metallis,
An genuisse velit Propœtidas: annuat æque
Atq; illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat: unde etiam nomen traxêre Cerastæ:
Ante fores horum stabat Iovis hospitis ara,
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusicasq; bidentes.
Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis,
Ipsa suas urbes, Ophiusiaq; arva parabat
Deserere alma Venus. sed quid loca grata, quid urbes
Peccavêre meæ? quod dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece. vel si quid medium est, mortiq; fugæq;
Idq; quid esse potest, nisi versa pœna figura?
Dum dubitat, quo mutet eos: ad cornua vultum
Flexit: & admonita est hæc illis posse relinqui,
Grandiaq; in torvos transformat membra juvencos.
Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare Deam: pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
Vtq; pudor cessit, sanguisq; induruit oris,
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.

Quas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat: offensus vitijs, quæ plurima menti
Fœminea natura dedit, sine conjuge cœlebs
Vivebat, thalamíq; diu consorte carebat.
Interea niveum mira fœliciter arte
Sculpsit ebur, formámq; dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisq; sui concepit amorem.
Virginis est vera facies: quam vivere credas,
Et si non obstet reverentia, velle moveri.
Ars adeò latet: arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec ad hunc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddiq; putat: loquitúrq;, tenetq;,
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit pressos veniat ne livor in artus.
Et modò blanditias adhibet, modò grata puellis
Munera fert illi conchas, teretésq; lapillos,
Et paruas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasq; pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lachrymas. ornat quoq; vestibus artus:
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo:
Aure leves bacæ, redimicula pectore pendent,
Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
Appellátq; tori sociam: acclinatáq; colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro
Venerat: & blandis indutæ cornibus aurum
Conciderant ictæ niveæ cervice juvencæ:
Thuráq; fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit: & timide, si Dij dare cuncta potestis,
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,

Dicere

Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburne.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicémq; per aëra duxit.
Vt rediit simulacra sua petit ille puellæ:
Incumbensq; toro dedit oscula, visa tepere est.
Admovet os iterum, manibus quoq; pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoq; rigore
Subsedit digitis, ceditq; ut Hymettia sole
Cera remollescit: tractataq; pollice multas
Vertitur in facies: ipsoq; fit utilis usu.
Dum stupet: & dubiè gaudet, fallíq; veretur,
Rursus amans, rursusq; manu sua vota retractat.
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum verò Paphius plenissima concipit herös
Verba, quibus Veneri grates agit: oraq; tandem
Ore suo non falsa premit, datáq; oscula virgo
Sensit: & erubuit: timidumq; ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest Dea, jamq; coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.
Editus hac ille est: qui, si sine prole fuisset,
Inter fœlices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam: procul hinc nata, procul este parentes:
Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hac mihi parte fides: nec credite factum:
Vel, si credetis, facti quoq; credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc natura videri,
Gentibus Ismarijs, & nostro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quòd abest regionibus illis,
Quæ tantum genuêre nefas. sit dives amomo,
Cinnamáq;, costumq; suam, sudataq; ligno

Thura ferat, floresq; alios Panchaïca tellus:
Dum ferat & Myrrham: tanti nova non fuit arbor.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido
Myrrha, facesq; suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio, temidisq; afflavit Echidnis
Etribus una soror: scelus est odisse parentem.
Hic amor est odio major scelus. undiq; lecti
Te cupiunt proceres: totoq; Oriente juventus
Ad thalami certamen adest: ex omnibus unum
Elige Myrrha virum: dum non sit in omnibus unus:
Illa quidem sentit, fœdoq; repugnat amori:
Et secum: Quo mente feror? quid molior? inquit.
Di precor, & pietas, sacrataq; jura parentum,
Hoc prohibite nefas, sceleriq; resistite nostro:
Si tamen hoc scelus est, sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas: coëuntq; animalia nullo
Cetera delicto: nec habetur turpe juvenca
Ferre patrem tergo: fit equo sua filia conjux:
Quasq; creavit, init pecudes caper: ipsaq;, cuius
Semine concepta est, ex illo concipit ales:
Felices quibus ista licent. humana malignas
Cura dedit leges: & quod natura remittit,
Invida jura negant. gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Jungitur, & pietas geminato crescit amore.
Me miseram, quòd non nasci mihi contigit illic!
Fortunaq; loci lædor! quid in ista revolvor?
Spes interdicta discedite. dignus amari
Ille, sed ut pater, est, ergo si filia magni
Non essem Cinyræ concumbere possem?
Nunc quia iam meus est, non est meus. ipsaq; damno
Est mihi proximitas: aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc: patriaq; relinquere fines,

Dum

Dum scelus effugiam: retinet malus ardor amantem:
Vt presens spectem Cinyram, tangamq; loquarq;
Oscula q; admoveam, si nihil conceditur ultra.
Vltra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
Nec quod confundas & jura, & nomina sentis?
Túne eris & matris pellex, & adultera patris?
Túne soror nati? genitríxq; vocabere fratris?
Nec metues sacro crinitas angue sorores?
Quòd facibus sævis oculos atq; ora petentes
Noxia corda vident? at tu, dum corpore non es.
Passa nefas, animo ne concipe. néve potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta: res ipsa vetat. pius ille, memorq;
Moris: & ô, vellem, similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit: scitatur ab ipsa
Nominibus dictis, cuius velit esse mariti.
Illa silet primò: patriisq; in vultibus hærens
Æstuat: & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat: siccátq; genas: atq; oscula iungit.
Myrra datis nimium gaudet: consultaq; qualem
Optet habere virum. similem tibi, dixit. at ille
Non intellectam vocem collaudat: & esto,
Tam pia semper, ait. pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia, virgo.
Noctis erat medium, curasq;, & corpora somnus
Solverat: at virgo Cinyreia pervigil igne
Carpitur indomito: furiosaq; voce retractat.
Et modò desperat, modò vult tentare: pudet q;,
Et cupit: & quid agat, non invenit. vtq; secuti
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat:
Quó cadat, in dubio est, omniq; à parte timetur:

Sic

Sic animus vario labefactus vulnere mittat
Huc levis, atq; illuc, monumentaq; sumit utrǫq;
Nec modus, & requies, nisi mors, reperitur amoris.
Mors placet, erigitur: laqueoque innectere fauces
Destinat, & Zona summo de poste revincta,
Care vale Cinyra, causamq; intellige mortis,
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo,
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Perveniſſe ferunt, limen ſervantis alumnæ.
Surgit anus: reſeratq; fores: mortiſq; parata
Inſtrumenta videns ſpacio conclamat eodem,
Séq; ferit, ſcinditq; ſinus, ereptaq; collo
Vincula dilaniat. tum denig; flere vocavit,
Tum dare complexus, laqueiq; requirere cauſam.
Muta ſilet virgo, terramq; immota tuetur,
Et deprenſa dolet tardæ conamina mortis.
Inſtat anus: canoſq; ſuos, & inania nudans
Ubera, per cunas, alimentáq; prima precatur:
Vt ſibi committat quicquid dolet. illa rogantem
Averſata, gemit. certa eſt exquirere nutrix:
Nec ſolam ſpondere fidem. Dic, inquit, ; pémq;
Me ſine ferre tibi non eſt mea pigra ſenectus.
Seu furor eſt: habeo quod carmine ſanet, & herbis.
Sive aliquis nocuit; magico luſtrabere ritu:
Ira Deûm ſive eſt, ſacris placabimus iram.
Quid rear ulterius? certe fortuna, domuſq;
Soſpes ab incurſu eſt: vivunt genitrixq; patérq;.
Myrrha patre audito, ſuſpiria duxit ab imo
Pectore: nec nutrix etiamnum concipit illum
Mente nefas: aliquemq; tamen præſentit amorem:
Propoſitiq; tenax, quodcunq; eſt, orat, ut ipſi
Indicet: & gremio lachrymantem tollit anili.
Atq; ita complectens infirmis membra lacertis,

Senſimus

Senſimus (inquit) amas: & in hoc mea (pone timore)
Sedulitas erit apta tibi: nec ſentiet unquam
Hoc pater. exiliit gremio furibunda, torumq;
Ore premens, diſcede, precor: miſeróq; pudori
Parce, ait. inſtanti, diſcede, aut deſine, dixit,
Quærere quid doleam ſcelus eſt, quod ſcire laboras.
Horret anus: tremulóſq; manus annoſq; metuq;
Tendit & ante pedes ſupplex procumbit alumnæ:
Et modo blanditur, modò, ſi non conſcia fiat,
Terret, & indicium laquei, cœptæq; minatur
Mortis: & officium commiſſo ſpondet ameri.
Extulit illa caput, lachrymiſq; implevit obortis
Pectora nutricis: conataq; ſæpe fateri.
Sæpe tenet vocem: pudibundaq; veſtibus ora
Texit: & ô, dixit, fœlicem conjuge matrem!
Hactenus & gemuit. gelidos nutricis in artus,
Oſſaq; (ſenſit enim penetrat tremor, albaq; toto
Vertice canicies rigidis ſtetit hirta capillis,
Multaq; ut excuteret diros ſi poſſet, amores,
Addidit. at virgo ſcit ſe non falſa moneri:
Certa mori tamen eſt, ſi non potiatur amore.
Vive, ait hæc, potiêre tuo: non auſa, parente,
Dicere, coticuit: promiſſaq; numine firmat,
Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niveâ velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant ſpiceа ſerta ſuarum:
Perq; novem noctes venerem, tactuſq; viriles
In vetitis numerant. turba (cinyrëia in illa
Regis adeſt conjux, arcanaq; ſacra frequentat.
Ergo legitima vacuus dum conjuge lectus,
Nacta gravem vino Cinyram male ſedula nutrix,
Nomine mentito veros exponit amores,
Et faciem laudat. quæſitis virginis annis,

Par.

Par, ait, est Myrrhæ. quam postquam adducere jussæ
Vtq; domum rediit, gaude mea, dixit, alumna: (est,
Vicimus, infelix non toto pectore sensit
Lætitiam virgo, præsagaq; pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet, tanta est discordia mentis.
Tempus erat, quo cuncta silent: interq; Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes:
Ad facinus venit illa suum, fugit aurea cœlo
Luna: tegunt nigræ lætitantia sidera nubes:
Nox caret igne suo: primus tegis Icare vultus,
Erigoneq; pio sacrata parentis amore.
Ter pedis offensi signo est revocata: ter omen
Funereus bubo lethali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuunt, noxq; atra pudorem.
Nutriciq; manum levâ tenet: altera motu
Cæcum iter explorat, thalami iam limina tangit:
Ianuq; fores aperit: iam ducitur intus: at illi
Poplite succiduo genua intremuêre, fugitq;
Et color, & sanguis: animúsq; reliquit euntem.
Quóq; suo propior sceleri est, magis horret, & ausi
Pœnitet: & vellet non cognita posse reverti.
Cunctantem longâ vatum manu deduxit: & alto
Admotam lecto cùm traderet, accipe, dixit,
Ista tua est Cinyra, devotaq; pectora junxit.
Accipit obscœno genitor sua viscera lecto:
Virgineósq; metus leva: hortaturq; timentem.
Forsitan ætatis quoq; nomine, filia dixit:
Dixit & illa, pater: sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit: & impia diro
Semina fert utero, conceptaq; crimina portat.
Postera nox facinus geminat: nec finis in illa est:
Cùm tandem Cinyras avidus cognoscere amantem
Post tot concubitus, illato lumine vidit

Et ſcelus, & natam: verbiſq; dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina dirípit enſem.
Myrrha fugit: tenebriſq; & cæca munere noctis
Intercepta neci eſt: latóſq; vagata per agros,
Pulmiferos Arabas, Panchaáq; rura reliquit:
Perq; novem erravit redeuntis cornua Lunæ:
Cùm tandem terra requievit feſſa Sabæa:
Vixq; uteri portabat onus: tum neſcia voti,
Atq; inter mortiſq; metus, & tedia vitæ
Eſt tales complexa preces: ô, ſi qua patetis
Numina confeſſis, merui: nec triſte recuſo
Supplicium: ſed ne violem vivóſq; ſuperſtes,
Mortuaq; extinctos: ambobus pellite regnis,
Mutataq; mihi vitamq; necemq;, negate.
Numen confeſſis aliquod patet. ultima certè
Vota ſuos habuere Deos: nam crura loquentis
Terra ſupervenit: ruptoſq; obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci,
Oſſaq; robur agunt: mediaq; manente medulla
Sanguis it in ſuccos: in magnos brachia ramos:
In parvos digiti: duratur cortice pellis.
Iámq; grævem creſcent uterum præcinxerat arbor:
Pectoráq; obruerat, collumq; operire parabat.
Non tulit illa moram: venientiq; obvia ligno
Subſedit: merſitq; ſuos in cortice vultus.
Quæ quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus:
Flet tamen. & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lachrymis: ſtillataq; cortice Myrrhæ
Nomen herile tenet, nullóq; tacebitur ævo.

At malè conceptus ſub robore creverat infans:
Quærebátq; viam, qua ſe genitrice relicta,
Exereret. media gravidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem: neq; habent ſua verba dolores:

Nec

Nec Lucina potest parientis voce vocari.
Nititur tamen est similis: curvataq; crebros
Dat gemitus arbor: lachrymisq; cadentibus humet.
Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes:
Admovitq; manus, & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas: & scisso cortice, vivum
Reddit onus, vagitq; puer: quem mollibus herbis
Najades impositum lachrymis unxêre parentis.
Laudaret faciem livor quoq;: qualia namq;
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
Talis erat: sed ne faciat discrimina cultus
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occultè, fallitq; volatilis etas,
Et nihil est annis velocius: ille sorore
Natus, avoq; suo: qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus, modò formosissimus infans,
Iam juvenis, jam vir, jam se formosior ipso est:
Iam placet & Veneri: matrisq; ulciscitur ignes.
Namq; pharetratus dum dat puer oscula matri,
Inscius, extanti distrinxit arundine pectus:
Læsa manus natum Dea reppulit. altius actum
Vulnus erat specie, primóq; fefellerat ipsam.
Capta viri forma, non jam Cythereïa curat
Littora: non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piscosamq; Gnidon, gravidāq; Amathunta metallis.
Abstinet & cœlo, cœlo præfertur Adonis. (est
Hunc tenet, huic comes est, assuetaq; semper in umbra
Indulgere sibi, formámq; augere colendo.
Per juga, per sylvas, dumos, & saxa vagatur
Nuda genu, vestem ritu succincta Diana:
Hortaturq; canes, tutaq; animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
Aut agit at damas. at fortibus abstinet apris:

Rapto-

Raptoresq; lupos, armatōsq; unguibus ursos
Vitat, & armenti saturatos cede leones.
Te quoq; ut hos timeas, si quid prodesse monendo
Posset, Adoni, monet: fortisq; fugacibus esto.
Inquit: in audaces non est audacia tuta.
Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo.
Néve feras, quibus arma dedit natura, lacesse:
Stet tibi ne magno tua gloria: non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movêre, leones,
Setigerosq; sues, oculósq; animosq; ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
Impetus est fulvis, & vasta leonibus ira:
Invisumq; mihi genus est. quæ causa roganti
Dicam, ait, & veteris monstrum mirabile culpæ.
Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
Opportuna sua blanditur populus umbra:
Datq; torum cespes: libet hac requiescere tecum,
Et requievit humo, pressitq; & gramen, & ipsum,
Inq; sinu juvenis posita cervice reclivis,
Sic ait: ac medijs interserit oscula verbis.
Forsitan audieras aliquam certamine cursus
Veloces superasse viros: non fabula, rumor
Ille fuit: superabat enim. nec dicere possis
Laude pedum, formæne bono præstantior esset.
Scitanti, Deus, huic de conjuge: Conjuge, dixit,
Nil opus est Atalanta tibi: fuge conjugis usum.
Nec tamen effugies: téq; ipsa viva carebis.
Territa sorte Dei per opacas innuba sylvas
Vivit: & instantem turbam violenta procorum
Conditione fugat: nec sum potienda, nisi,
Victa prius cursu: pedibus contendite mecum.
Præmia veloci coniux thalamiq; dabuntur:
Mors pretium tardis. ea lex certaminis esto.

Illa quidem immitis: sed (tanta potentia forma est)
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum;
Sederat Hippomenes cursus spectatur iniqui:
Et petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnarat amores.
Vt faciem, & posito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias:
Obstupuit: tollénsq; manus: Ignoscite, dixit,
Quos modo culpavi: nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. Laudando concipit ignem:
Et, ne quis juvenum currat velocius, optat:
Invidiámq; timet. Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
Audentes Deus ipse juvat. dum talia secum
Exigit Hippomenes. Passu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythica non segnius ire sagitta
Aonio visa est juveni: tamen ille decoris
Mirator magis est, cursus facit ipse decorem;
Aura refert ablata citis talaria plantis:
Tergáq; iactantur crines per eburnea, quaeq;
Poplitibus suberant picto genualia limbo:
Inq; puellari corpus candore ruborem
Traxerat: haud aliter, quàm cùm super atria velum
Candida purpureum simulem dat, & inficit umbram.
Dum notat hæc hospes: decursa novissima meta est.
Et tegitur festa victrix Atalanta corona,
Dant gemitum victi: pendúmq; exfœdere pœnas
Non tamen eventu juvenum deterritus horum
Constitit in medio: vultuq; in virgine fixo,
Quid facilem titulum superando quæris inertes?
Mecum confer, ait: seu me fortuna potentem
Fecerit, à tanto non indignabere vinci.
Namq; mihi genitor Megareus, Onchestius illi:

Est

Est Neptunus avus, pronepos ego regis aquarum.
Nec virtus citra genus est, seu vincar habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneïda vultu
Aspicit: & dubitat, superari, an vincere malit.
Atq; ita: Quis Deus hunc formosis, dixit iniquus
Perdere vult? carèq; iubet discrimine vitæ
Conjugium petere hoc? non sum me iudice tanti:
Nec forma tangor. poteram tamen hac quoq; tangi:
Sed quod adhuc puer est. non me movet ipse, sed ætas.
Quid? quòd ineſt virtus, & mens interrita leti?
Quid? quòd ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid? quòd amat, tantiq; putat connubia nostra,
Ut pereat: si me sors illi dura negarit?
Dum licet, hospes, abi, thalamosq; relinq; cruentos.
Coniugium crudele meum est. tibi nubere nulla
Nollet: & optari potes à sapiente puella.
Cur tamen est mihi cura tui tot iam ante peremptis?
Viderit: ixtereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non est: agitúrq; in tædia vitæ.
Occidet hoc igitur, voluit quia vivere mecum?
Indignamq; necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria nostra ferendæ.
Sed non culpa mea est: utinam desistere velles:
Aut quoniam est demens: utinam velocior esses.
Ah quàm virgineus puerili vultus in ore est!
Ah miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem.
Vivere dignus eras. quòd si felicior essem,
Nec mihi coniugium fata importuna negarent:
Vnus eras, cum quo sociare cubilia vellem.
Dixerat: utq; rudis, primóq; Cupidine tacta,
Quod facit ignorans, amat, & non sentit amorem,
Iam sólitos poscunt cursus, populusq; patérq;

Cùm me sollicita proles Neptunia, voce
Invocat Hippomenes, Cytthereaq; comprecor, ausis
Adsit, ait, nostris, & quos dedit adiuvet ignes.
Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Metaq; sum, fateor, nec opis mora longa dabatur:
Est ager, indigenæ Damaseum nomine dicunt,
Telluris Cypriæ pars optima: quam mihi prisci
Sacravêre senes, templisq; accedere dotem
Hanc jussêre meis: medio nitet arbor in arvo
Fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu, nulliq; videnda, nisi ipsi,
Hippomenen adij: docuiq;, quis usus in illis.
Signa tubæ dederant: cùm carcere pronus uterq;
Emicat: & summam celeri pede libat arenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
Et segetis canæ stantes percurrere aristas.
Adjiciunt animos juveni clamorq;, favorq;,
Verbaq; dicentûm: nunc, nunc incumbere tempus:
Hippomene propera: nunc viribus utere totis:
Pelle moram, vinces. dubium Megarëius heros
Gaudeat, an virgo magis his Schœneia dictis.
O quoties, cùm iam posset transire, morata est!
Spectatosq; diu vultus in vita reliquit:
Aridus á lasso veniebat anhelitus ore:
Metæq; erat longè tum deniq; de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia misit.
Obstupuit virgo: nitidiq; cupidine pomi
Declinat cursus: aurúmq; volubile tollit.
Præterit Hippomenes: resonant spectacula plausu.
Illa moram celeri cessataq; tempora cursu
Corrigit: atq; iterum iuvenem post terga relinquit.
Et rursus pomi inctu remorata secundi

Consequitur:

Consequitur: transitq; virum. pars ultima cursus
Restabat: nunc, inquit, ades Dea muneris auctor,
Inq; latus campi, quò tardius ille rediret,
Iecit ab obliquo liquidum inveniliter aurum.
An peteret virgo visa est dubitare: coegi
Tollere: & adjeci sublato pondera malo:
Impediyq; oneris pariter gravitate, moraq;.
Nè ve meus sermo cursu sit tardior ipso,
Praterita est virgo: duxit sua praemia victor.
Dignáne cui grates ageret? cui thuris honorem
Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit,
Nec mihi thura dedit: subitam convertor in iram:
Contemptuq; dolens, ne sim spernenda futuris,
Exemplo caveo, meq; ipsam exhortor in ambos:
Templa Deum matri, quae quondam clarus Echion
Fecerat ex voto, nemorosis abdita sylvis,
Transibant: & iter longum requiescere suasit.
Illic concubitus intempestiva cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita nostro,
Luminis exigui fuerat prope templa, recessus
Speluncae similis, nativo pumice tectus,
Relligione sacer prisca: quò multa sacerdos
Lignea contulerat veterem simulacra Deorum:
Hunc init: & vetito temerat sacraria probro.
Sacra retorserunt oculos; turritaq; mater,
An Stygia sontes, dubitavit, mergeret unda.
Poena levis visa est. ergo modò levia fulvae
Colla jubae velant: digiti curvantur in ungues:
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: summae cauda verruntur arenae:
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Prothalamis celebrant sylvas: aliisq; timendi
Dentа premunt domito Cybeleia frena leones.

Hos tu care mihi, cúmq; his genus omne ferarum,
Quod non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbet,
Effuge, ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
Illa quidem monuit: junctiſq; per aëra cycnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Fortè ſuem latebris veſtigia certa ſecuti
Excivêre canes, ſylviſq; exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreius ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo: repidúmq;, & tuta petentem
Trux aper inſequitur: totoſq; ſub inguine dentes
Abdidit, & fulva moribundum ſtravit arena.
Vecta levi curru, medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longè gemitum morientis, & albas
Flexit aves illuc: utq; æthere vidit ab alto
Exanimem, inq; ſuo ſanctantem ſanguine corpus:
Deſilit, paritérq; ſinum paritérq; capillos
Rupit, & indignis percuſſit pectora palmis;
Queſtaq; cum fatis, & non tamen omnia veſtri
Iuris erunt, dixit. luctus monimenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaq; mortis imago
Annua plangores peragat ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Femineos artus in olentes vertere menthas
Proſerpine licuit? nobis Cinyreius heros
Invidiæ mutatus erit? ſic fata, cruorem
Nectare adorato ſparſit: qui tactus ab illo
Intumuit: ſic ut pluvio perlucida cœlo
Surgere bulla ſolet. nec plena longior hora
Facta mora eſt, cum flos de ſanguine concolor ortus,
Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum,
Punica ferre ſolent. brevis eſt tamen uſus in illo.

Nam-

Namq; male hærentem, & nimia levitate caducum
Excutiunt ijdem, qui perflant omnia, venti.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XI.

CArmine dum tali ſylvas, animosq; ferarum,
Threïcius vates, & ſaxa ſequentia traxit:
Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina nervis.
E quibus una, leves jactato crine per auras:
En, ait, en hic eſt noſtri contemptor: & haſtam
Vatis Apollinei vocalia miſit in ora:
Quæ foliis præſuta, notam ſine vulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt: qui miſſus in ipſo
Aëre concentu victus vociſq; lyraq; eſt.
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis
Ante pedes jacuit. ſed enim temeraria creſcunt
Bella, modúſq; abijt, inſanaq; regnat Erinnys.
Cunctaq́, tela forent cantu mollita: ſed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaq́, & plauſus, & Bacchëi ululatus
Obſtrupuêre ſono citharæ: tum denić, ſaxa
Non exauditi rubuerunt ſanguine Vatis.
Ac primùm attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, anguesq́, agmenq; ferarum,
Menades Orpheï titulum rapuêre theatri.
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris,

Et coëunt, ut aves, si quando luce vagantem
Noctis avem cernunt. structōq; utrinq; theatro
Vt matutina cervus periturus arena
Præda canum est: vatèmq; petunt, & fronde virentes
Conjiciunt thyrsos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent silices: nec desint tela furori:
Fortè boves presso subigebant vomere terram:
Nec procul hinc multo fructum sudore parantes
Dura lacertosi fodiebant arva coloni:
Agmine qui viso fugiunt, operíq; relinquunt
Arma sui: vacuósq; jacent dispersa per agros
Sarculáq;, rastriq; graves, longiq; ligones:
Quæ postquam rapuêre feræ cornúq; minaces
Divulsere boves: ad vatis fata recurrunt,
Tendentemq; manus, atq; illo tempore primùm
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem
Sacrilegæ perimunt, pérq; os (proh Iupiter) illud
Auditum saxis, intellectumq; ferarum
Sensibus in ventos anima exhalata recessit.
Te mœstæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices, tua carmina sæpè secutæ
Fleverunt sylvæ: positis te frondibus arbos
Tonsa comas, luxit. lachrymis quoq; flumina dicunt
Increvisse suis: obscuraq; carbasa pullo
Najades, & Dryades, passosq; habuêre capillos.
Membra jacent diversa locis. caput Hebre lyrámq;,
Excipis: & (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis. respondent flebile ripæ.
Iámq; mare invectæ flumen populare relinquunt,
Et Methymnæa potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus expositō peregrinis anguis arenis

Obstitit:

Obſtitit: & ſparſos ſtillanti rore capillos
Lambit: & hymniferos inhiat divellere vultus.
Tandem Phœbus adeſt, morſúſq; inferre parantem
Arcet, & in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat: & patulos (ut erant) indurat hiatus.
Umbra ſubit terras, &, quæ loca viderat antè,
Cuncta recognoſcit: quærensq; per arva piorum
Invenit Eurydicen, cupidiſq; amplectitur ulnis.
Hic modò conjunctis ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius anteit:
Eurydicénq; ſuam jam tuto reſpicit Orpheus:
Non impune tamen ſceleris hoc ſinit eſſe Lyæus:
Amiſſoq; dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſylvis matres Edonidas omnes,
Quæ vidêre nefas, torta radici ligavit.
Quippe pedum digitos in quantum eſt quæq; ſecuta
Traxit, & ſolidam detruſit acumine terram.
Utq; ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitq; teneri,
Plangitur, ac trepidans aſtringit vincula motu:
Sic, quæcunq; ſolo defixa cohæſerat harum,
Externata, fugam fruſtra tentabat. at illam
Lenta tenet radix, exultantémq; coërcet,
Dúmq; ubi ſint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues:
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras.
Et conata femur mœrenti plangere dextra,
Robora percuſſit. pectus quoq; robora ſiunt:
Robora ſunt humeri: longos quoq; brachia vera
Eſſe putes ramos: & non fallêre putando.
Nec ſatis hoc Baccho eſt: ipſos quoq; deſerit agros:
Cúmq; choro meliore, ſui vineta Timoli,
Pactolónq; petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec cariſ erat invidioſus arenis.

Hunc aſſueta cohors Satyri, Baccheq; frequentant:
At Silenus abeſt, titubantem anniſq;, meroq;,
Ruricolæ cepêre Phryges: vinctúmq; coronis
Adregem duxêre Midam: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium, comitémq; ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit
Per bis quinq; dies, & iunctas ordine noctes.
Et jam ſtellarum ſublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum latus in agros
Rex venit, & juveni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optanti gratum, ſed inutile fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille male uſus donis, ait: Effice, quidquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis: nocituraq; munera ſolvit
Liber: & indoluit, quòd non meliora petiſſet:
Lætus abit: gaudétq; malo Berecynthius heros:
Pollicitíq; fidem tangendo ſingula tentat.
Vixq; ſibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam, virga aurea facta eſt.
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoq; palluit auro.
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. arentes Cereris decerpſit ariſtas
Aurea meſſis erat, demptum tenet arbore pomum:
Heſperidas donaſſe putes. ſi poſtibus altis
Admovit digitos, poſtes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Vnda fluens palmis Danaën eludere poſſit.
Vix ſpes ipſe ſuas animo capit: aurea fingens
Omnia gaudenti menſas poſuêre miniſtri
Extructas dapibus, nec toſta frugis egentes:
Tum verò, ſive ille ſua Cerealia dextra

Munera

Munera contigerat, Cerealia dona rigebant:
Sive dapes avido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes: admoto dente nitebat.
Miscuerat puris auctorem muneris undis,
Fusile per rictus aurum fluitare videres:
Attonitus novitate mali, divésq́, miserq́,
Effugere optat opes, &, quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat, sitis arida guttur
Vrit, & invisо meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumq; manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam Lenæe pater, peccavimus, inquit:
Sed miserere, precor, speciosoq; eripe damno.
Mite Deûm numen. Bacchus peccasse fatentem
Restituit, factiq́ fide data munera solvit.
Néve malè optato maneat circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem
Perq; jugum ripæ labentibus obvius undis
Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus,
Spumigeroq; tuum fonti, quà plurimus exit,
Subde caput, corpusq; simul, simul elue crimen:
Rex jussa succedit aquæ: vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore cessit in amnem
Nunc quoq; jam veteris percepto semine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.
Ille perosus opes, sylvas & rura colebat,
Panáq; montanis habitantem semper in antris.
Pingue sed ingenium mansit: nociturâq́, ut antè,
Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis.
Nam freta prospiciens late riget arduus alto
Tmolus in ascensu: clivoq; extensus utroq́
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat sua carmina Nymphis,
Et leve cerata modulatur arundine carmen,

Ausus

Ausus Apollineos præ se contemnere cantus,
Iudice sub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte suo senior iudex consedit, & aures
Liberat arboribus. Quercu coma cærula tantum
Cingitur, & pendent circum cava tempora glandes.
Isq; Deum pecoris spectans, in iudice, dixit,
Nulla mora est. calamis agrestibus insonat ille:
Barbaricoq; Midan (aderat nam fortè canenti)
Carmine delinit. post hunc sacer ora resolvit
Tmolus ad os Phœbi: vultum sua sylva secuta est.
Ille caput flavum lauro Parnasside vinctus,
Verrit humum, Tyrio saturata murice palla:
Distinctamq; lyram gemmis, & dentibus indis
Sustinet à læva: tenuit manus altera plectrum.
Artificis status ipse fuit. tum stamina docto
Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus cithare summittere cannas.
Iudicium, sanctiq; placet sententia montis
Omnibus:: arguitur tamen, atq; injusta vocatur
Unius sermone Midæ: Nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram:
Sed trahit in spacium, villisq; albentibus implet:
Instabilesq; illas facit, & dat posse moveri.
Cetera sunt hominis: partem damnatur in unam
Induitúrq; aures lentè gradientis aselli.
Ille quidem celare cupit, turpiq; pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed solitus longos ferro resecare capillos
Viderat hoc famulus: qui cùm nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
Nec posset reticere tamen: secedit, humúmq;
Effodit: & domini quales conspexerit aures,
Voce refert parva, terraq; immurmurat haustæ.

Indici-

Indiciúmq; ſuæ vocis tellure regeſta
Obruit, & ſcrobibus tacitus diſcedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit: &, ut primùm pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. leni nam motus ab auſtro
Obruta verba refert: dominiq; coarguit aures.
Vltus abit Tmolo. liquidúmq; per æra vectus
Auguſtum citra pontum Nepheleidos, Helles
Laomedonteis Latoius aſtitit arvis.
Dextera Sigæi, Rhœthæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus eſt ſacrata Tonanti.
Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt: ſuſceptáq; magna labore
Creſcere difficili: nec opes expoſcere parvas.
Cúmq; trident igero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam, Phrygiaq; tyranno
Ædificat muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus: precium rex inficiatur: & addit,
Perfidiæ cumulum, falſis periuria verbis:
Non impune feres, rector maris, inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ:
Inq; freti formam terras convertit: opéſq;
Abſtulit agricolis: & fluctibus obruit agros.
Pœna neq; hæc ſatis eſt: regis quoq; filia monſtro
Poſcitur æquoreo: quam dura ad ſaxa revinctam
Vindicat Alcides promiſſáq; munera dictos
Poſcit equos: tantíq; operis mercede negata,
Bis perjura capit ſuperatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ Telamon ſine honore receſſit:
Heſionéq; data potitur. nam conjuge Peleus
Clarus erat Diva: nec avi magis ille ſuperbit
Nomine, quàm ſoceri, ſiquidem Iovis eſſe nepotem
Contigit haud uni, Conjux Dea contigit uni.

Nam

Namq; senex Thetidi Proteus prædixerat uda,
Concipe, mater eris juvenis, qui fortibus armis
Acta patris vincet, majórq; vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Iove majus haberet,
Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes
Iupiter, æquoreæ Thetidis connubia vitat,
Inq; sua Æaciden succedere vota nepotem
Iussit, & amplexus in virginis ire marinæ:
Est sinus Æmoniæ, curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt: ubi si foret altior unda,
Portus erat, summis inductum est æquor arenis.
Littus habet solidum. quod nec vestigia servet,
Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.
Myrtea sylva subest bicoloribus obsita baccis:
Et specus in medio, natura factus, an arte,
Ambiguum: magis arte tamen: quò sæpè venire
Frænato Delphine sedens Theti unda solebas.
Illic te Peleus, ut somno victa jacebas,
Occupat: &, quoniam precibus tentata repugnat,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quòd nisi venisses variatis sæpè figuris
Ad solitas artes, ausò foret ille potitus.
Sed modò tu volucris, volucrem tamen ille tenebat:
Nunc gravis arbor eras, hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculosa tigridis: illa
Territus Æacides à corpore brachia solvit.
Isq; Deos pelagi vino super æquora fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Æacidæ, dixit thalamis potiêre petitis.
Tu modò, cùm gelido sopita quiescit in antro:
Ignaram laqueis, vinclóq; innecte tenaci:
Nec te decipiat centum mentita figuras:

Sed

Sed preme quicquid erit, dū, quod fuit ante, refirmet.
Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore vultum,
Admisitq; suos in verba novissima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Hesperium temone fretum, cum pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.
Vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
Illa novat formas, donec sua membra teneri
Sensit, & in partes diversas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: Neq;, ait, sine numine vincis.
Exhibita estq; Thetis, confessam amplectitur heros,
Et potitur votis, ingentiq; implet Achille.
Fœlix & nato, fœlix & conjuge Peleus,
Et cui, si demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. fratrerno sanguine sontem
Expulsumq; domo patria Thrachinia tellus
Accipit. hic regnum sine vi, sine cade regebat
Lucifero genitore satus, patriumq; nitorem
Ore ferens Ceyx: illo qui tempore mœstus,
Dissimilisq; sui, fratrem lugebat ademptum.
Quò postquam Æacides fessus curaq; viaq;,
Venit, & intravit paucis comitantibus urbem,
Quosq; greges pecorum, quæ secū armenta trahebat,
Haud procul à muris sub opaca valle reliquit.
Copia cùm facta est adeundi tecta tyranni,
Velamenta manu pretendens supplice, qui sit
Quóq; satus memorat: tantum sua crimina celat,
Mentiturq; fugæ causam: petit urbe, vel agro,
Se juvet. hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: Mediæ quoq; commoda plebi
Nostra patent. Peleu, nec in hospita regna tenemus
Adjicis huic animo, monimenta potentia, clarum
Nomen, avumq; Iovem. nec tempora perde precando:

Quod

Quod petis omne fere: tuáq; hæc pro parte vocato,
Qualicunq; vides. utinam meliora videres.
Et flebat. moveat tantos quæ causa dolores,
Et Peleus, comitésq; rogant: quib. ille profatur,
Forsitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves, semper pennas habuisse putatis.
Vir fuit: & tanta est animi constantia quantùm
Acer erat, belloq; ferox, ad vimq; paratus.
Nomine Dædalion, illo genitore creatus,
Qui vocat auroram, cœlóq; novissimus exit:
Culta mihi pax est: pacis mihi cura tuendæ
Coniugijq; fuit: fratri fera bella placebant.
Illius virtus gentes, regésq; subegit:
Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione, quæ dotatissima forma
Mille procis placuit, bis septem nubilis annis.
Fortè revertentes Phœbus, Majáq; creatus,
Ille suis Delphis. hic vertice Cyllenæo,
Vidère hanc pariter, pariter traxêre calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.
Non fert ille moras, virgaq; movente soporem
Virginis os tangit. tactu iacet illa potenti,
Vimq; Dei patitur. Nox cœlum sparserat astris:
Phœbus anum simulat, præreptáq; gaudia sumit.
Vt sua maturus complevit tempora venter:
Alipedis de stirpe Dei versuta propago
Nascitur Autolicus, furtum ingeniosus ad omne,
Qui facere assuerat patriæ non degener artis
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Nascitur è Phœbo (namq; est enixa gemellos)
Carmine vocali clarus citharáq; Philammon.
Quid peperisse duos, & Dijs placuisse duobus
Et forti genitore, & progenitore Tonante

Esse

Esse satam prodest, an obest quoq; gloria multis?
Obfuit huic certè: qua se præferre Dianæ
Sustinuit, faciemq; Deæ culpavavit. at illi
Ira ferox mota est, fatisq; placebimus, inquit.
Nec mora, curvavit cornu: nervoq; sagittam
Impulit: & meritam traiecit arundine linguam.
Lingua iacet: nec vox, tentatáq; verba sequuntur:
Conantemq; loqui. cum sanguine vita reliquit.
Quam miser (ô pietas) ego tunc, patrioq; dolorem
Corde tuli, fratriq; pio solatia dixi.
Quæ pater haud aliter, quam cautes murmura Ponti
Accipit: & natam dela mentatur ademptam.
Vt vero ardentem vidit: quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus
Concita membra fugæ mandat: similéq; iuvenco
Spicula crabronum pressa cervice gerenti,
Quà via nulla fugit, iam tum mihi currere visus
Plus homine est, alasq; pedes sumpsisse putares.
Effugit ergo omnes, veloxq; cupidine leti
Vertice Parnassi potitur: miseratus Apollo,
Cùm se Dædalion saxo misisset ab alto,
Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis:
Oraq; adunca dedit: curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, maiores corpore vires.
Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes
Sævit aves, aliisq; dolens sit causa dolendi.
Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De consorte suo, cursu festinus anhelo,
Advolat armenti custos Phocæus Anetor:
Et Peleu Peleu, magnæ tibi nuntius adsum
Cladis, ait. quocunq; ferat, iubet edere Peleus:
Pendet & ipse metu trepidi Trachinius oris.
Ille refert: fessos ad littora curva invencos

Appuleram

Appuleram, medio cum Sol altissimus orbe
Tantum respicer et, quantum superesse videret:
Pars q3 boum fulvis genua inclinarat arenis:
Laturum q3 iacens campos spectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
Nant alij: celsoq2 extant super æquora collo.
Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro:
Sed trabibus densis, lucoq; umbrosa vetusto.
Nereïdes, Nereusq3 tenent: hos navita, templi
Edidit esse Deos, dum retia littore siccat.
Iuncta palus huic est densis obsessa salictis,
Quam restagnantis fecit maris unda paludem.
Inde fragore gravi strepitus loca proxima terret
Bellua vasta, lupus, sylviq; palustribus exit.
Oblitus est spumis & crasso sanguine rictus
Fulmineus, rubra suffusus lumina flamma.
Qui quanquam sævit pariter rabieq3, famæq3,
Acrior est rabie. neq3 enim ieiunia curat
Cæde boum, diramq3 famem finire, sed omne
Vulnerat armentum, sternitq3 hostiliter omnes.
Pars quoq2 de nobis funesto saucia morsu,
Dum defensamus, leto est data sanguine littus,
Vndáq3 prima rubet, demugitæq2 paludes.
Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
Dum supereſt aliquid, cuncti coëamus ad arma:
Arma capessamus, coniunctaq2 tela feramus.
Dixerat agrestis: nec Pelea damna movebant,
Sed memor admissi, Nereïda colligit orbam
Damna suo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaq3 sumere tela
Rex iubet Oetæus, cum queis simul ipse parabat
Ire. sed Alcyone conjux excita tumultu
Prosilit, & nondum totos ornata capillos,

Disiecit

Disijcit hos ipſos, colloq; infixa mariti,
Mittat ut auxilium ſine ſe, verbisq; precatur,
Et lacrymis, animasq; duas ut ſeruet in una.
Æacides illi: Pulcros, Regina, piosq;
Pone metus: plena eſt promiſſi gratia veſtri.
Non placet arma mihi contra noua monſtra mouere,
Numen adorandem pelagi eſt, erat ardua turris,
Arce locus ſumma, ſeſſis loca grata carinis.
Aſcendunt illuc, ſtratoſq; in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatoremq; cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat, opemq; ferat, nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacidæ. Thetis hanc pro coniuge ſupplex
Accipit veniam. ſed enim irrevocatus ab acri
Cæde, Lupus perſtat dulcedine ſanguinis aſper:
Donec inhærentem lacera cervice iuvencæ
Marmore mutavit corpus, pariterq; colorem.
Omnia ſervavit: lapidis color indicat illum
Iam non eſſe lupum: iam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exul, & illic
Sumit ab Æmonio purgamina cædis Acaſto.
Interea fratrisq; ſui, fratremq; ſecutis
Anxia prodigijs turbatis pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina ſortes,
Ad clarum parat ire Deum. nam templa profanis
Invia cum Phlegyis faciebat Delphice Phorbas.
Conſilij tamen ante fui fidiſſima certam
Te facit Alcyone: cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt. buxoq; ſimillimus ora
Pallor obit, lachrymiſq; gena maduêre profuſis:

Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit?
Singultúq; pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, charissime, mentem
Vertit? ubi est, quæ cura mei prior esse solebat?
Iam potes Alcyone securus abesse relicta?
Iam via longa placet? jam sum tibi carior absens?
At puto per terras iter est? tantumq; dolebo,
Non etiam metuam? cureq; timore carebunt?
Æquora me terrent, & ponti tristis imago,
Et laceras nuper tabulas in littore vidi.
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi.
Néve tuum fallax animum fiducia tangat,
Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
Contineat ventos, &, cum velit, æquora placet.
Cùm semel emissi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum est incommendataq; tellus
Omnis, & omne fretum est: cœli quoq; nubila vexant:
Excutiúntq; feris rutilos concursibus ignes.
Quo magis hos novi, (nam novi, & sæpe paterna
Parva domo vidi) magis hos reor esse timendos.
Quòd tua si flecti precibus sententia nullis
Chare potest coniux, nimiumq; est certus eundi,
Me quoq; tolle simul. certè jactabimur unà:
Nec, nisi quæ patiar metuam: pariterq; feremus
Quicquid erit: pariter super æquora lata feremur.
Talibus Æolidis dictis, lachrymisq; movetur
Sidereus conjux, neq; enim minor ignis in ipso est,
Sed neq; propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Alcyonen in partem adhibere periclí.
Multáq; respondit timidum solantia pectus,
Non tamen idcirco causam probat, addidit illis
Hoc quoq; lenimen, quo solo flexit amantem.
Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi iura

Per

Per patrios ignes, (si me modò fata remittunt)
Ante reversurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promissis spes est admota recursus:
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptariq; suis pinum iubet armamentis.
Qua rursus visa, veluti presaga futuri
Horruit Alcyone, lachrymasq; emisit obortas,
Amplexumq; dedit: tristiq; miserrima tandem
Ore vale, dixit, collapsáq; corpore toto est.
Ad invenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualiq; ictu scindunt freta. sustulit illa
Humentes oculos: stantemq; in puppe recurva,
Concussáq; manu dantem sibi signa maritum
Prima videt: redditq; notas. ubi terra recessit
Longius, atq; oculi nequeunt cognoscere vultus:
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hac quoq; vt haud poterat spacio summota videri,
Vela tamen spectat summo fluitantia malo:
Vt nec vela videt, vacuum petit anxia lectum,
Seq; toro ponit: renovat lectúmq; locúsq;
Alcyones lachrymas, & quæ pars admonet absit.
Portubus exierant, & moverat aura rudentes:
Obvertit lateri pendentes navita remos.
Cornuáq; in summa locat arbore, totaq; malo
Carbasa deducit, venientesq; excipit auras.
Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
Puppe secabatur, longeq; erat vtraq; tellus:
Cum mare sub nectem tumidis albescere cœpit
Fluctibus, & preceps spirare valentius Eurus:
Ardua iamdudum demittite cornua, rector
Clamat, & antennis totum subnectite velum.
Hic iubet: impediunt adversæ iussa procellæ:

Nec ſinit audiri vocem fragor æquoris illam.
Sponte tamen properant: alij ſubducere remos,
Pars munire latus, pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus, æquor q; refundit in æquor:
Hic rapit antennas, quæ dum ſine lege geruntur:
Aſpera creſcit hyems, omniſq; à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaq; indignantia miſcent.
Ipſe pavet, nec ſe, quis ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector: nec quid jubeátve, velitve.
Tanta mali moles, tantoq; potentior arte eſt.
Quippe ſonant clamore viri, ſtridore rudentes,
Vndarum incurſu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlúmq; æquare videtur
Pontus, & inductas aſpergine tangere nubes:
Et modò cùm fulvas eximo vertit arenas:
Concolor eſt illis, Stygia modò nigrior unda:
Sternitur interdum, ſpumisq; ſonantibus albet.
Ipſa quoq; his agitur viſcibus Trachinia puppis:
Et nunc ſublimis veluti de vertice montis
Deſpicere in valles, imumq; Acheronta videtur:
Nunc, ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,
Suſpicere inferna ſummum de gurgite cœlum.
Sæpè dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec leuius pulſata ſonat, quám ferreus olim
Cum lacer as aries, baliſtáve concutit arces.
Vtq; ſolent, ſumptis incurſu viribus, ire
Pectore in arma feri protentaq; tela leones:
Sic ubi ſe ventis commiſerat unda coortis,
Ibat in arma ratis, multóq; erat altior illis.
Iamq; labant cunei, ſpoliataq; tegmine cera
Rima patet, præbetq; viam letalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Inq; fretum credas totum deſcendere cœlum;

Inq;

Inq; plagas cœli tumefactum ſcandere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cœleſtibus undis
Æquorea miſcentur aquæ, caret ignibus æther,
Cæcáq; nox premitur tenebris hyemiſq; ſuiſq.
Diſcutiunt tamen has, præbentq; micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoq; jam ſaltus intra tava texta carinæ
Fluctus, & ut miles numero præſtantior omni
Cum ſæpe aſſiliit defenſa mœnibus urbis,
Spe potitur tandem, laudiſq; accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus:
Sic, ubi pulſarunt celſi latera ardua fluctus,
Vaſtius inſurgens decima ruit impetus undæ.
Nec prius abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quàm velut in captæ deſcendat mœnia navis:
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum:
Pars maris intus erat, trepidant haud ſegnius omnes,
Quàm ſolet urbs, aliis murum fodientibus extrà.
Atq; aliis murum, trepidare tenentibus intus.
Deficit ars: animiq; cadunt: totidemq; videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere, atq; irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrymas: ſtupet hic: vocat illa beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat,
Brachiaq; ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
Poſcit opem: ſubeunt illi mater q; pareuſq;:
Huic cum pignoribus domus, & quod quiq; relictum
Alcyone Ceyca movet: Ceycis in ore (eſt
Nulla niſi Alcione eſt: &, cum deſideret unam,
Gaudet abeſſe tamen: patriæ quoq; vellet ad oras
Reſpicere, inq; domum ſupremos vertere vultus:
Verum ubi ſit neſcit, tanta vertigine pontus
Fervet: & inducta piceis è nubibus umbra
Omne latet cœlum: duplicatq; noctis imago eſt.

Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbor:
Frangitur & regimen: ſpoliſq; animoſa ſuperſtes
Vnda, velut victrix, ſinuat aq; deſpicit vndas.
Nec leuius, quam ſi quis Anthon, Pindumq; reuulſos
Vide ſua, totos in apertum verteret aquor,
Præcipitata cadit, pariterq; & pondere, & ictu
Mergit in imaratē: cum qua pars magna virorum
Gurgite preſſa graui, neq; in aëra reddita, fato
Functa ſuo eſt. alij partes, & membra carinæ
Trunca tenent, tenet ipſe manu, quaſceptra ſolebat,
Fragmina nauigij Ceyx: ſocerumq; patrémq;
Inuocat (heu) fruſtra: ſed plurima nantis in ore
Alcyone conjux: illam meminitq;, refertq;:
Illius ante oculos, vt agant ſua corpora fluctus,
Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis:
Dum natat, abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Alcyonen, ipſiſq; immurmurat undis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Quæritur, & rupta merſum caput obruit unda.
Luciſer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
Illa nocte fuit: quoniamq; excedere cœlo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
Æolus interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
Feſtinat veſtes: iam quas, vbi venerit ille,
Ipſa gerat reditūſq; ſibi promittit inanes:
Omnibus illa quidem ſuperis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat:
Prog viro, qui nullus erat, veniebat ad aras,
Vtq; foret ſoſpes coniux ſuus, vtq; rediret,
Optabat, nullámq; ſibi præferret. at illi
Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.
At Dea non ultra pro functo morte rogari

Suſtinet,

Sustinet, vtq; manus funestas arceat aris:
Iri, mea, dixit, fidissima nuncia vocis,
Vise soporiferum Somni velociter aulam:
Extinctiq; iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Alcyonen veros narrantia casus.
Dixerat: induitur velamine mille colorum
Iris, & arquato cœlum curvamine signans
Tecta petit iussi sub nube latentia regis.
Est prope Cymmerios longo spelunca recessu
Mœons cavus, ignavi domus & penetralia Somni:
Quo nunquam radijs oriens, mediusve, cadensve
Phœbus adire potest: nebulæ caligine mistæ
Exhalantur humo, dubiæq; crepuscula lucis:
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce silentia rumpunt
Sollicitive canes, canibusve sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve sonum reddunt convicia linguæ.
Tuta quies habitat: saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quē cum murmure labens
Invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræq; herbæ: quarum de lacte soporem
Nox legit, & spargit per opacas humida terras:
Ianua, ne verso stridorem cardine reddat,
Nulla domo tota est: custos in limine nullus.
At medio torus est hebeno sublimis in antro
Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus;
Quo cubat ipse Deus membris languore solutis.
Hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana jacent: totidem, quot messis aristas,
Sylva gerit frondes, ejectat littus arenas.
Quo simul intravit, manibúsq; obstantia virgo

Somnia dimouit: vestis fulgore reluxit
Sacra domus: tardáq; Deus grauitate iacentes
Vix oculos tollens, iterúmq; iterúmq; relabens,
Summáq; percutiens nutanti pectora mento,
Excussit tandem sibi se: cubitoq; levatus,
Quid veniat (cognouit enim) scitatur, at illa:
Somne quies rerum, placidissime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Fessa ministerijs mulces, reparasq; labori:
Somnia, quæ veras æquant imitamine formas,
Herculeam Trachina jube, sub imagine regis,
Alcyonen adeant, simulachraq; naufraga fingant.
Imperat hoc Iuno, postquam mandata peregit
Iris, abit: neq; enim ulterius tolerare soporis
Vim poterat: labíq; ut somnum sensit in artus
Effugit, & remeat, per quos modò venerat arcus.
At pater è populo natorum mille suorum
Excitat artificem, simulatorémq; figuræ
Morphea, non illo jussos solertius alter
Exprimit incessus, vultúmq; sonúmq; loquendi.
Adjicit & vestes, & consuetissima quæq;
Verba: sed hic solos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
Huic Icelon superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. est etiam diversæ tertius artis
Phantasos ille in humũ, saxũq; undamq; trabemq;
Quæq; vocant animæ fallaciter omnia transit.
Regibus hic, ducibusq; suos ostendere vultus
Nocte solent: populos alij, plebémq; pererrant:
Præterit hos senior: cunctísq; è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita Somnus
Eligit. & rursus molli languore solutus,
Deposuitq; caput, stratoq; recondidit alto.

Illa

Ille volat nullos strepitus facientibus alis
Per tenebras: intráq; moræ breve tempus in urbem
Pervenit Æmoniam: positisq; è corpore pennis
In faciem Ceycis abit. sumptaq; figura
Luridus, exanimi similis, sine vestibus ullis,
Conjugis ante torum miseræ stetit. uda videtur
Barba viri, madidisq; gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu super ora profuso,
Hæc ait: Agnoscis Ceyca, miserrima conjux?
An mea mutata est facies nece? respice, nosces:
Invenieſq; tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis Alcyone nobis tua vota tulerunt;
Occidimus: falsò tibi me promittere noli:
Nubibus Ægæo deprendit in æquore navem
Auster, & ingenti, jactatam flamine solvit:
Oraq; nostra tuum frustra clamantia nomen
Implerunt fluctus. non hæc tibi nuncia auctor
Ambiguus, non ista vagis rumoribus audis.
Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus edo.
Surge age: da lacrymas: lugubriáq; indue. nec me
Indeploratum sub inania tartara mitte.
Adjecit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
Crederet esse sui. fletus quoq; fundere veros
Visus erat, gestumq; manus Ceycis habebat.
Ingemit Alcyone: lachrymas movet atq; lacertos
Per somnum: corpusq; petens amplectitur auras,
Exclamátq; mane, quo te rapis? ibimus unà.
Voce sua, specieq; viri turbata soporem
Excutit: & primo si sit circumspicit illic,
Qui modò visus erat: (nam moti voce ministri
Intulerant lumen:) postquam non invenit usquam,
Percutit ora manu, laniatq; à pectore vestes:
Pectoraq; ipsa ferit: nec crines solvere curans

Sic illa:

Scindit: & altricis quæ luctus causa roganti,
Nulla est Alcyone, nulla est, ait: occidit una
Cum Ceyce suo: solantia tollite verba.
Naufragus interijt: vidi, agnovique manusque;
Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi:
Umbra fuit. sed & umbra tamen manifesta, virique
Vera mei. non ille quidem, si quaeris, habebat
Assuetos vultus, nec, quo prius, ore nitebat.
Pallentem nudumque, & adhuc humente capillo
Infœlix vidi. stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: & quærit vestigia si qua supersint.
Hoc erat, hoc, animo quod divinante timebam:
Et, ne me fugiens ventos sequerêre rogabam.
At certè vellem, quoniam perituris abibas,
Me quoque; duxisses. fuit ah, fuit utile, tecum
Ire mihi. neque enim vita de tempore quicquam
Non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
Nunc absens perij: jactor quoque; fluctibus absens:
Et sine me te pontus habet, crudelior ipso
Sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
Longius, & tanto pugnem superesse dolori.
Sed neque; pugnabo: nec te miserande, relinquam:
Et tibi nunc saltem veniam comes: inque sepulchro
Si non urna, tamen jungent nos littera: si non
Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet: verboque intervenit omni
Plangor: & attonito gemitus à corde trahuntur.
Manè erat: egreditur tectis ad littus, & illum
Mœsta locum repetit, de quo spectarat euntem.
Dumque moratur ibi, dumque hinc retinacula solvit,
Hôc mihi discedens dedit oscula littore, dixit,
Dumque; notata oculis reminiscitur acta, fretumque;
Prospicit: in liquida, spacio distante, natare.

Nescio

Nescio quid, quasi corpus, aqua, primoq; quid illud
Esset, erat dubium postquam paulum appulit unda,
Et quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat.
Quis foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est:
Et tanquam ignoto lacrymas daret, heu miser inquit,
Quisquis es, & si qua est conjux tibi, fluctibus actum
Fit propius corpus. quod quò magis illa tuetur,
Hoc minus & minus est mētis. iam iamq; propinquat,
Admotum terræ, iam quod cognoscere posset.
Cernit erat conjux. ille est, exclamat, & una
Ora, comas, vestem lacerat: tendensq; trementes
Ad Ceyca manus: sic, ô charissime conjux,
Sic ad me miseranda redis? ait. adjacet undis
Facta manu moles, quæ primas æquoris undas
Frangit, & incursus quæ prædelassat aquarum,
Insilit huc: miramq; fuit potuisse, volabat:
Percutiensq; levem modò natis aëra pennis,
Stringebat summas ales miserabilis undas.
Dumq; volat, mœsto similem, plenumq; querela
Ora dedêre sonum tenui crepitantia rostro.
Vt verò tetigit mutum, & sine sanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida necq nicquam dicro dedit oscula rostro.
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
Tollere sit visus, populus dubitabat. at ille
Senserat: & tandem, superis miserantibus, ambo
Alite mutantur: fatis obnoxius iisdem
Tunc quoq; mansit amor, nec conjugiale solutum est
Fœdus in alitibus: coëunt, fiuntq; parentes,
Perq; dies placidos hyberno tempore septem
Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
Æolus egressu: præstatq; nepotibus æquor.

Hos aliquis senior circum freta lata volantes
Spectat, & ad finem servatos laudet amores.
Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoq; dixit,
Quam mare carpentem, substrictaq; crura gerentem
Aspicis, (ostendens spacioſum in gutture mergum)
Regia progenies: &, ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quaris, ſunt huius eriqe
Ilus, & Aſſaracus, raptuſq; Iovi Ganymedes,
Laomedonq; ſenex, Priamusq; noviſſima Troia
Tempora ſortitus: frater fuit Hectoris iſte:
Qui niſi ſenſiſſet prima nova fata inventa,
Forſitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis eſt illum prole enixa Dymantis.
Æſacen umbroſa furtim peperiſſe ſub ida
Fertur Alixothoë gracili conata bicorni.
Oderat hic urbes: uitidaq; remotus ab aulas
Secretos montes, & inambitioſa colebat
Rura, nec Iliaces cœtus, niſi rarus, adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, ſylvas captatum ſæpe per omnes
Aſpicit & perien patria Cebrenida ripa
Iniectos humeris ſiccantem Sole capillos.
Viſa fugit Nymphe, veluti perterrita fulvum
Cerva lupum, longeq; lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluvialis anas, quam Troïus heros
Inſequitur: celerémq; metu, celer urget amore.
Eece latens herba coluber, fugientis adunco
Dente pedem ſtrinxit, viras q; in corpore liquit.
Cum vita ſuppreſſa fuga eſt, amplectitur amens
Exanimem: clamátq, piget, piget eſſe ſecutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miſeram nos te duo, vulnus ab angue
A me cauſa data eſt. ego ſum ſceleratior illo,

Qui

Qui tibi morte mea mortis solatia mittam.
Dixit, & è scopulo, quem rauca subderat unda,
Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
Mollitur excepit: nantemq; per æquora pennis
Texit: & optata non est data copia mortis.
Indignatur amans se invitum vivere cogi,
Obstariq; animæ miseræ de sede volenti
Exire. utq; novas humeris assumpserat alas,
Subvolat: atq; iterum corpus super æquora mittit.
Pluma levat casus: furit Æacus: inq; profundum
Pronus ubit, letiq; viam sine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
Longa manet cervix: caput est à corpore longè.
Æquor amat, nomenq; manet, quia mergitur illo.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XII.

NEscius assumptis Priamus pater Æacon alis
Vivere, lugebat: tumulo quoq; nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis præsentia tristi:
Postmodo qui raptu longum cum conjuge bellum.
Attulet in patriam, conjurataq; sequuntur
Mille rates gentisq; simul commune Pelasga.
Nec dilata foret vindicta nisi æquor æevi
Invia fecissent venti, Bœotaq; tellus
Aulidis piscosa puppes tenuisset ituras.
Hic patrio de more Jovi cum sacra parassent

Vt vetus accensis incanduit ignibus ara:
Serpere cæruleum Danai vidêre Draconem
In platanum: cœptis quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore summa:
Quas simul, & matrem, circũ sua damna volantem,
Corripuit serpens, avidáq; recondidit alvo:
Obstupuêre omnes. at veri providus augur
Thestorides, vincemus, ait gaudete Pelasgi.
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris.
At novem volucres in belli digerit annos.
Ille vt erat virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis: & servat serpentis imagine saxum,
Permanet Aonijs Nereus violentus in undis:
Belláq; non transfert: & sunt, qui parcere Troiæ
Neptunum credant, quia mœnia fecerat urbis.
At non Thestorides: neq; enim nescítve, tacétve
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Esse Deæ. postquam pietatem publica causa,
Resq; patrem vicit, castumq; datura cruorem
Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris.
Victa Dea est: nubémq; oculis objecit, & inter
Officium, turbamq; sacri, vocésq; precantum,
Supposita fertur mutasse Mycenida cerva.
Ergo ubi, qua decuit, lenita est cæde Diana;
Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit:
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ;
Multáq; perpessæ, Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio est inter terrásq; fretumq;
Cœlestésq; plagas, triplicis confinia mundi:
Vnde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
Inspicitur, penetrátq; cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, summaq; domum sibi legit in arce.
Innumerósq; aditus, ac mille foramina tectis

Addidit,

Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte, dieq; patet: tota eſt ex ære ſonanti:
Tota fremit: vocéſq; refert: iteratq; quod audit.
Nulla quies intus, nullāq; ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed parva murmura vocis:
Qualia de pelagi (ſi quis procul audiat) undis
Eſſe ſolent: qualemve ſonum, cùm Iupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leve vulgus, euntq;:
Miſtāq; cum veris paſſim commenta vagantur
Millia rumorum: confuſaq; verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures:
Hi narrata ferunt alio: menſuraq; ficti
Creſcit: & auditis aliquid novus adiicit auctor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaq; Lætitia eſt, conſternatiq; Timores,
Seditioq; recens, dubioq; auctore Suſurri.
Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoq; geratur
Et tellure videt: totumq; inquirit in orbem.
Fecerat hæc notum, Grajas cum milite fortì
Adventare rates: neq; inexpectatus in armis
Hoſtis adeſt: prohibentq; aditum, littusq; tuentur
Troës: & Hectorea primus fataliter haſta
Proteſilaë cadis: commiſſaq; prælia magno
Stant Danais: fortesq; animæ, nec cognitus Hector,
Nec Phryges exiguo, quid Achaïa dextera poſſit,
Sanguine, ſenſerunt: & iam Sigæa rubebant
Littora: iam leto proles Neptunia Cycnus
Mille viros dederat: iam currus ſtabat Achilles
Totaq; Peliace ſternebat cuſpidis ictu
Agmina, perq; acies aut Cycnū, aut Hectora quærens.
Congreditur Cycno: decimum dilatus in annum
Hector erat, dum colla iugo cæmentia preſſos

Exhortatur

Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiensq; suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, ô invenis dixit, solamen habeto
Mortis, ab Æmonio quod sis iugulatus Achille
Hactenus Æacides: vocem gravis hasta secuta est,
Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta,
Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
Utq; habeti pectus tantummodo contudit ictu,
Nate Dea, (nam te fama prænovimus) inquit
Ille, quidem à nobis vulnus miraris abesse?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis equinis
Fulva jubis, cassis, nec onus cæva parma sinistræ
Auxilio mihi sunt: decor est quæsitus ab istis,
Mars quoq; ob hoc capere arma solet, removebitur (omne
Tegminis officium, tamen indistrictus abibo.
Est aliquid non esse satum Nereïde, sed quæ
Nereaq;, & natas, & totum temperat æquor
Dixit: & hæsurum clypei curvamine telum
Misit in Æaciden quod & as, & proxima rupit
Terga novena boum, decimo tamen orbe moratum.
Excipit hoc heros: rursusq; trementia fortis
Tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus
Sincerumq; fuit. nec tertia cuspis apertum,
Et se prehentem valuit distringere Cycnum.
Haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
Cum sua terribilis petit irritamina cornu
Phœniceas vestes, elusaq; vulnera sentit.
Num tamen excid:rit ferrum consideat hasta.
Herebat ligno. manus est mea debilis ergo!
Quasq;, ait, antè habuit vires, effudit in uno!
Nam certè valuit: vel cùm Lyrnesia primùm
Mœnia dejeci: vel cùm Tenedonq;, suoq;
Eëtioneas implevi sanguine Thebas:

Vel

Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit, opusq; meæ bis sensit Telephus hastæ.
Hic quoq; tot cæsis, quorum per littus acervos
Et fici, & video, valuit mea dextra, valétq;
Dixit: & ante actis veluti malò crederet, hastam
Misit in aduersum Lycia de plebe Meneten
Loricamq; simul, subiectaq; pectora rupit.
Quo plangente grauem moribundo pectore terram
Extrahit illud idem calido de vulnere telum:
Atq; ait: hæc manus est, hæc qua modò vicimus hasta:
Vtar in hoc idem, sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur: Cycnumq; petit. nec fraxinus errat:
Inq; humero sonuit non euitata sinistro.
Inde velut muro, solidáq; à cuspide, repulsa est.
Quæ tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnum
Viderat, & frustra fuerat gauisus Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Meneta.
Tum vero præceps curru fremebundus ab alto
Desilit: & nitido secum dominus hostem
Ense petens, parmam gelido, galeámq; cauari
Cernit: & in duro ledi quoq; corpore ferrum.
Haud tulit vlterius: gelidóq; aduersa reducto
Ter quater ora viri capulo cæua tempora pulsat:
Cedentemq; sequens instat, turbatq;, ruitq;:
Attonitoq; negat requiem: pauor occupat illum:
Ante oculosq; natant tenebræ, retroq; ferenti
Aduersos passus, medio lapis obstitit aruo:
Quem super impulsum resupino corpore Cycnum
Vi multa vertit, terræq; affixit Achilles.
Tum Clypeo, genibusq; premens præcordia duris
Vinclatrahit galeæ, quæ presso subdita mento
Elidunt fauces, & respiramen, iterq;

Æripiunt animæ. victum spoliare parabat:
Arma relicta videt corpus Deus æquoris album
Contulit in volucrem, cuius modo nomen habebat.
Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & positas pars utraq; substitit armis.
Dúmq; vigil Phrygios servat custodia muros:
Et vigil Argolicas servat custodia fossas:
Festa dies aderat, qua Cycni victor Achilles
Palladæ mactatæ placabat sanguine vacca.
Cuius vt imposuit prosecta calentibus aris,
Et Diis acceptus penetravit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis,
Discubuêre toris proceres: & corpora tosta
Carne replent: vinóq; levant curasq; sitimq;.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longáq; multisoni delectat tibia buxi:
Sed noctem sermone trahunt: virtusq; loquendi
Materia est est: pugnas referunt, hostisq;, suasque:
Inque vices adita atq; exhausta pericula sæpe
Commemorare iuvat. quid. n. loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipuè domito victoria Cycno
In sermone fuit, visum mirabile cunctis,
Quod juvenis corpus nullo penetrabile telo,
Invictúmq; à vulnere erat, ferrumq; terebat,
Hoc ipse Æacides, hoc mirabantur Achivi.
Cùm sic Nestor ait. Vestro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, núllóq; forabilis ictu
Cycnus: at ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso Perrhæbum Cæneu vidi:
Cæneа Perrhæbum, qui factis inclytus, Othryn
Incoluit: quóq; id mirum magis esset in illo,
Fœmina natus erat: monstri novitate moventur,

Quisquis

Quisquis adest: narretq; rogant. quos inter Achilles
Dic age (nam cunctis eadem est audire voluntas)
O facunde senex, ævi prudentia nostri,
Quis fuerit Cæneus: cur in contraria versus:
Qua tibi militia, cuius certamine pugnæ
Cognitus: à quo sit victus, si victus ab ullo est:
Tum senior: Quamvis obstet mihi tarda vetustas,
Multaq; me fugiunt primis spectata sub annis:
Plura tamen memini: nec, quæ magis hæreat, ulla
Pectore res nostro est, inter bellique domusq;
Acta tot ac, si quem potuit spacioſa senectus
Spectatorem operum multorum reddere: vixi
Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateia Cænis
Thessalidum virgo pulcherrima, pérq; propinquas,
Pérq; tuas urbes (tibi enim populabris Achille)
Multorum frustra votis optata procorum,
Tentasset Peleus thalamos quoq; forsitan illos:
Sed iam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promissa tuæ: nec Cænis in ullos
Denupsit thalamos, secretáq; littora carpens
Æquorei vim passa Dei est. ita fama ferebat.
Vtq; novæ Veneris Neptunus gaudia cepit,
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ,
Elige quid voveas: eadem quoq; fama ferebat:
Magnum, Cænis ait, facit hæc iniuria votum,
Tale pati iam posse nihil: da fœmina ne sim:
Omnia præstiteris, graviore novissima dixit
Verba sono: poterátq; viri vox illa videri,
Sicut erat. nam jam voto Deus æquoris alti
Annuerat: dederatq; super, nec saucius ullis
Vulneribus fieri, ferróve occumbere posset.
Munere lætus abit: studijsq; virilibus ævum

Exigit Atracides, Peneïáq; arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus:
Nubigenasq́, feros, positis ex ordine mensis,
Arboribus tecto discumbere jusserat antro.
Æmonij proceres aderant: aderamus & ipsi:
Festáq; confusa resonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumant:
Cinctáq; adest virgo matrum nurumq; caterva.
Præsignis faciem, fœlicem diximus illa
Conjuge Pirithoum, quod panè fefellimus omen.
Nam tibi sæverum sævissime Centaurorum
Euryte, quàm vino pectus, tum virgine visa
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus eversæ turbant convivia mensæ:
Raptatúrq; comis per vim nova nupta prehensis.
Euritus Hyppodamen: alij quam quisq; probabat,
Aut poterat, rapiunt: captæq; erat urbis imago.
Fœmineo clamore sonat domus, ocyus omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theseus,
Euryte pulsat? ait, qui me vivente lacessas
Perithoum: violásq; duos ignarus in uno?
Néve ea magnanimus frustra memoraverit heros,
Summovet instantes: raptámq; furientibus aufert.
Ille nihil contra: neq; enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora protervis
Insequitur manibus, genero saq; pectora pulsat.
Forte fuit juxta signis extantibus asper
Antiquus crater. quem vastum vastior ipse
Sustulit Ægides, adversaq; misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumq;, merumque
Vulnere & ore vomens, madida resupinus arena
Calcitrat. ardescunt germani cæde bimembres:
Certatímq; omnes uno ore arma arma loquuntur.

Vina

Vina dabant animos. & prima pocula pugna
Missa volant, fragilésq; cadi, curviq; lebetes,
Res epulis quondam, nunc bello & cedibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis: & primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis:
Elatúmq; altè, veluti qui candida tauri
Rumpere sacrificâ molitur colla securi,
Illisit fronti Lapithæ Celadontis: & ossa
Non cognoscendo confusa reliquit in ore,
Exiliere oculi. disjectísq; ossibus oris
Acta retrò naris, medióq; est fixa palato.
Hunc pede convulso mensæ Pelleus acernæ
Stravit humi Pelades, jecto in pectore mento,
Cúmq; atro mistos spumantem sanguine dentes,
Vulnere tartareas geminato misit ad umbras.
Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
Fumida terribili cur non ait, utimur istis?
Cúmq; suis Gryneus immanem sustulit arma
Ignibus, & medium Lapitharum iecit in agmen,
Oppressitq; duos Brotean, & Orion. Orio
Mater erat Mycale, quam deduxisse canendo
Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.
Non impune feres: teli modò copia detur.
Dixerat Exadius: teliq; habet instar, in alta
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi:
Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo,
Eruiturq; oculos: quorum pars cornibus hæret:
Pars fluit in barbam: concretaq; sanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitiûm torrem: dextráq; à parte Charaxi:
Tempora perfregit fulvo protecta capillo.
Correptis rapida, veluti seges arida, flamma

Arserunt crines: & vulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit, ut dare ferrum
Igne rubens plerumq; solet, quod forcipe curva
Cum faber eduxit, lacubus demittit: at illud
Stridet & intepida submersum sibilat unda.
Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
Excutit: inq; humeros limen tellure revulsum
Tollit: onus plaustri: quod ne permittat in hostem,
Ipsa facit gravitas. socium quoq; saxea moles
Oppressit spacio stantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhœtus: sit comprecor, inquit,
Cætera sit fortis castrorum turba tuorum,
Semicremoq; novat repetitum stipite vulnus:
Terq; quaterq; gravi iunctura sub vertice ictu
Rupit: & liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Evagrum, Coritumq; Dryantaq; transit,
E quibus ut prima tectus lanugine malus
Procubuit Coritus: puero quæ gloria fuso
Parta tibi est? Evagrus ait. nec dicere Rhœtus
Plura sinit: rutilaq; ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perq; os in pectora, flammas.
Te quoq; sæve Drya, circum caput igne rotato
Insequitur: sed non in te quoq; constitit idem
Exitus: assiduæ successu cædis ovantem,
Quà iuncta est humero cervix, sude figis obusta.
Ingemuit, duroq; sudem vix ossa revellit
Rhœtus, & ipse suo madefactus sanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycidasq;, & saucius armo
Dexteriore Medon, & cum Pisenore Caumas.
Quiq; pedum nuper certamine viccrat omnes
Mermeros, accepto tum vulnere tardius ibat,
Et Pholus, & Menaleus. & Abas prædator aprorum:
Quiq; suis frustra bellum dissuaserat augur

Astylos:

Astylon: ille etiam metuenti vulnera Nesso,
Ne fuge: ad Herculeos, inquit, servaberis arcus.
At non Eurynomos, Lycidas, & Areus, & Imbrens
Effugêre necem. quos omnes dextra Dryantis
Perculit adversos. adversum tu quoq; quamvis
Terga fuga dederas, vulnus, Canee, tulisti,
Nam grave, respiciens, inter duo lumina ferrum
Quà naris fronti committitur, accipis, ima.
In tanto fremitu cunctis sine fine jacebat
Sopitus venis, & inexperrectus Aphypnas.
Languentiq; manu carchesia mista tenebat,
Fusus in Ossaeae villosis pellibus ursae.
Quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem
Inserit amento digitos, miscendaq; dixit,
Cum Styge vina bibes, Pherbas: nec plura locutus,
In invenem torsit iaculum: ferrataq; collo
Fraxinus, ut casu iacuit resupinus, adacta est.
Mors caruit sensu: plenoq; è gutture fluxit
Inq; toros, inq; ipsa niger carchesia sanguis.
Vidi ego Petreum conantem evellere terra
Glandiferam quercũ, quondam complexibus ambit,
Et quatit huc illuc, labfactaq; robora pulsat,
Lancea Pirithoi costis immissa Petrei
Pectora cum duro luctantia robore fixit,
Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant:
Pirithoi virtute Chromin: sed uterq; minorem
Victori titulum, quàm Dictys, Hel: prq; dederunt.
Fixus Helops jaculo est quod tempora pervia fecit,
Et missum à dextra levam penetravit ad aurem.
Dictys ab ancipiti dilapsus acumine montis,
Dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
Decidit in praeceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit: suaq; induit ilia fracta

Vltor adest Phareus. saxúmq; è monte revulsum
Mittere conatur. mittentem stipite querno
Occupat Ægides: cubitiq; ingentia fregit:
Ossa: nec ulterius dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat. tergoq; Bianoris alti
Insilit, haud solito quenquam portare nisi ipsum:
Oppositq; genu costis, prensámq; sinistra
Cæsariem retinens, vultum, minitantiaq; ora
Robore nodoso, preduráq; tempora fregit.
Robore Medimnum, iaculatoremq; Lycesben
Sternit, & immissa protectum pectora barba
Hippasum, & summis extantem Riphea sylvis,
Thereáq; Æmonijs qui prensos montibus ursos
Ferre domum vivos, indignantésq; solebat.
Haud tulit utentem pugne successibus ultrà
Thesea Demoleon: solidoq; revellere dumo
Annosam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit: prafractam misit in hostem.
Sed procul à telo Theseus veniente recessit
Pallados admonitu: (credi sic ipse volebat)
Non tamen arbor iners cecidit. nam Crantoris alti
Abscidit iugulo pectusq; humerumq; sinistrum
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,
Quem Delopum rector bello superatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignusq; fidemq;:
Hunc procul ut fœdo dejectum vulnere Peleus
Viderat inferias, juvenum gratissime Crantor,
Accipe, ait, validoq; in Demoleonta lacerto
Fraxineam misit mentis quoq; viribus hastam,
Qua laterum cratem perrupit, & ossibus hærens
Intremuit. trahit ille manu fine cuspide lignum
Id quod vix sequitur: cuspis pulmone retenta est,
Ipse dolor vires animo dabat ager in hostem

Erigitur:

Erigitur: pedibusq; virum conculcat equinis.
Excipit ille ictus galea clypeoq; sonantes.
Defensatq; humeros: protentaq; sustinet arma.
Perq; armos uno duo pectora perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegraeon, & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte Danimq;
Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, sevaq; vicem prestantia teli
Cornua dura boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nam vires animus dabat) aspice, dixi.
Quantum concedant nostro tua cornua ferro:
Et jaculum torsi: quod cum vitare nequiret,
Opposuit dextram passurae vulnera fronti.
Affixa est cum fronte manus: fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum:
Prosiliit, terraq; ferox sua viscera traxit,
Tractáq; calcavit: calcataq; rupit: & illis
Crura quoq; impedijt: & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
Si modò naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barba color aureus: aurea
Ex humeris medios coma dependebat in armos:
Gratus in ore vigor, cervix, humeriq; manusq;
Pectoraq; artificum laudatis proxima signis:
Ex qua parte vir est, neq; equi mendosa sub illo
Deteriorq; viro facies da colla, caputq;,
Castore dignus erit. sic tergum sesile, sic sunt
Pectora celsa toris, totus pice nigrior atra:
Candida cauda tamen: color est quoq; cruribus albus
Multæ illum petiêre sua de gente, sed una
Abstulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semifera altu habitavit fœmina sylvis.

Hec

Hæc & blanditijs, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet: cultus quoq; quantus in illis
Esse potest membris, ut sit coma pectine lenis,
Ut modò rore maris, modò se violáve, rosáve
Implicet, interdum canentia lilia gestet:
Bisq; die lapsis Pigasææ vertice sylvæ
Fontibus ora lavet bis flumine corpora tingat:
Nec nisi quæ deceant, electarumq; ferarum
Aut humero, aut lateri prætendat vellera levi:
Par amor est illis: errant in montibus una:
Antra simul subeunt: & cum Lapitheia tecta
Intrarant pariter: pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto est. iaculum de parte sinistra
Venit, & inferius, quà collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit. parvo cor vulnere læsum
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus,
Impositaq; manu vulnus fovet, oraq; adora
Admovet, atq; animæ fugienti obsistere tentat.
Ut videt extinctum, dictis quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo quod inhæserat illi
Incubuit: moriensq; suum complexa maritum est.
Ante oculos stat & ille meos, qui sæva leonum
Vinxerat inter se connexis vellera nodis
Phæocomes, hominemq; simul protectus, equumq;
Codice qui misso, quem vix iuga bina moverent
Iuncta, Phonoleniden summo de vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latissima, perq; os
Perq; cavas nares, oculosq;, aures q;, cerebrum
Molle fuit, veluti concretum vimine querno
Lac solet, utve liquor rari sub pondere cribri
Manat, & exprimitur per densa foramina succus.
Ast ego, dum parat hic ceu armis undare jacentem,

(Scit

(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia demiſi: Chthonius quoq́, Theleboásq;
Enſe iacent noſtro: ramum prior ille biſurcum
Geſſerat, hic iaculum. iaculo mihi vulnera fecit:
Signa vides: apparet adhuc vetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis. illo ſed tempore nullus,
Aut puer Hector erat: nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti?
Ampyca quid referam? qui quadrupednatis Oïcli
Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu.
Vellte Pelethronius Macareus in pectus adacto
Stravit Erigdupum: memini & venabula covdi
Inguine Neſſei, manibus conjecta Cymeli.
Nec tu crediderís tantum cecinisſe futura
Ampycidæn Mopſum. Mopſo jaculante, biformis
Occubuit, fruſtraq; loqui tentavit Odites,
Ad mentum lingua, mentoq; ad guttura fixo.
Quinq; neci Caneus dederat, Stiphelumq; Bromũq;
Antimachúmq́, Helimũq́, ſecuriferũq; Pyracmen:
Vulnera non memini: numerum, nomenq; notavi.
Provolat Emathij ſpoliis armatus Aleſi,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus. huic ætas inter juvenemq; ſenemq́:
Vis juvenilis erat: variabant tempora cani.
Qui clypeo, gladioq́ Macedoniaq; ſariſſa
Conſpicuus, faciemq; obverſus in agmen utrunq;
Armaq; concuſſit, certumq; equitavit in orbem
Verbaq; tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te, Cani, feram? nam tu mihi fœmina ſemper;
Tu mihi Canis eris: nec te natalis origo
Commonuit, mentemq; ſubit, quo pramia facto,

Qua-

Quaq; viri falsam speciem mercede pararis?
Quid sis nata vide, vel quid sis passa: columq;,
I, cape cum calathis, & stamina pollice torque:
Bella relinq; viris. jactanti talia Caeneus
Extentum cursu missa latus eruit hasta,
Qua vir equo commissus erat. fierit ille dolore,
Nudaq; Phyllei juvenis ferit ora sariſſa.
Non secus haec resilit. quam tecti à culmine grando:
Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.
Comminus aggreditur: lateriq; recondere duro
Luctatur gladium: gladio loca pervia non sunt.
Haud tamen effugies: medio iugulaberis enſe,
Quandoquidē mucro est hebes, inquit: & in latus entō
Obliquat: longaq; amplectitur ilia dextra.
Plaga facit gemitus ut corpore marmoris illi
Fractaq; desiliyt percusso lamina collo.
Vt satis illesos miranti praebuit artus,
Nunc agē, ait (Caeneu, nostro tua corpora ferro
Tentemus: capuloq; tenus demisit in armos
Enſem satiferum, caecāmq; in viscera movit
Versavitq; manum: vulnusq. in vulnere fecit.
Ecce ruunt vasto trepidi clamore bimembres,
Telaq; in hunc omnes unum mittuntq; ferunt q;:
Tela retusa cadunt: manet imperfussus ab omni
Inq; cruentatus Caeneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos novarat. heu dedecus ingens,
Monychus exclamat, populus superamur ab uno,
Vixq; viro: quanquam ille vir est: nos segnibus actis,
Quod fuit ille, sumus. quid mēbra immania prosunt?
Quid gemina vires? & quid fortissima rerum
In nobis duplex natura animalia junxit?
Nec nos matre Dea, nec nos Ixione natos
Esse reor: qui tantus erat, Iunonis ut alte

Spem

Spem caperet: nos semimari superamur ab hoste
Saxa, trabesq; super, totosq; involvite montes:
Vivacemq; animam missis elidite sylvis.
Sylva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & insani deiectam viribus Austri
Fortè trabem nactus, validum coniecit in hostem
Exemplumq; fuit parvoq; in tempore nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo sub pondere Caneus
Æstuat arboreo: conjectaq; robora duris
Fert humeris. Sed enim postquam super ora, caputq;
Crevit onus, nec habet, quas ducat, spiritus auras?
Deficit interdum: modo se super aëra frustra
Tollere conatur: iactasq; evolvere sylvas.
Interdumq; movet: veluti quam cernimus (ecce)
Ardua si terræ quatiatur motibus Ide.
Exitu in dubio est. alij sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant;
Abnuit Ampycides, medioq; ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras,
Quæ mihi tunc primum fuerat conspecta volucris,
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus, & ingenti circùm clamore sonantem
Aspexit, pariterq; animo est oculisq; secutus:
O salve, dixit, Lapithæa gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed avis nunc unica, Caneu,
Credita res auctore suo est: dolor addidit iram.
Oppressumq;, ægrè tulimus tot ab hostibus unum.
Nec prius abstitimus ferro exercere dolorem,
Quam data pars leto, partem fuga, noxq; removit.
Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus Pylio referente dolorem
Prætereiti Alcidæ tacito non pertulit ore:

Atqui

Atq; ait: Herculea mirum est oblivia laudis
Acta tibi, senior: certè mihi sæpe referre
Nubigenas domitos à se pater ipse solebat.
Tristis ad hæc Pylius: quid me meminisse malorum
Cogis? & obductos annis restringere luctus?
Inq; tuum genitorem odium, offensasq; fateri?
Ille quidem maiora fide quoq; gessit, & orbem
Implevit meritis, quod mallem posse negare.
Sed neq; Deïphobum, nec Polydamanta, nec ipsum
Hectora laudamus. quis enim laudaverit hostem?
Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
Stravit, & immeritas urbes Elinq;, Pylumq;
Diruit, inq; meos ferrum, flammasq; penates
Impulit: utq; alios taceam, quos ille peremit,
Bis sex Neleïdæ fuimus conspecta inventus,
Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
Viribus. atq; alios vinci potuisse ferendum est:
Mira Periclymeni mors est: cui posse figuras
Sumere quas vellet, rursusq; reponere sumptas
Neptunus dederat, Neleï sanguinis auctor.
Hic ubi nequicquam est formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curvis
Ferre solet pedibus, divûm gratissima regi.
Viribus usus avis, pennis, rostroq; recurvo,
Hamatisq; viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tyrinthius arcus:
Atq; inter nubes sublimia membra ferentem,
Pendentemq; ferit, lateri quà jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
Deficiunt, motumq; negant, viresq; volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: & quæ lævis hæserat ala,
Corporis affixi pressa est gravitate sagitta:

Per-

Perq; latus ſummum ingulo eſt exacta ſiniſtro.
Num video r debere tuis præconia rebus
Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulterius, quam fortia facta ſilendo,
Vlciſcar fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam dulci Nileïus edidit ore,
A ſermone ſenis, repetito munere Bacchi
Surrexère toris: nox eſt data cetera ſomno.
At Deus, æquoreas qui cuſpide temperat undas,
In volucrem corpus nati Cycneïda verſum
Mente dolet patria: ſævumq; perоſus Achillem,
Exercet memores, plus quam civiliter, iras.
Iamq; fere tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat Smynthea dictis:
O mihi de fratris longè cariſſime natis,
Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Troiæ,
Ecquid, ubi Aſiacas caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia caſa dolet? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit, circum ſua Pergama tracti?
Cum tamen ille ferox, belloq; cruentior ipſo
Vivit adhuc, operis noſtri populator Achilles,
Det mihi ſe ſaxo; triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. at quoniam concurrere comminus hoſti
Non datur, occulta nec opinum perde ſagitta.
Annuit, atq; animo pariter patruiq;, ſuoq;
Delius indulgens, nebula velatus, in agmen
Pervenit Iliacum: mediaq; in cæde virorum,
Rara per ignotos ſpargentem cernit Archivos
Tela Parin: faſtus q; Deum. quid ſpicula perdis
Sanguine plebis? ait. ſi qua eſt tibi cura tuorum.
Vertere in Æaciden, caſoſq; ulciſcere fratres.
Dixit: & oſtendens ſternentem Troica ferro

Corpora

Corpora Pelidæ, arcumq; obvertit in illum,
Certaq; letifera direxit spicula dextra.
Quo Priamus gandere senex post Hectora posset,
Hoc fuit. ille igitur tantorum victor Achille,
Victus es à timido Graiæ raptore marite:
At si Fœmineo fuerat tibi Marte cadendum,
Thermodoontiaca malles cecidisse bipenni.
Iam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi
Nominis Æacides, caput insuperabile bello
Arserat: armarat Deus idem, idemq; cremarat.
Iam cinis est, & de tam magno restat Achille
Nescio quid, parvam quod non benè compleat urnam:
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi mensura viro respondet; & hæc est
Par tibi Pelide: nec inania tartara sentit.
Ipse etiam, ut, cujus fuerit, cognoscere posses,
Bella movet clypeus: deq; armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oileus Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & ævo,
Poscere, non alij, soli Telamone creato,
Lærteq; fuit tanta fiducia laudis.
Ast se Tantalides onus invidiamq; removit:
Argolicosq; duces medijs considere castris
Iussit, & arbitrium litis trajecit in omnes.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

Liber XIII.

Consedêre duces, & vulgi stante corona,
Surgit ad hoc clypei dominus septemplicis Ajax:
Vtq; erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
Littora prospexit, classemq; in littore vultu:
Intendensq; manus, Agimus, proh Iupiter, inquit,
Ante rates causam, & mecum confertur Vlysses!
At non Hectoreis dubitavit cedere flammis,
Quas ego sustinui, quas hac à classe fugavi.
Tutius est igitur fictis contendere verbis,
Quam pugnare manu; sed nec mihi dicere promtum,
Nec facere est isti: quantumq; ego Marte feroci,
Inq; acie valeo, tantùm valet iste loquendo;
Nec memoranda tamen vobis mea facta Pelasgi
Esse reor: (vidistis enim) sua narret Vlysses,
Quæ sine teste gerit, quorum vox conscia sola est.
Premia magna peti fateor: sed demit honorem
Æmulus Ajaci, non est tenuisse superbum,
Sit licet hoc ingens, quicquid speravit Vlysses.
Ipse tulit precium iam nunc certaminis huius:
Qui cum victus erit, mecum certasse feretur,
Atq; ego si virtus in me dubitabilis esset,
Nobilitate potens essem, Telamone creatus:
Mœniaq; sorti Trojana sub Hercule cepit:
Littoraq; intravit Pagasæa Colcha carina.
Æacus hinc patet est, qui jura silentibus illic

Reddit ubi Æoliden, saxum grave Sisyphon urges,
Æacon agnovit summus, prolemq́; fatetur
Iupitur esse suam. sic à Iove tertius Ajax.
Nec tamen hæc series in causam prosit Achivi,
Si mihi cum magno non sit communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. quid sanguine cretus
Sisyphio? furtisq́;, & fraude simillimus illi,
Inseris Æacidis alienæ nomina gentis?
An, quod in arma prior, nulloq; sub indice veni
Arma neganda mihi? potiorq; videbitur illis,
Vltima qui cepit, detrectavitq; furore
Militiam ficto: donec solertior isto,
Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataq́; traxit ad arma?
Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla.
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus quia nos ad premia pericula, simus,
Atq; utinam, aut verus furor ille, aut creditus esset
Nec comes hic Phrygias nunquam venisset, ad arces
Hortator scelerum. non te Pœnantia proles
Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
Qui nunc, (ut memorãt) sylvestribus abditus, antris
Saxa moves gemitu: Laërtiadaq; precaris.
Quæ meruit: quæ (si Dij sunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma,
Heu, pars una ducum, quo successore sagittæ
Herculis utuntur, fractus morboq́;, famæq́;,
Velaturq;, aliturq; avibus: volucresq; petendo
Debita Trojanis exercet spicula fatis.
Ille tamen vivit, quia non comitatur Vlyssem,
Vellet & infœlix Palamedes esse relictus:
Viveret, aut certè letum sine crimine habe[illegible]
Quem, malè convicti nimium memor iste

[illegible]

Proderetem Danaûm finxit, fictumq; probavit
Crimen, & ostendit, quod jam præfoderat, aurum
Ergo aut exilio vires subduxit Achivis,
Aut nece: sic pugnat, sic est metuendus Ulysses.
Qui licet eloquio fidum quoq; Nestora vincat,
Haud tamen efficiet desertum ut Nestora crimen
Esse reor nullum: qui cùm imploraret Ulyssem
Vulnere tardatus equi, fessusq; senilibus annis,
Proditus à socio est. non hæc mihi crimina fingi
Scit benè Tydides: qui nomine sæpe vocatum
Corripuit: trepidoq; fugam exprobravit amico,
Aspiciunt oculis superi mortalia iustis.
En eget auxilio, qui non tulit: utq; reliquit,
Sic linquendus erat. legem sibi dixerat ipse.
Conclamat socios: adsum, videoq; trementem,
Pallantemq; metu, & trepidantem morte futura.
Opposui molem clypei, texiq; jacentem:
Servaviq; animam (minimum est hoc laudis) inertis.
Si perstas certare, locum redeamus ad illum:
Redde hostes, vulnusq; tuum, solidúmq; timorem;
Post clypeumq; late: & mecum contende sub illo.
At postquam eripui, cui standi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adest, secumq; Deos in prælia ducit,
Quaq; ruit, non tu tantum terreris Ulysse,
Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego sanguineæ successu cædis ovantem
Eminies ingenti resupinum pondere fudi.
Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, nullo
Sustinui: sortemq; meam vovistis Achivi.
Et vestræ valuêre preces: si quæritis hujus
Fortunam pugnæ, non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troës ferrumq;, ignesq;, Jovemq;

In Danaas classes: ubi tunc facundus Vlysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem vestri reditus. date pro tot navibus arma.
Quòd si vera licet mihi dicere, quaritur istis,
Quæ mihi, major honos, conjunctaq; gloria nostra est
Atq; Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemq; Dolona,
Priamidemq; Helenum rapta cum Pallade captum.
Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
Dividite: & pars sit major Diomedis in illis.
Quòd tamē hæc Ithaco? quod clam, qui semper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro
Insidias prodet, manifestabitq; latentem.
Sed neq; Dulichius sub Achillis casside vertex
Pondera tanta ferret: nec non onerosa, gravisq;
Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis.
Nec clypeus vasti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ, natæq; ad furta sinistræ.
Debilitaturum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donaverit error Achivi,
Cur spolieris, erit: non, cur metuaris ab hoste.
Et fuga, qua sola cunctos, timidissime, vincis,
Tarda futura tibi est, gestamina tanta trahenti.
Adde, quòd iste tuus tam rarò prælia passus,
Integer est clypeus: nostro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus est successor habendus.
Deniq; quid verbis opus est? spectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hostes:
Inde jubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone satus, vulgiq; secutum
Vltima murmur erat: donec Lærtius heros

Assiliit,

Astitit, atq; oculos paulùm tellure morates
Sustulit ad proceres, expectatoq; resoluit
Ora sono: neq; abest facundis gratia dictis.
Si mea cum vestris valuissent vota Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis heres:
Tuq; tuis armis, nos te poteremur Achille.
Quem quoniam non aqua mihi, vobisq; negarunt
Fata (manuq; simul veluti lachrymantia tersit
Lumina) quis magno melius succedet Achilli,
Quam per quem magnus Danais successit Achilles?
Huic modò ne prosit, quam, ut est hebes, esse videtur
Néve mihi noceat, quod vobis semper Achivi
Profuit ingenium: meaq; hæc facundia, si qua est,
Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,
Invidia careat: bona nec sua quisq; recuset.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco. Sed enim quia retulit Aiax
Esse Iovis pronepos, nostri quoq; sanguinis auctor
Iupiter est: totidemq; gradus distamus ab illo:
Nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi,
Iupiter huic: neq; in his quisquam damnatus, et exul.
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus est utroq; parente.
Sed neq; materno quod sum generosior ortu,
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons
Proposita arma peto: meritis expendite causam.
Dummodo, quod fratres Telamon, Peleusq; fuerunt,
Aiacis meritum non sit: nec sanguinis ordo,
Sed virtutis honor spoliis quæratur inistis.
Aut si proximitas primumq; requiritur heres,
Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi.
Quis locus Aiacis Phthiam hæc Scyrónve ferantur.
Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:

Non petit ille tamen. nam, si petat, auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur:
Plura quidem feci, quam quæ comprendere dictis
Im promptu mihi sit: rerum tamen ordine ducar.
Præscia venturi genitrix Nereïa leti
Dissimulat cultu natum, & deceperat omnes
In quibus Aiacem, sumptæ fallacia vestis.
Arma ego femineis animum motura virilem
Mercibus inserui. neq; adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cùm parmam, hastamq; tenenti
Nate Dea, dixi, tibi se peritura reservant
Pergama: quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Iniecique manum: fortemq; ad fortia misi.
Ergo opera illius mea sunt: ego Telephon hasta
Pugnantem domui: victum, orantemq; refeci.
Quòd Thebæ cecidère, meum est: me credite Lesbō,
Me Tenedon, Chrysenq́, & Cillan Apollinis urbes,
Et Syron cepisse. mea concussa putate
Procubuisse solo Lyrnessia mœnia dextra.
Utq; alios taceam, qui sævum perdere posset
Hectora nempe dedi: per me iacet inclytus Hector,
Illis hæc armis, quibus est inventus Achille:,
Arma peto: vivo dederam, post fatu reposco.
Vt dolor unius Danaos pervenit ad omnes.
Aulidaq́, Euboicam complerunt mille carinæ:
Expectata diu, nulla, aut contraria classi
Flamina sunt: diræq; iubent Agamemnona sortes
Immeritam sævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor: divisq; irascitur ipsis:
Atq; in rege tamen pater est. ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor: fassoq; agnoscat Atrides:
Difficilem tenui sub iniquo iudice causam.

Hunc

Hunc tamen utilitas populi, fraterq́, datiq;
Summa mouet sceptri, laudẽ ut cũ sanguine pensẽt.
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, sed astu
Decipienda fuit: quò si Telamonius isset,
Orba suis essent etiam nunc lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Visaq; & intrata est altæ mihi curia Troiæ:
Plenaq; adhuc erat illa viris. interritus egi,
Quam mihi mandarat communis Græcia, causam:
Accusoq; Parin: prædamq; Helenamq, reposco:
Et moueo Priamum, Priamoq; Antenora iunctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuêre sub illo,
Vix tenuêre manus (scis hæc Menelaë) nefandas,
Primaq; lux nostri tecum fuit illa Pericli.
Longa referre mora est, quæ consilioq́, manuq;
Vtiliter feci spacioso tempore belli.
Post acies primas, urbis se mœnibus hostes
Continuêre diu: nec aperti copia Martis
Vlla fuit: decimo demum pugnauimus anno.
Quid facis interea, qui nil, nisi prælia nosti?
Quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris,
Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
Consolor socios, ut longi tædia belli
Mente ferant placida: doceo, quo simus alendi,
Armandiq; modo mittor quo postulat usus,
Ecce, Iouis, monitu deceptus imagine somni
Rex iubet incepti curam dimittere belli.
Ille potest auctore suam defendere vocem.
Non sinat hoc Aiax, defendaq; Pergama possit,
Quódq́ potest, pugnet. cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? det, quod vaga turba sequatur:
Non erat hoc nimium, nunquam nisi magna loquenti.
Quid? quod & ipse, fugit? vidi, puduitq; videre,

Cum tu terga dares, inhonestaq; vela pararet:
Nec mora, Quid facitis? quae vos dementia, dixi
Concitat ô socij, captam dimittere Troiam?
Quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?
Talibus atq; aliis, in quae dolor ipse disertum
Fecerat, aversos profuga de classe reduxi.
Convocat Atrides socios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
Audet: & ausus erat reges incessere dictis
Thersites, etiam per me haud impune protervus
Eriger: & trepidos cives exhortor in hostes,
Amissamq; mea virtutem voce reposco.
Tempore ab hoc quodcunq; potest fecisse videri
Fortiter iste, meum est: qui dantem terga retraxi,
Deniq; de Danais quis te laudatve, petitve?
At sua Tydides mecum communicat acta:
Me probat: & socio semper confidit Vlysse.
Est aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
A Diomede legi, nec me sors ire iubebat:
Sed tamen & spreto noctisq; hostisq; periclo,
Ausum eadem quae nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo: non ante tamen, quam cuncta coëgi
Prodere, & edidici quid perfida Troia pararet.
Omnia cognoram, nec quid speculare, habebam,
Et iam promissa poteram cum laude reverti.
Haud contentus eo, petij tentoria Rhesi:
Inq; suis ipsum castris, comitesq; peremi:
Atq; ita captivo victor, votisq; potitus,
Ingredior curru laetas imitante triumphos.
Cuius equos precium pro nocte poposcerat hostis
Arma negata mihi: fueritq; benignior Aiax.
Quid Licij referam Sarpedonis agmina ferro
Devastata meo? cum multo sanguine fudi

Cara-

Cœranon Iphitiden, Alastoraq; Chromiumq;,
Alcandrumq;, Haliumq;, Noemonaq;, Prytanimq;,
Exitioq; deos cum Pheridamante Thoona,
Et Charopen, fatisq; immittibus Eunomon actum:
Quiq; minus celebres nostra sub mœnibus urbis
Procubuêre manu. sunt & mihi vulnera, cives,
Ipso pulchra loco. nec vanis credite verbis,
Aspicite en (vestemq; manu diduxit) & hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios: & habet sine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
Arma tulisse ferat contra Troasq; Iovemq?
Confiteorq;, tulit. neq; enim beneficia maligne
Detrectare meum est: modò ne communia solus.
Occupet, atq; aliquem nobis quoq; reddat honorem.
Reppulit Actorides, sub imagine tutus Achillis
Troas ab arsuris cum defensore carinis.
Ausus et iam Hectoreis solum concurrere telis
Se putat, oblitus regisq; ducisq;, meiq;,
Novus in officio, & prælatus munere sortis.
Sed tamen eventus vestræ, fortissime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miserum, quanto cogor meminisse dolore
Temporis illius! quo Grajum murus Achilles
Procubuit: nec me lachryme, luctusq;, timorq;,
Tardarunt, quin corpus humo sublime referrem
His humeris. his in quâ humeris ego corpus Achillis,
Et simul arma tuli, quæ nunc quoq; ferre laboro.
Sunt mihi quæ valeant in talia pondera vires:
Est animus certe vestros sensurus honores:
Scilicet idcirco pro nato cærula mater
Ambitiosa suo fuit, ut cælestia dona,

Artis

Artis opus tantæ, rudis & sine pectore mitis
Induceret? neq; enim clypei cælamina novit,
Oceanum, & terras cumq; alto sidera cœlo,
Pleiadasq;, Hyadesq;, immunemq; æquoris Arcton
Diversasq; urbes, nitidumq; Orionis ensem.
Postulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
Quid? quod me duri fugientem munera belli
Arguit incepto serum accessisse labori?
Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
Si simulasse vocas crimen: simulavimus ambo.
Si mora pro culpa est: ego sum maturior illo.
Me pia detimuit conjux, pia mater Achillem:
Primaq; sunt illi data tempora, cetera vobis.
Haud timeo, si iam nequeam defendere crimen
Cum tanto commune viro. deprensus Ulysses
Ingenio tamen ille; at non Aiacis Ulysses.
Neve in me stolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoq; digna pudore
Objicit. an falso Palamedem crimine turpe est
Accusasse mihi? vobis damnasse decorum?
Sed neq; Naupliaden facinus defendere tantum,
Tamq; patens valuit. nec nos audistis in illo
Crimina vidistis, pretio quæ obiecta patebant.
Nec, Pœantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
Esse reus merui: crimen defendite vestrum:
(Consensistis enim) nec me suasisse negabo,
Vt se subtraheret belliq;, vieq; labori,
Tentaretq; feros requie lenire dolores.
Paruit: & vivit. non hæc sententia tantum est
Fida, sed & fœlix cum sit, facit esse fidelem.
Quem quoniam vatet delenda ad Pergama cessant,
Ne mandate mihi: melius Telamonius ibit.
Eloquioq; virum, morbisq; ferocem

Mollier,

Molliet, aut aliqua producet callidus arte,
Ante retrò Simois fluet: & sine frondibus Ide
Stabit: & auxilium promittet Achaia Troiæ:
Quàm cessante meo pro vestris pectore rebus
Ajacis stolidi Danais solertia prosit.
Sis licet infestus sociis, regiq́, mihiq́,
Dure Philoctete: licet exercere, meumq;
Devoveas sine fine caput; copiasq; dolenti
Me tibi fortè dari, nostrumq; haurire cruorem:
Utq; tu mihi, sic fiat tibi copia nostri:
Te tamen aggrediar, mecumq; reducere nitar,
Tamq; tuis potiar (faveat fortuna) sagittis,
Quàm sum Dardanio, quem cepi, vate potitus;
Quàm responsa Deûm, Troianaq; fata retexi:
Quàm rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ
Hostibus è medijs. & se mihi comparat Aiax!
Nempe capi Troiam, Prohibebant fata sine illo.
Fortis ubi est Aiax? ubi sunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuit? cur audet Vlysses
Ire per excubias? & se committere nocti?
Perq; feros enses, non tantum mœnia Troiæ,
Verum etiam summas arces intrare, suaq;
Eripere ædè Deam: raptamq; efferre per hostes?
Quæ nisi fecissem: frustra Telamone creatus
Gestasset læva taurorum tergora septem.
Illa nocte mihi Trojæ victoria parta est:
Pergama tunc vici, cùm vinci posse coëgi.
Desine Tydiden vultuq́, & murmure nobis
Ostentare meum: pars est sua laudis in illo.
Nec tu, cùm socia clypeum pro classe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.
Qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
Esse, nec indomita deberi præmia dextræ

Ipse quoq; hæc peteret: peteret moderatior Ajax.
Eurypylusq́ ferox, claroq; Andremone natus.
Nec minus Idomeneus: patriaq; creatus eadem
Meriones: peteret majoris frater Atridæ,
Quippe manu fortes, nec sunt tibi Marte secundi:
Consilijs cessêre meis. tibi dextera bello
Vtilis: ingenium est, quod eget moderamine nostro.
Tu vires sine mente geris, mihi cura futuri est.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum.
Eligit Atrides. tu tantum corpore prodes:
Nos animo. quantoq; ratem qui temperat, anteit
Remigis officium, quanto est dux milite major;
Tantum ego te supero: nec non in corpore nostro
Pectora sunt potiora manu. vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia vestro:
Proq; tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
Iam labor in fine est: obstantia fata removi:
Altaq́, posse capi faciendo, Pergama cepi,
Per spes nunc socias, casuraq́ mœnia Troum,
Perq; Deos oro, quos hosti nuper ademi,
Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum,
Si quid adhuc audax, ex præcipitiq; petendum est,
Si Troiæ fatis aliquid restare putatis,
Este mei memores: aut, si mihi non datis [illegible],
Huic date: & ostendit signum fatale [illegible].
Mota manus procerũ est: et, quod [illegible] posset
Tum patuit: fortisq́ viri [illegible] disertus.
Hectora qui solus, qui ferrum, ignemq́, Iovemq́,
Sustinuit toties, unam non sustinet iram:
Invictumq; virum vicit dolor. arripit ensem:
Et meus hic certe est: an & hunc sibi poscit Vlysses?
Hoc, ait, utendum est in me mihi: quiq; cruore

Sæpe

Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quisquam Aiacem possit superare, nisi Aiax.
Dixit, & in pectus tum demum vulnera passum,
Quæ potuit ferro, letalem condidit ensem.
Nec valuêre manus infixum educere telum.
Expulit ipse cruor: rubefactaq́, sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis medijs puerq́, viroq;
Inscripta est foliys. hæc nominis, illa querelæ.
Victor ad Hypsipyles patriam, clariq; Thoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum,
Transierat. tandem portu, votoq́, potitus
Vela dat, ut referat Tirynthia tela sagittas.
Quæ postquam ad Graios domino comitante revexit,
Imposita est sero tandem manus ultima bello,
Troia simul, Priamusq́, cadunt. Priameïa conjux
Perdidit infœlix hominis post omnia firmam:
Externasq; novo latratu terruit auras.
Longus in angustum qua clauditur Hellespontus,
Ilion ardebat, neq; adhuc consederat ignis:
Exiguumq; senis Priami Iovis ara cruorem
Combiberat: tractisq; comis antistita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidæ matres patriorum signa deorum,
Dum licet, amplexæ, succensaq́, templa tenentes.
Invidiosa trahunt victores præmia Graij.
Mittitur Astyanax illis de turribus, unde,
Pugnantem pro se, proavitaq́, regna tuentem
Sæpe videre patrem monstratum a matre solebat
Iam viam suadet Boreas: flatuq; secundo
Carbasa uota sonant, jubet uti navita ventis.
Troia vale, rapimur, clamant. dant oscula terræ

Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conscendit classem, miserabile visu,
In mediis Hecube natorum inventa sepulchris.
Prensantem tumulos, atq; ossibus oscula dantem
Dulichiæ traxère manus. tamen unius hausit,
Inq; sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem, lachrymasq; reliquit.
Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Bistoniis habitata viris: Polymestoris illic
Regia dives erat: cui te commisit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiisq; removit ab armis.
Consilium sapiens, sceleris nisi præmia, magnas
Adjecisset opes, animi irritamen avari
Vt cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem
Rex Thracum: jugulogq; sui demisit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina possent,
Exanimem è scopulo subjectas misit in undas.
Littore Threïcio classem religarat Atrides;
Dum mare pacatum, dum ventis mitior esset.
Hic subitò, quantum cum viveret esse solebat:
Exit humo latè rupta, similisq; minanti
Temporis illius vultum referebat Achilles,
Quo ferus injusto petiit Agamemnona ferro.
Immemoresq; mei discessitis, inquit, Achivi?
Obrutaq; est mecum virtutis gratia nostræ?
Ne facite: utq; meum non sit sine honore sepulchrum,
Places Achilleos mactata Polyxenâ manes.
Dixit: & immiti socios parentibus umbra
Rapta sinu matris, quam jam propè sola fovebat,
Fortis, & infœlix, & plusquam fœmina, virgo
Ducitur ad tumulum, diroq; fit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris

Admota

Admota est, sensitq; sibi fera sacra parari:
Vtq; Neoptolemum stantem ferrumq; tenentem,
Vtq; suo vidit figentem lumina vultu:
Vtere iamdudum generoso sanguine dixit:
Nulla mora est: aut tu iugulo, vel pectore telum
Conde meo: iugulumq; simul, pectusq; retexit,
Scilicet haud ulli servire Polyxena vellem.
Haud per tale sacrum numen placabitis ullum
Mors tantùm vellem matrem mea fallere posset:
Mater obest, minuit q; nec is mihi gaudia, quamvis
Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.
Vos modò, ne Stygios adeam non libera manes,
Este procul, si iusta peto: tactuq; viriles
Virgineo removete manus: acceptior illi,
Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis,
Liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
Verba movent oris, Priami vos filia regis
Nunc captiva rogat: genitrici corpus inemptum
Reddite: néve aura redimat ius triste sepulchri,
Sed lachrymis. tunc, cùm poterat, redimebat & auro,
Dixerat. at populus lachrymas, quas illa tenebat,
Non tenet. ipse etiam flens, invitusq; sacerdos
Prebita coniecto rupit præcordia ferro.
Illa super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata novissima vultus.
Tunc quoq; cura fuit partes velare tegendas,
Cùm caderet, castiq; decus servare pudoris.
Troades excipiunt: deploratosq; recensent
Priamidas, & quid dederit domus una cruoris:
Teq; gemunt virgo, teq;, ô modo regia coniux,
Regia dicta parens, Asiæ florentis imago,
Nunc etiam prædæ malasors: quam victor Vlysses
Esse suam vellet, nisi quod tamen Hectora partu

Edide-

Ediderat: dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natisq́, viroq́,
Huic quoq; dat lacrymas, lacrymas in vulnera fudit,
Osculaq; ore tegit, consuetaq; pectora plangit:
Canitiemq; suam concreto in sanguine verrens,
Plura quidem, sed & hæc laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quod enim superest?) dolor ultime matris,
Nata jaces: videoq; meum tua vulnera pectus.
Et ne perdiderim quenquam sine cæde meorum,
Tu quoq; vulnus habes. at te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: cecidisti & fœmina ferro,
Totq́, tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Troiæ, nostriq; orbator Achilles,
At postquam cecidit Paridis Phœbiq; sagittis,
Nunc certè dixi, non est metuendus Achilles.
Tunc quoq; mi metuendus erat. cinis ipse sepulti
In genus hoc sævit: tumulo quoq; sensimus hostem.
Æacidæ fecunda fui. jacet Ilion ingens,
Eventuq; gravi finita est publica clades:
Sed finita tamen. soli mihi Pergama restant,
In curfuq; meus dolor est, modo maxima rerum,
Tot generis natis q́, potens, maribus q́, virisq;
Nunc trahor exul, inops, tumulis avulsa meorum,
Pevelopa munus: quæ me data pensa trahentem
Matribus ostendens Ithacis, hæc Hectoris illa est
Clara parens: hæc est, dicet, Priameïa conjux.
Post q́, tot amissos tu nunc, quæ sola levabas
Maternos luctus, hostilia busta piasti.
Inferias hosti peperi. quò ferrea resto?
Quid ve memor? quo me servas damnosa senectus?
Quò dy crudeles, nisi uti nova funera cernam,
Vivacem differtis anum? quis posse putaret

Felicem

Felicem Priamum post diruta Pergama dici?
Felix morte sua est, nec te, mea nata, peremtam
Aspicit: & vitam pariter, regnumq; reliquit.
At puto funeribus dotabere regia virgo,
Condeturq; tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc est fortuna domus: tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæq; haustus arenæ.
Omnia perdidimus: superest, cur vivere tempus
In breve sustineam, proles gratissima matri
Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
Has datus Ismario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere? & sparsos immiti sanguine vultus?
Dixit: & ad littus passu procedit anili,
Albentes lacerata comas. date Troades urnam,
Dixerat infelix, liquidas hausturet ut undas.
Aspicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaq; Threïcijs ingentia vulnera telis.
Troades exclamant. obmutuit illa dolore:
Et pariter vocem, lachrymasq; introrsus obortas
Devorat ipse dolor: duroq; simillima saxo
Torpet, & adversa figit modo lumina terra,
Interdum torvos extollit ad æthera vultus:
Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati:
Vulnera præcipue: seq; armat, & instruit iræ.
Qua simul exarsit, tanquam regina maneret,
Vlcisci statuit: pœnaq; in imagine tota est;
Vtq; furit catulo lactente orbata leæna,
Signaq; nacta pedum sequitur, quẽ non videt, hostem:
Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
Vadit ad artificem diræ Polymnestora cædis,
Colloquiumq; petit: nam se monstrare relictum

Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odrysius: prædaq; assuetus amore,
In secreta venit: tum blando callidus ore,
Tolle moras Hecube, dixit: da munera nato:
Omne fore illius quod das, quod & ante dedisti,
Per superos iuro, spectat truculenta loquentem,
Falsaq; jurantem: tumidaq; exæstuat ira.
Atq; ita correpto, captivarum agmina matrum
Invocat, & digitos in perfida lumina condit,
Expilatq; genis oculos: facit ira valentem:
Immergitq; manus: fœdataq; sanguine sonti
Non lumẽ (neq; enim superest) loca luminis haurit.
Clade sui Thracum gens irritata tyranni,
Troada telorum lapidumq; incessere iactu
Cœpit, ad hæc missum rauco cum murmure saxum
Morsibus insequitur: rictuq; ad verba parato
Latravit conata loqui: locus extat, & ex re
Nomen habet: veterumq; diu memor illa malorum,
Tum quoq; Sithonios ululavit mœsta per agros.
Illius Troasq; suos, hostesq; Pelasgos,
Illius fortuna Deos quoq; moverat omnes:
Sic omnes, & ut ipsa Iovis conjuxq;, sororq;,
Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.
Non vacat Auroræ, quanquã iisdẽ faverat armis,
Cladibus & casa Trojæq; Hecubæq; moveri.
Cura Deam propior, lustusq; domesticus angit
Memnonis amissi: Phrygijs quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater.
Vidit: & ille color, quo matutina rubescunt
Tempora, palluerat: latuitq; in nubibus æther.
At non impositos supremis ignibus artus
Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non est
Dedigna-

Dedignata Iovis, lachrymisq; has addere voces:
Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
(Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
Diva tamen veni, non ut delubra, dieséq;
Des mihi sacrificos, caliturasq; ignibus aras.
Si tamen aspicias quantum tibi femina præstem,
Tum cùm luce nova noctis confinia servo,
Præmia danda putes. sed non ea cura, neq; hic est
Nunc status Auroræ meritos ut poscat honores.
Memnonis orba mei venio: qui fortia frustra
Pro patruo tulit arma suo: primisq; sub annis
Occidit à forti (sic Dij voluistis) Achille.
Da precor huic aliquem solatia mortis honorem,
Summe Deûm rector: maternaq; vulnera leni.
Iupiter annuerat; cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigriq; volumina fumi
Infecêre diem, veluti cum flumina natus
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra favilla volat: glomerataq; corpus in unum
Densatur, faciemq; capit, sumitq; colorem
Alq; animum ex igni: levitas sua præbuit alas.
Et primo similis volucri, mox vera volucris
Insonuit pennis: pariter sonuere sorores
Innumeræ, quibus est eadem natalis origo.
Terq; rogum lustrant: & consonus exit in auras
Ter plangor: quarto seducunt castra volatu.
Tunc duo diversa populi de parte feroces
Bella gerunt: rostrisq; & aduncis unguibus iras
Exercent: alasq; adversaq; pectora lassant.
Inferiæq; cadunt cineri cognata sepulto
Corpora: seq; viro forti meminêre creatas.
Præpetibus subitis nomen facit auctor: ab illo
Memnonides dicta cùm Sol duodena peregit

Signa, parentali moritura morte rebellant.
Ergo alijs latrasse Dymantida flebile visum est:
Luctibus est Aurora suis intenta, piasq;
Nunc quoq; dat lachrymas, & toto rorat in orbe.
Non tamen eversam Trojæ cum mœnibus esse
Spem quoq; fata sinunt. sacer, & sacra altera partem
Fert humeris venerabile onus Cythereïus heros:
De tantisq; opibus prædam pius eligit illam,
Ascaniumq; suum: profugaq; per æquora classe
Fertur ab Antandro: scelerataq; littora Thracum,
Et Polydoreo manantem sanguine terram
Linquit, & utilibus ventis æstuq; secundo
Intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phœbum
Ritè colebatur, temploq;, domoq; recepit:
Urbemq; ostendit, delubraq; nota, duasq;
Latona quondam stirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, vinoq; in thura profuso,
Cæsarumq; boum fibris de more trematis,
Regia tecta petunt: positisq; tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc pius Anchises: ô Phœbi lecte sacerdos,
Fallor? an & natum, cùm primum hæc mœnia vidi,
Bisq; duas natas quantum reminiscor, habebas?
Hunc Anius niveis circundata tempora vittis
Concutiens, & tristis, ait: non falleris, heros
Maxime: vidisti natorum quinq; parentem,
Quem nunc (tanta homines rerũ incôstantia versat)
Pene vides orbum. quod enim mihi filius absens
Auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro parte locumq; & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic: dedit alter a Liber

Feminea

Feminea ſtirpi voto majora fideq;
Munera. nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticemq; meri, bacchamq; Minerva
Transformabantur: divesq; erat uſus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
(Ne non ex aliqua veſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoq; parte putes) armorum viribus uſus
Abſtrahit invitas gremio genitoris: alantq;
Imperat Argolicam cœleſti munere gentem.
Effugiunt quò quæq; poteſt: Euboea duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Miles adeſt: &, ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas conſortia corpora pœnæ
Reddidit: & timido poſſes ignoſcere fratri.
Non hîc Æneas, non qui defenderet Andron
Hector erat: per quos decimum duraſtis in annum.
Iamq; parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater, ſer opem, dixêre: tulitq;
Muneris auctor opem: (ſi miro perdere more
Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui ſcire. aut nunc dicere poſſum.
Summa mali nota eſt: pennas ſumſêre, tuæq;
Conjugis in volucres nivias abjêre columbas.
Talibus atq; aliis poſtquam convivia dictis
Implerunt, menſa ſomnum petiêre remota:
Cumq; die ſurgunt, adeuntq; oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognataq; iuſſit
Littora. proſequitur rex, & dat munus iturîs:
Anchiſæ ſceptrum: chlamydem, pharetramq; nepoti,
Craterem Æneæ, quem quondam miſerat illi
Hoſpes ab Æmoniis Therſes Iſmenius oris.
Miſerat Hunc illi Therſes: fabricaverat Alcon

Myleus, & longo calaverat argumento,
Vrbs erat: & septem posses ostendere portas:
Hæ pro nomine erant? &, quæ foret illa, docebant,
Ante urbem exequias, tumulisq;, ignesq́, rogisq́,
Effusæq; comas, & aperta pectora matres
Significant luctum: Nymphæ quoq; flere videntur
Siccatosq; queri frontes sine frondibus arbor
Nuda riget: lambunt arentia saxa capillæ,
Ecce facit medijs natas ab Orione Thebis,
Hanc non femineum jugulo dare pectus aperto,
Illam demisso per fortia pectora telo,
Pro populo cecidisse suo: pulchrisq́ per urbem
Funeribus ferri, celebriq; in parte cremari:
Tum de virginea geminos exire favilla,
Ne genus intereat, iuvenes quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.
Hactenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus in aurato crater erat asper acantho.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt,
Dantq; sacerdoti custodem thuris acerram,
Dant pateram, claramq; auro, gemmisq; coronam.
Inde recordati Teucros à sanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuêre: locisq;
Ferre diu nequiêre Iovem: centumq; relictis
Vrbibus, Ausonios optant contingere portus.
Sævit hyems, iactatq; viros: Strophadumq; receptos
Portubus infidis exterruit ale Aello.
Et iam dulichios portus, Ithacamq́, Samumq;
Neritiusq; domos, regnum fallacis Vlyssei,
Præterevunt vecti: certamen lite Deorum
Ambraciam, versiq; vident sub imagine saxum
Iudicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est,
Vocalemq; suæ terram Dodonida quercu,

Chaoniosque

Chaonioſq; ſinus, ubi nati rege Moloſſo
Impia ſubiectis fugêre incendia pennis.
Proxima Phæacum felicibus obſita pomis
Rura petunt: Epyros ab his, regnatq; vati
Buthrotos Phrygio, ſimulataq; Troia tenetur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam. tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos verſa eſt Pachynos ad Auſtros,
Mollibus expoſitum Zephyris Lilybæon: ad arctos,
Æquoris expertus ſpectat Boreamq; Peloros.
Hanc ſubeant Teucri remis, æſtuq; ſecundo.
Sub noctem potitur Zanclæa claſſis arena.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infeſtat, vorat hæc raptas, revomitq; carinas:
Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum,
Virginis ora gerens, & (ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoq; tempore virgo:
Hanc multi petiêre proci: quibus illa repulſis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat, & eluſos iuvenum narrabat amores.
Culidum pectendos præbet Galathea capillos,
Talibus alloquitur referens ſuſpiria dictis:
Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
Expetit: utq; facis, potes his impune negare,
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam cærula Doris
Enixa eſt, quæ ſum turba quoq; tuta ſororum,
Non niſi per luctus licuit Cyclopis amorem
Effugere, & lachrymæ vocem impediêre loquentis:
Quas ubi marmoreo deterſit pollice virgo,
Et ſolata Deam eſt: refer ô rariſſima, dixit:
Néve tui cauſam tege, ſum tibi fida, doloris,
Nereis his contrà reſecuta Cratæide natam eſt.

Acis erat Fauno Nymphaq; Simethide cretus,
Magna quidem patrisq; sui, matrisq; voluptas,
Nostra tamen major. nam me sibi iunxerat uni
Pulcer, & octonis iterum natalibus actis
Signarat teneras dubia lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec, si quaeseris odium Cyclopis, amorve
Acidis in nobis fuerit praestantior, eadem.
Par utrunq; fuit. pro quanta potentia regni
Est Venus alma tui! nempe ille immitis, & ipsis
Horrendus sylvis, & visus ab hospite nullo
Impune, & magni cum Diis contemtor Olympi,
Quid sit amor, sentit: nostriq; cupidine captus
Vritur, oblitus pecorum, antrorumq; suorum.
Iam tibi forma, jamq; est tibi cura placendi:
Iam rigidos pectis rastris, Polypheme, capillos:
Iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
Et spectare feros in aqua & componere vultus.
Cadis amor, feritasq; sitisq; immensa cruoris
Cessant, & tutae veniunt abeuntq; carinae.
Telemus interea Siculum delatus in aequor,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit: lumenq; quod unum,
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Vlysses
Risit: &, ô vatum stolidissime, falleris, inquit:
Altera jam rapuit. sic frustra vera monentem
Spernit: & aut gradiens ingenti littora passu
Degravat: aut fessus sub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrunq; latus circumfluit aequoris unda.
Huc ferus ascendit Cyclops, medius q; resedit:
Lanigeras pecudes nullo ducente secutae.
Cui postquam pinus, baculi quae praebuit usum,

Ante

Ante pedes posita est, antennis apta ferendis:
Sumptaq; arundinibus compacta est fistula centum:
Senserunt toti pastoria sibilia montes:
Senserunt undæ. latitans ego rupe, meiq;
Acidis in gremio residens procul, auribus hausi
Talia dicta meis, auditaq; verba notavi:
Candidior folio nivei Galatea ligustri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior vitro, tenero lascivior hœdo,
Lævior assiduo detritis æquore conchis,
Solybus hybernis, æstiva gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uva,
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto,
Et, si non fugias, riguo formosior horto.
Savior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annosa quercu, fallacior undis,
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis:
His immobilior scopulis, violentior amne,
Laudato pavone superbior, acrior igni,
Asparior tribulis, fera truculentior ursa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro:
Et, (quod præcipuè, si possem, demere vellem)
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis, volucriq; fugacior aura.
At, benè si noris, pigeat fugisse: moraq;
Ipsa tuas damnes: & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
Antra, quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ramos:
Sunt auro similes longis in vitibus uvæ
Sunt & purpureæ: tibi & has servamus, & illas.
Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra

Mollia

Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunaq; non solum nigro liventia succo,
Verumetiam generosa, novasq; imitantia ceras.
Nec tibi castaneæ me comunge, nec tibi deerunt
Arbutei fœtus: omnis tibi serviet arbos.
Hoc pecus omne meum est: multæ quoq; vallib. errãt:
Multas sylva tegit: multæ stabulantur in antris.
Nec, si fortè roges, possem tibi dicere, quot sunt:
Pauperis est numerare pecus: de laudibus harum
Nil mihi credideris: præsens potes ipsa videre,
Vt vix sustineant distentum cruribus uber.
Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoq; per ætas alys in ovilibus hœdi.
Lac mihi semper adest niveum: pars inde bibenda
Servatur partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataq; tantum
Munera contingent: damæ, leporesq; capreæq;,
Parq; columbarum, demtusve cacumina vidus.
Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
Inter se similes, vix vt dignoscere possis,
Villosæ catulos in summis montibus ursæ.
Inveni: & dixi: dominæ servabimus istos.
Iam modò cæruleo nitidum caput exere ponto:
Iam Galatea veni: nec murmura despice nostra.
Certè ego me novi, liquidoq; in imagine vidi
Nuper aquæ: placuitq; mihi mea forma videnti.
Aspice sim quantus, non est hoc corpore major
Iuppiter in cœlo: (nam vos narrare soletis
Nescio quem regnare Iovem) coma plurima torvos
Prominet in vultus, humerosq; vt lucus obumbrat,
Nec, mea quod duris horrent densissima setis
Corpora, turpe puta. turpis sine frondibus arbor:
Turpis equus, nisi colla jubæ flaventia velent.

Pluma

Pluma tegit volucres: ovibus sua lana decori est.
Barba viros, hirtaeq; decent in corpore setae.
Vnum est in media lumen mihi fronte, sed instar
Ingentis clypei. quid? non haec omnia magno
Sol videt è cœlo? Solis tamen unicus orbis.
Adde, quod in vestro genitor meus aequore regnat,
Hunc tibi do socerum. tantum miserere, precesq;
Supplicis exaudi. tibi enim succumbimus uni.
Quisq; Iovem, & cœlũ sperno, & penetrabile fulmen,
Nerei te vereor. tua fulmine saevior ira est.
Atq; ego contemptus essem patientior huius,
Si fugeret omnes. sed cur, Cyclope repulso,
Acin amas? praefersq; meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatq; sibi: placeatq; licebit,
Quod nollem, Galatea tibi: modo copia detur,
Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires,
Viscera viva trahã: divulsaq; membra per agros,
Perq; tuas spargam, si se tibi misceat, undas.
Vror enim, lesusq; exaestuat acrior ignis:
Cumq; suis videor translatum viribus Aetnam
Pectore ferre meo: nec tu Galatea moveris.
Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam)
Surgit: &, ut taurus vacca furibundus ademta
Stare nequit, sylvaq; & notis saltibus errat:
Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes
Me videt, atq; Acin: videoq; exclamat: & ista
Ultima sit, faciam, Veneris concordia vestrae.
Tantaq; vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. clamore perhorruit Aetna.
Ast ego vicinio pavefacta sub aequore merger.
Terga fugae dederat conversa Simethius heros:
Et fer opem Galathea, precor, mihi ferte parentes,
Dixerat: & vestris perituram admittite regnis.

Inse-

Insequitur Cyclops: partemq; è monte revulsam
Mittit: & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri solum per fata licebat,
Fecimus, ut vires assumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evanescere cœpit.
Fitq; color primo turbati fluminis imbre:
Purgaturq; mora. tum moles tecta dehiscit,
Vivaq; per rimas, proceraq; surgit arundo:
Oscq; cavum saxi sonat exultantibus undis.
Miraq; res, subito media tenus extitit alvo
Incinctus invenis flexis nova cornua cannis,
Qui, nisi quòd maior, quòd toto cæruleus ore est,
Acis erat: & quoq; erat tamen Acis in amnem
Versus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.
Desierat Galatea loqui: cœtuq; soluto
Discedunt, placidisq; natant Nereïdes undis.
Scylla redit: neq; medio se credere ponto
Audet, & aut bibula sine vestibus errat arena,
Aut ubi lassata est, seductos nacta recessus
Gurgitis inclusa sua membra refrigerat unda.
Ecce fretum scindens alti novus incola ponti
Nuper in Euboica versis Anthedone membris
Glaucus adest: viseq; cupidine virginis ardet:
Et, quacunq; putat fugientem posse morari,
Verba refert. fugit illa tamen: veloq; timore
Pervenit in summum positi prope littora montis.
Ante fretum est ingens apicem coniectus in unum
Longa sub arboribus convexus ad æquora vertex.
Constitit hic: & tuta loco, monstrúmne, Deúsne
Ille sit ignorans, admiratur q; colorem,
Cæsariemq; humeros subiectaq; terga tegentem.

Vltima

Vltimaq́ excipiat quod tortilis inguina piſcis:
Senſit: & innitens, quæ ſtabat proxima, moli,
Non ego prodigium, nec ſum fera bellua, virgo
Sed Deus, inquit, aquæ. nec maius in æquore Proteus
Ius habet, & Triton, Athamantiadesq; Palæmon.
Ante tamen mortalis eram. ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, tantùm exercebar in illis.
Nam modò ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis.
Quas neq; cornigeræ morſu lesêre iuvencæ:
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores:
Non data ſunt capiti genialia ſerta: nec unquam
Falciferæ ſecuêre manus. ego primus in illo
Ceſpite conſedi, dum lina madentia ſicco:
Vtq; recenſerem captivos ordine piſces,
Inſuper expoſui: quos aut in retia caſus,
Aut ſua crudelitas in aduncos egerat hamos.
Res ſimilis fictæ: ſed quid mihi fingere prodeſt?
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et moture latus, terraq́ ut in æquore niti.
Dumq́ moror, mirorq; ſimul: fugit omnis in undas
Turba ſuas: dominumq; novum, littusq; relinquunt.
Obſtupui: dubitoq; diu, cauſamq; requiro,
Num Deus hæc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manuq́
Pabula decerpſi, decerptaq́ dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſucços:
Cùm ſubitò trepidare intus præcordia ſenſi:
Alterius rapi naturæ pectus amore.
Nec potui reſtare diu: repetendaq; nunquam

Terra vale dixi, corpusq; sub æquore mersi,
Dij maris exceptum socio dignantur honore.
Vtq; mihi, quæcunq; feram mortalia, demant,
Oceanum, Tethynq; rogant. ego lustror abillis,
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto,
Pectora fluminibus iubeor supponere centum.
Nec mora: diversis lapsi de partibus amnes,
Totaq; vertuntur supra caput æquora nostrum.
Quæ postquam redeunt, alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hactenus acta tibi possum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cetera sensit.
Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam,
Cæsariemq; meam, quam longa per æquora verro.
Ingentesq; humeros, & cærula brachia vidi,
Cruraq; pinnigero curvata novissima pisce.
Quid tamen hæc species? quid Dijs placuisse marinis?
Quid iuvat esse Deum? si tu non tangeris istis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. furit ille, irritatusq; repulsa,
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XIV.

IAmq; giganteis injectam faucibus Ætnam,
Arvaq; Cyclopum, quid astra, quid usus aratri
Nescia, nec quicquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboicus frumidarum cultor aquarum,

Liquerat

Liquerat & Zanclen, adversaq́ mœnia Rhegi,
Naviſragumq, fretum, gemino quod littore preſſum
Ausoniæ Siculaq́ tenet confinia terræ.
Inde manu magna Tyrrhena per æquora vectus,
Herbiferos adyt colles, atq; atria Glaucus
Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum.
Quam ſimul aſpexit, dicta, acceptaq́ ſalute,
Diva Dei miſerere precor, nam ſola levare
Tu potes hunc, dixit (videar modò dignus) amorem:
Quanta ſit herbarum, Titani, potentia nulli
Quam mihi cognitius, qui ſum mutatus ab illis:
Néve mei nec tota tibi ſit cauſa furoris,
Littore in Italico, Meſſenia mœnia contra,
Scylla mihi viſa eſt. pudor eſt, promiſſa, precesq́,
Blanditiasq; meas, contemptaq́ verba referre.
At tu, ſive aliquod regnum eſt in cærmine, carmen
Ore move ſacro: ſive expugnantior herba eſt,
Vtere tentatis operoſæ viribus herbæ.
Nec medeâre mihi, ſanesq; hæc vulnere mando:
Fineq́ nil opus eſt: partem ferat illa caloris:
At Circe (neq́ enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium, ſeu cauſa eſt huius in ipſa,
Seu venus indicio facit hoc offenſa paterno)
Talia verba refert: Melius ſequerère volentem,
Optantemq; eadem, pariliq́ cupidine captam:
Dignus eras: ultrò poteras certeq́ rogari:
Et, ſi ſpem dederis, mihi crede, rogaberis ultrò,
Ne dubites, adſitq́ tuæ fiducia formæ.
En ego cùm Dea ſim, nitidi cùm filia Solis,
Carmine cùm tantum, tantum quoq́ gramine poſſim,
Vt tua ſim, vereor. ſpernentem ſperne: ſequenti
Redde vices: unoq́ duas ulciſcere facto:
Talia tentanti, primi, inquit, in æquore frondes,

Glaucus

Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ,
Sospite quam Scylla noſtri mutentur amores.
Indignata Dea eſt: & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellet amans: iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Veneriſq; offenſa repulſæ,
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit: & tritis Hecateïa carmina miſcet.
Cærulaq; induitur velamina: perq; ferarum
Agmen adulantum media procedit ab aula,
Oppoſitumq; petens contra Zancleïa ſaxa
Rhegion, ingreditur ferventes æſtibus undas:
In quibus, ut ſolida ponit veſtigia terra:
Summaq; decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ: quò ſe referebat ab æſtu
Et maris, & cœli, medio cùm plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras.
Hunc Dea prævitiat: portentificisq; venenis
Inquinat: hîc preſſos latices radice nocenti
Spargit, & obſcurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit: mediaq; tenus deſcenderet alvo:
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primo non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitq;, abigitq;, timetq;
Ora proterva canum: ſed quos fugit, attrahit unà:
Et corpus quærens femorum, crurumq;, pedumq;,
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis.
Statq; canum rabies, ſubiectaq; terga ferarum
Inguinibus truncis, uteroq; exſtante coërcet.
Flevit amans Glaucus: nimiumq; hoſtiliter uſa
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit: cumq; eſt data copia primum,

In

In Circes odium ſocijs ſpoliavit Vlyſſem.
Mox eadem Teucrus fuerat merſura carinas,
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus extat,
Transformata foret: ſcopulum quoq; navita vitat.
Hunc ubi Trojanæ remis avidamq; Charibdim
Evicêre rates, cùm jam prope littus adeſſent
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Æneam illic animoq;, domoq;,
Non bene diſſidium Phrygij latura mariti
Sidonis; inq; pyra ſacri ſub imagine facto
Incubuit ferro: decepta, decipit omnes.
Rurſus arenoſa fugiens nova mœnia terræ
Adſedes Erycis, fidumq; relatus Aceſten,
Sacrificat: tumulumq; ſui genitoris honorat.
Quasq; rates Iris Iunonia penè cremarat,
Solvit: & Hippotadæ regnum, terrasq; calenti
Sulphure fumantes, Acheloïdumq; relinquit
Sirenum ſcopulos, orbataq; præſide pinus.
Inarimen, Prochitenq; legit, ſteriliq; locatas
Colle Pithecuſas habitantum nomine dictas.
Quippe Deûm genitor fraudem & perjuria quondam
Cercopum exoſus gentisq; admiſſa doloſæ,
In deformes viros animal mutavit, ut ijdem
Diſſimiles homini poſſent, ſimilesq; videri.
Membraq; contraxit: nareſq; à fronte remiſſas
Contudit: & rugis paravit anilibus ora:
Totaq; velatos flaventi corpora villo
Miſit in has ſedes, nec non prius abſtulit uſum
Verborum, & natæ diræ perjuria linguæ.
Poſſe queri tantum rauco ſtridore reliquit.
Has ubi præteriit, & Parthenopeïa dextrâ
Mœnia deſeruit, læva de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca ſæva paluſtribus undis

Littora Cumarum, vivacisq; antra Sibyllæ
Intrat, & ut manes adeat per Averna paternos,
Orat. at illa diu vultum tellure moratum
Erexit: tandemq; Deo furibunda recepto
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiêre petitis:
Elysiasq; domos, & regna nouissima mundi
Me duce cognosces, simulachraq; cara parentis
Invia virtuti nulla est via. dixit, & auro
Fulgentem ramum sylva Iunonis Averna
Monstravit, jussitq, suo divellere trunco.
Paruit Æneas: & formidabilis Orci
Vidit opes, atavosq, suos, umbramq; senilem
Magnanimi Anchisæ: didicit quoq; jura locorum,
Quæq; novis essent adeunda pericula bellis,
Inde ferens lapsos adverso tramite passus,
Cum duce Cumæa fallit sermone laborem.
Dumq; iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
Seu Dea tu præsens, seu Dijs gratissima, dixit,
Numinis instar eris semper mihi: meq; fatebor
Muneris esse tui: quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me visa voluisti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis evectus ad auras,
Templa tibi statuam: tribuam tibi thuris honores
Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,
Nec Dea sum, dixit, nec sacri thuris honore
Humanum dignare caput. neu nescius erres,
Lux æterna mihi, carituraq; fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti,
Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit: elige, ait, virgo Cumæa, quid optes,
Optatis potiêre tuis. ego pulueris hausti

Osten-

Oſtendens cumulum, quot haberet corpora pulvis,
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit, ut peterem juvenes quoq; protinus annos:
Hos tamen ille mihi dabat, æternamq; juventam
Si Venerem paterer. contemto munere Phœbi
Innuba permaneo: ſed jam felicior ætas
Terga dedit: tremuloq; gradu venit ægra ſenectus,
Quæ patienda diu eſt: nam iam mihi ſecula ſeptem
Acta vides: ſupereſt, numeris ut pulveris æquem,
Tercentum meſſes, tercentum muſta videre,
Tempus erit, cùm de tanto me corpore parvam
Longa dies faciet: conſumtaq; membra ſenecta,
Ad minimum redigentur onus. nec amata videbor,
Nec placuiſſe Deo: Phœbus quoq; forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit.
Vsq; adeò mutata ferar, nulliq; videnda,
Voce tamen noſcar: vocem mihi fata relinquent.
Talia convexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboicam Stygijs emerſit in urbem
Troïus Æneas: ſacriſq; ex more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hic quoq; ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
Neritius Macareus, comes experientis Vlyſſei:
Deſertum quondam mediis in rupibus Ætnæ
Noſcit Achæmenidem? improviſóq; repertum
Vivere miratus, Quis te caſus ve, Deus ve
Servat Achæmenidem, cur inquit, barbara Grajum
Prora vehit? petitur veſtra quæ terra carina?
Talia quærenti iam non hirſutus amictu,
Iam ſuis, & ſpinis concreto tegmine nullis
Fatur Achæmenides: iterum Polyphemon, & illos
Aſpiciam fluidos humano ſanguine rictus.
Hæc mihi ſi potior domus eſt Ithaciq; carina:

Si minus Æneam veneror genitore: nec unquam
Esse satis potero (præstem licet omnia) gratus.
Quod loquor, & spiro, cœlumq; & lumina Solis
Aspicio, (possúmne ingratus & immemor esse?)
Ille dedit: quòd non anima hac Cyclopis in ora
Venit: &, ut lumen iam nunc vitale relinquam,
Vt tumulo, aut certè non illa condar in alvo.
Quid mihi tunc animi, nisi quod timor abstulit omnẽ
Sensum, animumq;, fuit, cum vos petere alta relictus
Æquora conspexi? volui inclamare, sed hosti
Prodere me timui: vester quoq; clamor Vlyssis
Penetrati nouit. vidi, cùm monte revulsum
Immanem scopulum medias permisit in undas.
Vidi iterum veluti tormenti viribus acta
Vasta giganteo iaculantem saxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctúsve lapísve carinam,
Pertimui, iam me non esse oblitus in illa.
Vt verò fuga vos acerba morte reduxit;
Ille quidem totam gemebundus obambulat Ætnam:
Pertentaq; manu sylvas: & luminis orbus
Rupibus incurrat: fœdataq; brachia tabo,
In mare protendens, gentem execratur Achivam,
Atq; ait: si quis referat mihi casus Vlyssem,
Aut aliquem ex socijs, in quem mea saeviat ira:
Viscera cujus edam: cujus viventia dextra
Membra mea laniem: cujus mihi sanguis inundet
Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus.
Quàm nullũ, aut leve sit damnũ mihi lucis adempta!
Hæc et plura ferox: me luridus occupat horror
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudelesq; manus, & inanem luminis orbem,
Membraq;, & humano concretam sanguine barbã.
Mors erat ante oculos, minimum tamen ipsa doloris:

Et

Et jam pensurum, jam nunc mea viscera rebar
In tua mersurum: mentiq; hærebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Cum super ipse iacens hirsuti more leonis
Visceraq́, & carnes, cumq; albis ossa medullis,
Sevus animesq; artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invasit: stabam sine sanguine mœstus,
Mandantemq; videns, eiectantemq; cruentas
Ore dapes, & frustra mero glomerata vomentem.
Talia fingebam misero mihi fata parari:
Perq; dies latitans multos, omnemq; tremiscens
Ad strepitum, mortemq; timens, cupidusq; moriri,
Glande famem pellens, & mista frondibus herba,
Solus, inops, expes, leto pœneq; relictus.
Hanc procul aspexi longo post tempore navem,
Oraviq; fugam gestu, ad littusq; cucurri:
Et movi: Graiumq; ratis Troiana recepit.
Tu quoq; pande tuos, comitum gratissime, casus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum est credita ponto:
Æolon ille refert Thusco regnare profundo:
Æolon Hippotaden cohibentem carcere ventos:
Quo bovis inclusos tergo (memorabile manus)
Dulichium sumsisse ducem: flatuq́, secundo
Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam.
Proxima post nonam cùm sese Aurora moveret,
Invidia socios, prædaq; cupidine victos
Esse ratos aurum, demsisse ligamina ventis:
Cum quibus isse retrò per quas modò venerat undas,
Æoliq; ratem portus repetisse tyranni:
Inde Lami veterem Lestrygonis, inquit, in urbem
Venimus: Antiphates terra regnabat in illa.
Missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum

Vixq; fugæ quæsita salus comitiq́, mihiq́.
Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit
Ora cruore suo: fugientibus instat, & agmen
Concitat Antiphates. coëunt: & saxa, trabesq;
Conjiciunt: merguntq; viros, merguntq; carinas.
Una tamen, quæ nos, ipsumq; vehebat Vlyssem,
Effugit: amissa sociorum parte dolentes,
Multaq́, conquesti terris allabimur illis: (denda
Quas procul hinc cernis. procul hinc (mihi crede) vi-
Insula visa mihi: tuq; ô iustissime Troum
Nate Dea (neq; enim finito Marte vocandus
Hostis es Æneæ) moneo, fuge littora Circes.
Nos quoq; Circæo religata in littora pinu
Antiphatæ memores, immansuetiq; Cyclopis
Ire negabamus, vel tecta ignota subiere.
Sorte sumus lecti: sors me, fidumq́, Politen,
Eurylochumq; simul, nimiq; Elpenora vini,
Bisq; novem socios Circæa ad mœnia misit.
Quæ simul attigimus: stetimusq; in limite tecti
Mille lupi, mistiq; lupis ursiq́, leæq́,
Occursu fecêre metum: sed nulla timenda,
Nullaq; erat nostro factura in corpore vulnus.
Quin etiam blandas movêre per aëra caudas,
Nostraq; adulantes comitant vestigia, donec
Excipiunt famulæ: perq́, atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. pulcro sedet illa recessu
Sublimi solio: pallamq; induta nitentem:
Insuper aurato circumvelatur amictu.
Nereïdes, Nymphæq; simul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis,, nec fila sequentia ducunt.
Gramina disponunt: sparsosq; sine ordine flores
Secernunt calathis, variasq́, coloribus herbas.

Ipsa

Ipſa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipſa quis uſus,
Quoq; ſit in folio, quæ ſit concordia miſtis
Novit, & advertens penſas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dicta acceptáq; ſalute,
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora: miſceri toſti iubet ardea grani,
Mellaq;, vimq; meri, & cum lacte coagula paſſo
Quiq; ſub hac lateant furtim dulcedine, ſuccos
Adiycit. accipimus ſacra data pocula dextra.
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit virga ſummos Dea dira capillos,
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cœpi:
Nec iam poſſe queri. pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu,
Osq; meum ſenſi pando occaleſcere roſtro:
Colla tumere toris: &, qua modò pocula parte
Sumta mihi fuerant, illa veſtigia feci.
Cúmq; eadem paſſis (tantum medicamina poſſunt)
Claudor in antra. Suis ſolum caruiſſe figura
Vidimus Eurylochum: ſolus data pocula fugit.
Quæ niſi vitaſſet, pecoris pars una maneret
Nunc quoq; ſetigeri. nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor veniſſet Vlyſſes
Paciſer huic dederat florem Cyllenius album
Moly vocant ſuperi: nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitis q; ſimul cœleſtibus, intrat
Ille domum Circes: & ad inſidioſa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Repulit: & ſtricto pavidam deterruit enſe.
Inde fides, dextræq; datæ: thalamoq; receptus
Conjugij dotem ſociorum corpora poſcit.
Sparsimur ignotæ ſuccis melioribus herbæ:
Percutimurq; caput converſa verbere virgæ

Verbaq; dicuntur dictis contraria verbis.
Quò magis illa canit, magis hoc tellure levati
Erigimur: setæq; cadunt: bifidosq; relinquit
Rima pedas. redeunt humeri, & subiuncta lacertis
Brachia sunt. fluentem flentes complectimur illum,
Heremúsq; ducis collo: nec verba locuti
Vlla priora sumus, quam nos testantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multáq; præsens
Tempore tam longo vidi: multa auribus hausi
Hoc quoque cum multis, quod clam mihi retulit una
Quattuor è famulis ad talia sacra paratis.
Cum duce nanq; meo Circe dum sola moratur.
Illa mihi niveo factum de marmore signum
Ostendens iuvenile gerens in vertice picum
Æde sacra positum, multisq; insigne coronis,
Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti,
Accipe, ait, Macareu: dominæq; potentia quæ sit
Hinc quoq; disce meæ: tu dictis adjice mentem.
Picus in Ausonijs, proles Saturnia, terris
Rex fuit utilium bello studiosus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat: licet ipse decorem
Aspicias: fictaq; probes ab imagine veram.
Par animus formæ: nec adhuc spectasse tot annos
Quinquennem poteras Graia quater edere pugna.
Ille suos Dryadas Latijs in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Najades, quas Albula, quasq; Numici,
Quas Anienis aquæ, cursuq; brevissimus Almo,
Narve tulit præceps & opacæ Farfarus undæ,
Quæq; colunt Scythicæ stagnum nemorale Dianæ,
Finitimósq; lacus; spretis tamen omnibus, unam
Ille colit nympham, quam quondam in colle Palati

Dicitur

Dicitur ancipiti peperisse Venilio Iane.
Hac ubi nubilibus primum maturuit annis,
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est.
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi,
Vnde canens dicta est: sylvas, & saxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucresq; vagas retinere solebat.
Quæ dum fœminea modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros tergúmq; premebat
Acris equi, lævaq; hastilia bina gerebat,
Phœniceam fulvo chlamydem comprensus ab auro:
Venerat in sylvas & filia Solis easdem:
Vtq; novas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta suo Circæa reliquerat arva.
Quæ simulac iuvenem virgultis abdita vidit,
Obstupuit: cecidêre manu, quas legerat herbas:
Flammáq; per totas visa est errare medullas.
Vt primum valido mentem collegit ab æstu,
Quid cuperet, fassura fuit. ne posset adire,
Cursus equi fecit, circumfususq; satelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modò me novi, si non evanuit omnis
Herbarum virtus, nec me mea carmina fallunt.
Dixit & effigiem nullo cum corpore falsi
Finxit apri, præterq; oculos transcurrere regis
Iussit, & in densum trabibus nemus ire videri.
Plurima quæ sylva est, & equo loca pervia non sunt.
Haud mora: continuò prædæ petit inscius umbram
Picus, equiq; celer spumantia terga reliquit.
Spemq; sequens vanam, sylva pedes errat in alta.
Concipit illa preces: & verba precantia dixit:
Ignotosq; Deos ignoto carmine adorat:

Quæ

Quo ſolet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tunc quoq; cantato denſatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus: cæcisq; vagatur
Limitibus comites: & abeſt cuſtodia regis.
Nacta locum, tempusq;, Per, ô, tua lumina dixit,
Quæ mea ceperunt, perq; hanc, pulcerrime, formam,
Quæ facit, ut ſupplex tibi ſim Dea conſule noſtris
Ignibus: & ſocerum, qui prævidet omnia, Solem
Aſpice: nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat: ille ferox ipſamq;, precesq; repellit,
Et quacunq; est, ait non ſum tuus: altera captum
Me tenet: & teneat per longum comprecor avum.
Nec Venere externa ſocialia fœdera lædam,
Dum mihi lanigenam ſervabunt fata Canentem.
Saperetentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres: neq;, ait, reddêre Canenti:
Læſaq; quid faciat, quid amans, quid femina, diſces
Rebus, ait. ſed amans, & læſa, & femina, Circe eſt.
Tum bis ad occaſum, bis ſe convertit ad ortum,
Ter iuvenem baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit: ſed ſe ſolito velocius ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit;
Seq; novam ſubitò Latijs accedere ſylvis
Indignatus avem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem:
Fibula quod fuerat, veſtemq; momorderat, aurum
Pluma fit: & fulvo cervix præcingitur auro,
Nec quicquam antiquam Pico, niſi nomina, reſtat.
Interea comites clamato ſæpè per agros
Nequicquam Pico, nullaq; in parte reperto,
Inveniunt Circen: (nam jam tenuaverat auras,

Paſſaque

Paſſaq; erat nebulas ventis ac ſole reſolvi)
Criminibusq; premunt veris, regemq; repoſcunt:
Vimq; ferunt: ſævisq; parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccosq; veneni:
Et noctem, noctisq; Deos, Erebonq; Chaonq;
Convocat: & longis Hecaten ululatibus orat.
Exiluêre loco (dictu mirabile) ſylvæ:
Ingemuitq; ſolum: vicináq; palluit arbor:
Sparſaq; ſanguineis rubuerunt pabula guttis:
Et lapides viſi mugitus edere raucos:
Et latrare canis: & humus ſerpentibus atris
Squallere: & tenues animæ volitare videntur.
Attonitum monſtris vulgus pavet. illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cuius ab attactu variarum monſtra ferarum
In iuvenes veniunt: nulli ſua manſit imago.
Preſſerat occiduus Thartheſia littora Phœbus,
Et fruſtra conjux oculis aximoq; Canentis
Expectatus erat. famuli populisq; per omnes
Diſcurrunt ſylvas, atq; obvia lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem: facit hæc tamen omnia, ſeq;
Proripit, ac latos errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt inopem ſomniq; cibique,
Per juga, per valles, qua ſors ducebat, euntem.
Vltimus aſpexit feſſam luctuq; viaq;
Tybris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipſos modulata dolores,
Verba ſono tenui mœrens fundebat: ut olim
Carmina jam moriens canit exequialia cycnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit: inq; leves paulatim evanuit auras.

Fama

Fama tamen ſignata loco eſt: quem rite Canentem
Nomine de Nymphæ veteris dixêre coloni.
Talia multa mihi longum narrare per annum,
Viſáq; ſunt. reſides, & diſſuetudine tardi
Rurſus inire fretum, rurſus dare vela iubemur:
Ancipitesq; vias, & iter Titania vaſtum
Dixerat, & ſævi reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactusq; hoc littus adhæſi.
Finierat Macareus. urnâq; Æneïa nutrix
Condita marmoreo tumulo breve carmen habebat:
Hic me Cajetam notæ pietatis alumnus,
Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboſo religatus ab aggere funis:
Et procul inſidias, infamataq; relinquunt
Tecta Deæ lucosq; petunt, ubi nubibus umbra.
In mare cum fulva prorumpit Tybris arena:
Faunigenæ domo potitur nataq; Latini,
Non ſine marte tamen, bellum cùm gente ferocí
Suſcipitur: pactaq; fuit pro coniuge Turnus:
Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuq;
Ardua ſollicitis victoria quæritur armis:
Auget uterq; ſuas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Troiana tuentur
Caſtra: neq; Æneas Evandri ad mœnia fruſtra,
At Venulus fruſtra profugi Diomedis ad urbem
Venerat. ille quidem ſub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat: dotaliaq; arva tenebat.
Sed Venulus Turni poſtquam mandata peregit,
Auxilium petijt. vires Ætolius heros
Excuſat: nec ſe, aut ſoceri committere pugnæ
Velle ſui populos: aut quos è gente ſuorum
Armet, habere nullos, néve hæc commenta putetis
(Admonitu quanquam luctus renoventur amari)

Perpe-

Perpetiar memorare tamen. poſtquam alta cremata
Ilios, & Danaas paverunt Pergama flammas, (eſt
Naritiúsq; heros a virgine, virgine rapta,
Quam meruit pœnam ſolus, digeſſit in omnes:
Spargimur, & ventis inimica per æquora rapti,
Fulmina, noctem, imbres, iram cœliq;, marisq;
Perpetimur Danai, Cumulumq; (apharea cladis.
Néve morer referens triſtes ex ordine caſus,
Græcia tum potuit Priamo quoq; flenda videri.
Me tamen armifera ſervatum cura Minerva
Fluctibus eripuit patrijs ſed rurſus ab agris
Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus tantosq; per alta labores
Æquora ſuſtinui: tantos terreſtribus armis,
Vt mihi felices ſunt illi ſæpè vocati,
Quos communis hyems, importunúsq; Caphareus
Merſit aquis: vellemq; horum pars una fuiſſe:
Vltima iam paſſi comites, belloq;, fretoq;,
Deficiunt: finemq; rogant erroris. at Agmon
Fervidus ingenio, tum vero & cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod patientia noſtra recuſet
Ferre viri? dixit. quid habet Cytherea, quod ultra
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur,
Eſt locus in voto: ſors autem ubi peſſima rerum eſt,
Sub pedibus timor eſt, ſecuraq; ſumma malorum.
Audiat ipſa, licet: &, quod facit, oderit omneis
Sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
Spernimus: & magno ſtat magna potentia nobis.
Talibus iratum Venerem, Pleuronius Agmon
Inſtimulat verbis, veterémq; reſuſcitat iram.
Dicta placent paucis. numeri majoris amici
Agmona corripimus. cui reſpondere volenti,
Vox pariter, vocisq; eſt tenuata: comaq;

In

In plumas abeunt: plumis quoq; colla teguntur,
Pectoraq;, & tergum maiores brachia pennas
Accipiunt: cubitiq; leves tenuantur in alas.
Magna pedis digitos pars occupat. oraq; cornu
Indurata rigent: finemq; in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas: &, dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem: numerusq; ex agmine major
Subvolat, & remos plausis circumvolat alis.
Si volucrum quæ sit dubiarum forma requiris:
Vt non cycnorum, sic albis proxima cycnis.
Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
Arva gener teneo minima cum parte meorum.
Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
Peucetiosq; sinus, Messapiaq; arva reliquit:
In quibus antra videt, quæ multa nubila sylva,
Et levibus guttis manantia semicaper, Pan
Nunc tenet, at quondã tenuerunt tempore Nymphæ.
Appulus has illa pastor regione fugatas
Terruit: & primò subita formidine movit.
Mox ubi mens rediit, & contemsêre sequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas:
Improbat has pastor: saltúq; imitatus agresti
Addidit obscœnis conviciaru stica dictis.
Nec prius obticuit, quam guttura condidit arbor
Arbor enim est: succoq; licet cognoscere mores.
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet: asperitas verborum cessit in illas.
Hinc ubi legati redieêre negata ferentes
Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus illis
Bella infausta gerunt: multumq; ab utraq; cruoris
Parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus
Tecta faces: ignesq; timent, quibus unda pepercit.

Iam-

Iamq; picem & ceras, alimentaq; cetera flammæ
Mulciber urebat: perq; altum ad carbasa malum
Ibat: & incurvæ fumabant transtra carinæ:
Cum memor has pinus Ideo vertice cæsas
Sancta Deûm genitrix, tinnitibus æthera pulsi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perq; leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita sacrilegæ jactas incendia dextræ,
Turne, ait, eripiam: nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes, & membra meorum.
Intonuit dicente Dea: tonitrumq; secuti
Cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi.
Aëraq;, & tumidum subitis concursibus æquor
Astræi turbant, & eunt in prælia fratres.
E quibus alma parens unius viribus usa,
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula puppis:
Fertq; rates pronas: medioq; sub æquore mergit.
Robore mollito, lignoq; in corpora verso
In capitum facies puppes mutantur aduncæ:
In digitos abeunt, & crura natantia remi:
Quodq; sinus fuerat, latus est: mediisq; carina
Subdita navigijs, spinæ mutatur in usum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
Cærulus, ut fuerat, color est. quasq; ante timebant,
Illas virgineis exercent lusibus undas.
Najades æquoreæ: summis in montibus ortæ
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
Non tamen oblitæ quam multa pericula sæpè
Pertulerint pelago, jactatis sæpè carinis
Suppositæ manus, nisi si qua vehebat Achivos.
Cladis adhuc Phrygiæ memores, odêre Pelasgos,
Neritiæq; ratis viderunt fragmina lætis
Vultibus; & latis vidêre rigescere puppes

Vultibus

Vultibus Alcioni, ſaxumq; increſcere ligno.
Spes erat in Nymphas animata claſſe marinas
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat: habetq; Deos pars vtraq;: quodq; Deorũ eſt
Inſtar, habent animos nec jam totalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te Lavinia virgo,
Sed viciſſe petunt, deponendiq; pudore
Bella gerunt: tandemq; Venus Victricia nati
Arma videt, Turnumq; cadit: cadit Ardea, Turno
Soſpite dicta potens. quam poſtquam barbarus enſis
Abſtulit, & trepida patuerunt tecta favilla:
Congerie è media cum primum cognita prebet
Subvolat: & cineres plauſis everberat alis:
Et ſonus, & macies, & pallor, & omnia captam
Quæ deceant urbem, nomen quoq; manſit in illa
Urbis: & ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.
Iamq; Deos omnes, ipſaq; Æneia virtus
Iunonem veteres finire coërcuit iras:
Cum bene fundatis opibus creſcentis Iuli,
Tempeſtivus erat cœlo Cythereius heros.
Ambierat q; Venus ſuperos: colloq; parentis
Circumfuſa ſui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore dure pater, nunc ſis mitiſſimus opto:
Æneaq; meo qui te de ſanguine noſtro
Fecit avum, quarvis parvum, da: s, optime, numen,
Dummodo des aliquod. ſatis inamabile regnum
Aſpexiſſe ſemel, Stygias ſemel iſſe per amnes.
Aſſenſère Dei: nec conjux regia vultus
Immotos tenuit placatoq; annuit ore.
Tum pater, Eſt is, ait, cœleſti numine dignus:
Quæq; petis, pro quoq; petis, cape, nata, quod optas.
Fatus erat: gaudet, gratuq; agit illa parenti:
Perq; leves auras iunctis invecta columbis

Littus

Littus adit Laurens: ubi tectus arundine serpit
In freta flumineis vicina Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ quæcunq; obnoxia morti
Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu.
Corniger exequitur Veneris mandata, suisq;
Quicquid in Æneæ fuerat mortale, repurgat
Et respersit aquis: pars optima restitit illi
Lustratim genitrix divino corpus odore
Unxit: & ambrosia cum dulci nectare mista
Contigit os: ; fecitq; Deum. quem turba Quirini
Nuncupat indigetem, temploq; arisq; recepit.
Inde sub Ascanij ditione binominis Alba,
Resq; Latina fuit: successit Sylvius illi:
Quo satus, antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum sceptro: clarus subit ecce Latino:
Epitus exillo: post hunc Capetúsq;, Capysq;,
Sed Capys ante fuit: regnum Tyberinus ab illis
Cepit: & in Thusci dimersus fluminis undis
Nomina fecit aquæ: de quo Remulúsq;, feroxq;
Acrota sunt geniti: Remulus maturior annis
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino: qui, quo regnarat, eodem
Monte iacet positus, tribuitq; vocabula monti.
Idmq; Palatina summam Proca gentis habebat:
Rege sub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit solertius hortos:
Nec fuit arborei studiosior, altera fœtus:
Vnde tenet nomen. non sylvas illa, nec amnes;
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis est, sed adunca dextera falce
Quamodo luxuriem premit, & spatiantia passim
Brachia compescit: fisso modò cortice, lignum

Inserit, & succos alieno præstat alumno.
Nec sentire sitim patitur: bibulaq; recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis
Hic amor, hoc studium: Veneris quoq; nulla cupido est.
Vim tamen agrestum metuens, pomaria claudit
Intus, & accessus prohibet refugitq; viriles.
Quid non & Satyri saltatibus apta juventæ
Fecêre, & pinu præcincti cornua Panes,
Silenúsq; suis semper juvenilior annis,
Quique Deus fures vel falce, vel inguine terret,
Ut potirentur eâ? sed enim si perabat amando
Hos quoq; vertumnus: neq; erat felicior illis.
O quoties habitu duri messoris aristas
Corbe tulit, veriq; fuit messoris imago!
Tempora sæpe gerens fœno religata recenti,
Desectum poterat gramen versare videri.
Sæpe manu stimulos rigida portabat, ut illum
Iurasses fissos modo dijunxisse iuvencos.
Falce data frondator erat, vitisq; putator:
Induerat scalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piscator arundine sumta:
Deniq; per multas aditum sibi sæpe figuras
Repperit, ut caperet spectatæ gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Initens baculo posita per tempora canis,
Assimilavit anum, cultosq; intravit in hortos:
Romáq; mirata est: tantoq; potentior, inquit,
Omnibus es Nymphis, quas continet Albula ripis,
Salve virginei flos inviolate pudoris:
Paucáq; laudatæ dedit oscula, qualia nunquam
Vera dedisset anus: glebaq; incurva resedit
Suspiciens pandos Auctumni ponderе ramos.
Vlmus erat contrà specioſa nitentibus uvis.

Quam

Quam socia postquam pariter cum vite probavit,
At si staret, ait, cœles sine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare petetetur, haberet.
Hec quoq; que juncta vitis requievit in ulmo,
Si non iuncta foret, terra acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius,
Concubitusq; fugis, nec te coniungere curas.
Atq; vtinam velles. Helene non pluribus esset
Sollicitata procis: nec que Lapitheia movit
Prælia: nec conjux timidi, aut audacis Vlyssei.
Nunc quoq; cum fugias. averseriscq; petentes,
Mille viri cupiunt, & semideiq, deiq,
Et quacunq; tenent Albanos numina montes.
Sed tu, si sapias, si te bene jungere, animumq;
Hanc audire voles, que te plus omnibus illis,
Plus quam tredis, amo, vulgares reiice tedas:
Vertumnumq; tori socium tibi delige: pro quo
Me quoque pignus habe. neq; enim sibi notior ille est,
Quam mihi: nec toto passim vagus errat in orbe.
Hec loca magna colit: nec, uti pars magna procorum,
Quàm modo vidit, amat. tu primus & ultimus illi
Ardor eris: suos tibi devovet annos.
Adde, quod est juvenis: quod naturale decoris
Munus habet: formásq; apte fingetur in omnes:
Et, quod erit jussus. (jubeas licet omnia) fiet (tur,
Quid quod amatis idem? quod, que tibi poma colum-
Primus habet? lataq; tenet tua munera dextra?
Sed neq; iam fœtus desiderat arbore demtos,
Nec, quas ortus alit, cum succis mitibus herbas,
Nec quicquam, nisi te. miserere ardentis: & ipsum
Quod petit, ore meo presentem crede precari
Vltoresq; Deos, & pectora dura perosam
Idaliam, meq; merenq; time Rhamnusidis iram.

Quóq; magis caveas, (etenim mihi multa vetustas
Scire dedit) referam tota notissima Cypro
Facta quibus flecti facile, & mitescere possis.
Viderat á veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus:
Viderat: & totis perceperat ossibus ignes:
Luctatúsq; diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit, supplex ad limina venit:
Et modo nutrici miserum confessis amorem,
Ne sibi dura foret, per spes oravit alumnæ.
Et modò, de multis alicui blanditus amicis,
Sollicita petijt propensum voce favorem.
Sæpè ferenda dedit blandis sua verba tabellis.
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Postibus intendit: posuitq; in limine duro
Molle latus: tristisq; fere convicia fecit.
Sævior illa freto surgente cadentibus hœdis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur
Sparnit, & irridet: factisq; immitibus addit
Verba superba ferox & spe quoq; fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis: & ante fores hæc verba novissima dixit:
Vincis Anaxarete: neq; erunt tibi tædia tandem
Vlla ferenda mei: latos molire triumphos:
Et pæana voca: nitidaq; incingere lauro:
Vincis, ait: moriórq; libens. agè ferrea gaude,
Certe aliquid laudare mei cogêris, eritq;
Quo tibi sim gratus: meritúmq; fatebere nostrum.
Non tamen antè mihi curam excessisse memento,
Quàm vitam: geminaq; simul mihi luce carendũ est.
Nec tibi fama mei ventura est nuntia leti.
Ipse ego ne dubites, adero præsensq; videbor,

Corpore

Corpore vt exanimi crudelia lumina paſcas.
Si tamen ô ſuperi mortalia facta videtis,
Eſte mei memores: nihil ultra lingua precari
Suſtinet, & longo facite vt narremur in æuo:
Et, quæ dem ſiſtus vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & adpoſtis ornatos ſæpè coronis,
Humentes oculos, & pallida brachia tollens,
Cum foribus laquei religaret vincula ſummis,
Hæc tibi ſerta placent, crudelis & impia dixit:
Inſeruitq; caput. ſed tum quoq; verſus ad illam eſt:
Atq; onus infœlix eliſa fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantum, & multa gementum
Viſa dedisſe ſonum eſt, adapertaq; janua factum
Prodidit. exclamant famuli: fruſtraq; leuatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu: complexaq; frigida nati
Membra ſui, poſtquam miſerarum verba parentum
Edidit, & matrum miſerarum facta peregit:
Funera ducebat mediam lacrymoſa per urbem,
Luridaq; arſuro portabat membra pheretro.
Fortè via vicina domus, quà flebilis ibat
Pompa, fuit: duræq; ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes: quam jam Deus ultor agebat.
Mota tamen, videamus, ait miſerabile funus:
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris.
Vixq; benè impoſitum lecto proſpexerat Iphin:
Dirriguère oculi: caliduſq; è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit: conataq; retro
Ferre pedes, hæſit: conata auertere vultus,
Hoc quoq; non potuit: paulatimq; occupat artus,
Quod fuit in duro iam pridem corpore, ſaxum.
Néve ea facta putes, domine ſub imagine ſignum
Seruat adhuc Salamis: Veneris quoq; nomine templũ

Prosſpitientis habet. quorum memor, ô mea, lentas
Pone (precor) faſtus: & amanti iungere Nymphæ
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat
Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes
Edidit, in iuvenem rediit: & anilia demit
Inſtrumenta ſibi: taliſq; apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima ſolis imago
Evicit nubes, nullaq; obſtante reluxit.
Vimq; parat: ſed vi non eſt opus. inq; figura
Capta Dei Nymphe eſt, & mutua vulnera ſenſit.
Proximus Auſoniis injuſti miles Amuli
Rexit apes: Numitorq; ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit: feſtisq; Parilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatius, patresq; Sabini
Bella gerunt: arcisq; via Tarpeja recluſa
Dignam animam pœna congeſtis exuit armis.
Inde ſati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces: & corpora victa ſopore
Invadunt, portásq; petunt; quas obice firmo
Clauſerat Iliades. unam tamen ipſa recluſit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit:
Et clauſura fuit: niſi quid reſcindere nunquam
Diis licet acta Deûm. Iano loca iuncta tenebant
Naiades Auſoniæ, gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium. nec Nymphæ iuſta potentem
Suſtinuêre Deam: venásq;, & flumina fontis
Elicuêre ſui. nondum tamen invia Iani
Ora patentis erant, nec iter præcluſerat unda:
Laurida ſupponunt fœcundo ſulphura fonti:
Incenduntq; cavas fumante bitumine venas.
Viribus his, aliisq; vapor penetravit ad ima

Fontis,

Fontis, & Alpino modo quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non cedit is ignibus ipsis.
Flammifera gemini fumant aspergine postes:
Portaq; nequicquam rigidis promissa Sabinis
Fonte fuit præstructa novo, dum Martius arma
Induerat miles. quem postquam Romulus ultrò
Obtulit, & strata est tellus Romana Sabinis
Corporibus: & struta est q; suis: generiq; cruorem
Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis:
Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
Decertare placet, Tatiumq; accedere regno.
Occiderat Tatius, populisq; æquata duobus,
Romule, iura dabas: posita cùm casside Mavors
Talibus affatur divumq; hominumq; parentem:
Tempus adest genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, & præsidet ab uno)
Præmia jam promissa mihi, dignoq; nepoti
Solvere, & ablatum terris imponere cœlo,
Tu mihi concilio quondam præsente deorum
(Nam memoro, memoriq; animo pia verba notavi)
Vnus erit, quem tu tolles ad sidera cœli,
Dixisti: rata sit verborum summa tuorum:
Annuit omnipotens: & nubibus æra cocis
Occuluit, tonitruq;, & fulgure terruit orbem.
Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ
Innixusq; hastæ pressos temone cruento
Impavidus conscendit equos Gradivus, & ictu
Verberis increpuit. pronumq; per aëra lapsus
Constitit in summo nemorosi colle Palati:
Reddentemq; suo non regia iura Quiriti
Abstulit Iliaden. corpus mortale per auras
Dilapsum tenues, ut lata plumbea funda
Missa solet medio glans intabescere cœlo.

Pulchra ſubit facies: & pulvinaribus altis
Dignior eſt, qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amiſſum conjux, cùm regia Iuno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curvo
Imperat, & vacuæ ſua ſic mandata referre.
O & de Latio, ô de gente Sabina
Præcipuum matrona decus, digniſſima tanti
Ante fuiſſe viri conjux. nunc eſſe Quirini:
Siſte tuos fletus: &, ſi tibi cura videndi
Conjugis eſt, duce me lucum pete, tolle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis oburnbrat.
Paret: & in terram pictos delapſa per arcus,
Herſiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu:
O Dea (namq; mihi, nec quæ ſis dicere promptum eſt:
Et liquet eſſe Deam) duc, ô duc, inquit, & offer
Conjugis ora mihi: quem ſi modò poſſe videre
Fata ſemel dederint, cœlum accepiſſe videbor.
Nec mora: Romuleos cum virgine Thaumantæa
Ingreditur colles. ibi ſidus ab æthere lapſum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Herſilia crinis cum ſidere ceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat, Oramq; vocat, quæ nunc deinuncta Quiri-
no eſt.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XV.

QVæritur interea quis tantæ pondera molis
Sustineat: tantoq; queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuncia veri
Fama Numam; non ille satis cognosse Sabinæ
Gentis habet ritus: animo majora capaci
Concipit: &, quæ sit rerum natura, requirit.
Hujus amor curæ, patria, Curibúsq; relictis,
Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Graja quis Italicis actor posuisset in oris
Mœnia quærenti, sic è senioribus unus
Retulit indigenis, veteris non inscius ævi:
Dives ab Oceano bobus, Iove natus, Iberis
Littora felici tenuisse Lacinia cursu
Fertur &, armento teneras errante per herbas,
Ipse domum magni, nec inhospita tecta Crotonis
Intrasse: & requie longum relevasse laborem.
Atq; ita discedens, avo, dixisse, nepotum
Hoc locus urbis erit: promissaq; vera fuerunt.
Non fuit Argolico generatus Alemone quidam
Mycilus, illius Dijs acceptissimus ævi.
Hunc super incumbens pressum gravitate soporis
Claviger alloquitur: lapidosas Æsaris undas
I, pete diversi, patrias agè dissere sedes.
Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Posteà discedunt pariter. Somnumq;, Deumq;.

Surgit

Surgit Alemonides: vacitáq; recentia mente
Visa refert: pugnátq; diu sententia secum,
Numen abire jubet: prohibent discedere leges:
Pœnáq; mors posita est patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol:
Et caput extulerat densissima sidereum nox:
Visus adesse idem Deus est, eadémq; monere,
Et, nisi paruerit, plura, & graviora minari.
Pertimuit, patriúmq; simul transferre parabat
In sedes penetrale novas. fit murmur in urbe:
Spretarúmq; agitur legum reus utq; peracta est
Causa prior, crimenq; patet sine teste probatum:
Squallidus ad superos tendens reus ora, manúsq;
O cujus cœlum vis sex fecêre labores.
Fer, precor, inquit, opẽ: nam tu mihi criminis auctor.
Mors erat antiquis, niveis, atrisq; lapillis,
His damnare reos, illis absolvere culpa.
Tunc quoq; sic lata est sententia tristis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam,
Quæ simul effudit numerandos versa lapillos,
Omnibus è nigro color est mutatus in album:
Candidáq; Herculeo sententia numine facta
Solvit Alemoniden: grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventisq; faventibus æquor
Navigat Ionium: Lacedæmoniumq; Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentinumq; Neathum,
Thurinosq; sinus, Themesinq;, & Iapygis arva.
Vixq; per erratis quæ spectant littora, terris
Invenit Æsares fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus: jussaq; ibi mœnia terræ
Condidit: & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certa primordia famæ

Esse

Esse loci positaq; Italis in finibus urbis.
Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat unà
Et Samon & dominos: odioq; tyrannidis exul
Sponte erat, isq; licet cœli regione remotus,
Mente Deos adijt, &, quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Cúmq; animo, & vigili perspexerat omnia cura,
In medium discenda dabat, cœtumq; silentum,
Dictaq; mirantum, magni primordia mundi,
Et rerum causas, & quid natura, docebat:
Quid Deus, unde nives, quæ fulminis esset origo,
Iuppiter, an venti, discussa nube tonarent:
Quid quateret terras; qua sidera lege mearent:
Et quodcunq; latet. primusq; animalia mensis
Arguit imponi: primus quoq; talibus ora
Docta quidem solvit, sed non & credita, verbis.
Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora: sunt fruges: sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidoq; in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces; sunt quæ mitescere flamma,
Molliriq; queant: nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga divitias alimentaq; mitia tellus
Suggerit: atq; epulas sine cæde & sanguine præbet.
Carne feræ sedant jejunia: nec tamen omnes:
Quippe equus, & pecudes, armentaq; gramine vivũt
At, quibus ingenium est immansuetumq;, ferumq;,
Armeniæ tigres, iracundiq; leones,
Cumq; lupis ursi dapibus cum sanguine gaudent.
Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestoq; avidum pinguescere corpore corpus:
Alteriusq; animantem animantis vivere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum

Terra

Terra creat, nil te nisi tristia mandere sævo
Vulnera dente iuvat? ritusq; referre Cyclopum?
Nec, nisi perdideris alium, placare voracis
Et male morati poteris jejunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat, herbis
Fortuna fuit: nec polluit ora cruore.
Tunc & aves tutæ movêre per aëra pennas:
Et lepus impavidus mediis erravit in arvis:
Nec sua crudelitas piscem suspenderat hamo.
Cuncta sine insidijs, nullamq; timentia fraudem,
Plenaq; pacis erant: postquam non utilis auctor
Victibus invidit, (quisquis fuit ille Deorum)
Corporeasq; dapes avidam demersit in alvum:
Fecit iter sceleri: primoq; è cade ferarum:
Incaluisse potest maculatum sanguine ferrum:
(Idq; satis fuerat) nostrumq; petentia letum
Corpora missa neci salva pietate fatemur.
Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abijt, & prima putatur
Hostia sus meruisse mori: quia semina pando
Eruerit rostro, spemq; interceperit anni.
Vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultoris. nocuit sua culpa duobus.
Quid meruistis oves placidum pecus, inq; tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
Præbetis, vitaq; magis, quàm morte, iuvatis?
Quid meruêre boves, animal sine fraude dolóq;
Innocuum, simplex, natum tolerare labores?
Immemor est demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curvi demto modò pondere aratri
Ruricolam mactare suum: qui trita labore

Illa,

Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat messes, percussit collo securi.
Nec satis est, quòd tale nefas committitur: ipsos
Inscripsêre Deos sceleri: numenq; superuum
Cæde laboriferi credunt gaudere iuvenci.
Victima labe carens, & præstantissima forma,
(Nam placuisse nocet) vittis præsignis, & auro
Sistitur ante aras: auditq; ignara precantem:
Imponiq; suæ videt inter cornua fronti
Quas coluit fruges: percussaq; sanguine cultros
Inficit in liquida prævisos forsitan unda.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inspiciunt, mentesq; deûm scrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum est?
Audetis vesci genus ô mortale? quod oro,
Ne facite: & monitis animos advertite nostris:
Cùmq; boum dabitis cæsorum membra palato,
Mandere vos vestros scite & sentite colonos.
Et quoniam Deus ora movet, sequar ora moventem
Rite Deum, Delphosq; meos, ipsumq; recludam
Æthera, & augustæ referabo oracula mentis.
Magna, & ingenijs investigata priorum,
Quæq; diu latuêre, canam. iuvat ire per alta
Astra: iuvat terris. & incerti sede relicta,
Nube vehi, validiq; humeris insistere Atlantis:
Palantesq; homines passim, ac rationis egentes
Despectare procul, trepidosq; obitumq; timentes
Sic exhortari, sortemq; evolvere fati.
O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis?
Materiem vatum, falsiq; pericula mundi?
Corpora sive rogus flamma, seu tabe vetustas
Abstulerit, mala posse uti non ulla putetis.

Morte

Morte carent animæ: semperq; priore relicta
Sede, novis domibus vivunt, habitantq; recepte.
Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram: cui pectore quondam
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ gestamina nostræ
Nuper Abantæis, templo Junonis, in Argis.
Omnia mutantur: nihil interit: errat: & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus,
Spiritus; eque feris humana in corpora transit,
Inq; feras noster. nec tempore deperit ullo.
Utq; novis facilis signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem,
Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas sit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefanda
Exturbare animas: ne sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore: plenaq; ventis
Vela dedi: nihil est toto quod perstet in orbe.
Cuncta fluunt: omnisq; vagans formatur imago:
Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neq; enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
Urgeturq; eadem, veniens urget ǽ priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur:
Et nova sunt semper: nam, quod fuit antè, relictũ est:
Fitq;, quod haud fuerat: momentaq; cuncta novantur.
Cernis & emensas in lucem tendere noctes,
Et jubar hoc nitidum nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœlo quum lassa quiete
Cuncta jacent media, quumq; albo Lucifer exit
Clarus equo: rursusq; alius, quum prævia lucis

Traden-

Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem.
Ipſe Dei clypeus, terra quum tollitur ima,
Manè rubet: terraq;, rubet, quum conditur ima.
Candidus in ſummo eſt: melior natura quòd illic
Ætheris eſt: terreq; procul contagia fugit.
Nec par, aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Eſſe poteſt uſquam: ſemper hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt: major, ſi contrahit orbem.
Quid? non in ſpecies ſecedere quattuor annum
Aſpicis, ætatis peragentem imitamina noſtræ?
Nam tener, & lactens, puerique ſimillimus ævo
Vere novo eſt: tunc herba nitens, & roboris expers
Turget: & inſolida eſt: & ſpe delectat agreſtes.
Omnia tum florent, florumq; coloribus almus
Ludit ager: neq; adhuc virtus in frondibus ulla eſt.
Tranſit in Æſtatem poſt Ver, robuſtior annus:
Fitq; valens iuvenis. neq; enim robuſtior ætas
Vlla nec uberior; nec quæ magis ardeat, ulla eſt.
Excipit Auctumnus, poſito fervore juventæ.
Maturus, mitisq;, inter juvenemq; ſenemq;
Temperie medius, ſparſus quoq; tempora canis.
Inde ſenilis hyems tremulo venit horrida paſſu,
Aut ſpoliata ſuos, aut quos habet, alba capillos.
Noſtra quoq; ipſorum ſemper, requieq; ſine ulla
Corpora vertuntur: nec, quod fuimusve, ſumusve
Cras erimus: fuit illa dies, quæ ſemina tantum,
Spesq; hominum prima, matriſq; habitavimus alvo
Artifices natura manus admovit: & angi
Corpora viſceribus diſtenta condita matris
Noluit: eq; domo vacuas emiſit in auras.
Editus in lucem jacuit ſine viribus infans
Mox quadrupes, rituq; tulit ſua membra ferarum.
Paulatimq; tremens, & nondum poplite firmo

Conſtitit

Constitit, adiutis q3 aliquo conamine nervis.
Inde valens, velox q3 fuit: spatiumq3 inventæ
Transit: &, emeritis medij quoq3 temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive senectæ.
Subruit hæc evi demolitur q3 prioris
Robora: fletq3 Milon senior, cùm spectat inanes
Illos, qui fuerant solidarum morte ferarum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos:
Flet quoq3, ut in speculo rugas conspexit anilis
Tyndaris, & secum, cur sit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuq3 invidiosa vetustas
Omnia distruitis: vitiaq3 dentibus ævi,
Paulatim lenta consumitis omnia morte.
Hæc quoq3 non perstant, quæ nos elementa vocamus:
Quasq3 vices peragant, animos adhibete, docebo.
Quatuor æternus genitalia corpora mundus
Continet: ex illis duo sunt onerosa, suoq3
Pondere in inferius tellus atq3 unda feruntur:
Et totidem gravitate carent, nulloq3 premente
Alta petunt, aër atq3 aëre purior ignis.
Quæ quanquam spacio distent, tamen omnia fiunt
Ex ipsis: & in ipsa cadunt: resolutaq3 tellus
In liquidas rarescit aquas: tenuatus in auras,
Aëraq3 humor abit: demto quoq3 pondere rursus
In superos aër tenuissimus emicat ignes:
Inde retrò redeunt, idemq3 retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aëra transit:
Hinc in aquas: tellus glomerata cogitur unda.
Nec species sua cuiq3 manet: rerumq3 novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo:
Sed variat, faciemq3 novat: nasciq3 vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit ante: moriq3

Desinere

Desinere illud idem. quum sint huc forsitan illa,
Hæc translata illuc: summa tamen omnia constant.
Nil equidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim: sic ad ferrum venistis ab auro
Secula: sic toties versa est fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
Esse fretum: vidi factas ex æquore terras:
Et procul à pelago conchæ jacuêre marinæ
Et vetus inventa est in montibus anchora summis;
Quodq; fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit: & eluvie mons est deductus in æquor.
Eq́ paludosa siccis humus aret arenis:
Quæq; sitim tulerant, stagnata paludibus hument:
Hîc fontes natura novos emisit, & illic
Clausit: & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt: aut exiccata residunt.
Sic ubi terreno Lycus est epetus hiatu,
Existit procul hinc, alioq; renascitur ore:
Sic modò combibitur tecto modò gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris.
Et Mysum, capitisq; sui, ripæq; prioris
Pœnituisse ferunt, alia nunc ire Caicum.
Nec non Sicanias volvens Amasenus arenas
Nunc fluit: interdum suppressis fontibus aret.
Ante bibebatur, nunc quas contingere nolis
Fundit amigrus aquas: postquam (nisi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lavêre Bimembres
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.
Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambita fuerant Antissa, Pharosq;
Et Phœnissa Tyros: quarum nunc insula nulla est.
Leucada continuam veteres habuêre coloni:

Nunc freta circumeunt. Zancle quoq; iuncta fuisse
Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
Abstulit, & media tellurem reppulit unda.
Si quaris Helicen, & Buran Achaidas urbes,
Invenies. sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.
Est prope Pitthejam tumulus Trœzena, sine ullis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus. nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cæcis inclusa cavernis,
Expirare aliqua cupiens, luctataq; frustra
Liberiori frui cœlo, cùm carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus esset,
Extentam tumefecit humum, ceu spiritus oris
Tendere vesicam solet, aut direpta bicornis
Terga capri tumor ille loci permansit, & alti
Collis habet speciem, longoq; induruit ævo.
Plurima cum subeant audita, nec cognita nobis,
Pauca super referam. quid? non & lympha figuras
Datq; capitq; novas? medio tua, corniger Ammon,
Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones: quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus:
Crathis, & hinc Sybaris vestris conterminus oris
Electro similes faciunt, auroq; capillos.
Quodq; magis mirũ est, sunt, qui non corpora tantũ,
Verum animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita est obscœna Salmacis unda?
Æthiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem
Clitorio quicunq; sitim de fonte levavit.

Vina

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.
Seu vis est in aqua calido contraria vino:
Sive, quod indigenæ memorant, Amithaone natus
Prœtidas attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furijs, purgamina mentis in illas:
Misit aquas: odiumq; meri permansit in undis.
Hinc fluit affectu dispar Lyncestius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit
Haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset,
Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixêre priores,
Ambiguis suspectus aquis: quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ: sine noxa luce bibuntur.
Sic alias, alias q̃, lacus & flumina, vires
Concipiunt: tempusq; fuit, quoq; navit in undis,
Nunc sedet Ortygie. timuit concursibus Argo
Undarum sparsas Symplegadas elisarum:
Quæ nunc immotæ perstant, ventisq; resistunt.
Nec quæ sulphureis ardet fornacibus, Ætna
Ignea semper erit: neq; enim fuit ignea semper.
Nam sive est animal Tellus, & vivit, habetq;
Spiramenta locis flammam exhalantia multis:
Spirandi mutare vias, quotiesq; movetur,
Has finire potest, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris,
Saxaq; cum saxis, & habentem semina flammæ
Materiam iactant, ea concipit ictibus ignem,
Antra relinquentur sedatis frigida ventis:
Sive bituminea rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis arescunt sulfura fumis,
Nempe ut terra cibos, alimentaq; pinguia flammæ
Non dabit, absumtis per longum viribus ævum,
Naturæq; suum nutrimen deerit edaci:
Non feret illa famem, desertaq; deseret ignes.

Esse viros fama est in Hyperborea Pallene
Qui soleant levibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam novies subière paludem.
Haud equidem credo, sparsæ quoq; membra veneno
Exercère artes Scythides memorantur easdem.
Si qua fides rebus tamen est addenda probatis,
Nónne vides quacunq; mora, fluidoq; calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
Iquoq; delectos mactatos obrue tauros,
(Cognita res usu) de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes: quæ more parentum
Rura colunt, operiq; favent, in spemq; laborant:
Pressius humo bellator equus crabronis origo est.
Concava littoreo si demas brachia cancro,
Cetera supponas terræ de parte sepultu
Scorpius exhibit, condáq; minabitur unca.
Quæq; solent conis frondes intexere filis
Agrestes tineæ (res observata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
Semina limus habet virides generantia ranas:
Et generat truncas pedibus: mox apta notando
Crura dat: utq; eadem sint longis saltibus apta,
Posterior superat partes mensura priores.
Nec catulus, partu quem reddidit Ursa recenti,
Sed malè viva caro est: lambendo mater in artus
Fingit: & in formam, quantam capit ipsa reducit.
Nónne vides, quos cor tegit sexangula fœtus,
Melliferarum apium sine membris corpora nasci?
Et servosq; pedes, serasq; assumere pennas?
Iunonis volucrem, quæ vanda sidera portat,
Armigerumq; Iovis, Cythereidasq; columbas,
Et genus omne avium mediis è partibus ovi
Nesciret fieri, quis nasci posse putaret?

Sunt

Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro,
Mutari credant humanas angue medullas.
Hæc tamen ex aliis generis primordia dicunt:
Vna est, quæ reparat, seq; ipsa reseminat ales:
Assyrij Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.
Hæc ubi quinq; sua complevit secula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæq; cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum sibi çonstruit ore,
Quo simulac casias & nardi lenis aristas,
Quassaq; cum fulva substravit cinnamæ myrrha:
Se super imponit. finitq; in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renoscit.
Cum dedit huic ætas vires, onerig; ferendo est,
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
Fertq; pius cunasq; suas, patriumq; sepulcrum:
Perq; leves auras Hyperionis urbe potitus
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.
Si tamen est aliquid miræ novitatis in istis,
Alternare vices, &, quæ modo femina tergo
Passa marem est nunc esse marem miremur Hyænã.
Id quoq; quod ventis animal nutritur, & auris,
Protinus assimulat, tetigit quoscunq; colores.
Victa racemifero Lycas dedit India Baccho:
Et quibus: ut memorat, quicquid vesica remisit,
Vertitur in lapides: & congelat aëre tacto.
Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.
Desinet antè dies, & alto Phœbus anhelos
Æquore tingit equos, quam consequar omia dictis
In species translata novas: sic omnia verti
Cernimus: atq; alius assumere roborageutes,

Concidere has. sic magna fuit, censuq́, virisq́,
Perq; decem potuit tantum dare sanguinis annos:
Nunc humilis veteres tantummodò Troja ruinas,
Et pro divitijs tumulos ostendit avarum.
Clara fuit Sparte: magnæ viguêre Mycenæ:
Nec non & Cecropis, nec non Amphionis arces:
Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ:
Oedipodioniæ quid sunt, nisi nomina: Thebæ?
Quid Pandioniæ restant, nisi nomen, Athenæ?
Nunc quoq; Dardaniã fama est cõsurgere Romã:
Appenninigenæ quæ proxima Tybridis undis
Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam crescendo mutat: & olim
Immensi caput orbis erit: sic dicere vates,
Faticinasq; ferunt sortes: quantumq; recordor,
Dixerat Æneæ, cùm res Trojana labaret,
Priamides Helenus flenti dubioq; salutis:
Nate Dea, si nota satis præsagia nostræ
Mentis habes: non tota cadet te sospite Troja.
Flamma tibi ferrumq; dabunt iter: ibis: & unà
Pergama rapta feres: donec Trojæq́, tibiq́,
Externum patrio contingat amicius arvum.
Vrbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec est, nec erit, nec visa prioribus annis.
Hanc alij proceres per secula longa potentem,
Sed Dominam rerum de sanguine natus Iuli
Efficiet: quo cùm tellus erit usa: fruentur
Ætheriæ sedes: cœlumq; erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse Penatigero Æneæ
Mente memor refero: cognataq; mœnia lætor
Crescere: & utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
Nec tamen oblitis ad metam tendere longè
Expatiemur equis, cœlum, & quodcunq; sub illo est,

Immutæ

Immutat formas, tellusq́, & quicquid in illa est.
Nos quoq; pars mundi (quoniam non corpora solùm,
Verùm etiam volucres animæ sumius: inq; ferinas
Possumus ire domos: pecudumq́ in pectora condi)
Corpora quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè, tuta esse, & honesta sinamus:
Nève Thyestæis cumulemus viscera mensis.
Quàm malè consuescit quàm se parat ille cruori
Impius humano, vituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus similes puerilibus hœdum
Edentem jugulare potest: aut alite vesci
Cui dedit ipse cibos! quantum est quod desit in istis
Ad plenum facinus! quis transitus inde paratur!
Bos aret, aut mortem senioribus imputet annis.
Horriferum contra Boream ovis arma ministret.
Vbera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosq́, artesq; dolosas
Tollite, nec volucres viscata fallite virga:
Nec formidantes cervos includite pennis:
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite si qua nocet, verum hæc quoq; perdite tantū:
Ora vacent epulis, alimentaq́ congrua carpant,
Talibus atq́, aliis instructo pectore dictis,
In patriam remeasse ferunt: ultroq́ petitum
Accepisse Numam populi Latialis habenas,
Conjuge qui felix Nympha, ducibusq; Camœnis
Sacrificos docuit ritus: gentemq; feroci
Assuetam bello, pacis traduxit ad artes.
Qui postquam senior regnumq́, ævumq; peregit,
Extinctum Latiæq; nurus, populusq; patresq;
Deflevêre Numam: nam conjux urbe relicta,

Vallis Aricinæ densis latet abdita sylvis,
Sacraq; Orestææ gemitu, questuq; Dianæ
Impedit. ah quoties Nymphæ nemorisq; lacusq;
Ne faceret, monuêre! & consolantia verba
Dixerunt! quoties flenti Theseïus heros,
Siste modum, dixit! nec fortuna querenda
Sola tua est: similes aliorum respice casus:
Mitius ista feres utinamq; exempla dolentem,
Non mea te possent relevare: sed & mea possunt.
Fando aliquẽ Hyppolytum vestras si contigit aures,
Credulitate patris, sceleratæ & fraude novercæ
Occubuisse neci, mirabere, vixq; probato.
Sed tamen ille ego sum: me Pasiphaëia quondam
Tentatum frustra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluisse: & crimine verso,
Indicijq; metu magis offensave repulsæ
Arguit: immeritumq; pater projecit ab urbe:
Hostiliq; caput prece detestatur euntis.
Pytheïam profugo curru Trœzena petebam:
Iamq; Corinthiaci carpebam littora ponti:
Cùm mare surrexit: cumulosq; immanis aquarum
In montes speciem curvari, & crescere visus,
Et dare mugitus, summoq; cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribusq; tenus molles erectus in auras
Naribus, & patulo partem maris evomit ore,
Corda pavent comitum mihi mens interrita mansit
Exilijs contenta suis. cùm colla feroces
Ad freta convertunt, arrectisq; auribus horrent
Quadrupedes: monstriq; metu turbantur: & altis
Præcipitant currus scopulis: ego ducere vana,
Frena manu, spumis albentibus oblita lustro:
Et retro lentas tendo resupinus habenas.

Net

Nec vires tamen has rabies superasset equorum:
Ni rota, perpetuum quæ circumvertitur axem,
Stipitis occursu fracta & disiecta fuisset.
Excutior curru: lorisq; tenentibus artus
Viscera viva trahi, nervosq; in stirpe teneri,
Membra rapi parti, partim reprehensa relinqui:
Ossa gravem dare fracta sonum, fessamq; videres
Exhalare animam, nullasq; in corpore partes,
Noscere quas posses: unumq; erat omnia vulnus.
Num potes, aut audes cladi componere nostræ,
Nympha tuam? vidi quoq; luce carentia regna:
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
Nec, nisi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret. quam post quam fortibus herbis
Atq; ope Paonia. Dite indignante, recepi:
Tum mihi ne præsens augerem muneris huius
Invidiam, densas obiecit Cynthia nubes.
Vtq; forem tutus, possemq; impune videri,
Addidit ætatem: nec cognoscenda reliquit
Ora mihi, Cretenq; diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon. Delo, cretaq; relictis
Hic posuit. nomenq; simul, quod possit equorum
Admonuisse, iubet deponere: quique; fuisti
Hyppolitus, dixit, nunc idem Viribus esto.
Hoc nemus inde colo: de Diisq; minoribus unus
Numine sub dominæ lateo, atq; assentior illi.
Non tamen Egeriæ luctus aliena levare
Damna valent: montisq; jacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas, donec pietate dolentis
Mota soror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit, & æternas artus tenuavit in undas.
At Nymphas tetigit novares: & Amazone natus
Haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator

Fatalem

Fatalem glebam motis aſpexit in arvis
Sponte ſua primum, nullaq; agitante moveri:
Sumere mox hominis, terræq; amittere formam;
Oraq; venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixêre Tagen: qui primus Hetruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.

Utq; Palatinis hærentem collibus olim,
Cum ſubito vidit frondeſcere Romulus haſtam
Quæ radice nova, non ferro ſtabat adacto:
Et jam non telum, ſed lenti viminis arbor
Non expectatas dabat admirantibus umbras.

Aut ſua fluminea quum vidit Cippus in unda
Cornua: vidit enim falſamq; in imagine credens
Eſſe fidem digitis ad frontem ſæpè relatis
Quæ vidit, tetigit: nec iam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito veniebat ab hoſte.
Ad cœlumq; oculos, & eôdem cornua tollens,
Quicquid, ait, ſuperi monſtro portenditur iſto,
Seu lætum eſt aliquid patriæ, populoq; Quirini,
Sive minax, mihi ſit: viridiq; è cæſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras,
Vinaq; dat pateris: mactatarumq; bidentum
Quid ſibi ſignificent trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul aſpexit Tyrrhenæ gentis aruſpex,
Magna quidem rerum molimina vidit in illis:
Non manifeſta tamen. Cùm verò ſuſtulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen,
Rex ait, ô ſalve, tibi enim, tibi Cippe, tuisq;
Hic locus, & Latiæ parebunt cornibus arces:
Tu modò rumpe moras: portaſq; intrare patentes
Ad propera: ſic fata jubent. namq; urbe receptus
Rex eris: & ſceptro tutus potiêre perenni.
Rettulit ille pedem: torvamq; à mœnibus urbis

Avertens

Avertent faciem, procul ô procul omnia, dixit,
Talia Dij pellant: multoq; ego justius ævum
Exul agam, quàm me videant Capitolia regem.
Dixit: & exemplò populùm gravémq; senatum
Convocat. ante tamen capitis nova cornua fronde
Velat: & aggeribus factis à milite fortì
Insistit; priscoq; Deos de more precatus,
Est, ait; hîc unus, quem vos nisi pellitis urbè
Rex erit: is qui sit, signo, non nomine dicam.
Cornua fronte gerit: quem vobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas
Sed nos obstitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est: vos urbe virum prohibete Quirites:
Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis
Aut finite metum fatalis morte tyranni:
Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt: aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos:
Tale sonat populus: sed per confusa trementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, quis ille est?
Et spectant frontes, prædictaq; cornua quærunt.
Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis inquit, habetis.
Et demta capiti populo prohibente corona
Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
Demisêre oculos omnes: gemitumq; dedêre:
Atq; illud meritis clarum (quis credere possit?)
Inviti vidêre caput: nec honore carere
Ulterius passi, festam imposuêre coronam.
At proceres, quoniam muros intrare veteris,
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedêre,
Quantum depresso subiectis bobus aratro
Complecti posses, ad finem lucis ab ortu.

Cornua-

Cornuáq; auratis miram referentia formam
Postibus insculpunt, longum mensura per ævum.
Pandite nunc Musæ, præsentia numina vatum
(Scitis enim, nec vos fallit speciosa vetustas)
Unde Coroniden circumflua Tybridis alti
Insula Romuleæ sacris arcesserit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras:
Pallidáq; exanguis squallebant corpora morbo.
Funeribus fessi, postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum,
Auxilium cœleste petunt: mediamq; tenentis
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Utq; salutifera miseris succurrere rebus
Sorte velit, tantæq; urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipse pharetras,
Intremuére simul: continuáq; reddidit imo
Hanc adyto vocem pavefactaq; corpora movit:
Quod petis hinc propiore loco Romane petisses:
Et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato,
Ite bonis avibus: prolemq; accersite nostram.
Iussa Dei prudens postquam accepêre Senatus,
Quam colat, explorat, juvenis Phœbeïus urbem:
Quiq; petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quæ simul incurva missi tetigêre carina:
Consilium, Grajosq; patres adiêre, daréntq;
Oravêre Deum: qui præsens funera gentis
Finiat Ausoniæ: certant adjycere sortes.
Dissidet, & variat sententia: parsq; negandum
Non putat: auxilium multi retinere, suamq;
Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
Dum dubitant, seram populêre crepuscula lucem:
Umbraq; telluris tenebras induxerat orbi:

Cum

Cùm Deus in ſomnis opiſer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum: ſed qualis in æde
Eſſe ſolet, baculumq; tenens agreſte ſiniſtra
Cæſariem longa dextra deducere barba:
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus, veniam, ſimulacráq; noſtra relinquam.
Hunc modò ſerpentem, baculum qui nixibus ambit,
Perſpice, & usq; nota viſum ut cognoſcere poſſis:
Vertar in hunc: ſed major ero: tantusq; videbor,
In quantum verti cœleſtia corpora poſſunt.
Exemplo cum voce Deus, cum voce Deoq;
Somnus abit: ſomníq; fugam lux alma ſecuta eſt.
Poſtera ſideros Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant proceres, ad templa petiti
Conveniunt operoſa Dei: quaq; ipſe morari
Sede velit, ſignis celeſtibus indicet, orant.
Vix bene deſierant, cùm criſtis aureus altis
In ſerpente Deus prænuntia ſibila movit:
Adventúq; ſuo, ſignúmq;, arásq; forésq;,
Marmoreumq; ſolum, faſtigiaq; aurea movit:
Pectoribúsq; tenus media ſublimis in æde
Conſtitit: atq; oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet, cognovit numina caſtus
Evinctus vitta crines albente ſacerdos.
En Deus eſt! Deus eſt! animis linguiſq; favete,
Quisquis adeſt, dixit: ſis, ô pulcerrime, viſus
Vtiliter: populosq; iuves tua ſacra colentes.
Quisquis adeſt, viſum veneratur numen: & omnes
Verba ſacerdotis referunt geminata, piumq;
Æneadæ præſtant & voce, & mente favorem.
Annuit his motuſq; Deus rata pignora criſtis,
Et repetita dedit vibrata ſibila lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur: oráq; retrò

Flectit:

Flectit: & antiquas abiturus respicit aras:
Assuetasq; domos, habitatáq; templa salutat:
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum: flectitq; sinus: mediamq; per urbem
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Restitit hîc: agmenq; suum, turbæq; sequentis
Officium placido visus dimittere vultu,
Corpus in Ausonia posuit rate. numinis illa
Sensit onus: pressaq; Dei gravitate carina,
Æneadæ gaudent: cæsoq; in littore tauro,
Tota coronatæ solvunt retinacula nauis.
Impulerat levis aura ratem: Deus eminet altè
Impositaq; premens puppim cervice recurvam
Cæruleas despectat aquas: modicísq; per æquor
Ionium Zephyris sextæ Pallantidos ortu
Italiam tenuit: prætergq; Lacinia templa
Nobilitata Dea, Scyllæáq; littora fertur.
Linquit Iapygiam, levibúsq; Amphrysia remis
Saxa fugit, dextra prærupta Ceraunia parte.
Romechiumq; legit, Caulonáq;, Naritiamq;,
Evincitq; fretum, Siculiq; angusta Pelori.
Hippotadæq; domos regis, Themesesq; metalla,
Leucosiamq; petit, tepidiq; rosaria Pæsti:
Indè legit Capreas, promontoriumq; Minervæ,
Et Surrentino generosos palmite colles:
Herculeamq; urbem Stabiásq;, & in ocia natam
Parthenopen, & ab hac Cumeæ templa Sybillæ.
Hinc calidi fontes lentiscifer umq; tenetur
Linternum, multamq; trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niveisq; frequens Sinuessa colubris,
Minturneq; graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæq; domus, Thracasq; obsessa palude,
Et tellus Circææ, & spissi littoris Anxum.

Huc

Huc ubi velliferam nautæ advertêre carinam,
(Asper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes.
Perq; sinus crebros & magna volumina labens.
Templa parentis init flavum tangentia littus.
Æquore placato patrias Epidaurius aras
Linquit. & hospitio iuncti sibi numinis usus
Littoream tractu squamæ crepitantis arenam
Sulcat: & innixus moderamine navis, in alta
Puppe caput posuit: donec castrumq;, sacrasq;
Lavini sedes, Tiberinaq; ad ostia venit.
Huc omnes populi passim, matrumq;, patrumq;
Obvia turba ruit. quæq; ignes Troïca servat
Vesta tuos: lætoq; Deum clamore salutant.
Quaq; per adversas navis cita ducitur undas,
Thura semper ritas, aris ex ordine factis,
Parte ab utraq; sonant: & odorant aëra fumis
Ictaq; conjectos incalfacit hostia cultros.
Iamq; caput rerum, Romanam intraverat urbem:
Erigitur serpens: summoq; acclivia malo
Colla movet: sedesq; sibi circumspicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis:
Insula nomen habet: laterumq; à parte duorum
Porrigit æquales media tellure lacertos.
Huc se de Latia pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, specie cœleste resumta,
Luctibus imposuit, venitq; salutifer urbi.
Hic tamen accessit delubris advena nostris:
Cæsar in urbe sua Deus est: quem Marte togaq;
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Resq; domi gestæ, properataq; gloria rerum
In sidus vertêre novum, stellamq; comantem,
Quàm sua progenies, nec enim de Cæsaris actis
Ullum maius opus, quàm quòd pater extitit huius.

Scilicet

Scilicet aquoreos plus est domuisse Britannos:
Perq; papyriferi septemflua flumina Nili
Victrices egisse rates: Numidasq; rebelles,
Cinyphiumq; Iubam Mithridateisq; tumentem
Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini:
Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos:
Quam tantum genuisse virum: quo præside rerum
Humano generi superi favistis abunde.
Ne foret hic igitur mortali semine cretus,
Ille Deus faciendus erat: quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoq; triste parari
Pontifici letum, & conjurata arma moveri:
Palluit, & cunctis, ut cuiq; erat obvia, divis
Aspice dicebat, quanta mihi mole parentur
Insidiæ, quantaq; caput eum fraude petatur,
Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
Soláne semper ero injustis exercita curis?
Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret hasta:
Nunc malè defensæ confundant mœnia Trojæ:
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Iactariq; freto, sedesq; intrare silentum,
Bellaq; cum Turno gerere: aut, si vera fatemur,
Cum Iunone magis. quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hîc meminisse priorum
Non sinit. in me acuti sceleratos cernitis enses!
Quos prohibete, precor, facinusq; repellite, néve
Cæde sacerdotis flammas extinguite Vestæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia Cœlo
Verba jacit: superosq; movet: qui rumpere quanquã
Ferrea non possunt veterum decreta sororum:
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribilesq; tubas, auditáq; cornua cœlo

Præmonuisse

Præmonuisse nefas. Solis quoq; tristis imago
Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
Sæpè faces visæ mediis ardere sub astris:
Sæpè inter nimbos gutta cecidêre cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atra
Sparsus erat: sparsi lunares sanguine currus:
Tristia mille locis Stygius dedit omnia bubo:
Mille locis lacrymavit ebur: cantúsq; feruntur
Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
Victima nulla litat: magnosq; instare tumultus
Fibra monet, cæsumq; caput reperitur in extis.
Inq; foro circumq; domos, & templa Deorum
Nocturnos ululasse canes: umbrasq; silentum
Erravisse ferunt: motamq; tremoribus urbem.
Non tamen insidias, venturaq; vincere fata
Præmonitus, potuêre Deum: strictiq; feruntur
In templum gladij. nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus, diramq; placet, nisi curia, cædem.
Tum verò Cytherea manu percussit utraq;
Pectus, & ætheria molitur condere nube:
Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ,
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: sola insuperabile fatum
Nata movere paras: intres licet ipsa sororum
Tecta trium: cernes illic molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neq; concussum cæli, neq; fulminis iram,
Nec metuunt ullas tuta, atq; æterna ruinas.
Impenies illic incisa adamante perenni
Fata tui generis: legi ipse: animoq; notavi:
Et referam, ne sis jam nunc ignara futuri.
Hic sua complevit, pro quo Cytherea laborat,
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis

Scilicet aquoreos plus eſt domuiſſe Britannos:
Perq́ papyriferi ſeptemfluа flumina Nili
Victrices egiſſe rates: Numidasq́ rebelles,
Cinyphiumq́ Iubam Mithridateisq́ tumentem
Nominibus Pontum, populo adjeciſſe Quirini:
Et multos meruiſſe, aliquos egiſſe triumphos:
Quam tantum genuiſſe virum: quo præſide rerum
Humano generi ſuperi faviſtis abunde.
Ne fòret hic igitur mortali ſemine cretus,
Ille Deus faciendus erat: quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoq́ triſte parari
Pontifici letum, & conjurata arma moveri:
Palluit, & cunctis, ut cuiq; erat obvia, divis
Aſpice dicebat, quanta mihi mole parentur
Inſidiæ, quantaq; caput sum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Iulo.
Soláne ſemper ero injuſtis exercita curis?
Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret haſta:
Nunc malè defenſæ confundant mœnia Trojæ:
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Iactariq; freto, ſedesq; intrare ſilentum,
Bellaq; cum Turno gerere: aut, ſi vera fatemur,
Cum Iunone magis. quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hîc meminiſſe priorum
Non ſinit. in me acuti ſceleratos cernitis enſes!
Quos prohibete, precor, facinus q́ repellite, néve
Cæde ſacerdotis flammas extinguite Veſtæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia Cœlo
Verba jacit: ſuperosq́ movet: qui rumpere quanquã
Ferrea non poſſunt veterum decreta ſororum.
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribilesq; tubas, auditáq́ cornua cœlo

Præmonuiſſe

Præmouisse nefas. Solis quoq; tristis imago
Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
Sæpè faces visæ mediis ardere sub astris:
Sæpè inter nimbos gutta cecidêre cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atra
Sparsus erat: sparsi lunares sanguine currus:
Tristia mille locis Stygius dedit omnia bubo:
Mille locis lacrymavit ebur: cantúsq; feruntur
Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
Victima nulla litat: magnosq; instare tumultus
Fibra monet, cæsumq; caput reperitur in extis.
Inq; foro circumq; domos, & templa Deorum
Nocturnos ululasse canes: umbrasq; silentum
Erravisse ferunt: motamq; tremoribus urbem.
Non tamen insidias, venturaq; vincere fata
Præmonitus, potuêre Deum: strictiq; feruntur
In templum gladij. nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus, diramq; placet, nisi curia, cædem.
Tum verò Cytherea manu percussit utraq;
Pectus, & atheria molitur condere nube:
Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ,
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: sola insuperabile fatum
Nata movere paras: intres licet ipsa sororum
Tecta trium: cernes illic molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neq; concussum cœli, neq; fulminis iram,
Nec metuunt ullas tuta, atq; æterna ruinas.
Ingenies illic incisa adamante perenni
Fata tui generis: legi ipse: animoq; notavi:
Et referam, ne sis jam nunc ignara futuri
Hic sua complevit, pro quo Cytherea laborat,
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis:

Vt Deus accedat cœlo, templisq; colatur,
Tu facies, natusq; tuus: qui nominis hæres
Impositum feret unus onus, cæsiq; parentis
Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
Illius auspicijs obsessæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum:
Emathijq; iterum madefient cæde Philippi:
Et magnum Siculis nomen superabitur undis:
Romaniq; ducis conjux Ægyptia tede.
Non hene fisa cadet: frustraq; erit illa minuta
Servitura suo Capitolia nostra Campo.
Quid tibi barbariem, gentesq; abutroq; jacentes
Oceano numerem? quodcunq; habitabile tellus
Sustinet, huius erit: pontus quoq; serviet illi.
Pace data terris, animum ad civilia vertet
Iura suum, legesq; feret justissimus auctor:
Exemploq; suo mores reget: inq; futuri
Temporis ætatem venturorumq; nepotum
Prospiciens, prolem sancta de virgine natam
Ferre simul, nomenq; suum, curasq; jubebit,
Nec, nisi cum senior similes æquaverit annos:
Ætherias sedes cognataq; sidera tangit.
Hanc animam interea cæso de corpore raptam
Fac jubar, ut semper Capitolia nostra. forumq;
Divus ab excelsa prospectet Iulius æde.
Vix ea fatus erat, medijs cùm sede senatus
Constitit alma Venus, nulli cernenda: suiq;
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris.
Dumq; tulit, numen capere, atq; ignescere sensit,
Emisitq, simul: simul evolat altius illa:
Flammiferumq; trahens spacioso limite crinem
Stella micat, natiq; videns benfacta, fatetur

Esse

Esse suis majora: & vinci gaudet ab illo.
Hic sua praferri quanquam vetat acta paternis,
Liberat fama tamen, nullisq; ille noxia jussis
Invitum profert: unaq; in parte repugnat.
Sic magnus cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea sic Thesea: sic Pelea vincit Achilles.
Denique ut exemplis ipsos aquantibus utar,
Sic & Saturnus minor est Iove. Iuppiter arces
Temperat aetherias, & mundi regna triformis:
Terra sub Augusto: pater est & rector uterq;
Dij, precor, Æneæ comites, quibus ensis, & ignis
Cessarunt: Diiq; indigetes, genitorq; Quirine
Vrbis, & invicti genitor Gradive Quirini,
Vestaq; Cæsareos inter sacrata penates,
Et cum Cæsarea tu Phœbe domestice Vesta,
Quique tenes altis Tarpejas Iuppiter arces,
Quòsq; alios vati fas appellare, piumq; est,
Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo,
Qua caput augustum, quem tempserat, orbe relicto
Accedat cœlo, faveatq; precantibus absens.

PERORATIO.

Iámq; opus exegi, quod nec Iovis ira, nec ignes
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
Cùm volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus
Ius habet incerti spacium mihi finiat evi.
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar, nomenq; erit indelebile nostrum.
Quàq; patet domitis Romana potentia terris:
Ore legar populi: perq; omnia secula famâ.
Si quid habent veri vatum præsagia, vivam.

FINIS.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE 5 AP 1927

Thomas Cen.

22

17[illegible]

17[illegible]

Ehe